

John Carter Brown
Library
Brown University

*The Gift of
The Associates of
The John Carter Brown Library*

Price 0=1=0

PARVUM

THEATRVM VRBIVM

ſiue

VRBIVM PRÆCIPVARVM TOTIVS ORBIS BREVIS & methodica Deſcriptio.

Authore Adriano Romano E. A.

Cum gratia & priuilegio Cæſ. Maieſt. ſpeciali ad decennium.

FRANCOFVRTI,
Ex Officina Typographica Wolffgangi Richteri, ſumptibus omnium heredum Nicolai Baſſæi.

M. DC. VIII.

BIBLIOTECA APOSTOLICA VATICANA
DUPLICATO

ORNATISSIMO VIRO D. NICOLAO BASSÆO Typographo inſigni, Adrianus Romanus S.

QVam apud me vidiſti aliquando præcipuarum totius orbis ciuitatum, breuem quidem ſed methodicam deſcriptionem, Vir ornatiſsime, eam ſummo deſiderio te expetere, præloq́ue tuo committere velle, non ſemel ſignificaſti. Ego verò, qui in ea præter ordinem colligendiq́ue laborem, nihil meum eſſe cognoſcerem, ſupprimendam potius iudicaui, aut ſaltem tardius emittendam. Quare primùm eam tibi examinandam commiſi, imò & poteſtatem feci viris doctis communicandi, qui (vti literæ eorum teſtantur) pronuntiarunt, placere quidem methodum, ſtylum, facilitatem, &c. Verùm in pluribus ciuitatibus exactiorem requiri explicationem, ex Theatro Vrbium Gregorii Braun, aliisq́ue Coſmographis & Hiſtoriographis deſumendam. Ego ſanè pluribus impeditus negotiis,

hoc ſtudium iterum repetere non potui: Hiſtoriographi quoq; & Coſmographi hic penes me nulli: eos adhuc patria mea conſeruat, neq; hûc deferri tutum. Vnus penes me fuit tomus, isq; quartus theatri dicti vrbium. Quare famulo meo id muneris commiſi, vt citra ordinis mei mutationem, nonnulla ex tomo illo inſereret, vt Cenſorum voluntati hoc pacto fieret ſatis. Tibi itaq; vir ornatiſsime, hoc opuſculum, quod tanto tempore expectaſti, mitto, tibi dedico. Quod ſi quid fructuum inde in communem vſum deriuetur, id non mihi, vt qui de opuſculo hoc euulgando cogitaſſem nunquam, ſed tibi, qui editionem eius adeo vrſiſti, debebitur. Tu interim mi Baſſæe munuſculum id exiguum hilari accipe animo: maiora aliquando, ſi Deus conceſſerit, prælo tuo committam. Interim omnia felicia & fauſta tibi opto. VVurceburgi ex Muſæo noſtro 15. Calend. Iulii 1595.

LECTORI BENEVOLO S.

Opus præſens inſcripſimus vrbium Methodicam deſcriptionem, quod præter methodum, nihil noſtrum ſit. Conſcriptum autem fuit à me anteà adeò ſuccinctè, vt ſingulæ ciuitates præter paucas, pleríque vel ſingulis, vel binis ternisue verſibus comprehenderentur. Neque etenim mihi fuit animus, ſingulas deſcribere exactè, tum quòd id longè anteà ab excellentiſſimo viro Georgio Braun præſtitum ſit variis editis tomis, quos adhuc auget quotidie, tum quòd ad eam rem opus eſſet tempore non mediocri, quod ſanè mihi hanc vniuerſalem deſcriptionem molienti defuit, demum quòd illud à ſcopo meo eſſet alienum. Etenim dum hæc conſcriberem, ordinem duntaxat, qui in ciuitatum enumeratione ſeruari poſſet, ſpectaui. Itaque ciuitatum vel ſola nomina ordine conſcripta ſuffeciſſent. Ordo autem vt in omnibus rebus magni eſt vſus, ita hîc quàm maximi. Etenim ex hac noſtra ciuitatum diſtributione facilimè videt Coſmographiæ & Geographiæ ſtudioſus, quæ ciuitates quibus competant regionibus, quibus climatibus. Qui rerum geſtarum delectatur hiſtoria, is quamlibet ciuitatem, de qua agit hiſtoria, in regionem ſuam referens, facilè videbit quem ſitum ea in vniuerſa hac terræ machina habeat, quæ ciuitates ei vicinæ, quæ rerum agendarum opportunitas. Demum quidquid ſecundum ciuitatum diſtinctionem tradi debet, id ſi ordine, etiam decore & gratiâ carebit. Expertus id eſt Excellentiſſimus Iuriſconſultus Antonius Heetuelt, qui dum legum variarum gentium, & ciuitatum moliretur deſcriptionem, in ea progredi potuit nunquam, donec ordinem aliquem inter regiones & ciuitates varias eſſet conſecutus; quo inuento deinde leges Regionibus, dominiis, ciuitatibuſque accommodauit. Idem & ego expertus aliquando, dum res toto orbe admirandas conſcriberem. Collegi namque farraginem tantam, ex qua me extricaſſem nunquam, niſi regionum & ciuitatum priùs ordinem ha-

buiſſem, ſecundum quem deſcriberem ſingula. Hæc de ordine, præter quem in hoc tractatu (vt & antea monui) nihil meum eſt: materiam nobis ſubminiſtrarunt Coſmographi, Geographi, Topographi, Hiſtorici, &c. penes quos rerum ipſarum hic traditarum ſit veritas. Verum cum non ſufficere animaduerterem ordinem vniuerſalem, niſi etiam in ſingulis ciuitatibus deſcribendis, ordo eſſet aliquis, ideò vt ea in re curioſo ſatisfacerem, quem forſan, ciuitatem ſuam ex qua traxit natalitia, methodicè deſcribere aliquando delectabit; ideò qua ratione id fieri poſſit, docebit pars quinta, quæ noſtra non eſt, ſed ex T.S. deſumpta. Hæc ſunt, quę circa deſcriptionem noſtram præfari viſa ſunt, tu lector beneuole, eam boni conſule, & ſi quæ ſunt σφάλματα, ea corrige; Hominem me cognoſco errori obnoxium. Vale & fruere.

NOVA, BREVIS, ET SYNCERA CELEBERRIMARVM VRBIVM ITALICARVM DESCRIPTIO,

Authore Thoma Eduardo Anglo.

Sancta eſt Sanctorum pretioſo ſanguine ROMA.
Cingitur vrbs VENETVM *pelago ditiſſima nummis.*
Inclyta PARTHENOPE *gignit Comitesq; Ducesq;.*
Eſt MEDIOLANVM *Iucundum, nobile, magnum.*
Omnibus excellit ſtudiis BONONIA *pinguis.*
Splendida ſolertes nutrit FLORENTIA *ciues.*
GENVA *habet portum mercesq; domosq; ſuperbas.*
Exhaurit loculos FERRARIA *ferrea plenos.*
VERONA *humanæ dat ſingula commoda vitæ.*
Extollit PADVAM *Iuris ſtudium & medicinæ.*
Illuſtrat patriæ SENAS *facundia linguæ.*
Maxima pars hominum clamat miſeram eſſe CREMONAM.
MANTVA *gaudet aquis, ortu decorata* MARONIS.
Vina VTINI *varias generoſa vehuntur ad vrbes.*
BRIXIA *diues opum parce ſuccurrit egenis.*
Italicos verſus præfert PAPIA *latinis.*
Libera LVCA *tremit Ducibus vicina duobus.*
Flent PISÆ *amiſſum dum contemplantur honorem.*
Commendant PARMAM *lac, caſeus, atque butyrum.*
Non caret hoſpitiis perpulchra PLACENTIA *caris.*
TAVRINVM *exornant virtus, pietasq; fidesq;.*
Militibus validis ſtudioſa PERVSIA *claret.*
VERCELLÆ *lucro non delectantur iniquo.*
Mordicus vrbs MVTINÆ *ranas tenet eſſe ſalubres.*
Contemnunt omnes ANCONÆ *mœnia Turcas.*
Litibus imponit finem MACERATA *ſupremum.*
EMPORIÆ *in portis conſiſtit gloria clauſis.*

Fertilis egregiis fulget Bononia clauſtris.

Omnes Veronæ tituli debētur honoris.

Per libras vendit perpulchra Placentia poma.

Hoc carmen intelligendum eſt de ſolis vrbibus Piceni.

Vrbs

Forū Liuii.	*Vrbs* LIVII *celebris nimis eſt procliuis ad arma,*
	BERGOMVM *ab inculta dictum eſt ignobile lingua.*
	Omnibus exponit gladios ARETIVM *acutos.*
Hoſpitalitas Dominicanorū commendatur.	VITERBI *conuentus opem fert ſanctus egenis.*
	Ciuibus humanis decorata eſt ASTA *fidelis.*
	Fructibus, anſeribus pomarium ARIMINVM *abundat.*
	FANVM *formoſas mulieres fertur habere.*
	Odit mundanas ſyncera NOVARIA *fraudes.*
	Clara perantiqua defecit fama RAVENNÆ.
Anglia plures habet Comitatus quā Comites, Vincentia plures Comites quā comitatus	ANGLIA *habet paucos Comites,* VINCENTIA *multos.*
	Omnes commendat ficus groſſosq; PISAVRI.
	Caſtaneis, oleo, tritico PISTORIVM *abundat.*
	Ruſtica frugales nutrit DERTONA *colonos.*
	Poſtponit REGIVM *cornuta animalia porcis.*
	Dulcia fœlicem cingunt vineta CESENAM
	TARVISIVM *exhilarant nitido cum flumine fontes.*
	IMOLA *diuiſa eſt, nocet hac diuiſio multis.*
Ex ſola lucri ſpe clamor prouenit iſte.	VRBINVM *ſtatuit Ducibus clamare, valete.*
	Nota eſt fictilibus figlina FAVENTIA *vaſis.*
	SPOLETVM *clamat, peregrini intrate, manete.*
	LAVS *pingues* POMPEIA *boues producit ouesq;.*
	NARNIA *promittens epulum dabit oua vel vuas,*
	Concilium illuſtrat ſanctum generale TRIDENTVM.
	ASSISIVM *ſancti* FRANCISCI *corpore gaudet.*
	Hoſpitibus COMVM *piſces cum carnibus offert.*
	Quærit opes fragiles ſtudiis SAVONA *relictis.*

VRBIVM PRÆCIPVARVM TOTIVS ORBIS DESCRIPTIO GENERALIS.

In cuius

PRIMA PARTE CONTINENTUR ciuitates Europæ.

HIBERNIÆ REGNUM.

Armach aliquando Metropolis fuit Hiberniæ, in qua ſedem ſuam olim fixerat eorum Rex, qui ſe coronam regalem à Pontifice Romano obtinuiſſe gloriabatur. *Armach.*

Dublinum ciuitas hoc tempore Regia, aulæ & iuſtitiæ locus, præſidium habet hoc tempore Anglicum. *Dublinũ.*

ANGLIÆ REGNVM.

Cantuaria.

Cantuaria Anglis Canterbury/ſiue vt Lelandus, Cantervvarberi. Olim Durouernum vel Dorouernum. In Contio Angliæ regione ſita. Vrbs eſt elegans, ſitu præſtans, felici prouentu diues. Sunt qui eam excitatam ſcribãt à Britanniæ Rege Lududriba ſiue Rudhurdibra. Gaudet honore Archiepiſcopatus, cuius antiſtes vniuerſæ Angliæ metropolitanus ac primas, penes quem etiam Regis coronandi ius exiſtit. Habet ſub ſe epiſcopos viginti & vnum.

Cantabrigia.

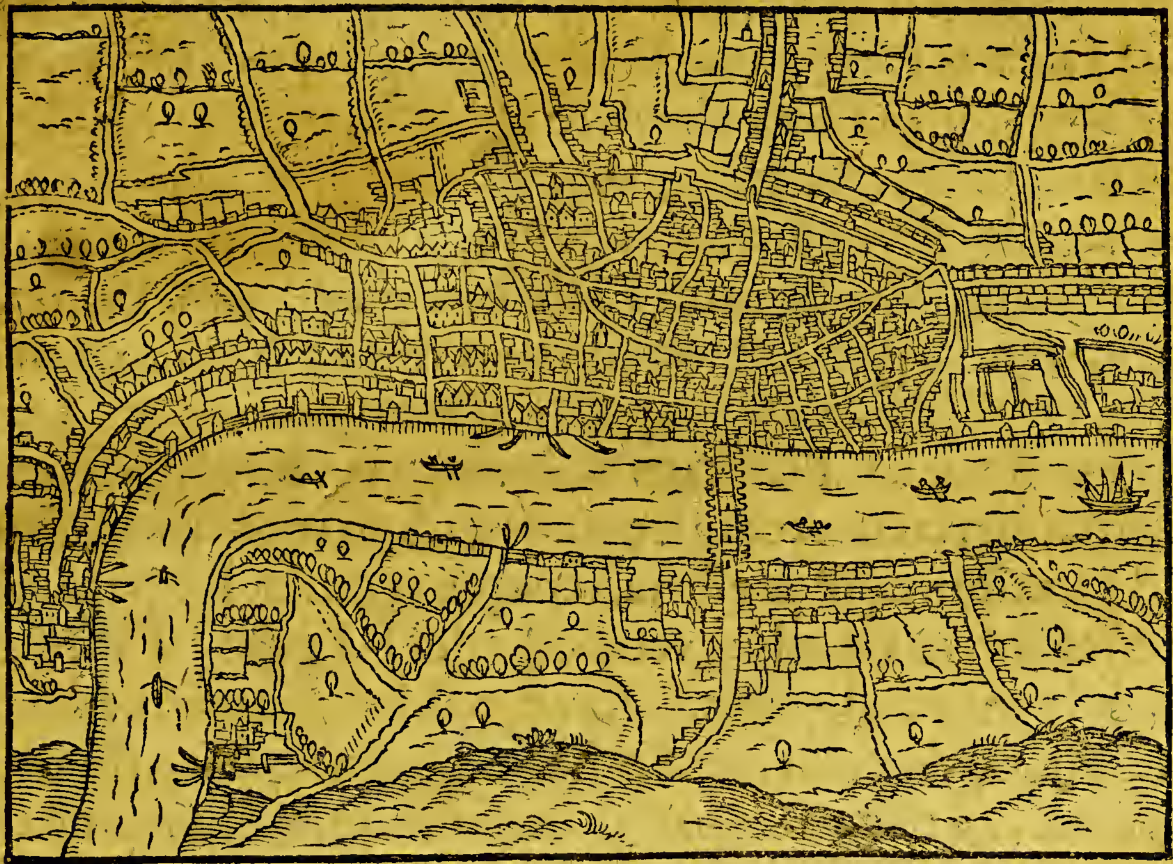
Cantabrigia Anglis Cambridge. Hîc collegium inſtituit Barſomus, Elienſis Epiſcopus, anno 1274. Habet iam collegia vndecim, aulas etiam quatuor, eaq; omnia ædificiorum celebritate præſtantiſſima. Habuit etiam anteà ſcholam publicam perauguſtam (in qua Philoſophia humanioreſq; diſciplinæ tradebantur) à Sigeberto Eſtanglorum Rege conſtitutam, anno 637.

Oxonium, Anglis Oxforde. Hîc Alvredus Saxonum Rex anno Chriſti 872. inſtituit Academiã, quæ poſtea ex multorum Principum & præſulum beneficentia, ampliſſimis ſtructuris, reditibus & priuilegiis ornata eſt. Habet iam collegia ſedecim, aulas etiam octo. Singula ædificiorum ſplendore, magnificentia, ac bonarum literarum artiumq; omnium ſtudiis florentiſſima.

Londinum.

Londinum vulgo *Londres*, olim *Trinouantum*. Dicitur à Brito primùm conſtructa, vocataq; Troia; poſtea verò reſtaurata, à principe eius gentis, indeque vocata Londi-

num. Situm eſt ad Tameſin fluuium, magnis nauibus peruium. Celeberrimum eſt emporium, vbi & ſedes re-

gni. Senatum conſtituunt viginti quatuor ciues, iiq; ætate prouecti. Emporium autem nunc celebrius quàm anteà, poſtquam Antvverpia in haſce anguſtias redacta eſt. Vrbs diues, frequens, ædificiis ſacris ac profanis, publicis & priuatis inclyta, agro fertili ac clementi cœlo: florens armorum & literarum ſtudio. Diſtat ab Oceano LX. millibus paſſuum. Pontem lapideum habet vltra fluuium, tectum vndiq; contiguis ædificiis. Iacobus Typotius vir inſignis Londini vocem à voce Finnica Londe deriuatam cenſet, quæ Finnis niuem ſignificat, propter vbertati pulchritudinem.

SCOTIÆ REGNVM.

Edenburgum.

Edenburgum, aliâs *Alata Caſtra*, arcem habet fortiſſimam: Sedes Regia eſt, metropolis non tantùm Landoniȩ, ſed etiam totius Scotiæ. Cathedra Epiſcopali & mercatu nobilis, diſtat à ſinu maris & oſtiis Forthe fluuii paſſibus circiter mille, lata quingentos; Ab occidente vrbis videre eſt rupem, in rupe arcem vndique præruptam, niſi qua ex vrbe aditur. Arx vocatur Caſtellum puellarum. Vrbis appellationem nobile monumētum nonnulli interpretantur, vt ſit Edenburgum quaſi Edleburgum. Ad orientem vrbis eſt ædes S. Trinitatis, & contiguum Regis palatium; culti horti lacu circumſepti ad fundum montis. Ab arce ad palatium duplex eſt via, vtraque venuſta, Regia tamen venuſtior. In vmbilico vrbis eſt ædes S. Egidii. Fabricam nobilitant cæſi lapides. In vrbe Principum virorum diuerſoria quàm plurima. Suburbium qua occidentem vrbs ſpectat, ad trecentos paſſus extenditur, ædificiorum frequentia & ſplendore nihilo vrbe inferius.

Aberdonia.

Aberdonia vulgò Aberdein/portus ad littus maris Germanici optimus, Vniuerſitatem Alexander Rex cum Sorore Iſabella ab Anglia tum nuper reuerſa, multis ornauit priuilegiis, circa annum 1240.

Glaſquū.

Glaſquum vulgò Glaſt. Hîc inſtituta fuit Academia à Turubullo Glaſquenſi Epiſcopo.

S. Andrea

S. Andrea vulgò S. Andrewes. Hîc Vniuerſitas ſub Iacobo Rege in Anglia profugo inaugurata eſt an. 1411.

LVSITANIÆ REGNVM.

Vliſſipona.

Vliſſipona vulgò dicitur Lisbona. Sita eſt vbi fluuius Tagus

Tagus in Oceano perditur. Nomen traxiſſe dicitur ab Vlyſſis erroribus, à quibus ſumpſit exordium. Metropolis

eſt Luſitaniæ, Sedes regia, maxima totius Hiſpaniæ. Anguſtior olim fuit, vnum tantum cliuum amplexa, ſed Regum victoriis in immenſum creuit, valles & montes intra muros claudens. Ad meridiem eſt Regia, magno ſumptu & ingenio extructa. Ad occaſum S. Claræ monaſterium, quod ad Tagum extenditur. Quæ meridiem ſpectat vrbis regio mari alluitur: reliqua contin ens eſt incredibili vbertate ſoli & frugum omnis generis abundantiâ: ſeptem millibus paſſuum mœnia dilatantur. Numerarunt olim ædificia vrbana vicies mille: hoc autem tempore multò maior eſt numerus. Saliunt varii paſſim fontes. Mare adi-

tur portis viginti duabus, terra ſedecim. Propugnacula murorum turres ſunt ſeptuaginta ſeptem. Conſpicua ſunt in ipſa vrbe multa. Nihil ſpectatius templo Miſericordiæ: ex quadrato lapide ſtupenda ſtructura: Hîc Sodales Miſer: largi opum ſunt, & egenis annua numûm vicies millia amore Chriſti liberaliter donant: proximum ſplendore & honore Xenodochium eſt. Baſilica tertia eſt, qua Principes exteri, & Principum legati ſtante Regno ſuſcipiebantur. Petrus Iohannis Regis filius in eum vſum condidit. Iohannes Rex horreum architectatus eſt ea capacitate & ordine, vt inter vrbis miracula referatur nõ iniuria quartum. Huic curia vicina eſt cõcilio non indigna.

Conimbria vel Colimbria. *Conimbria* vel *Colimbria*, vulgò *Coymbre*: prope littus Oceani occidentalis: Hîc Vniuerſitatem fundauit Ioannes III. Rex Portugaliæ XV. & Cathatina eius vxor, Soror Caroli, circiter annum 712.

EXTREMADVRÆ REGNVM.

Emerita Auguſta. *Emerita Auguſta* à militibus emeritis, quos ibi reliquit Auguſtus, nomen ſumpſit vulgò Merida; Metropolis eſt Extremaduræ, ſi eius antiquus inſpiciatur ſplẽdor, quando altera viſa fuit Roma; Nunc ruinam minatur.

ANDALVCIÆ REGNVM.

Hiſpalis. *Hiſpalis* vulgò *Siuilia* vel *Sibilia* dicitur, vnde porrò hæc ciuitas originem & nomen traxerit, non omnes conſentiunt. Iſidorus Hiſpalienſis Epiſcopus lib. 15. Orig. cap. 1. *Hiſpalin*, inquit, *Cæſar Iulius condidit, quam ex ſuo nomine & Romæ vrbis vocabulo, Iuliam Romulam nuncupauit; Hiſpalis autem à ſitu cognominata eſt, eò quod in loco paluſtri, ſuffixis profundo palis locata ſit, ne lubrico & inſtabili fundamento cade-*

ret.

ret. Sed hæc ſententia Vaſæo & aliis non placet, quorum aliqui ab Hercule, alii ab Hiſpalo conditam eam perhibent. Benedictus Arias Montanus inſigne vereq; admirandum literatorum decus, qui Hiſpalim ortu commendatiſſimam reddidit, huncin modum de patriæ ſuæ appellatione ad Abrahamum Ortelium inſignem Coſmographum ſcribit: *Hiſpalis nomen Phœnicum eſt, ex Spila vel Spala deflexum, quod planitiem ſeu virentem regionem ſignificat, quale eius territorium conſpicitur. A Græcis verò addita eſt aſpiratio. Arabes autem quod P. literam non habent, ob idq; pronunciare nequeunt, ferè ad natiuam vocem referentes Sibilla dixerunt: deinde Chriſtianorum vulgus Seuilla, vt nunc, appellauit.* A Iulio Cæſare reſtaurata eſt; Ferdinandus autem Tertius à Mauris eam liberauit. Eſt autem vrbs clariſſima prope Mare Gaditanum ſita, forma rotunda, ædium pulcherrimarum frequentia nitidiſſimè culta, totiuſque Hiſpaniæ emporium florentiſſimum, quod ex variis mundi partibus maximè verò in India occidẽtali quæſtus incredibiles facit: Ad tantum ſiquidem negociationis culmen Hiſpalenſes deuenére, vt ipſi ſoli hoc priuilegio gaudeant, quo nullum in Indiam tranſmittatur nauium genus, quin hîc mercibus oneretur, machinis & tormentis bellicis, commeatu omnibuſque ad tantam nauigationem requiſitis, Sereniſſimi Hiſpaniarum Regis nomine inſtruatur. Quæ in Aprili copioſa & ingenti claſſe, maxima præſtantiſs. bonorũ copia referta (quorum pretia omnem ferè æſtimationem ſuperant) in Indiam tendunt: quotquot etiam ex eadem India naues, pretioſiſſimis onuſtæ theſauris redeunt, huius vrbis littus appellere, merceſq; exinanire

cogun-

coguntur: Quæ frequenti numero quotannis in Auguſto vel Septembri ingentes atque incredibiles opes conferunt. Eſt hîc ampla & magnifica domus, Gubernatorem & conſules habens XII. Quæ à negotiis Indicis, quæ ibidem geruntur, *La caſſa de la contraction de las Indias*, nomen habet, ſitu omnes Hiſpaniæ vrbes excellit, agrum habet pinguem & peramœnum, omnis generis frugum, olei, oliuarumq; feracem, fructuoſis conſitum arboribus, maximè palmis & Citriis, quas *Narangios* Hiſpani vocant. Nobiliſſimus fluuius Bœtis vrbem præterlabitur: Guadalquiuir ab Hiſpanis dicitur Africano ſeu Arabica voce, quæ idem quod fluuium magnum ſonat, vt Vaſæus perhibet, præſtans & ligneo ponte, quem parua nauigia catenis compactum ſuſtinent, admodum delectabilis, in Athlanticum mare magno cum impetu excurrit. In Hiſpalienſi quodam ſuburbio meridiem verſus, quod ipſorum lingua *Eltablado* vocant, plurima antiquitatis monumenta eruuntur è terra, veluti tymbi, lapideę & vitreę lampades, vrnæ, numiſmata, & alia id genus, ex quibus Romanorum ſepulturam hîc quondam fuiſſe, intelligi poteſt; Altera ex parte, milliari ab vrbe, conuulſę vrbis antiquę atque Theatri ruinę videntur, locus Hiſpanis *Seuilla la vieca*, hoc eſt, Sibilia vetus dicitur. Vehementer autem Hiſpalienſem ciuitatem commendat aquæ ductus inſignis à Mauris incredibilibus impenſarum ſumptibus opere fornicato conſtructus, qui ex cauato riuo dimidiati milliaris ſpacio iucundam incolis aquationem prębet, vnde quàm plurimi fontes ad ciuitatis neceſſitates deriuantur. Mirabili viſu, quanto itinere, nimirum ſex millia-

rium

rium per cœcos terræ meatus à Carmora ciuitate ſcaturientes fontes in hunc aquæ ductum deducantur: vnde Los cannos de Carmora Hiſpanis dicitur. De Hiſpali pulchra L. Marinæus Siculus lib. XIX. Rerum Hiſpanic. habet.

Oſuna Plinio eſt Vrſo & Genua vrbanorum, Cæſari, Straboni aliiſq; Vrſao. Hæc ciuitas nũc eſt Ducatus caput & ſedes primaria Iſmæ Gironum familiæ, quæ relicto titulo Comitum Vreniæ Ducum Oſunæ anno 1562. Rege Philippo annuente ſibi vendicauit. Templum in hac ciuitate D. Virgini ſacrum ex candenti marmore Anno 1534. erectum. In eo Abbas, Dignitates, Canonici, Porhonarii & Sacellani. Monaſteria ſacra D. Dominico, Franciſco Aſſiſienſi, Auguſtino, Franciſco à Paula, Claræ, &c. Xenodochium præterea pauperum, omnium aſylum. Anno 1549. à Ioanne Telter Girone Academia hic extructa inſignis, in qua omnes ferè ſcientiæ docentur. Penes Rectorem collegii Academiæ ius eſt. In meditullio oppidi è regione Academiæ fons eſt vberioris aquæ. *Oſuna.*

Marchena ciuitas Septentrionem verſus habet Aſtigi viginti M. P. à ſe diſtans: ad Solſtitium æſtiuum Eſteponam, ad hyemalem Vrſaonem, vtraſq; octo M. P. à ſe diſtantes. In occidentem Hiſpalim. Situs eius eſt in colliculo quodam, vbiq; planicie reſpiciente. Summum eius templum eſt ad oppidi Septentrionem, egregia turre exornatum, cui coniunctum eſt Ducum inſigne palatium ad portam, qua itur Aſtigi, propugnaculis ac turribus munitiſſimum. Non longè à palatio Virginum eſt conuentus, in quo viduæ ducum aliquando religioni ſe addicunt. Suburbium habet oppido maius ad occaſum Solis, quâ *Marchena.*

itur Hiſpalim, in eo fons eſt è regione Xenodochii tantã aquæ vehementiam emittens, vt & ciuibus & eorum animalibus abundè eam ſuppeditet ad reſtinguendam ſitim.

GRANATÆ REGNVM.

Granata.

Granata antiquis *Illiberi* dicta, Metropolis regni: Ciuitas magna eſt, referta amœniſſimis tum hortis tum fontibus; Sedes fuit Cancellariæ tempore Regis Ferdinandi & Reginæ Iſabellæ, qui ciuitatem hanc è manibus Maurorum recuperarunt. Adeò autem hæc Ciuitas à Mauris deſideratur, ſicuti à nobis Terra Sancta: Imò ipſi Mauri ob eius amiſſionem ſingulis diebus Veneris vexilla ſua abſcondunt.

MVRSIÆ REGNVM.

Murſia.

Murſia antiquis *Murgi* dicta; Metropolis regni, celebris eſt ob vaſa quæ ibi parantur ſubtiliſſima, tum ob Sericum, quod ibi paratur præſtantius omni Serico totius mundi.

CASTILIÆ REGNVM.

Legio.

Legio hodie dicta *Leon*, antiquitus fuit Metropolis Caſtiliæ & Sedes Regum Caſtiliæ antiquorum, cum occuparetur Hiſpania à Mauris. Sita eſt inter montes.

Valiadoletum.

Valiadoletum ciuitas magna eſt, adeoq; ciuilis, vt nulli cedat Hiſpaniæ ciuitati, licet ab Hiſpanis (quod Epiſcopo careat) villa vocetur. Illic præter Vniuerſitatem reſidet Cancellaria, ad quam è longinquis regionibus etiam ex Biſcaia & Gallicia fit concurſus. Sita eſt ad fluuium Dorum.

Auca.

Auca vulgò *Burgos*, Metropolis eſt Caſtiliæ, cui in conuentibus prima competit vox, quam antea habebat Leon.

Plateas quidẽ anguſtas habet, ſed ornatas maximis palatiis. Hiberno tempore frigida valdè eſt,quod raro ſitus ratione Solem videat. Vrbem hanc à Saracenis captam Alfonſus VII. Rex Aragoniæ in libertatem aſcernit anno 1106. Summi templi ſtupenda fabrica eſt & magnitudo ingens, in eo quinq; ſunt organa muſicalia pneumatica. Cœnobium in hac ciuitate Virginum Huelgas dictum, in hoc illuſtres tantum virgines admittuntur. Habet Abbatiſſam, quam pietatis fama ad tantam dignitatem euexit. Eadem Abbatiſſa ſeptuaginta alia monaſteria gubernat, quorum quatuordecim magna ſunt,reliqua aliquantulum anguſtiora. Magna præterea huius Abbatiſſæ authoritas. Cœnobium hoc extruxit Alphonſus Rex cognomento Aruatus.

Complutum vulgò *Alcata de Henares*, Academia valde celebris, quam inſtituit Epiſcopus quidam Toletanus. *Complutum.*

Salmantica vulgò *Salmanca.* In hac ciuitate Benedictus XIII. Pont. Max. tempore Schiſmatis, anno 1404. inſtituit Academiam. *Salmantica.*

TOLETI REGNVM.

Madrid hodie Sedes Regia eſt; Sita autem eſt ciuitas in medio ferè Hiſpaniæ, cum aëre adeo ſalubri, vt nunquam peſte inficiatur, ideoq; ibi ſedẽ ſuam fixit Princeps orbis terrarum maximus, ſaltem quoad imperii magnitudinem, regionumq; ei ſubditarum latitudinem & diſtantiam: huic competit titulus Catholici, quem primus acquiſiuit Alphonſus Rex,cum omnes hæreſes ex Hiſpania profligaſſet. *Madrid.*

Toletum. *Toletum* ciuitas eſt ſita ad fluuium Tagum, antiquiſſima, reſtaurata à Rege Vamba. In hac ſolebant coronari Reges Gotthorum: Alphonſus quoq; Rex in ea componi curauit Tabulas Aſtronomicas. Archiepiſcopatus eſt ditiſſimus omnium totius orbis Chriſtiani. Prælatus eiueſt Primas totius Hiſpaniæ, cum anteā Prælato Seuiliæ eas dignitas competeret: Metropolis eſt regni ſui, atq; antiquitus ſedes regia.

GALLICIÆ REGNVM.

Compoſtellum. *Compoſtellum* ciuitas eſt primaria Gallicię mediterraneo loco ſita, in qua quieſcit corpus S. Iacobi, cuius gratiâ vndiq; eò fit magnus concurſus hominum. Locus eſt Regentis illius regni.

BISCAIÆ REGNVM.

Bilbaum. *Bilbaum* Metropolis eſt Biſcaiæ, in qua optimæ temperaturæ conficiuntur gladii: portum continet inſignē, in quo multæ onerantur naues, quæ merces vehunt in partes Septentrionales in Sueciam & Liuoniam vſq;.

LEPVZCVÆ vel QVIPVSCVÆ REGNVM.

S. Sebaſtianus. *S. Sebaſtianus* antiquis Menlaſcum dicta: Metropolis eſt Lepuſcuæ.

VALENCIÆ REGNVM.

Valencia. *Valencia* ciuitas primaria totius regni, eaq; antiquiſſima & pulcherrima, referta pulcherrimis hortis, in qua tanquam in antiqua Corynthо palatium eſt meretricum ad vitanda mala maiora permiſſum.

CATALONIÆ REGNVM.

Barcellona. *Barcellona* antiquitus Barchinum dicta; diues eſt ci-

uitas maritima, magna habet priuilegia, cum tanquam libera Reſp. à ſuo gubernetur magiſtratu: Metropolis eſt Cataloniæ.

ARAGONIÆ REGNVM.

Cæſarea Auguſta vulgò *Saragoſſa*, ſita eſt ad fluuium Iberum; Metropolis Aragoniæ. Sedes quoq; Viceregis & eius quam vocant Iuſtitiam Aragoniæ, qui non admittitur niſi Aragonenſis. Inſigne in ea ciuitate eſt hoſpitale. *Cæſarea Auguſta.*

NAVARRÆ REGNVM.

Pampelona antiquis Pompeiopolis dicta, ciuitas eſt primaria regni Nauarræ, ſedes Viceregis, præſidium habet Caſtellanorum. *Pampelona.*

GALLIÆ LANGVEDOCCA.

Narbona ſita eſt ad ripam fluuii Audæ, fuit antiquitus Romanorum colonia contra Barbaros, nunc verò locus munitiſſimus contra Hiſpaniam: Metropolis eſt Languedociæ. *Narbona*

Tholoſa ad Garumnam fluuium ſita eſt, ad fines Aquitaniæ: clara eſt parlamento; in quo ſolum ius ciuile in vſu eſt; ideoq; nulla appellatio eſt à ſententiis determinatis in eorum Capella, ſic vocant ſuum Concilium. Habet quoq; ſtudium iuris totius orbis celeberrimum. *Tholoſa.*

GALLIÆ PROVINCIA.

Maſſilia antiquitus Colonia Focenſium, cum Academia celeberrima, adeò vt & Romani, relictis Athenis & Rhodo, eò ſe conferrent: Floruit ibi lingua Græca; ſita eſt ad mare, habetque portum totius Galliæ pulcherrimum. *Maßilia.*

GALLIÆ DELPHINATVS.

Granopolis.

Granopolis ſedes eſt Gubernatoris illius regionis.

GALLIA SABAVDIA.

Camberinum.

Camberinum vulgò *Thamberin*, Metropolis eſt Sabaudiæ ac Parlamentum, vbi cum magna religione oſtenditur imago faciei Saluatoris noſtri, quę miraculosè impreſſa fuit in linteo, cui in ſepulchro Saluator noſter fuit inuolutus.

Geneua.

Geneua.

Geneua ſita eſt ad lacum Lemanum, ad limites Helnetiæ, pontem habet ligneum vltra Rhodanum, qui ciuitatis vtraſq; connectit partes.

GALLIA AQVITANICA.

Burdegalum vulgo *Bordeaux*, Metropolis Guaſconiæ, Parlamentum habet, ad quod concurſus fit etiam ex aliquibus partibus Galliæ Celticæ. *Burdegalum.*

Bituris.

Bituris vulgo *Bourges* Aluaricum Cæſaris eſſe exiſtimatur, Ducatus Biturigum: Metropolis eſt, tantæq; amplitudinis, vt reliquas totius Galliæ vrbes paucis exceptis facilè ſua vincat magnitudine: ſita eſt in ſolo paluſtri, fereq; omnibus ex partibus flumine & palude circundata. Huius vrbis vetuſtatem teſtantur egregia quædam monumenta, quæ in ea videntur. Frequentiam verò com- *Bituris.*

men-

mendat omnium rerum mercatura & nundinæ, quæ ibi habentur. Et ſi de eius celebritate aliquid audire lubeat, Academia ibi eſt omni diſciplinarum genere ornatiſſima, ante multos annos à Duce quodam, qui Biturigibus imperabat, erecta: Hactenus vero à Viris clariſſimis tam ſedulo exculta, vt iam iam literarum decus atq; Doctiſſimorum Virorum Emporium meritò dici poſſit.

Limouicũ. *Limouicum* vulgò *Limoge* à Mundo creato Anno 2682. fundatum eſſe ait Thebetus, idq; per aliquem Phrygiæ populum, cuius procerum vni nomen erat Lemouis: is multis facinoribus egregiis perpetratis, victoriiſq; obtentis vrbem condidit, quam à ſe denominatã Lemouicũ dici voluit. Quibus hæc antiquientas minus probatur, à limo Limouicum dictum contendunt, quod nimirum agrum habeat limoſum: C. Cæſar Lemouicibus conſilio principum imperatum fuiſſe numerum decem millium ait, ad bellum contra Romanos gerendum. Metropolis eſt Vicecomitatus Limaniæ: Ciuitas eſt nulli totius Aquitaniæ ſecunda, mercatura negotioneq; florens, quod eò magis mirandum, quo ipſa loco minus commodo ſita eſt.

Andegauia. *Andegauia* vulgò *Anion*, Metropolis Ducatus Andegauenſis, atq; epiſcopali nomine clara, ac inſuper vniuerſali ſtudio à Ludouico eius nominis ſecundo, Andegauenſium Duce ibidem erecta, tempore quo Heydelbergenſis Vniuerſitas à Ruperto Palatino Comite inſtituta eſt in Germania. Ciuitas eſt antiquiſſima, eam Sarta ſecat fluuius mediam, quæ res negotiationi mercaturæq; cum oppidanorum, tum vicinorum Cænomannorum, Normandorum non parum conducit.

Lema-

Lemanum vulgo *Le Mans* vrbs Cenomaniæ eſt, atq; omnium Gallicarum prima, in qua ſalutare Diuini Verbi ſemen ſparſum, primaq; omnium Epiſcopali ſede decorata. Antiſtes S. Iulianus à Diuo Clemente in Galliam miſſus, fundamenta inibi Chriſtianæ Religionis iecit, rexitq; Eccleſiam 47. annis, poſt quem multi ſucceſſerunt, & fide & vita ſancti Viri. *Lemanũ.*

GALLIA CELTICA.

Pictauia Metropolis eſt & Vniuerſitas ſita ad ripam fluminis Vioni, originem trahit ab Agatirſe & Gelone ſucceſſoribus Herculis. *Pictauia.*

Nantes maxima vtriuſq; Britanniæ ciuitas; Vniuerſitas; portum habet inſignem, ex quo ſingulis annis plurimæ ſoluunt naues. *Nantes.*

Renes ciuitas inſignis, Sedes Ducalis, in ea cuditur moneta. *Renes.*

Veſontio vulgo *Beſanzon*, Metropolis vtriuſque Burgundiæ, de qua ita ſcribit Sabellicus: Erat id oppidum (Veſontionis ſcilicet) Sequanorum maximum loco ad bellum oportuniſſimo ſitum. Aldauſio amne ferè circumquaque cinctum (nunc Dubio illi nomen eſt) vna duntaxat parte, qua mons arduus ſurgit, cum munitiſſima arce pedibus vrbs adeunda, radices montis fluuio penè contiguæ. Tradũt vulgares Burgundię gentis annales Veſontii ludos liberalium artium aliquot multæ celebritatis fuiſſe, qui multo poſt tempore collapſi Barbaricarum gentium deuaſtatione, anno iterum 1540. Antonii Perenotti Atrebatenſis Epiſcopi munificentia Veſontioni ſunt reſtitu- *Veſontio.*

ti. Habet ea ciuitas intra mœnia hortos ſpatioſos, vineta, viridaria, meditationi etiam ac ſtudiis aptos receſſus.

Rothomagus. *Rothomagus* vulgò *Roan*, à Mago, qui eam ædificauit, nomen ſumpſiſſe putatur. Metropolis eſt Normandiæ, ſedes Parlamenti, ciuitas mercatura celebris. Ad occaſum duplici fluuiolo clauditur; à Meridie alluitur Sequana, à Septentrione montes habet altos, qui ignem euomere ſolebant, pontem habet vltra Sequanam ex quadratis lapidibus conſtructum.

Matiſcona vulgò Maſcon. *Matiſcona* vulgò *Maſcon*, ſita eſt ad Ararim fluuium, recto & longo tractu. Quàm plurima damna paſſa eſt ab Attila, Francis Burgundiam impugnantibus aliiſq; quàm plurimis. Vltimò reſtituta eſt ſub Philippo Auguſto anno

Salu-

Salutis 1222. cum generoſioris animi ciues orſi ſunt, vrbem nouis mœniis concludere & aduerſus prædonum incurſiones vallo & propugnaculis munire. Sex tunc conſtituerunt portas, & oppidum oratoriis publicis decenter ornarunt. Inter quæ Diuorum Petri & Pauli Eccleſia & Curia, quæ pridem extra vrbem ſita erat, vt vrbis murorũ veteres ruinæ declarant, quæ inter hanc Eccleſiam & S. Vincentii cœnobium, à D. Niceta conditum, viſuntur. Sed iſtis à Lothario euerſis, D. Petri & Pauli Eccleſia diuerſo loco reſtaurata fuit, atq; apud eam Canonici Regulares collocati. Nec longè ab his Ptochdochion & cœmiterium publicum. Quod autem D. Petri cœnobium natura & opere munitum erat, & Carolus Burgundiorum Dux Canonicorum fidem ſuſpectam habebat, iuſſit illud deleri, eoq; facto Canonici receperunt ſe ad eam vrbis eccleſiam, quæ ipſorum alioqui iuris ab iiſdem etiam nunc tenetur. Erat & alia Eccleſia, primi atque ſanctioris inſtituti Canonicorum, quos Regulares vocant, D. Stephani titulo, in colle extra vrbem ſita, quæ à Lothario euerſa, in Iudæorum poſtea vſu fuit, ex quo & hodie, pons eò pertinens, Iudæorum vocatur. Sed exactis Gallia Iudæis, illa Eccleſia parœcica & curialis facta eſt. Eccleſia autem Cathedralis primò dicata fuit ſub nominibus Apoſtolorum Petri & Bartholomæi, & martyrum Geruaſii & Prothaſii. Sed Galliæ Rex Childebertus, eius nominis primus, quo erat pietatis affectu erga Vincentium Martyrem, reconditis ibi eius reliquiis, multis eam Eccleſiam beneficiis auxit. Quo euenit, vt cum populi quoq; affectio ad Regis pietatem accederet, apellaretur hæc D. Vincentii Eccle-

ſia. Sed pulcherrimum apud Matiſconios ædificium eſt Dominicanorum cœnobium, quo loco ante Comitum erat palatium à S. Ludouico extructum. Quod cœnobium Hugonotica rabie, anno M. D. LXII. & rurſum anno M.D.LXVI. vaſtatum fuit, quod idem & Minoritarum cœnobio & iudiciali foro & collegio & carceribus & omnibus ferè vrbis Eccleſiis, accidit.

Cabillonum. *Cabillonum* vulgò *Challon* Matiſconæ finitimum in Prouincia Lugdunenſi. Hic Cathedralis Eccleſia initio conſecrata fuit, ſub nomine D. Stephani, quam Childebertus, primus Galliæ rex, cum miſerè iacentem atque afflictam offendiſſet, reſtaurauit, multisq; donauit immunitatibus & priuilegiis, collocatis ibi D. Vincentii reliquiis quas ex Hiſpania ſecum deportarat. Eò factum eſt, vt Eccleſia D. Stephani appellari deſierit, S. Vincentii deinceps nuncupata. Eſt & alia Eccleſia D. Georgii nomine, in qua & Canonicorum collegium & ſacrorum vrbis curia: Ea verò eſt Eccleſia, quæ ſola, quo tempore Lotharius Ludouici Pii filius, Cabillonum & quatuor eius ſuburbia vaſtauit, incendium euadere potuit: præter Eccleſiam paræcicam ſeu Curialem, quatuor cœnobia prioratuum (vt vocant) nomine egregia ſanè ac ſplendida fuerunt: S. Coſmi, quod Cluinacenſi, S. Crucis, quod S. Petri Matiſconenſis vrbis, S. Mariæ, quod S. Benigni apud Diuionenſes & S. Laurentii, quod Inſulæ Barbæ apud Lugdæum ſubditum & veluti municipale eſt. Duo ſunt eorum qui mendicitatem vouerunt cœnobia, Carmelitarum in D. Ioannis, cui à macello nomen; & Minoritarum in S. Laurentii, vt illi vocant, ſuburbio, à Philippo Bono extru-

ᵭa, In eo autem ſuburbio, quod S. Mariæ nuncupatur, extat Virginum cœnobium ordinis Benedictini, quod antehac à S. Clara nomen habuit. Atq; iſta quidem de rebus Eccleſiaſticis. Quod ad ſtatum ciuilem attinet, Cabillonum Comites habuit, & ſedes olim Regia fuit Gontrani: Et exinde nundinis, quarum omnimodò eſſet immunitas, binis ornata, vtriſq; ad totum menſem durantibus, alteris Brandoniis, alteris ab Auguſto menſe nuncupatis. Cabillono poſt magnis affecto cladibus, hæ quoq; nundinæ alio tranſlatæ fuerunt: primo quidem Geneuam; deinde Lugdunum, vbi nunc quoque habentur. Atqui nulla tamen huius tranſlationis habita ratione, Cabillonius Nomarcha vſurpat nundinarum ac mercatuum magiſtri nomen, ob id certe, ne prærogatiuam amittat ſuorum maiorum, cum neque alioqui Cabillonum antiquas immunitates amiſerit. Nam & hodie, quo anni tempore illæ nundinæ habebantur, nemo Cabillonii apparitor ſeu regius, ſeu alius poteſt quenquã iure ſiſtere, vel in eius bona manus iniicere. Cabillonii præterea patriciorum aliquem ſibi vicinum in ſuæ vrbis Ducem militarem abs ſeſe delectum repræſentant ſiſtuntq; non illi, qui nomine Regis vrbi præeſt, ſed vrbis Epiſcopo. Nam antequam Burgundiæ Duces Cabillonenſem Comitatum ſui iuris feciſſent, acceptum à Comite Cabillonenſi, Ioanne, filio Stephani Comitis Burgundiæ, ſalinarum Principis (quod quidem accidit anno 1256) Epiſcopus erat præcipuus vrbis Dominus ac patronus, & edicta promulgabantur ſub nominibus Epiſcopi & Comitis: ſed Epiſcopi, honoris & prærogatiuæ cauſa nomen præcedebat. Nunc ciuitas pro

dimidia tantùm parte in Dominatu eſt Epiſcopi, pro reliqua ipſius Regis, & Epiſcopus ſuum nunc quoq; habet in vrbe Præfectum, & vrbs ipſa in duas diuiſa iurisdictiones; partim curiam habet iudicialem caſtelli, quæ Regia eſt: partim Epiſcopi & Canonicorum Cathedralium collegii, in qua Epiſcopalis ille Nomarcha ius dicit. Cabillonum olim Remp. habuit optimè inſtitutam, & plateas pro artificum varietate diſtinctas, eamq; vrbis partem, in qua cerdones agerent, à patriciorum magiſtratuum ſimulq; Eccleſiaſticorum regione ſeiunctam; Ciues autem omnes liberos, ex quorum familiis, quę antiquitate præcelluerũt, deligebantur ad Reip. adminiſtrationem Senatores, quibus ſolis in conuentibus publicis ſententiæ dicendę autoritas eſſet. Nunc Cabillonii Prætorem, ſeu, vt vocant, Maiorem habent Senatorem vrbis Principem, iſque in cauſis ciuilibus ius dicit, in ipſius vrbis prætorio, quod & in aliis Burgundiæ ciuitatibus ſolenne atq; vſitatum eſt. Olim autem eiuſmodi Maior poteſtatem habebat non modo rerum ciuilium, verum etiam criminalium; ſed eam qui ſequuti ſunt, Nomarchæ ſuſtulerunt. Permultæ ſunt Cabilloni patriciorum ac nobilium Burgundiæ magnificæ domus. Olim enim Burgundiæ Duces vt plurimum illic agebant, eoq; factum eſt, vt Cabilloniorum plurimi immunitatibus fruantur, ſoli nobilitati conceſſis. Et verò inter cæteros Gallica lingua vtentes, Cabilonii morib. ſunt ornatiſſimis, atque ob egregiam in conuictu ſuauitatẽ (quam ipſa quoq; ſermonis elegantia & feſtiuitas commendat) omnium, qui Gallico ornatui ſtudeant, longè diſertiſſimi habentur. Cabillonum ab Attila Hunnorum Prin-

cipe vaſtatum à Gontiano Rege reſtitutum fuit. Isque in cœnobio illic S. Marcelli conditus pro dignitate Regia manſæolum habebat, quod Caluiniani anno 1562. euerterunt. Alia deinde Cabilloni vaſtatione ſequuta, per Lotharium Ludouici Pii filium rurſum tamen inſtaurata, vrbs priores vires & pulchritudinem recepit.

Iunia oppidum in excelſo colle, ad Sabaudiæ limites poſitum, niuibus ſyluisq; opacis grauatum: in hac ciuitate eſt tranſitus montis. Iura, & vectigal exigitur rerum, quæ alio exportantur. *Iunia.*

Lugdunum.

Lugdunum vulgò *Lyon*, ante Chriſti natiuitatem anno XXIII. à Numantio Planutio Romano Proconſule ſub Cæſare Auguſto extructum; Vrbs ſita eſt in monte, vbi flu- *Lugdunũ.*

uius

uius Arar miſcetur Rhodano, atq; ad mare tendunt. Fuit antiquitus Schola Latina valdè celebris, hodie Emporium Galliæ celeberrimum.

Dola. *Dola* ciuitas eſt Burgundiæ regionis omnium celeberrima, ſtudiiſq; referta, ad Dubium fluuium duobus brachiis ſciſſum, loco pulcherrimo poſita, pontibus, mœnibus, ſtupendis propugnaculis ſumptuoſiſſimiſq; ædificiis magnificentiſsimè extructa.

Diepa. *Diepa* ciuitas Normanniæ, mercatu clara, portum habet pulcherrimum, vnde quotannis naues ſoluunt verſus Braſiliam.

Campodunum. *Campodunum* ciuitas vniuerſali ſtudio clara.

Aurelia. *Aurelia* præclara ciuitas ad Ligerim fluuium ſita.

FRANCIA propriè dicta.

Lutetia.

Lutetia vulgò *Paris*, ad fluuium Sequanam ſita, caput eſt totius Galliæ, ſedes Regia, frequens & populoſa, vna ex maximis totius Europæ. In hac vrbe florent omnes ſcientiæ. Collegium habet Sorbonicum, in quo præ omnibus aliis locis viget Theologia. Continet Parlamentum totius Galliæ, imò totius mundi celeberrimum, diſtinctũ in quatuor Cameras, quarum prima quatuor habet præſides, & XXX. Conſiliarios; ſecunda totidem præſides & XVIII. Conſiliarios, & ſic de aliis. Sumpſit nomen à luto. Nomen autem Pariſiorum à Paride filio Priami Regis Troiæ, qui ciuitatem hanc ædificare cœpit, deductum putatur. Poſtea aucta eſt à Iulio Cæſare, vnde & Iulia vocata eſt. Vniuerſitas erecta eſt à Carolo Magno anno 791. De hac ciuitate ita Iulius Cæſar Scaliger ſcribit: *Lutetia.*

Francigenæ Princeps populoſa Lutetia gentis
Erexit immenſum clara ſub aſtra caput.
Hic ciuis numerum, ars præmium, ſapientia finem
Exuperant: ſuperant thura preceſq; Deos.
Audiit obſtupuitq; hoſpes: factuſq; viator
Vidit: & haud oculis credidit ipſe ſuis.

S. Dionyſius à ciuitate Pariſienſi diſtat duabus leucis, in qua ciuitate conſpiciuntur omnes Reges Galliæ mirabili artificio ſculpti: ita vt ex imagine illorum vita & res geſtæ conſpici queant. *S. Dionyſius.*

VENAYSCINENSIS COMITATVS:

Comte du veniſſe.

Auenio caput eſt regionis, vtramq; Rhodani ripam occupat, ponte longiſſimo pulcherrimoque interiecto: *Auenio.*

Vrbs antiquitate nobilis, Pontificum Romanorum quõdam ſedes, ad eoſq; etiam nunc pertinet. Conditoribus huius vrbis ſeptenarium numerum mirè placuiſſe argumento eſt, quod tot ibidem portæ, tot templa, Collegia Canonicorum, monaſteria Virginum, Xenodochia, Conuentus, aliaq́;.

PICCARDIA QVA GALLIÆ BELGICÆ PARS.

Ambianum. *Ambianum* vulgò *Amiens*, Metropolis Piccardiæ, templum habet totius Galliæ pulcherrimum.

S. Quintinum. *S. Quintinum* oppidum Veromandorum, à S. Quintino Patritio Romano ſic dictũ, qui imperante Diocletiano illuc tranſgreſſus Veromãdos Chriſti religióne imbuit.

Renis. *Reins* ciuitas Campaniæ, in qua portæ adhuc retinent nomrna à Diis Ethnicis, videlicet, Venere, Baccho, Marte, &c. Hic ex ordinatione Clodouæi coronantur Reges Galliarum.

Nouiodunum. *Nouiodunum* vulgò *Noyon*, Epiſcopalis ciuitas, & vna ex XII. paribus Galliæ.

Bolonia. *Bolonia* duplex eſt, inferior & ſuperior; inferior vicus eſt non ſeptus mœnibus ante Anglorum aduentum. Ibi fanum D. Nicolai & aliud Franciſcanorum ſodalium. Mare Anglicum vicum alluit. Superior abeſt ab inferiore centum ferè paſſus, vel paulo amplius: hæc ciuitas eſt cincta mœniis validiſſimis, iucundo valde loco ſita eſt. Extat ibidem etiamnum hac ætate turris quædam fortiſſima à Iulio Cæſare extructa, gratia muniendi eius loci pro exercitu ſuo contra Gallos vicinoſq; Britannos, quos eo tempore debellabat.

Caleſium oppidum noſtris temporibus bellis fama-tum. *Caleſium.*

Bauacum ſeptem olim Viarum ſtaturis (quas hodiè *Les ſept voyes* vocant) nobile. *Bauacum.*

HOLLANDIÆ COMITATVS.

Dordracum vulgò Dort/ quatuor fluminum concurſu in inſulam redacta; Moſæ nimirum, Wahalis, Lingæ ac Meruæ, vnde verſus: *Dordracū*

Me Moſa & VVahalis, cum Linga, Meruaq; cingunt:
Aeternam Batauæ virginis ecce fidem.

Hi fluuii Dordracum anno 1421. arroſiſſe dicuntur à continente; Brabantiæ enim cohærebat, quo tempore etiam plures quàm ſeptuaginta pagi inundatione periêre, & ad centena hominum millia cum omnibus fortunis ac poſſeſſionibus interiêre. Ciuitas eſt ampla, pulchra, opulenta ac præpotens, ædificiis elegantiſſimis ac magnificis ornata.

Harlemium, vulgò Harlem/ omnium quæ in Hollandia ſunt vrbium ampliſſima, cui incolarum ſuorum teſtimonio Typographicæ artis inuentio debetur; quamuis hoc beneficii Moguntinenſi vrbi acceptum referant alii. *Harlemiū*

Delphi vulgò Delfft / oppidum à foſſis ſeu aquæductibus ſic appellatum, fodere enim Delffen/ ſua lingua. Hic locus eſt toti Septentrioni ferè notiſſimus ex cereuiſia, quam abundantiſſimè eius incolæ coquunt & diſtrahunt. *Delphi.*

Leida vulgò Leiden/antiquis Lugdunum Batauorum: ciuitas amœna valdè. Scholā iam continet valdè celebrē. *Leida.*

Gouda.

Gouda ciuitas eſt populoſa, diueſq; ; ad Iſalam fluuium poſita: Ædificia habet tum priuata, tum publica præcellenti apparatu conſtructa. Perauguſtam inprimis & magnificam Eccleſiam, quæ vnica in vrbe parochialis eſt, & media quaſi vrbe tam ampla conſpicitur, vt ſimilem (vnica Harlemſi excepta) non alibi exhibeat Hollandia; magnitudine enim Metropolitanam Colonienſem Eccleſiam aliquot pedum menſura excedit. Cunctis olim ante conflagrationem propter amplitudinem & ornatum admirationi erat, habebat altaria LII. Campanariam habet turrim altitudine & pulchritudine præclaram, in qua Campanarum harmonia pro temporum feſto feſtorumq; mutatione varia modulatione editur. Hanc autem tam conſpicuam & amplam Eccleſiam iam ſecundum rabidus deformauit Vulcanus. Anno nimirum 1438. incendio, quod oppido cum Eccleſia erat commune. Et anno ſalutis 1582. fulmine tacta, ſola periit, locis circumquaq; vicinis planè illæſis. Poſt hoc autem poſtremum incendium, ſolis oppidanorum impenſis & oblatione annua, quæ dedicationis die (Dominica poſt Decollationis S. Ioannis) penditur, priſtino nitori & magnitudini reſtituta, intus elegantiſſimis præſtantiſſimiſq; feneſtris vitreis depictis excellens, quales vix alibi conſpiciuntur ſimiles; Quas quidem feneſtras oppidani funeſta etiam ætate, quę in picturas & ſtatuas immaniter ſæuit, annua reſtauratione conſeruant. In foro triangulari, Eccleſiæ parochiali vicino, admodum amplo, vbi ter annuatim celebres habentur nundinæ, inſularis & ciuica domus eſt, quadrato ad normam ſecto lapide eleganter conſtructa, cui amplus

in

in circumferentia locus relinquitur: habetq; hæc prætoria ſua ſic iuri dicendo & Senatuſconſultis habendis diſtincta ornata triclinia, vt pulchriori ordine conſtitui non poſſent, ſub ipſa ciuica domo (aſcenditur enim ad eam per gradus lapideos, eleganti circumferentia ornatos, vbi edicta & plebiſcita publicantur) in poſteriori parte macellum eſt publicum, elegantiſſimis fornicibus ornatum, in anteriori armamentarium. Inde concamerata planicies ſtrata, quæ lapideis columnis ſuſtentatur, prætoriæ annexa, in qua ſpectante plebe ſupplicia de condemnatis ſumuntur. Habuit præterea hæc vrbs ante motus hoſce publicos monaſteria Virorum IIII. & VI. Virginum, Xenodochium nunc etiam habet vnum ampliſſimum, Hoſpitalia IIII. & alias pietatis Officinas, in quibus viris & fœminis ætate & ſenio confectis, pueris etiã expoſititiis charitatis & miſericordiæ opera præſtantur: Item oratoria elegantia VI., & leproſorium cum Eccleſia extra mœnia. Hæc autem monaſteria & oratoria auorum pietate excitata & fundata, nunc partim ſolo adæquata, partim direpta in priuatos vſus conuerſa, ruinoſa ſunt & deſerta; Quem admodum & Arx principis, quę ad Iſalæ ripam probè munita fuit, vnica tantum turri relicta, in qua Comitum Hollandiæ priuilegia conſeruantur, quæ certo delectu ſingulis annis à deputato per Magiſtratum Commiſſario, aſſignato in hoc annuo ſexcentorum florenorum ſtipendio, diſcutiuntur & reuidentur, ne ſitu intereant. Habebat præterea Gouda Catechiſticas Scholas, in quibus vtriuſq; ſexus iuuentus ad pietatem gratis erudiebatur, ſed & iſtæ pietatis officinæ ſunt euerſæ. Tanta inſuper aeris ſalubri-

tate Goudani fruuntur, vt rarò peſtis grauentur contagio, cui quidem rei aquæ perpetuò fluxu atq; refluxu remeantes, non mediocriter conducunt. Fluuiis etiam duobus decorantur, Iſala nimirum, & eo, qui vrbi cognominis eſt Gouda: Quorum alter Lunæ motibus & Oceani æſtu agitatur: alter, vbi mœnia primum latis & peramplis foſſis muniuit, ad mare vſq; placidiſſimo tractu expatiatur, ac variam negociatoribus commoditatem præbet. Magno etiam ciuiũ quæſtu cereuiſia Goudæ conficitur, qua Hollandicum ſolum neq; colore neq; ſapore alibi præſtantiorem propinat. Ad bellorum deniq; violentiam propulſandam & obſidionem auertendam ſitu & opere Gouda commendatur, cùm maioribus machinis nullus ad eam detur acceſſus, niſi temporibus hybernis, & ne tum quidẽ ſine magno periculo in duobus tantum aggeribus, quibus munitiſſima ſingulis propugnacula iam dudum obiiciuntur. Quin & cataractarum ſolutione viginti quatuor horarum tempore vicinos agros latos inundare poteſt. Quò accedit, quod foueis maximæ & profunditatis & latitudinis cingatur, quę ab expugnationis metu eam liberant. In his autem foueis iuſtæ magnitudinis glebæ ex imo aſcendere, atq; in ſuperficie natare videntur.

Roterodamum. *Roterodamum* vulgò Roterodam / quaſi Ratheri moles, oppidum eſt ſplendidum & copioſum, Moſæ flumini propinquum, Schiedamo vnico milliari, Gouda verò tribus diſtat, lanificio & panni textura celebre; habens & iuſtum populi numerum, & ſcitè admodum conſtructas ædes, quarum, quæ D. Laurentio ſacra, facilè princeps, & ſplendida & ſumptuoſa; ciues opulenti marina nauigatio-

ne celebrem halecum piſcationem & exteram mercaturam exercent; Conflagratione perierat ciuitas pro magna parte anno 1563. Sed mox erectis longè pulchrioribus quàm ante ædificiis, pontum lapideum miræ magnitudinis ſimul conſtruxerunt, in cuius eminentiori parte ſuum Eraſmum lapidea ſtatua in perpetuum monumentum donarant, quam Hiſpani in exordio Batauici tumultus religionis ergò anno 1572. ſunt demoliti.

Amſtelrodamum.

Amſtelrodamum vulgò **Amſterdam/** ciuitas ſita vndique in aqua, fundamenta eius ſunt trabes ligneæ, locis vndoſis ingenioſè admodum infixæ, vt ædificia quamuis magnifica ſuſtentare queant: Fundamenta hæc, vti quidam teſtantur, ſæpè pluris conſtant quam ædificia ipſa, licet ſplendida. Emporium eſt poſt Antuuerpienſe omnium quæ habet Belgium celeberrimum, quo quotannis appellunt claſſes ducentarum ac trecentarum nauium ex omnibus Europæ partibus confluentium, vti ex Gallia, Anglia, Hiſpania, Luſitania, Liuonia, Suuedia, Noruuegia, Islandia, Oſtlandia, &c. ita vt ſæpenumerò vnà ibi videre liceat in portu ad quingentas naues maximas, quę proſpectum præbent planè magnificum. Ciues tam ſunt opulenti, amplæq; fortunæ, vt eiuſmodi claſſe aduecta, ipſi omnes merces tam promptè coemant, vt quinto ſextóve die ab aduentu ſuo expeditæ naues, rurſumq; mercibus aliis oneratæ quæuis remeent, vnde profectæ erant. Vt autem ſemel dicam, ſiue diuitias, ſiue populum, ſiue etiam aërem, aquam, ſitum, quantitatem, ſiue præterea aquæductum (quos canales vocant) per quos naues admittun-

tur,

tur, fabricas ſpectes; poterit hæc cum Venetiis compara ri. De hac ciuitate ita Nicolaus Carmus:

Hæc illa eſt Batauanon vltima gloria gentis,
Amnis cui nomen, cui cataracta dedit.
Dicta prius Damum, *raris habitata colonis,*
Cum contenta caſis ruſtica vita fuit.
Hinc Amſterdamum iam facta celebrior, atque
Fortuna creuit tempore nomen item.
Vrbs benè nota propè, atq; procul diſtantibus oris,
Dotibus innumeris ſuſpicienda bonis.
Diues agri, diues pretioſæ veſtis & auri,
Vel pleno cornu copia larga beet.
Quod Tagus atq; Hermus vehit & Pactolus, in vnum
Verè huc congeſtum dixeris eſſe locum.

Hagum. *Hagum Comitis* vulgò S'grauenhaeg/ pagus eſt omnium, quos Europa habet, pulcherrimus, ditiſſimus, ampliſſimus ac capaciſſimus, ad domuum duo millia continens tam ſumptuoſarum, vt nulli vrbium cedant, cùm ibi totius propemodum regionis nobilitas ac Regis etiam Palatium Curiaque commoretur.

Amorfordia. *Amorfordia* Diœceſis Vltraiectenſis, oppidum paruum initiò fuiſſe, ex antiquis mœniis & foſſis liquet; poſtea verò rebus florentibus noua ciuitate veteri circundata vehementer eſt amplificatum. Ferax ſolum & commodum, amœnumque ſatum habet: Nam ab ortu & meridie, agros omni frumenti genere fertiliſſimos, ab occaſu montes, ſyluas cæduas ac ſaltus habet; à Septentrione verò vberrima paſcua, quæ à maris Oceani brachio vno ab vrbe

milliari alluuntur. Ex hoc mari per Amiſum fluuium nauigabilem omnigenę merces in vrbem importantur. Vrbs ipſa firma ſatis murorum ambitu, duplici foſſa & vallo intermedio cingitur, arte tamen potius quàm naturâ munita: Ciues autem ſuo cenſu viuunt, aut agriculturam, lanificium & mercaturam exercent. Ius municipale, quod vulgò Statts Recht appellatur, Henricus Epiſcopus Vltraiectenſis anno 1259. conceſſit: Guilelmus poſtea Epiſcopus anno 1298. inſtituit, vt idem ius vſurparent Amorfortii, quale erat Vltraiectinis. Nundinas habet toto Belgio celebres, quarũ duas Guido Epiſcopus illis anno 1331. donauit. Laudantur Amorfortii in Hiſtoriis à temperantia, prudentia, religione, fidelitate erga ſuos principes, fortitudine bellica, liberalitate in pauperes, & erga exules, cæteroſq; exteros hoſpitalitate & merito. Omnis enim luxus tam in cõuiuiis quàm in veſtibus ſupellectilibuſq; apud Amorfortios exoſus: didicerunt ab auis ſuis honeſtè ac parcè epulari ac veſtiri. Quanta verò ſub ipſa ſimplicitate rerum agendarum lateat prudentia, cum aliis temporibus, tum maximè in Gueſiacis tumultibus, claruit. Pietas & religio hîc ſemper maximo in pretio fuit, fidemque, quam ſemel à D. Willibrodo, Bonifacio, Friderico aliiſq; huius Diæceſeos Apoſtolis acceperunt incolæ, hanc vſq; in præſentem diem ſartam tectam conſeruarunt, & adhuc clam ſub metu Tyrannidis conſeruant. Auxit promouitq; plurimùm in hac ciuitate religionem M. Gerardus de Groot, qui circa annum 1379. ſub Vrbano VI. Papa Dauentriæ, Suollis, Campis, Amorfortiæ, Amſtelrodami & in vicinis circumquaq; locis concionabatur, & cœno-

bia multa erigebat. Huius & ſucceſſoris eius Florentii Redevvin opera circa idem tempus tria monaſteria in hac ciuitate ſunt ædificata, quibus ſubſequentibus temporibus & alia tria addita ſunt. Eſt & in vrbis Eccleſia primaria D. Georgio ſacra, Collegium Canonicorum ab Epiſcopo Ioanne Dieſtenſi anno 1337. fundatum: Sacellum quoq; D. Virginis, in omnibus vicinis regionibus viciniſ notiſſimum, quod noſtris adhuc temporibus ab innumeris peregrinis frequentatur. Fidelitatem erga ſuos principes Amorfortii diuerſis temporibus & caſibus exhibuerunt. Vltraiectenſes enim perpetuò ſuos Epiſcopos reiecerunt, quos Amorfortii ſemper benignè ac liberaliter exceperũt & in ſuas ſedes reſtituerunt. Sic Aſſuerum Culeburganum anno 1436. ab Vltraiectenſibus repudiatum. Sic Diepholdium anno 1448. ab iiſdem contra fœdus initum ante annos duodecim (quo ſe Epiſcopum ſuum defenſuros iurauerant) pulſum, vrbe capta vnà cum D. Iacobo de Geesbeec reſtituerunt. Senſit & horum infidelitatem Dauid nothus Philippi Burgundiæ Ducis. Senſit etiam eò magis Henericus Palatinus anno 1528. ab Amorfortiis in ciuitatem Vltraiectenſem, vnde eiectus erat, armata manu reductus. Maiorem etiam obedientiam & fidelitatem in Amorfortiis reperit Philippus Catholicus Hiſpaniarũ Rex anno 1578. & 1579. qua tempeſtate nec princeps Auriacus, nec Hollandi, nec Geldri, nec Vltraiectenſes priùs Amorfortios à fide Catholica & obedientia ſuę Maieſtatis auertere potuerunt, quam obſeſſam vrbem machinis bellicis & ſummis viribus porta ſolo æquata ſuperaſſent: Vrbem vincere, animos autem ſuperare non potuerunt.

Egre-

Egregiam quoque laudem ſemper ex bello reportarunt. Dominam Iacobam Bauaram Hollandiæ Comitiſſam propriis expenſis contra Dominum de Arckel, in capiendo Ieſſteinio & Gorçomio iuuârunt, vnde à Bauara publicis literis gratiarum actionem meruêrunt: Hollandorum vires ſæpè repreſſerunt: Geldrorum violentiam ſæpiùs fregerunt: Vltraiectum quater armis occupauerunt; Philippi Burgundiæ Ducis exercitum bis (teſte Meiero lib. 16. Annal. Flandr.) à ſuis mœnibus fugârunt. Hac fortitudine Amorfortii eam ſibi famam conciliârunt, vt multi è vicinis principibus illorum fœdera & amicitiam ambirent, ipſique in multis prouinciis vectigalium immunitatem obtinerent: Eam VVilhelmus Bauarus Hollandiæ Comes inito fœdere Amorfortiis per omnes ſuas prouincias donauit. D. VValramus Bredenrodius, D. Caſparus Culenburganus, & D. Ioannes Egmontanus, Amorfortiis magna quoq; priuilegia in ſuis ditionibus contulerũt. In pauperes tanta eſt Amorfortiorũ liberalitas, vt hac in re maximis quidem ciuitatibus pro qualitate diuitiarum non cedant. Duo ſunt in vrbe Gerotropheia, in quorum altero plus quàm 60. ſenes tam viri quàm mulieres honeſtiſſimè aluntur. Præterea anno 1447. inſtitui cœpit diſpenſatio eleemoſynarum in pauperes, qui priuatis in ædibus per vrbem habitant, ea paulatim ad tantam opulentiam peruenit, vt nunc plus quàm 80. homines inopes ex ex illa ſuſtententur. Inſigne quoq; & magnificum Orphanotrophium circa annum 1551. erectum eſt, vbi pupilli pauperiores aluntur. Duo ad hæc vrbs habet Noſocomia, vnum pro peſte laborantibus, alterum pro quibuſuis cli-

nicis, quorum res domi eſt anguſtior, quàm vt ſeipſos in morbo ſuſtentare poſſint. Xenodochium quoq; habet, quo peregrinis pauperibus ex itinere licitum eſt diuerti. Prodierunt ex hoc oppido non pauci Regum & Imperatorum Oratores, Medici, Iuriſprudentes, aliiq; illuſtres viri, in omni linguarum artium & ſcientiarum genere exercitatiſſimi. Ex hoc oppido prodiit Albertus Sapidus tot annis Conſtantinopolitanus ſub inuictiſſimo Cæſare Maximiliano II. Legatus. Natus eſt hîc D. Stephanus Lauræus, Domus Auſtriacæ ſummus ſub eodem Maximiliano Medicus. Præterea D. Godefridus Steig/qui Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Principis Herbipolenſis cum ſumma gloria & laude magnoq; plauſu ipſius Principis agit Medicum, ſeſe Amorfortenſem eſſe gloriatur. Hæc quoque patria eſt clariſs. & ornatiſs. Viri Ioannis Fonckii, qui poſt multas legationes, arcaniq; Senatus Belgii Regis Hiſpaniarum Philippi II. præclara peracta negotia, tandem à Rege in Hiſpanias vocatus eſt. Debet & huic oppido ſua natalia Marcellus Lentius totius Ordinis Canonicorum Regularium per vtramq; Germaniam Generalis.

ZELANDIÆ COMITATVS.

Mittelburgum. *Mittelburgum* à Metello præcipuæ nobilitatis ac conſularis dignitatis apud Romanos viro id nomen, vt plerique opinantur, conſequutum eſt, quaſi Mitelliburgum. Lemnius à Burgo Burgk / hoc eſt, à munito & eminente caſtro aut arce rupeque inacceſſa (quale apud Romanos Tarpeium Saxum) denominatum putant, quod in inſulæ huius meditullio ac centro conſiſtat.

Arnemuda

Arnemuda Mittelburgi municipium præbet omnibus tutiſſimum portum, fidamq; nauium ſtationem: Nam hic præcipuè claſſis, quamlibet numeroſa, inſtruitur, in quemcunque Oceani tractum velificatio perficiatur. *Arnemuda.*

Fliſſinga nomen deſumpſit ab vrceo ſeu lagena, quod poculi fictile genus, ſupernè anguſti oris eſt, in medio diſtento, ac capaciore ventriculo, qui circa imum gracileſcit, ac ſenſim extenuatur, Belgis Fleſſche nominata. Cuius imagine ciuitatis huius vexilla atque manipuli, quos etiam nauium malis in vertice erectos conſpicimus, inſigniti ſunt. Diſtat à Mittelburgo verſus Africam ſeu occaſum Hybernum, interuallo ſexdecim ſtadiorum, quæ bis mille paſſus conficiunt, aut bina millaria Italica. Eſt quidem vrbs exigua, ſed arte & naturâ munita, qua parte mari obuerſa eſt. *Fliſſinga.*

Campoueria vel *Veria* verſus ortum æquinoctialem Scaldiæ oppoſita eſt, diſtat à Mittelburgo pari quaſi interuallo, quo Fliſſinga. Nomen obtinet à freto, quod ab ea littoris ora in vlteriorem Campæ ripam ac ſinum tranſferri homines ſoleant. Primus enim portus ac nauium cimbarumque ſtatio, à qua conſcenſa ſcapha traiicimus, Veer, Belgis aliis Vaert: Latinè traiectus & tranſuectio dicitur. Ciuitas hæc peranguſtum habet mœnium ambitum, paucis ab hinc annis Scothorum frequentatione celebris. *Campoueria.*

Zirzæa ciuitas Zelandiæ in inſula Scaldia ſita, à conditore nomen ſortitur. Anno redempti orbis 849. imperante Lothario primùm in formam ciuitatis ædificari cœpta, ac mœnium ambitu muniri, ex paruis initiis in eum *Zirzæa.*

ſplendorem adaucta eſt, vt nulla clariſſimarum ciuitatum ſit inferior: Hanc teſtatur Leuinus Lemnius plurimis viris eruditis, præclariſq; ingeniis fœcundam eſſe ac feracē, negotiatoribus prouidis ac ſagacibus refertam, quibus ex re frumentaria ac lectiſſimo tritico, ex niuei candoris ſale, ex rubia ſeu garanſa, ſalſamentorum ac piſcium copia, armentorum pecudumq; immenſa vi quæſtus accedit vberrimus. In re familiari ac domeſtica omnia elegantia, nitida, expolita: menſa frugalis & moderata, nec vnquam prodigaliter ſumptuoſa: in mercatura exercenda nemo non ciuium ſolers atq; induſtrius, lucri auidus, ad rem attentus, in tenuiores tamen atq; inquilinos inopia preſſos liberalis atque beneficus, in cæteros verò hoſpitalis, blandus, comis, affabilis, candidus, &c. Gregaria ac promiſcua multitudo paſſim inhumana eſt, rudis, agreſtis, ferox, crudelis, indomita, atq; à ciuili vitæ conſuetudine aliena.

Romerſualla. *Romerſualla* ciuitas Zelandiæ à Suytbeuenlandia inſula auulſa, nullis exculta agris, nullis exornata pomœriis. Oceanus vndiq; alluit, ita vt vnica ſalis negociatione ſubſiſtat.

Goeſa. *Goeſa* in occidentali Suytbeuenlandiæ parte ſita, ciuitas perexiguo quidem murorum ambitu, at ſplendore atque affabrè extructa; ciuibus morum ciuilitate perpolitis.

Toletum. *Toletum* Zelandiæ vulgò Tolen à vectigali & prætoriis ita appellatum: vetuſtum oppidulum, à Brabantia exiguo freto diſcretum.

FRISIÆ ORIENTALIS COMITATVS.

Embdena. *Embdena* vulgò Embden/ Metropolis eſt Friſiæ orien-

talis, ad Amaſii fluminis oſtium, Principũ ſedes; Emporiũ iſtius tractus celeberrimũ portus opportunitate, quē tam capacem profundumq; habet, vt nauigia, quæ quidem Oceanus maxima vehit, paſſis velis admittere poſſit, amplitudine opum, ædificiis publicis priuatiſq; ciuiũ multitudine & incolarũ non Germanię modò, ſed Europę innotuit.

Aurichium vrbs multis nobilium à curis & turba iucundiſſimus receſſus; Syluæ id faciunt & nemora, in quibus aut aucupio, aut venatione ſeſe exercent. Gens diues eſt, mercaturæ & opificio dedita. *Aurichiũ.*

FRISIÆ OCCIDENTALIS COMITATVS.

Groninga.

Gronin-

Groninga. *Groninga*, Groningen / nomen ſumpſiſſe dicitur à Grunio Franco, vel vt alii volunt, Troiano, qui hanc vrbem extruxit. Ciuitas eſt inſignis, diues, populoſa, muro forti circundata.

Leouardia *Leouardia*, Leewarden/ caput eſt comitatus Oſtergoyenſis & Septemſaltuenſis.

Sneca. *Sneca* vulgò Sneeck/ciuitas comitatus VVeſtergoyenſis duobus à Leouardia milliaribus Germanicis magnis occidentem verſus diſſita, loco humili & tractu planè aquoſo. Nam ager totus circumiacens, humilis eſt & depreſſus, niſi quod à Septentrionali parte, vbi ædes fuêre Ioannitarum, paulum adſurgit, ideóq; neq; ſegetibus ferendis, nec vlli alicui rei, quam pecoribus alendis, idoneus: Oppidum non tam aggeribus quàm natura & ipſo loci ſitu munitum, nouum eſt, vtpotè, nondum ducentis annis ciuitatis donatum iure & priuilegiis. Cæterùm progreſſu temporis tanta incrementa ſumpſit, vt in præſentia iam nulli oppidorum Friſiæ cedat, præter ſolam Leouardiam, omnium reliquorum caput, ſiue amplitudinem ſpectare velis, & ædium multitudinem ſplendoremq; vnà cum ciuium numero, ſiue platearum diſpoſitionem aptã, vnà cum aquarum commoditate & abundantia, ſiue alia iſtiuſmodi ornamenta. Illud præ omnibus ſingulare habet, quod præter foſſam & vallum mediocri etiam muro lateritio cinctum ſit; bonorum ingeniorum ferax; Nam vt cæteros omni literarum genere excultos omittamus, qui ex hac ciuitate oriundi, diuerſis locis etiamnum degunt: in hac natus eſt & educatus Ioachimus Hopperus non patriæ tantum ciuitatis, ſed Friſiæ etiam, adeoque to-

tius Belgii lumen, & ornamentum penè incomparabile, qui ante annos non multos in Hiſpania primus, cùm eſſet à Conſiliis Regiæ Maieſtati, viam ingreſſus eſt vniuerſæ carnis, non ſine magno optimorum hominum dolore atq; gemitu. Ex hac item prodiit Petrus à Fritema Iureconſultus, qui præter nobilitatem generis auitoſq; ſplendores ſummam habuit eruditionem cum ſingulari animi probitate, candoreq; coniunctam. Hinc etiam oriundus Albertus Hero Philoſophus & Theologus ſcriptis clarus & Gellius Snecanus.

Doccum. *Doccum*, latinè *Docetum* à multis dicitur; eſt in Oſtergoyenſi ditione, duobus à Leouardia milliaribus diſtans orientem verſus, non procul à ſinu maris, qui inter Oſtergoyam terramq; Groningenſem procurrens, Lauicam exiguum amnem eò decurrentem ſeq; exonerantem excipit. Ager circumiacens fertilis eſt, non paſcua tantùm læta habens, ſed & ſegetes ferens, præſertim ab Auſtrali parte, vbi & arenoſior videtur eſſe, paulò longius ab oppido ceſpites effodiuntur ad alendum ignem, id quod oppidanis & vicinorum pagorum habitatoribus magnam præſtat commoditatem. Abeſt à ſinu præſcripto exiguo milliaris interuallo, ex quo alueus per ipſum oppidum fluit. Hinc mercatura illic floret. Tempore belli inter Geldros & Burgundos, Geldris paruit, vallo, foſſaq; vt tum exigebant tempora, benè firmum. Cæterùm illis victis atq; expulſis per Cæſareos vallum foſſæ iniectum & complanatum eſt. Ab eo itaq; tempore immunitum iacuit ad annum Domini M.D.LXXXI. quo inquieti patriæ Ordines illud deniq; munierunt, ad auertendos Re-

gis milites. Antiquum eſſe inter omnes conſtat, Eſtque martyrio & reliquiis quibuſdam S. Bonifacii ſociorumq; eius decoratum; Hîc enim poſt deceſſum B. Willebrordi primi Vltraiectinorum Epiſcopi, relicto Archiepiſcopatu Moguntinenſi, Vltraiectum petiit, & Epiſcopus ibidem conſtitutus eſt, miro ſemper flagrans deſiderio conuertendi Friſios, qui tum magna ex parte Chriſtum non agnoſcebant, licet Willebrordus ad eos conuertendos & antea & poſt Epiſcopatum adeptum magnam nauaſſet operam, & præter eum alii etiam ab Epiſcopo Cantuarienſi ex Anglia miſſi verbum Dei prædicaſſent. Itaque aſſumptis ſecum ſociis aliquot ad eos contendit, & poſteaquam totâ prouinciâ peragratâ, vbique ſementem Verbi diuini ſatis feliciter iecíſſet, tandem prope Doccum cum ſociis ab infidelibus cæſus, martyrii coronam adeptus eſt. Conſtructum eſt non multis poſt mortem eius annis in ciuitate monaſterium Canonicorum Regularium, quod progreſſu temporis occuparunt Abbas & Religioſi Ordinis Præmonſtratenſium: In eo ad hæc vſq; turbulenta tempora adſeruatum fuit Cranium Martyris inter trucidandum ab impiis gladio reſectum, vna cum baculo eius paſtorali, calice, codice Euangelico, totoq; diuini officii habitu & argenteo ſcypho. Huius etiam ciuitatis paſtoratum ſeptem annos adminiſtrauit S. Ludgerus, nobili genere natus, multarum linguarum peritus, qui poſtea primu Monaſterienſium Epiſcopus ad cœleſtem patriam circa annum 809. migrauit, in Werda Imperiali Abbatia ad Ruram fluuium ſepultus, in hac poſteris temporibus natus eſt Gemma Phriſius, Medicus & Mathematicus in

ſigni

ſignis editis libris magnæ eruditionis celebris, quam etiã eruditionis laudem hinc oriundi merentur Baſilius ſiue Weſſelus, dictus Groninganus, Ioannes Docconicenſis, Iureconſultus, Vniuerſitatis Colonienſis ornamentum ſingulare, & Cornelius Kempſius, qui tribus libris res Friſiorum Latino ſermone conſcripſit.

Slotenum oppidulum pertinet ad ſeptem ſyluas, loco demiſſo & paluſtri, ſitu ad mare Auſtrale, à quo vix quarta milliaris parte diſtat, à Sneca verò duobus milliaribus. Ager tamen ab occidentali parte, qua Geerſtlandiam ſpectat, paulum eleuari incipit, arenoſus ibidem exiſtens, lacus illi adiacet magnus, in quo eſt piſcium omnis generis copia. Secatur in duas partes aqua profluente, quæ duobus pontibus coniungitur. Templum parochiale non habet, ſed tantum ſacellum, lacerum penè hac temporum tempeſtate & ruinam minitans, niſi in tempore fulciatur repareturq;. Paret autem parochialibus Eccleſiis duorum vicinorum pagorum: Id quod mirum pleriſq; videbitur, cùm ciuitatis ius habens à proprio regatur magiſtratu, & non tantùm naturâ, ſed operibus egregiè fuerit munitum quondam. Cunerus tamen Epiſcopus Leouardienſis, paucis ab hinc annis paſtorem illi conſtituerat ſacello in parochiale templum commutato. Tempore nouenalis belli (quo Geldri ante annos ſexaginta cum Burgundis de principatu cõflictati ſunt) perpetuò fuit in Geldrorum poteſtate, qui illud quaſi ὁρμητήριον conſtituerant, ex quo excurſiones fecerant & bella deriuârunt in alias ciuitates, munitaq; loca. Nam id primo aduentu occupârunt, indeque digreſſi plura tentarunt & aſſequuti ſunt. Quin etiam

Slotenũ.

noviſſimè cum vi & virtute Burgundiorum cæteris caſtris pagiſq; excuſſi, pulſi atq; fugati eſſent, id tanquam aſylum validum & firmum ad vltimum vſq; ſeruarunt, naturâ loci potiſſimum freti. Itaq; in eo factionis iſtius coryphæi anteſignaniq; præcipuè obſeſſi ſunt, obſidionemq; forti animo tolerarunt ad ſeptimanas non paucas, nullam paſſi deditionis mentionem fieri, niſi prius egeſtate fameque compulſi. Nec fuit victoria iſta Burgundionis incruenta, ſiquidem duo eorũ duces præcipui Georgius Schenck à Lautenberg, Friſiæ Gubernator, & Ioannes, Dominus Vaſenatius copiarum præfectus, durante obſidione ſub noctis crepuſculum ſpeculatum egreſſi, ſimul eodem tẽpore vulnerati ſunt, quorum poſterior paulò poſt deditum oppidulum Leouardiæ ex vulnere mortuus eſt, non ſine Friſiorum mœrore. Inciderunt illa in annum Domini 1523. Vallo deinde diſiecto æquatoq; ſolo abſq; munimentis fuit vſq; ad annum 1582. quo Ordines illud rurſus validè munierunt.

Ilſta. *Ilſta* quæ ab aliis *Iloſtum*, & in literis quibuſdam antiquis manuſcriptis *Iliacum* dicitur, vnius tantum horæ ſpatio à Sneca diſtans, in longum porrigitur ab Auſtro in Septentrionem, duabus conſtans plateis, quas aqua mediocris profunditatis intercurrit. Nulla re inſignis niſi antiquitate. Nam nec vallum habet, nec munitiones, nec ſeptimenta vlla. Fruitur tamen iure ciuitatis regiturque à proprio Senatu, habens ciuicam domum oppidorum inſtar; quocirca etiam optimo iure inter ciuitates numeratur. Multi excellenti doctrina viri hanc patriam originedecorarunt; quorum omnium accuratam enarratio-

nem

nem Suffridus Petri peculiari opere de illuſtribus Friſiæ ſcriptoribus dedit.

Bolſuardia vnico milliari à Sneca verſus Septentrionem diſtat, à Leouardia verò tribus: Hanc eſſe vetuſtam & à multis annis fuiſſe celebrem ſatis præter alia argumenta & indicia atteſtatur hoc, quòd vnà cum egregiis maximeq; inclytis ciuitatibus emporalibus fœdere illo contineatur, quod Auſam Germanicā vulgò indigetant. Quocirca in Comitiorum conſeſſibus & aliis conuentibus ciuitatum huius patriȩ, primo poſt Leouardiam cenſetur loco, & ſecundam obtinuit dignitatem. Ager circa eam planus, paſcua habens læta, paulò celſior Snecano. Ipſum oppidum vallo firmo foſſisq; profundis benè munitum eſt. Huius ciues & incolæ à multis annis multam exercuêre mercaturam apud exteros & maximè Orientales: inq; regnis Septentrionalibus nauibuſq; onerariis eò vecti, quas ipſi ſuis impenſis ſumptibuſq; inter ſeſe communicatis abſque aliorum ferè oppidanorum adiumento inſtruunt & adornant, commoditatem illis ad hoc ſuppeditante portu Maccumenſi, qui vnico diſtat milliari; itaque pecunioſi ſunt vt plurimùm & locupletes. Ciuitatis ſtatus hactenus benè conſtitutus fuit. Nam præter religionem mediocriter (vt hæc fuerunt tempora) florentem & iuſtitiam ſic ſatis cultam adminiſtratamq;; pauperum etiam ibidem cura habetur diligens, erectis & conſtitutis in eum finem tribus ædibus amplis, iiſdemque bene dotatis annuis prouentibus, quapropter nemo in eo habitans mendicatò viuere atq; oſtiatim victum quærere facilè permittitur. Ortu hanc patriam illuſtrauit Suffridus Rudol-

Bolſuardia.

phus Stechenburgius, qui accuratam gentis Friſię hiſtoriam collegit. Petrus Iacobi Thaborita Mathematicus & Geometer inſignis, qui hiſtoriam etiam Friſiam patrio ſermone collegit, ab anno Domini 781, quo Chriſti fidem prouincia recepit vſque ad annum 1521. Et Franciſcus Aduortenſius Triumpho vir eruditus, & ſcriptis publicis clarus.

Stauria.

Stauria, duobus à Sloteno miliaribus in ipſo littore maris Auſtralis in longum prouecta iacet, ad orientalem partem à mari auerſam, qua terram ſpectat agroſq; vallū habens & foſſam, ſed ea non magni momenti, nec ad auertendos hoſtiles inſultus ſatis firma. Ager finitimus planus eſt, minimè altus, foſſis multis paludibus intercifus. Emporium enim fuit opibus & auctoritate florens Anſæ Germanicæ membrum ita conſpicuum, vt numeraretur inter principes iſtius fœderis ciuitates. Et licet ante annos multos rerum commutatione facta omnem amiſerit ſplendorem antiquum, tamen fruitur apud exteros, præſertim in Gallia & maritimis Germaniæ orientalis ciuitatibus, priuilegiis multis: magnam fuiſſe eius vrbis amplitudinem, præter alia indicia & documenta euidenter oſtendunt literarum inſtrumenta, quæ publicis etiamnum eius continentur archiuis. Paſtorem habuit temporibus priſcis S. Odolphum, cuius adhuc hodie venerabilis eſt apud Friſios & ſancta memoria, cùm ob ſingularem vitæ ſanctimoniam & Propheticum Spiritum, quo præditus fuit; tum vel maximè ob indefeſſum ſtudium ac labores eius in propaganda aſſerendaq; Chriſtiana religione. Hic monaſterium inſigne extrui fecit iuxta Fleuum fluuium:

cuius nullæ nunc extant reliquiæ, quæ ab oculis humanis conſpici poſſunt; ſalo non tantùm ipſum monaſterii ſolum, ſed omnem latè circa iacentem agrum fluctibus ſuis furentibus iam multos annos operiente. Abbas eius loci interitum futurum conſpicatus, cum ſuis religioſis Stauriam conceſſit, ædificato cœnobio in ſuburbio, & inde rurſus propter maris æſtum ad præpoſituram Himlum, monialibus quæ ibi erant, alio traductis. Hodie ciuitas nihil magnificum habet, præter arcem validam portui maris imminentem, cuius fundamenta iecit Georgius Schenck à Tautenburg Gubernator Friſiæ, nomine Caroli V. Imperatoris anno M.D.XXII. flagrante adhuc bello Geldrico, vt Burgundi haberent opportunitatem traiiciendi eò milites & cætera bello neceſſaria ex vicinis Hollandiæ ciuitatibus.

Harlinga. *Harlinga* longo à cæteris ciuitatibus maritimis ſpatio Septentrionem verſus ad fauces Auſtralis maris ſita eſt, non procul à Franicheria, à qua vnico tantum milliari diſtat, in tractu fertili, habente agros inſignes, non tantùm alendis pecoribus ſaginandiſq; propter paſcuorum vbertatem; verumetiam ſegetibus ferendis aptos, tritici inprimis hordeiq; & leguminum feraces. Sunt enim mediocriter alti, & plani quidem, ſed ita tamen, vt ſparſim multis in locis colliculi quidam amœni & fertiles quaſi protuberantes ſe eleuent. Arcem habet inſignem & valide contra hoſtiles inſultus munitam; vnà cum portu egregiè nauigantibus peropportuno, non tantùm propter amplitudinem & capacitatẽ, verùm etiam propter ipſum loci ſitum. Nam venientibus ex regnis Septentrionali-

bus

bus Friſiæ, & Germaniæ Orientalis maritimis ciuitatibus, omnium ſe primus offert, & tranquillam ſtationem præſtat nauibus longa iactatione feſſis. Quapropter plurimi loci commoditate allecti eò confluxerunt. Quorum cùm alii opificia exercerent, alii nauigationibus & mercaturæ vnà cum indigenis diligenter incumberent, oppidum vehementer auctum eſt hominum frequentia, opibus & ædificiorum ſplendore ſita, vt de pomœriis eius extendendis proceres inciperent cogitare & agere. Fuit templum parochiale extra valli foſſęq; ambitum vnà cum ſacerdotum & multis aliorum domibus, quæ nocturnis temporibus occluſione portæ arcebantur ab ingreſſu oppidi. Nunc verò termini ita ſunt promoti & extenſi, vt illis omnibus vnà cum multis agris adiacentibus adſumptis intraq; vallum concluſis, oppidum duplo maius ſit factum.

Hindelopia. *Hindelopia* non longè à Stauria, promontorii inſtar, in mare protenditur, non fronte tantùm, ſed lateribus etiam marinis fluctibus obiecta, earundemque infeſtationi expoſita, quocirca vix ægrè ab interitu defenditur, aggeribus firmis latis ac altis, ad arcendam aquarum rabiem oppidumque cum adiacente agro contra earum impetus.

FLANDRIÆ COMITATVS.

Gandauum.

Gandauū. *Gandauum* vulgò **Gent**. Hanc ciuitatem ante Iulii Cæſaris aduentum Odueum, nonnulli alii Clarinam appellatam tradunt, ac deinceps Gaidam ab ædificio aut caſtro ibidem à Cæſare extructo. A Vandalis VVant nomen ſortita eſt, id deinceps in **Gand** & **Gend** mutatum

eſt. Ciuitas eſt, quoad ſitum, munitiſſima & perampla, ita vt inter maximas Europæ vrbes connumerari debeat.

Habet enim intra muros circuitũ 45640. pedum Romanorum, qui conficiunt milliaria Italica ſeptem, Germanica verò 1$\frac{3}{4}$. Inſulæ habitatæ intra mœnia circiter 26. quas partim aluei fluminum, quibus rigatur vrbs, partim canales atque aquæductus manufacti efficiunt. Tribus fluminibus perluitur vrbs, Scaldi, Liza & Liuino, ac præter minores pontes innumeros ſunt 98. ſub quibus commodiſſimè Holcadibus ac nauigiis altis, quæ **Pleyten** illis dicuntur, quibus merces commeatuſq; conuehuntur, tranſitus patet. Hæc ciuitas ſub Conſtantino IIII. anno 661. à S. Amando Epiſcopo Tungrorum ad fidem Catholicam

conuerſa. Locus natalis eſt Ferdinandi primi & Caroli Quinti.

Bruga.

Bruga, vulgò Brug/ antiquis Fanum Mercurii. Hæc ciuitas olim ſplendore ſuo totam reliquam Flandriam obfuſcauit, cùm portus mercatuſq; (qui poſteà Antuuerpiam translatus eſt) ibi vigeret, quo adempto iam in minore fortuna verſatur, quamuis eodem nec dum prorſus ſit ſpoliata. Lanarum etiam negotiationem cum ingenti fœnore retinet. At cùm tam celebris fuerit, portus tamen flumine nullo lambitur, verùm arte manuq; facto aquæductu ſeu canali largiſſimo capaciſſimoq; omnes eius territorii aquas ſingulari induſtria facilè vnum in locum colligunt, eaſq; pluribus foſſis nauigalibus per vrbem ducũt, ac demum in alueum denuò reuocatas ad Damum oppidum, indeq; ad Catharactas ter Sluyſen vocant, ibidem ad mare vſq; deducunt, vt naturale flumen videri queat, eique Rey nomen fecêre. Huic ſimilem etiam paucis ab hinc annis alterum fecêre canalem nauium onerariarum capaciſſimum, quo marino æſtu accedente in vrbem vſq; nauigia deduci queant, vbi admirandæ induſtriæ opus machinamq; ingenioſiſſimam videre eſt.

Ypra.

Ypra à præterfluente torrente eiuſdem nominis ſic appellata dicitur. Hæc fundum ſolumq; habere dicitur plumbeum, ob infinitos canales plumbeos ibidem vndequaque inſertos, vt commoditatem præſtent maximam, ſingulis penè domibus ac vicis aquam largientes.

Inſula.

Inſula vulgò Ryſſel/ ciuitas perpulchra & diues, mercatoribus locupletibus frequens, ac opificum mechanico-

rum,

rum, textorum præcipuè ingens numerus, qui per omnem ferè orbem merces mittunt varias.

Duacum. *Duacum* vulgò Douay ad Scarpam fluuium ſitum, qui vrbem in plures ſecat partes, oppidum munitum ac diues. Fontium ſcaturigines limpidiſſimas habet, ædificiis fortibus quidem ſed antiquis extructa. Incolæ frumenti mercatura diuites euadunt. Paucis ab hinc annis à Philippo Rege Hiſpaniarum obtinuit vniuerſale ſtudium, ſcholamq; celebrem pulcherrimis priuilegiis ornatam.

Cameracum. *Cameracum* vulgò *Cambray*, Flandris Camerick dicitur: Eſt autem Antenino vrbs ampla, elegans & munita ad Scaldim, qui per medium eius labitur, poſita, ſeptem milliaribus diſtans Valecenis. Arcem habet pulchram & validam à Carolo V. conſtructam in montis vertice, vbi S. Gaugericus Epiſcopus Cameracenſis & confeſſor, Euoſio oppido Galliarum oriundus, quod nunc Euodium dicitur, Baſilicam ad honorem Dei titulo & nomine S. Medardi fundârat. Vnde Canonici S. Gaugerici cùm cogerentur templum ſuum deſerere, receperũt ſe in parochialem Eccleſiam S. Vedaſti, vbi in magnifico Choro, quem extruxerunt, corpus S. Gaugerici repoſuerunt; atque ita Eccleſia S. Vedaſti, dicitur etiam Eccleſia S. Gaugerici. Ædificia domorum priuatarum hic elegantia, templa & monaſteria miræ ſtructuræ, ſed maximè admiranda vetus & ſumptuoſa D. Virginis Baſilica, quæ eſt Eccleſia cathedralis & Epiſcopalis eius loci; cuius iuriſdictio & diœceceſis latiſſimè & in varios tractus ſe extendit. Vrbs opulenta eſt, mercatoribus & operariis mechanicis frequens, qui diuerſi generis merces & præcipuè tenuiores lineas te-

las magno numero conficiunt, quæ à loco appellationem habent, & variis remotiſq; in partibus diſtrahuntur. Ius habet Caſtellaniæ, egregiamq; iuriſdictionem & dominium, quod peculiari nomine Cambreſium dicitur, in quo pagi ſunt complures, & loca non exigui momenti. Porrò antiquiſſima eſt Epiſcopalis ſedes, in qua ab ipſo Wandalorum tempore primus ille præfuit Epiſcopus Diogenes Martyr, omni virtutum ſanctitatiſq; genere ornatiſſimus præſul. Et anno D. XCV. eidem præerat S. Gaugericus, qui paſtor fuit huius ſedis ordine quintus: quam eandem diuerſis temporibus & doctrinæ ſanctitate præcellentes admodum Viri exornarunt. Inter quos Petrus de Aliaco Pariſienſis quondam Gymnaſii Cancellarius, inde Cameracenſium Antiſtes & demum Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, præceptor Ioannis Gerſonis multorum auctor operum, quæ Geſnerus in ſua Bibliotheca, quemadmodum Odonis Epiſcopi Cameracenſis latè recenſet. Mortuus anno M.CCCC.XVI. Hanc vrbis hiſtoriam cùm Guicciardinus conſcriberet, Cameracenſis erat Epiſcopus, Maximilianus illuſtri proſapia de Berges oriundus, cui poſteà ſucceſſit D. Ludouicus de Berlamont, vir omnem ordinem gradumq; honoris & dignitatis meritus. Hi Epiſcopi politici ſimul & Eccleſiaſtici ſunt domini, titulo Duces, & Romani Imperii Principes. Hæc vrbs prima fuit à Clodio Comato Francorum rege occupata, cum in Galliam & Belgicam tranſiret, annó CCCC.XLV. longo tempore poſtquam Dani illam exuſſiſſent, atq; vnà ſumptuoſum monaſterium & pulchrum templum S. Gaugerii: Reſtaurata autem & integritati reſtituta, Hannoniæ Comitatu

com-

comprehenſa fuit. Poſteà verò Imperatores Germani ab hoc domino ſeparantes ciuitatem, liberam & Imperialem fecêre. Capta etiam & occupata fuit à ſtrenuo Flandriæ Comite Balduino Benigno, durante bello, quod ipſe & Dux Lotharingiæ Godefridus geſsêre cum Imperatore Henrico eius nominis III. cui illam poſteà ex inito pacto tradidit. Tandem ab Henrico V. comiſſa fuit cuſtodiæ & protectioni Roberti (tanquam Principis Aloſtani) cognomento Hieroſolymitani, Comitis Flandriæ, qui primus eius pro ſe ſuiſq; protector fuit. Deinde prælatio hæc & eminentia confirmata fuit Flandriæ Comitibus ab Imperatore Friderico, anno M.C.LXIV. Theodoro Alſato Flandriam gubernante; nihilominùs Franci ſemper lites mouerunt iuſq; prætenderunt in hanc dignitatem, qua etiam frequenter potiti, egregiè eandem defenderũt. Sicut & fecêre tempore Philippi Valeſii, quo hæc ciuitas obſidione cingebatur ab Imperatore Ludouico Bauaro & Edoardo III. eius nominis Rege Angliæ, contra Francos confœderatis, quam tamen non potuêre viribus quantumuis magnis expugnare. Hæc bella longo pòſt tempore inter Imperatores Germanos & Franciæ reges vario ſucceſſu continuata fuerant. Porrò quod memoriæ recentioris eſt, Maximilianus Auſtriacus Romanorum Rex & Ludouicus XI. in Francia regnans, cùm crudele inter ſeſe bellum gererent: Cameracenſes malè habiti à Francis præſidia ſua eiiciebant, militemq; Imperialem recipiebant: idem fiebat à Bouchonenſibus; quomodo & Imperator recipiebat Quercetum, aliaq; loca vicina à Francis occupata. Et licet Cameracum eſſet ſub protectione Flandri,

 neutris

neutris tamen adhærebat, ſuis legibus, priuilegiis & antiquis conſuetudinibus fruens adeò, vt durantibus inter Francos & Burgundiones bellis, ne ab vno quidem moleſtaretur, quin potius nunc ab his modò ab illis frequentabatur, vtriuſq; partis ſummam amicitiam experiens, vſque adeò, vt hæc ciuitas fuerit ſæpe is locus, in quo conuentus & colloquia pacis inter prædictos Principes habita ſunt. Cæterùm cùm Imperatori Carolo V. de certis quibuſdam Francorum tranſactionibus, cùm eſſet Landreſii, oriretur ſuſpicio, anno M. C. XLIII. ſimul atq; inde receſſiſſent, Cameracum cum ſuo exercitu ingreſſus eſt, & prætextu ſecuram reddendi muniendiq; ciuitatẽ contra hoſtem, aut potius vt tutò ſtatum ſuum illic congregaret, caſtrum ibi munitum extrui curauit, vt ſuperius diximus, priuilegiis & immunitatibus vrbanis & per omnia ſaluis. Quum verò anno M. D. LIII. Henricus eius nominis I. Rex Franciæ ad loca Cameraco vicina veniret, eamq; vrbem ſibi deuincere conaretur, re infecta, hoſtem declarauit, nihil vlteriùs, quod illi damno aut detrimento eſſe poſſet, aggrediens. Cæterum tum pleriq; anno M. D. LXXX. ex Belgis, rebus Gallicis nimium ſtudioſi, Belgicas prouincias ad Gallos transferre conabantur. Inter hos Iuſtus Regulus Cameracenſis vrbis ac Diœceſeos præfectus, qui Cameracum Alenconii præſidiis tradidit, ciuibus & Eccleſiaſticis, qui in eius verba iurare nollent, (inter quos primus Epiſcopus) hoſtiliter exactis.

Tornacũ. *Tornacum* vulgò *Tournay*, Belgis Doornick, ampliſſima & florentiſſima ciuitas ſemper fuit, variis mercemoniis & negotiationibus abundans, miri ingenii alens artifice-

fices, qui quotidiè nouas mercium excogitant formas, adeò, vt ſi quædam mercium ſpecies in deſuetudinem abierint; nouis quæ iam in vſu & gratæ ſunt, excogitatis, nũquam deſint, quo plebs pauperior artificio nouo victum ſibi quærat. Vnde mirandum non eſt, quod Tornacum tot hoſtium incurſiones & rerum mutationes diuerſis temporibus paſſa, paucis annis poſt ſingulas mutationes priſtinum decus facilè recuperauerit, potens eſt non ſolũ ciuium opulentia, ſed ipſius etiam communitatis potentia, quæ bona maxima & cenſus annuos præ cæteris Belgii ciuitatibus poſſidet ac merum imperium, quod Altam Iuſtitiam vocant, ſuumq; magiſtratum habet exercetq;, excluſo Regis officiato. Ædificia habet plurima, multa antiquiſſima & ad eam formam, qua maior ædificiorum pars Coloniæ Agrippinę cõſpicitur, & putantur à Romanis ad eam rationem reſtituta. Inſignem habet Eccleſiæ Cathedralis Baſilicam, in meditullio quaſi ſitam, D. Virgini Mariæ ſacram, quinque præaltis turribus, formam crucis Burgundicæ referentem. Cuius chorus præ ceteris aliarum Eccleſiarum Cathedralium Prouinciæ Rhemenſis, imò totius Belgii meritò laudatur, cùm ab amplitudine, tum à ſumma *fornicis* eleuatione & lucis claritate. Officium diuinum nuſquam ferè ſolennius atque accuratius peragitur, honeſtiſſimis ab antiquo ſeruatis ceremoniis. Sunt in ea tres & quadraginta Canonicatus & præbendæ honeſtæ ſuſtentationi ſufficientes, præter tres præcipuas & aliquot minores dignitates. Sunt quinquaginta & plures Capellani & duodecim Canonicorũ Vicarii. Sunt Eccleſiæ parochiales decem & ſeptem, quarum nouem ci-

tra Schaldim Diœceſis Tornacenſis, reliquæ tres vltra Schaldim Diœceſis ſunt Cameracenſis. Is enim fluuius vtramq; Diœceſin diuidit. Gens religioni pietatiq; Chriſtianæ dedita: argumento ſunt tot animularum pientiſſimarum habitationes, conuentus & fundationes, quibus omnis ætatis ſexus & conditionis hominibus miſericordiæ pietatiſq; officia exhibentur virginibus, viduis, orphanis, peregrinis, emeritis Dei miniſtris, & quouis morborum genere adfectis: tanta eſt hæc ciuitas, vt cum continentibus ædificiis & loco iuriſdictionis proprio per ſe conſtituat vnam prouinciam Belgii, quæ vocē ſemper habuit in conuentu ordinum & prouinciarū Belgii, non minus ac Brabantia ipſa Flandriaq; & aliæ maiores prouinciæ. Aer illic ſalubris atque ſubtilis. Ager circum vicinis pratis nemoribuſq; abundans, gleba eſt fertili; tritico quippe ferendo longè fœcundiſſimus. Non ſunt illic paludes, non aquæ ſtagnantes, nullæ mirices aut terræ ſteriles; atq; ideò, quamuis non latè ſe extendat illius territorium, magni tamen eam principes fecêre viri, vt his noſtris temporibus Princeps Parmenſis, qui domicilium in ea ſibi delegerit. Diſtat Atrebato Arteſiorum Metropoli XIV. leucis, Cameraco totidem, Gandauo XII. Hannoniæ montibu IX. Duaco VIII. Inſula & Cortiaco V. Tornacum in Regum Francorum poteſtate fuit vſq; ad annum M.D.XIII quo Henricus VIII. Angliæ Rex poſt aliquot menſium obſidionem eam ſui iuris fecit, qui anno M.D.XVIII Franciſco Francorum Regi eius nominis I. certis pactis & conditionibus eandem reſtituit, ac demum anno M.D XXI. ab exercitu Caroli V. Imperatoris (vti Flandriæ Co

mitis

mitis) imperatum facere coacta, Flandriæ rurſum aſſerta eſt. Nũc hereditaria ſucceſſione in Philippi Regis Catholici obedientia verſatur.

Aloſtum. *Aloſtum* ciuitas ampla, munita, opportuno loco ſita ad fluuium Teneram, vulgo Dender / II. milliaribus Teneramunda, V. Gandauo, IIII. Bruxella, & VI. Mechlinea diſtans: mercatu floret, & potiſſimùm negotiatione lupuli, vnde Aloſti incolæ quæſtum haud pœnitendum faciunt. Fuit autem caſtellum primùm, quod temporis ſucceſſu in elegantem vrbem excreuit, diſtinctum plateis, ornatum Eccleſiis, murorum & aquarum ambitu multiſq; propugnaculis validè munitum. Eſt in ea collegiata Canonicorũ Eccleſia D. Martino ſacra, eleganti ſtructura inchoata. Sunt & Cœnobiticæ Societates ibidem, diuerſi ſexus variæ, vt Carmelitarum, Guilhelmitanorum, ſororum Griſearum, (quas vocant) nigrarum & Beginagium. Eſt & miſericordiæ pietatiſq; officina, Xenodochium, Domus Senatoria perampla, forum ſpacioſum, nundinis hebdomalibus celebre. Subditos autem habet CLXX. pagos, dominaturq; & extenditur hæc ditio vſq; ad muros ciuitatis Gandenſis, portas Aldenardi & intra ſuburbia ciuitatis Teneramundæ. Continet præterea Aloſtenſe territorium duos principatus, videlicet Stenhauſenſem, & Gauerenſem. Quin & ambitu ſuo Aloſtenſe territorium aliquot Baronatus comprehendit, vt Lychẽſe, Neyghem, Sottoghem, Oſcoriſſe & alios; hoc autem Comitatus titulo, quo Aloſtenſis ditio eſt ornata, ſalutatur Philippus Hiſpaniarũ Rex, ibidemque inauguratus eſt, præſtito ſolenni iuramento. Huic comitatui coniunctũ

eſt territorium Waſiæ & complures pagi, nec non quatuor officia, vulgò **vier Ambachten:** quo nomine quatuor appellantur oppida, vt ſunt **Hulſt/Axele/ Bouchouten/** Aſſenet; ad quæ quidem quatuor officia reſpectiuè nonnullæ iuriſdictiones & ditiones ſpectant. Et quia vicini ſunt mari, in iis paſſim ſal prius crudum nitore præſtans (quemadmodum in Zelandia) conficitur. Porrò vt hæc Flandriæ portio omnium fertiliſſima habetur, ita & in ea Aloſtum excellentium ingeniorum ſemper patria & genetrix, qui dum non domeſticis tantùm, ſed & exteris innotuerunt, Aloſto ſplendori & ornamento fuêre. Hos inter Cornelius Scribonius Graphæus non vltimam laudem meretur (cuius perhonorificam mentionem Guiciardinus frequẽter facit) qui apud Antuuerpienſes Secretariatus officio magnificè præfuit, & in eruditorum ordine à Philippo Gallæo Celte depictus, à Benedicto Ario Montano tali carmine decoratur:

Magne tuum celebrat Corneli Antuuerpia nomen,
Tradit & innumeris, quos habet, hoſpitibus.
Te ciuem canit illa, pium fidumq́, miniſtrum,
Scribere qui benè ſcis, publica qui gerere.

Eſt & Aloſtenſis Nicolaus Stopius, vir literatiſſimus & plurimorum auctor operum, Sed & Arnoldus Mermannus Aloſtenſis ſcriptor eſt, & hiſtoricus ſummus, quod illo ſanè tractatu, palam & probatum fecit, quem de omnium gentium conuerſione edidit, in quo velut in Theatro aut Scena proponit, quib. Apoſtolis, Apoſtolicíſue viris, quibus Pontificibus Maximis, quibus Imperatoribus ſeu Regibus, ſeu Principib. prouinciæ quæq; ac populi ad Chri-

ſtanam religionem, verumq; Dei cultum, abdicata ſuperſtitione, venerint. Itaque huic operi conuenientem titulum fecit, Theatrum conuerſionis gentium. Idem etiam Chronicon atque annales promittit, quibus demonſtret, quando & quo tempore hi atque illi populi à catholica Chriſti fide defecerint. Maiorem quoque in modum hæc patria ortu Petri Aloſtani pictoris & architecti omnium excellentiſſimi decoratur, cuius varia extant ſummi ingenii monumenta, vertit ex Italico in Gallicum & Teutonicum, ſeu Belgicum ſermonem librum de Architectura Sebaſtiani Serlii, eum, qui eſt de quinq; columnarum ordinibus & aliorum membrorum ſiue ornamentorum, Etruſco, Dorico, Ionico, Corynthio, Compoſito. Extant enim quinq; libri Serlii de Architectura, licet ſeptem quãdoq; promiſerit. Edidit inſuper Petrus Aloſtanus Etypa ſanè viſenda de vita & moribus Turcarum, quæ Conſtantinopoli obſeruauit. Quin imò Solimãnus ab eo ad viuum ſe depingi curauit, deinde eum de manu ſua annulo, gemma, equis, veſtibus, auro & ſeruis regia munificentia auctum honorificè dimiſit, quæ Bruxellæ deinde in annuas penſiones conuertit. Dominicus Lamſonius, dum celebriores Belgas pictores carmine commendat, ita Petri Aloſtani commeminit:

Pictor eras; nec eras tantum, Petre, pictor, Aloſtum
Qui facis hac orbi notius arte tuum.
Multa ſed acceſſit, multa ars tibi parta labore,
Cuius opus pulchras ædificare domus.
Serlius hanc Italos, tu Serli deinde bilinguis
Interpres, Belgas Francigenaſq; doces.

BRABANTIÆ DVCATVS.

Louanium.

Louaniũ.

Louanium vulgò **Louen**/ ciuitas antiqua, quæ etiam ante Iulii Cæſaris tempora ciuitas fuit cincta; poſteà verò aucta, vt hoc tempore intra mœnia in circuitu habeat quatuor milliaria Italica. Templo ornari ſolebat artificioſiſſimè extructo & D.Petro dicato. Verùm id hoc tempore ruinam minatur, imò ex vno latere turris ipſa collapſa eſt. Ciuica domus non minori artificio conſtructa eſt, quæ pluribus artificibus ſæpè materiam admirationis præbuit. Caſtrum monte ſitum incolis non exiguam præbet voluptatem: Hoc à Iulio Cæſare extructum dicitur. Ciuitas præterea intra ſua mœnia continet prata de-

ambu-

ambulationi aptiſſima, ſyluulas, arua, variiq; generis oblectamenta. Fluuio irrigatur Dila vocato, qui plurimos in ciuitate gyros efficit, vnde incolis non exigua commoditas. Vniuerſitas quoque ibi toto orbe celeberrima à Ioanne Brabantiæ Duce extructa, atq; pluribus iiſque excellentiſſimis priuilegiis exornata.

Antuuerpia.

Antuuerpia.

Antuuerpia, vulgò Antwerpen / Germanis Andorff / Gallis *Anuers*, ciuitas ampla magnaq; poſita ad Scaldim fluuium, ita vt è portu etiam altiſſimarum nauium plana via ingreſſus pateat. Continet templa inſignia plurima, inter quæ pulcherrimum eſt D. Mariæ templum ornatum turri excelſo ex albo marmore extructa. Domus ciuica ex-

cellens fuit anteà, verùm poſt incendium denuò multò extructa magnificentiùs: Palatia inſignia: domuſque tam publicas quàm priuatas ibi videre eſt affabrè extructas; canales quoque in ciuitate habet inſignes, quæ mediocres naues in ciuitatem admittunt. Anno M.D.LXVII. muris cingi cœpta eſt fortiſſimis, foſſiſq; tum profundiſſimis tum latiſſimis. Emporium quoq; eſt variarum mercium, tum ad vitæ vſum neceſſariarũ, tum ad ſplendorem pertinentium celeberrimum, quo mercaturæ gratia ſeſe conferre ſolebant Germani, Galli, Itali, Hiſpani, Angli, Dani, Suueci, aliæq; nationes, etiam fixis ibi ſedibus. Hodiè ob inteſtina bella non parùm ab ea flore receſſit.

Buſcum-Ducum.

Buſcum-Ducum ſeu *Sylua Ducis*, vulgò Hertzogenbuſch/vna ex quatuor Brabantiæ ciuitatibus præcipuis, nomen habet ab amœniſſima ſylua Ducum Brabantiæ, ſita propè riuulum, multis vtilitatibus oppidanis commendatum de Eſe. Diſtat à Moſa ſpacio duorum milliarium, à Rauenſteinio quatuor, Antuuerpia autem duodecim. Eccleſiam habet primariam valdè elegantem, D. Ioanni ſacram, quæ noſtris temporibus in Cathedralem eſt euecta, anno nimirum M.D.LIX. ſub Paulo IIII. Pontifice. Vrbs ipſa validè munita, non tantùm murorum, aquarum & foſſarum ambitu, vallis, propugnaculis & mœniis, ſed mutuò etiam animorum & eiuſdem auitæ catholicæ religionis conſenſu firmiſſima eſt. Quare inter magnas, pulchras, fortes, populoſas & opulentas Brabantiæ ciuitates numeratur; Hæc quatuor haud contemnenda membra ſub iuriſdictione ſua continet, Campiniam videlicet, Peelandiam, Maſelandiam & Oſteruicum. Buſcoducenſes

porrò

orrò ingenio ſunt comi, blando, ciuili, ad commercia,
egociationes & opificia idoneo: Teleficio ſanè præſtant,
a, vt hîc annuè tantum conficiantur telæ, quantum du-
entorum coronatorum millibus vendi poſſit. Ad quod
uidem opificii genus aquæ vicinæ multum conducunt,
uibus ſecreto quodam naturæ beneficio proprium eſt,
t magis albifaciant, quàm vbiuis vllæ aquæ aliæ. Com-
iendatur etiam ſingularis hîc cultrariorum induſtria,
intq; acus & aciculæ tanta præſtantia & multitudine, vt
er vniuerſum orbem exportentur. Et licet incolæ ciui-
es ſatis & negotiationi dediti, genioq; hilari, tamen plus
ntiquæ & Belgicæ fortitudinis retinuerunt. Hi enim
int, qui toties negociũ faceſſebant Iulio Cæſari, priuſquã
i officio retineri poſſent, qui poſtquam in deditionem
ius venerant, ac armis iam omnibus exuti & ſpoliati vi-
erentur, tantam ſibi armorum & lancearum copiam clã
eſeruârant, vt vel foſſas ciuitatis iis implere potuiſſent. Hi
int, quorum arma non ſemel ſenſêre Geldri. Hi ſunt,
uos Belgicis turbis Regiæ maieſtatis aduerſarii in Belgio
rito conatu ſæpè tentârunt.

Lyra nitidiſſimum peramœnæ Brabantiæ Epiſcopa- *Lyra.*
is Antuuerpiani oppidum, tam loci naturâ, quàm arte
: opere munitiſſimum, & maximè hiſce inteſtinorum
iotuum temporibus, partim ab Hiſpanis, partim ab aliis,
ui eius poſſeſſores fuêre, nouis motibus & propugnacu-
s, vallis & foſſis multò magis firmatum eſt, vt validiſſimis
rabantiæ ciuitatibus nunc merito annumeretur. Duo-
us Antuuerpia, & totidem ferè Mechlina milliaribus di-
ans ad Nelam fluuium; ſitu tam commodo exiſtit, vt vi-

cinis

cinis Antuuerpianis, Mechlinenſibus & Bruxelenſibus propitia plurimum commodare: offenſa non minùs incommodare poſſit: quod noſtra memoria vidimus. Ciuitas eſt apprimè elegans & amœna, adeò, vt à nobilibus & mercatoribus, quos opum affluentia ita beauit, vt à negociatione abſtinere, & à curis & hominum turba remoti, pacatam vitam degere velint, ocii & quietis domicilium vt plurimùm deligatur. In hac habitatores alit natura ad humanitatem, ciuilitatem & benignitatem factos, creſcitque in dies, & augetur acceſſione nouorum ædificiorum, incolarum & facultatum, ratione vicini Antuuerpiani emporii. Nomen habet (ſi Becano credimus) ab honore & principatu populi, eò quod Dornenſes prima appellatione non Antuuerpiam, ſed Lyram euocentur, atque inde tandem Antuuerpiam. Nundinæ hic ſunt celebres boariæ, vnde opulentiſſimi ſunt ciues, celebranturq; hebdomadatim à feſto natiuitatis S. Ioãnis Baptiſtæ vſq; ad S. Martini menſe Nouembri, quo tempore tantus ibi boum mercatus, negotiatioque ac diſtractio tam frequens, vt fidem excedere videatur, hodieq; abundat lanificio & aliorum opificum mercibus, quin & triuialibus ſcholis & optima primarum artium traditione, pacis tempore præſtare ſemper ſolebat. Forum exhibet tam amplum & elegantiſſimorum ædificiorum nitore circundatum, vt hoc nomine cum omnibus totius Brabantiæ ciuitatibus certare queat. Habet inter alia monaſteria celebrem Carthuſianorum eremum, Antuuerpia, tempore Martini Roſſenii huc translatum. Magnificam etiam Eccleſiam

collegia-

collegiatam, quæ in hiſtoriis monaſterium dicitur, Diuo Gummaro ſacrum.

Mechlinia vulgò Mechel/pulcherrima & nitidiſſima ciuitas Brabantiæ, mediũ ferè locum inter præcipuas ciuitates Brabantiæ occupat: diſtat namque milliaribus quatuor Antuuerpia, Louanio, & Bruxella. Sedes eſt Archiepiſcopalis variis priuilegiis & immunitatibus præ reliquis omnibus Brabantiæ ciuitatibus à Carolo Duce Brabantiæ ornata; quod incolæ anno M. CCCC. LXXV. in obſidione ciuitatis Neus propè Coloniam pecunia & ope fideliter Duce ſuo ſuccurrerint: vti adhuc teſtantur verſus arte Domui ciuicæ inſcripti. *Cladem ingentem paſſa eſt hæc ciuitas anno 1546. die 7. Auguſti.* Porta namque quæ vulgò dicitur de Sandt Porte / in qua circiter 80. vaſa pulueris bombardacei reſeruabantur, de Cælo tacta, oppidum ferè totum frequenti incolarum numero, maximo affecit incommodo. Hoc verò belli tempore multò maiora ſuſtulit. Ædificia habet cùm priuata, tum publica præcellenti apparatu conſtructa. Vrbs hæc Concilio Regio (quod Parlamentum vocant) inſignis, à Carolo Burgundo eius Duce inſtituto, anno Chriſti M.CCCC. LXXIII. Vniuerſitas quoque ibi toto orbe celeberrima olim fuit, vt etiam Domicilium Muſarum nuncupatum fuerit. Guicciardinus Florentinus Italus in Belgiæ deſcriptione, vt & Michael Neander teſtantur, aliquando X. filios Regum diuerſorum, XXIIII. Principũ, XXIX. Comitum, eodem tempore operam literis hoc in loco dediſſe.

Mechlinia.

Bruxella.

Bruxella.

Bruxella vulgò Brüſſel: Ciuitas hæc intra mœnia continet mõtes & colles, atque etiam loca plana. In hac palatium eſt Regis Hiſpaniarum atque plurimorum aliorum Ducum, Comitum, Equitum aurei Velleris. Hîc eſt cancellaria Brabantiæ, conſiliumq; Regium. Incolæ incredibili ſumptu canalẽ extruxerunt longitudinis quinque milliarium à ciuitate ad mare, mercibus hominibuſque vehendis aptum, quem inchoarunt anno M.D.L. perfecerunt anno M.D.LXI.

LEO-

LEODIENSIS DIOECESIS.

Leodium.

Leodium.

Leodium vulgò *Liege*/quaſi Legio, à Legione, quam eò Iulius Cæſar miſerat, cæſa, nomen ſumpſiſſe putat Hubertus Thomas: Alii à fluuio quodam, qui Leodii influit in Moſam, dictum putant. Nobilis, vetus & ampla ciuitas eſt, olim inſigni Academia celebris, vt aliquando ſimul ibi literis operam dederint octo filii diuerſorum Regum, præter alios Principes quàm plurimos. Sita eſt ciuitas intra montes celſiſſimos, in amœniſſima quadam valle. Moſa fluuio perluitur; is duobus ramis in vrbem ingreſſus in compluſculas inſulas elegantiſſimas ciuitatẽ diſpeſcit, ibidemq; præter Legiam tribus pulcherrimis amni-

bus augetur, Vta, Veſa & Ambluaro. Abundat vrbs hæc fontium perennium ſcaturigine perpetua, complures enim domus inueniuntur, tribus aquarum viuentium fōtibus ornatæ. Continet ciuitas complexu ſuo montes altos valdè, valles profundas, torrentes compluſculos, vineta non pauca. Ædificiis conſtat lapideis pulcherrimis, palatium habet Epiſcopale magnificentiſſimum, collegia, monaſteria ac hoſpitalia permulta, templa tum in vrbe, tum in ſuburbiis vltra centum. Ciuitas hoc tempore eſt populoſiſſima.

Tungrorum. *Tungrorum*, ciuitas nobiliſſima ab Attila Hunnorum Rege funditùs euerſa deſtructaq; fuit, præter cætera inſignia magnificaq; ædificia, vltra centum templorum ruinas videre erat: vnde eius amplitudo facilè colligitur. Poſtmodum tempore Caroli Calui Imperatoris denuò à Nordmannis exciſa ſpoliataq; fuit: ſicq; ex potentiſſima ampliſſimaque ciuitate in imbecillum & exiguum euaſit oppidulum.

Horum. *Horum*, ciuitas olim famoſa, ampla potenſq;, authoribus nonnullis Benefacta appellabatur. Vocatur autem *Hu* vel *Hoy* à torrente quodam impetuoſo ibidem in Moſam influente. Moſa porrò ciuitatem in duas partes diuidit, priuilegiis inter ſeſe differentes. Templum collegiatum S. Mariæ, atque caſtrum fortiſſimum ex duro lapide conſtructum in rupe, ciuitatem hanc valdè exornat. Paucis ab hinc annis videre erat eam ſplendoris antiqui propter crebras euerſiones à Barbaris nationibus perpeſſas vix quicquam retinentem: Hodie incolarum atque aliorum eò confluentium induſtriâ, nec non magiſtratus

dili-

diligentiâ iterum emergere nititur, eoq; peruenit, vt vltra non vulgares Belgii ciuitates caput efferre cenſeatur. Ex mineris circa ciuitatem repertis plurimum ibi conficitur ferri, quod in omnes oras Belgii diſtrahitur. Molendina plurima non ferri modò ſed & chartæ ibi videre eſt, vnde non parum incolis accedit lucri.

Dinantum, ad Moſæ fluuii ripam dextram ſitum, ciuitas olim negotiationi ac mercaturæ dedita ac nobilis; verùm crebris incurſionibus ac bellorum tumultibus fatigata, ad interiorem nunc fortunam redacta eſt. *Dinantũ.*

Traiectum ad Moſam vulgò Maſtericht/ ciuitas valdè munita: clauis Brabantiæ: huius ſemiſſis agnoſcit ſuperiorem Epiſcopum Leodienſem, altera pars Regem Catholicum. *Traiectũ.*

AQVISGRANENSE TERRITORIVM.

Aquiſgranum.

Aquiſgranum, vulgò Aken/ Germanis Aach/ nomen ſumpſit à fundatore Grano Imperatoris Neronis fratre, atq; ab aquis calidis ſiue thermis, in plano campo ibi repertis: vnde Aquiſgranum idem ſignificare videtur, quod Aquæ Grani, quod nimirum Granus ſecus thermas illas nobile magnificumque extruxit ædificium: vnde Ligurin. lib. 1. *Aquiſgranum.*

——— peruenit ad illum
Vſq; locum, cui nomen Aquis poſuêre priores.

Poſteà ab Attila Hunnorum Rege miſerè olim vaſtata, ac grauia perpeſſa; à Carolo verò Magno Imperatore non ſolum reſtaurata, ſed & ampliata auctaq; omnibusq; mo-

dis nobilitata ac ornata eſt, conſtituens eam cis Alpes Imperii, Regniq; Gallici primariam ſedem, ac perpetua lege

ordinans Romanos Reges electos deſignatosq; in ea vrbe corona ferrea, Mediolani argentea, Romæ aurea coronandos. Idem Imperator reduxit ciuitatem hanc ad fidem Chriſtianam, extruxitq; inſigne illud Templum auro, argentoq; ornatum: prætereà & palatium inſigne, quod anno D.CCC.LXXXI. à Nortmannis exuſtum eſt, illæſo omninò templo. Obiit quoque hîc Carolus Magnus, ſepultuſq; in templo S. Mariæ, de quo templo ita canit Celtes lib. 3. Amor.

Quaq; patent celſæ genitricis templa Tonantis,
Sanctius in noſtro queîs nihil orbe micat.

Epitaphium Caroli Magni eſt tale: SVB HOC CONDITORIO SITVM EST CORPVS CAROLI MAGNI ATQVE ORTHODOXI IMP. QVI REGNVM FRANCORVM NOBILITER AMPLIAVIT, ET PER ANNOS XLVI. FELICITER TENVIT. DECESSIT SEPTVAGENARIVS, ANNO DOMINI D. CCC. XIIII. INDICTIONE VII. V. KAL. FEBR.

Vrbs eſt nobiliſſima, aêre fruitur ſaluberrimo, agroque gaudet circum circa pulcherrimo, quanquam quoad ædificia habitationesque attinet, nequaquam veteri famæ, nobilitati, ſplendoriq; reſpondeat. Balnea thermaſque tam inter vrbis mœnia, quàm extra, è terra erumpentibus aquis naturâ calidis habet, multis diuerſisq; morbis apprimè vtiles.

GELDRIA.

Nouiomagus vulgò Niemegen. Ciuitas ſita ad ſiniſtram ripam Rheni oſtii, cui Vahali nomen eſt, quod ibidem latiſſimum habet & profundiſſimum alueum, ac eouſque velis vtuntur nauigia, quæ ex Hollandia aduerſo fluuio contendunt; quod ſi inde vlteriùs progredi nauigio libuerit, trahantur oportet. Ciuitas eſt præpotens, fortis, populoſa, munitiſſima, ac opibus abundans, cuius pars inferior flumini imminens Heſſi mons dicitur, ab Heſſio Batonis filio. Locus proſpectum exhibet amplum, amœnum. Cudit monetam. Ciuitas Imperialis eſt, verùm Imperio nulla alia in re ſubiecta, quàm vt in eius agnitionis teſtimonium quotannis tributi nomine mittat Aquiſgranum, chirothecam puluere bombardico impletam. Dici-

Nouiomagus.

tur CCC.LXXXII. annis ante Chriſti natiuitatem à Sycambris condita.

Ruremũda. *Ruremunda* ad Ruræ fluuii oſtium ſita, vbi Moſæ miſcetur. Ciuitas habitatore frequens, ſitu, naturâ arteque munita.

Zutfanium. *Zutfanium* vulgò Zutfen / à paludibus, quas Venen Geldri vocant, dicta; ſita eſt ad Iſalæ fluuii ripam. Dignitatem habet Comitatus. Ciuitas eſt populoſa ac diues ſitu, & arte firma, quam Berckel fluuius perfluit, & Iſalæ ibidem miſcetur: Seſquimilliario abeſt Duisburgo, Canonicorum collegio inſigni, in quo & Præpoſitus atque Decanus, quorum ille quondam Abbatis, hîc verò Prioris, quando Canonici viuebant canonicè, vices obibat. Vbi inter cæteros quoque præſtantes dignitate viros Ioannes Vorthuſius vixit Præpoſitus Dauentrienſis, vir egregiè doctus, & mirus antiquitatis indagator, qui pulcherrimum illud opus, Phœnix inſcriptum, in lucem edidit; Prodiit hîc itidem Gerhardus ille celeberrimus Gymnaſii Agripinenſis Profeſſor, ſacrarum legum Doctor, Orator & Poëta præcelebris, qui eruditiſſimis lucubrationibus poſteritati nomen ſibi illuſtre reddidit. Eccleſia ſumma eſt D. Walburgi dedicata, elegans, ſumptuoſa, peruetuſtæ ſtructuræ & artificii: & quidem obſcura, vt ſolent prima fundatione, dum templa excitarentur, ac Religio Chriſtiana, pietaſq; exordium ſumerent. Comitatus inſuper dignitatem Zutfanium obtinet, à quo Rex Hiſpaniarum Philippus cum cæteris quoq; dignitatum elogiis, titulum obtinet.

Arnhemium. *Arnhemium* vulgò Arnheim / in dextri Rheni oſtii dextra ripa ſitum eſt.

TRANS-

TRANSISSALANA REGIO.

Dauentria, caput eſt Tranſiſſalanæ regionis, ad dexte-:am Iſalæ ripam, ciuitas ampla, nobilisq; ſumptuoſiſſimis ædificiis ornata, ac populoſa, eius incolæ humani ac hoſpitales. *Dauentria.*

Suuol, Imperialis ciuitas ſita ad Aam fluuium, vbi nox Vidro iungitur. *Suuol.*

Campena hiſce annumeratur, licet in læua Iſalæ ripa ita ſit, circa eius fluuii oſtia, quibus ſinui maris Auſtralis ungitur. *Campena*

CLIVIÆ DVCATVS.

Cliuium prouinciæ caput eſt, dictum aliquibus videur à colle, Belgis Cleef/ in quo ſita eſt: Robertus Cænais quaſi Clauenſes dictos exiſtimat, quod clauas geſtarent uſſu Rudolphi. *Cliuium.*

VVeſalia inferior vulgò Weſel/ vrbs ducatus Cliuenis elegans, munita & populoſa, aquis, propugnaculis, & validò murorum ambitu adeò inſtructa, magnos vt incois ſpiritus gignat, ſitu ad negociationem opportuno excellit, vnde magnis & operoſis ædificiis, opum affluentia, nercatura celebri, cæteriſque fortunæ bonis, noſtra menoria, mirandum in modum excreuit, felicior, ſi non tam ariis peregrinarum Religionum opinionibus diſſecta foet: Ad alterius ſuperioris differentiam, quæ in ſiniſtro Rheni latere ſita eſt, Weſalia eſt dicta inferior. Et præterluente Lippia fluuio commoditates haud pœnitendas percipit, qui ſiniſtrum eius latus abluens, ſtatim Rheno onſociatur. *VVeſalia.*

IVLIÆ DVCATVS.

Iuliacum. *Iuliacum* vulgò Gulick/à Iulio Brabone, vt creditur, ædificatum. Alij putant à Gugernis populis, quos ibi antiquitus reſediſſe ferunt, nomen ſumpſiſſe. Metropolis eſt ſui Ducatus: Situm eſt ad Ruram fluuium.

WESTPHALIA.

VVeſtphalia. *VVeſtphalia*, ciuitas ad Viſurgum ſita, quam aliqui à Veſta Dea Germanorum, alij à Vento occidentali, Weſt & Valen / quod Saxonibus pullum equinum ſignificat, nominis originem traxiſſe perhibent.

Monaſterium.

Monaſte-

Monaſterium vulgò Münſter / quibuſdam putatur antiquitus dictum *Mediolanum*, aliis Mimigrode. Monaſterii autem nomen inditum putant à Monaſterio, quod ibidem in principio Epiſcopatus eſt extructum. Metropolis eſt Epiſcopatus Weſtphaliæ. Annis circiter 60. & 70. elapſis artes liberales & lingua Latina ibi viguerunt. In hac ciuitate cereuiſia optima coquitur, quam Kauſe vocant, Hamburgenſi cereuiſiæ ſatis ſimilis. De laudibus huius ciuitatis copioſè egit carmine Murmellius. *Monaſterium.*

Suſatum vulgò Soeſt / vrbs Weſtphaliæ, poſt Monaſterium opulentiſſima ampliſſimaque, vt quæ decem populoſis ſit diſtincta Parœciis; primæua fundatione caſtrum, & vnam earum munitionum fuiſſe perhibent, quas Witekindus contra Carolum Magnum, triginta annis bellum gerens, aliquoties deiectas & conuulſas reparauit. Multis ac variis priuilegiis & immunitatibus Suſatienſes gaudent, inter quæ id comprimis memorabile, quod præ cæteris Weſtphaliæ oppidis, non ſolum in proprio, verùm etiam vicini Principis fundo, cuiuſcunq; generis feras venandi ius obtineant. Vtitur præterea vrbs ipſa mero ac mixto imperio, & ſub Illuſtriſſimi Cliuiorum, Iuliacenſium ac Montenſium Ducis clientela nunc degit, cũ antè ſub Archiepiſcopo Colonienſi fuiſſet per annos ducentos octuaginta, à tempore Friderici I. Imperatoris, quo ille Henricum Leonem, Saxoniæ Ducem, prouinciis pulſum, omni exuerat feudi dignitate. Tum & Suſatum cœpit parere Eccleſiæ Colonienſi, vſque ad tempora anni M. CCCC. XL. quando Sutiacenſes amicitiam Adolphi Cliuenſis Ducis affectârunt, quod ſe dicerent ab Archiepiſco- *Suſatum*

po in antiquis libertatibus arctari. Itaque ad Ducem Cliuenſem defecerunt, cui ſaluis immunitatibus antiquis Sacramentum fidelitatis præſtiterunt: multis interim nunciis ac literis hinc atq; hinc demiſſis ad Ducem, vt abſtineret aliena ditione: ad vrbem, vt ad cor rediret, agnoſcens (quem debebat) Colonienſem Archiepiſcopum Dominum in temporalibus & ſpiritualibus; ſed cùm toto triennio his atq; aliis vicis nihil proficeretur, ad arma peruentum eſt. Ioannis Cliuenſis Adolphi filius, tùm filiuſfamiliâs cum valido præſidio, vrbem luendam ingreditur, ſalutatusque à ciuibus Princeps atq; defenſor, ſolenni iureiurando inauguratus eſt. Archiepiſcopus Colonienſis comparatis copiis ad obſidionem Suſati ſe parans, multos ſibi confœderatos conciliat, Monaſterienſem, Hildeſheimenſem, Mindenſem, Epiſcopos, Ludouicū Bauariæ Electorem, Guilhelmum Brunſuicenſem Ducem, Ioannem Naſſouiæ, Gerhardum Secenum, & alios Comites. Venerat etiam & auxilio Wilhelmus Landgrauius Turingiæ, Dux Saxoniæ, inter agmina ſua ducens duo millia quingentos ex Bohemis; homines armis iam diu innatos, &qui ſine exemplo crudeliter deſæuirent; Hi in ipſo itinere, Ioannem de Hoya, Comitem Oſnaburgi, à ciuibus vinctum, ſolis comminationibus è ſeptennali & tam arcta captiuitate, in qua ſe vix procerus erigere poſſet, in ſublime ralaxârunt, ſolus Rudolphus Traiectenſis Epiſcopus & Bernhardus Lippiæ Comes partes Ioannis tutati ſunt. Adolphus pater propter ſenium & imbecillitatem expeditioni non interfuit. Obſedit ergò Archiepiſcopus multis millibus armatorum (ſcribit Colonienſis Chro-

nogra-

nographus octuaginta millia in Epiſcopi caſtris fuiſſe.) Oppugnauit autem toto menſe, raró intermittens bombardorum tonitrua. Sed cùm ea non terrerent ciues, apparatis magna multitudine ſcalis, ſtatuit variis ſimul locis inuadere murum. Erat ea ſcalarum multitudo, & id roboris, vt vnà tres aut quatuor in quaq; ſtarent & aſcenderent. Oppida in aduerſis ea miſerunt lapides & trabes: ſed omnium erat validiſſimum defenſionis genus, Sartagines in muris diſponebant per interualla, ſubiecto igne, pultes in aquis bulliente feruore miſcebant: hinc liquorem capacibus vaſis ferueſcentem fudére in armatos, ſcalis incumbentes. Exuperabat ea vis omne genus tormentorum, in ipſis ſuis armis ardore excruciati, ſuffocabantur: Tormenti genus incomparabile; Tali dum modo defenſi muri periere ex ſcandentibus plurimi, qui pro ſuo debito primi venerant ad arma. Nam Bohemi facilè ceſsêre ex indigenis honorem, vt militia prælati primi eſſent in periculis. Archiepiſcopus eo accepto incommodo, oppugnationem deſeruit. Ex hoc tempore Suſatum in iure Ducis Cliuenſis permanet.

Arnſpergum vulgò Arnſperg / Metropolis Comitatus eiuſdem nominis. Situm eſt ad Ruram fluuium, arcem editiore monte adiunctam habet, gratam & commodam Epiſcoporum Colonienſium reſidentiam, vt quæ iucunda ſimul & vtilia venationis exercitia, piſcium item copiam ex præterlabente Rura præbeat. *Arnſpergum.*

LVCEMBVRGENSIS DVCATVS.

Lutzemburgum vulgò Lutzelburg / dicta forſan à gente *Lutzenburgum.*

Leucrorum, quæ Germanis Lützen vocaretur; Sita eſt ad fluuium Aliſuntium. Diuiditur autem ciuitas in duas partes, ſuperiorem & inferiorem. Vrbs eſt ampla & capax, ædificia, domus vtcunq; ſplendidæ, verùm belli iniuriis vtcunq; afflictæ.

ARTESIÆ COMITATVS.

Atrebatũ. *Atrebatum* vulgò *Arras*, Germanis Atrecht / vrbs primaria. Hæc Franciæ Regibus quondam belli fortuna paruit: at anno M. D. XXIX. ad priſtinos legitimoſque poſſeſſores rediit, fœdere inter Franciſcum I. Galliarum Regem & Carolum V. Imperatorem facto. Ciuitas hæc ingens eſt, propugnaculis foſſiſque munitiſſima, ſpeciem præbet duarum vrbium, muro diſcreta. Minor Epiſcopali ſede decorata, à Præſule leges, magiſtratuſq; capit. Primus omnium fuit Antiſtes S. Vedaſtus, ab Remigio viro ſanctiſſimo, Remenſi Archiepiſcopo inſtitutus. Templũ elegantiſſinum D. Virgini dicatum. Bibliothecâ manuſcriptorum librorum, ſed potiſſimùm Theologicorum præcelebre. Maior vrbs ſitu, ædificiorum platearumque pulchritudine & fori capacitate peramœna; Abbatiam habet ditiſſimam, cui XX. millia aureorum annui reditus; ciuium incolarumq; multitudine frequens; variarum rerum mercimoniis opificiiſque celeberrima. Fuit quondam (vt hiſtoriæ teſtantur) Flandricarum vrbium caput, Caroli Calui Imperatoris æuo & multis poſt ſeculis.

Audomaropolis. *Audomaropolis* ſiue *Fanum S. Audomari*, vulgò *S. Audmer*, aliis corruptè S. Omer / recens eſt in Arteſia oppidum, initium ac nomen habens à S. Audomaro, qui hic Euangelicus fuit præco. Eccleſiam habet magnificè &

decen-

decenter extructam, cœnobium celeberrimum. Vrbs eſt minuta, habitatoribus frequens, ſplendidiſſimè ornata ædificiis, non longè ab hac vrbe lacus eſt celebris, continuò fluens, qui deinde fluuio Aa miſcetur.

Bethunia vulgò *Bethune*, nobile in Atrebatibus oppidum, annonæ frumentariæ horreum, magnæ olim celebritatis in Atrebatibus, ſiue Flandris occiduis; Dominatus, antequam in Atrebatum Comitatum concederet. Caſtrum miræ antiquitatis & munitiſſimum opus, etiamnum in Bethunia viſitur & à Regio Gubernatore inſidetur. Hîc mihi minimè ſilentio prætermittenda viſa eſt ſodalitas Bethunienſium ea, quam partim ab effectu, partim ab auctore caritatem Eligianam nominant, qua fortaſſe nihil habet vniuerſa Europa neque laudabilius neq; Reipub. ſalutarius. Græcè non malè *νεκροφόρια*, ab exportandis cadaueribus ſiue funeribus efferendis, nuncupare poſſis, inquit Georgius Braun; quò fit, vt nemo hîc, cuiuſcunq; ſit conditionis, ſupremo funeris & ſepulchri honore careat. Auctor ſeu potius ſuaſor huius inſtituti fertur fuiſſe B. Eligius, vetus ille Flandrorum Apoſtolus: Qui anno M. C. LXXXVIII. eodem temporis & horæ articulo duobus fabris ferrariis, vni Bethuniæ, alteri Beuriaci, (inter quæ vallum eſt paſſuum amplius mille) ſub mortem apparuiſſe, & vt Cereum illum toto Belgio memoratiſſimum (qui etiamnum viſitur, & ad ſacra accenditur, neq; vlla tamen ſui parte deperit) formare admonuiſſe proditur. Quam rem cum diligentiſſima inquiſitione cognouiſſet Rogon, ſingulari vitæ ſanctimonia præditus, ſuaſor fuit, vt eiuſmodi ſodalitas caritatis & Chriſtianæ in defun-

Bethunia.

ctos pietatis alumna inſtitueretur, ad cuius legitimam & politicam adminiſtrationem quotannis 21. vix ex honeſtiſſimo ciuium ordine deliguntur, qui communibus ſuffragiis præpoſitum & quatuor viros creant, quos Maiores nominant, qui ſe Duces præbeant, & cæteros pro ſua auctoritate ſe ſubſequi cogant in ædium penetralia; inde cadauera exportare, & ſandapila ad ſepulturam efferre, quocumq; morbi genere, etiam peſtilenti, extincta, modò in ſodalitatem nomina dederint, & intra ſtatos vrbis limites mortui deprehendantur. Et annis iam ab hinc propè quadringentis vſu & quotidiana periculatione eſt compertum nihil vnquam contagionis ex adfectis corporibus contraxiſſe eos, qui tam pium Chriſtianæ pietatis munus exercent. Quod quidem beneficium Bethuniani ciues cùm immenſa Dei clementia, tum aſſiduæ B. Eligii quaſi tutela in Diui apud eundem pro ſe ſuaq; ciuitatũ interceſſioni, meritiſſimè acceptum referunt.

HANNONIÆ COMITATVS.

Montes. *Montes*, Germanis **Bergen**/ vrbs virorum morumq; dignitate & amplitudine opum clara, tum ex loci natura, & mœniorum ambitu munitiſſima: Trullæ fluuiolo nauium tamen capaci, oppoſita; qui non longè infra vrbem ſeſe in Haniam exonerat. Plebs mercaturæ deditiſſima, è laneæ telæ quodam genere (ſaya vulgari lingua eſt) quod in exteras regiones auehitur, lucrum potiſſimum facit.

Valencena. *Valencena*, ſeu (vt quidam appellant) *Valentiniana*, vrbs potens, & ædificiorum ſplendore nitida: muris, propugnaculis & foſſis quodammodo inexpugnabilis, Scaldi

flumine iam nauigabili alluitur. Hîc quoq; laneæ telæ opificium, aliarumq; rerum mercimonia vigent.

Condatum, ad dextram Scaldis ripam, duobus milliaribus à Valencona diſtat, oppidum elegans. *Condatū.*

Landreſium, Sabi fluuio imminet, Caroli V. Imperatoris obſidione, quæ facta anno M. D. XLIII. memorabile. *Landreſium.*

Aueſna, vrbs & munimentum Gallorum finibus oppoſitum. *Aueſna.*

Climacum, nuperis bellis ſæpiuſculè incenſum, dirutum: tamen ad extremum ita reſtitutum, vt nullo elegantius renatum videri poſſit. *Climacū.*

Halla Brabantiæ finibus contermina; Templo D. Virginis celeberrima. *Halla.*

COLONIENSIS DIOECESIS.

Colonia Agrippina.

Colonia Agrippina, Germanis **Cölln am Rhein** / dicta quibuſdam videtur à Colono Troiano, tempore Æneæ, alii verò, quod Romanorum fuerit colonia. Cornelius Tacitus ita de ea ſcribit; Agrippina Auguſta (Auguſti filia) quo vim ſuam ſociis quoque nationibus oſtentaret in oppidum Vbiorum, in quo genita erat, veteranos coloniamq; deduci imperat, cui nomen inditum ex vocabulo ipſius. Ac fortè acciderat, vt eam gentem Rheno tranſgreſſam Auus eius Agrippa in fidē acciperet. Bataui, quū aduerſus Romanos rebellarent, nullos peius tractarunt quàm Vbios, quòd illi gens Germanicæ originis, eiuratâ patriâ, Romanorum nomine Agrippinenſes vocarentur. *Colonia Agrippina*

Tradidit idem Tacitus Agrippinenſes puduiſſe Germanicæ originis, vbi Romanorum Colonia eſſe meruerunt.

Ergò vtrumq; nomen Agrippina & Colonia huic vrbi ab Agrippina muliere datum eſt. Extructam nonnulli primò exiſtimant à Colono Troiano, alii à Trebeto Regis Nini filio, tempore Abrahami, M.M. videlicet annis ante Chriſtum natū. Reſtaurata fuit à M. Agrippa Ariſtobuli filio, Cæſariſque Auguſti genero annis XVI. ante Chriſtum natum. Videntur tamen Vbii primi fuiſſe fundatores. Ad fidem perducta eſt Chriſti à Materno diſcipulo S. Petri, primo Colonienſi Epiſcopo, anno Chriſti XCIV. Habet XI. Eccleſias collegiatas, XII. monaſteria virorum, X. monaſteria Virginum, XIX. Eccleſias parochiales, qua-

rum

rum tamen quædam ſunt collegiatæ. Vniuerſitas in hac ciuitate erecta eſt anno M.CCC.LXXXVIII. ſub Papa Vrbano, & poſteà confirmata: In ea tria ſunt collegia, in quorum ſingulis, præter Grammaticam, Poëticā & Rhetoricam totus docetur curſus Philoſophiæ. Sedes eſt hæc ciuitas Archiepiſcopi Electoris Septemviri.

Nouesium, aliis Noueſum, vulgò *Nuys*, vrbs eſt Vbiorum Rhenana, quatuor milliaribus ſub Agrippina Colonia diſtans, quam Marlianus in Ducatu Iuliacenſi, ſed Ptolomæus melius in Colonienſi Diœceſi collocat. Hæc vrbs à primordio ſecundis Rheni fluctibus irrigata, ſiniſtrum ſitu latus illuſtrauit, donec fortuna minùs propitia alueum Rhenus minutans, Vrbemq; non longo ſpatio adſpiciens, brachium eius vſibus reliquerit, qui Noueſienſem obſidionem Caroli Burgundionis accuratè deſcribit; Monachus cœnobii ſuburbani Nouimontis ciuitatis inquit; Nuſienſis diſpoſitio magis in longum protruditur quàm in latum, per cuius longitudinem ad orientalem plagam amnis præterfluit Erppia, ibidem à Rheni fluuio abſorbetur, vnde etiam ciuitas ab hac formatur parte, nec alia habet foſſata; Diſtat tamē riuus iſte itinere quaſi mediæ horæ à Rheni fluuio, & per plures gradus ab iſto riuo fit aſcenſus ad ciuitatem, quæ in alto poſita eſt, ſed ex Rheno brachium procedit, in quod intrat Erppia iuxta ciuitatem; & iſtud brachium pariter cum Erppia conſtituunt fluuiū, ita vt maiores naues ex Rheno ad ciuitatem cum mercibus deferat. Et brachium hoc Erppiæ adauctum etiam duas vrbi vicinas ambit inſulas, vna maior, altera minor dicitur. Deinde à tota Septentrionali plaga in latum, &

Noueſiū.

pro media parte occidentalis plagæ in lõgum, ipſa ciuitas duplici cingitur muro, & in vtroq; complures turres firmæ, & foris repletus eſt extimus murus terra, quaſi vſque ad ſummum, vbi ambulacrum habet, vt tutam ſtationem defenſoribus præbeat: alia deinde media pars occidentalis in longum & meridionalis plaga in latum, ſimplici cingitur muro, extra quem, lato & alto munitur aggere, vtriuſq; foueis benè defenſo. Atque hæc quidem obſidionis Carolinæ enarrator. Templum eſt Noueſii collegiatum Canonicorum & Canoniſſarum D. Quirini reliquiis, tymbo operoſo & frequenti peregrinatione memorabile. Ciuitas hæc grauiter bello Colonienſi afflicta fuit anno 1585. Neuvvenarius enim Comes, qui Truchſeſii profligati Epiſcopi partes defendebat, aliquot ſigna peditum equitumq; turmas è Geldriæ oppidis & Bercka, ſub id tẽpus euocauit ad Noueſium per inſidias occupandum. Archiepiſcopus Bauariæ Dux, quia hoſtes plurimùm huic oppido inſidiabantur, iampridem præſidium magiſtratui obtulerat: Sed is, ſuis viribus oppidiq; fortitudine fretus, illud repudiabat. Præterea partem muri iuxta Rhenẽſem portam ciues Senatus imperio erant demoliti, vt vallum nouum ædificarent, ſed & ciuium excubiæ minus erãt frequentes negligentioreſq;, quàm eſſe ſolent; Non latuit hoc Neuvvenatium, quare copias ſuas Noueſium ducens, 10. Maii intempeſta nocte partem illam per riuulum, qua mola voluitur, tranare, & ſub ipſis mœnibus tacitè ad monaſterium vſq;, cui Mons Mariæ nomen eſt, adrepere iuſſit. Atque vt ex iis quidam admota ſcala muros aſcenderet, & quid in vrbe ageretur, exploraret; is tractum illum

obam-

obambulans, neminem inuenit, eratq; altum in oppido ſilentium; dato igitur ſigno, ſocios vocat, qui plurimis admotis ſcalis muros ſuperant, & in oppidum præcipites ſeſe demittunt, portam confeſtim malleolis ſeriſq; diſiectis, aperientes, Neuvvenarius cum equitatu in ſuburbio portam obſeruabat. Audito verò ſigno, & viam ſibi videns patefactam, celerrimo curſu in vrbem aduolauit. Ciues equorum hinnitu atq; ſtrepitu hoſtiumq; clamore excitati, arma quæq; obuia rapientes, ſeminudos hoſtibus ſeſe obiiciebant. Equites ad portam Honoris properantes, à collectis ciuibus, qui ex curribus vallum obiecerant, impediti, forum occuparunt. Ciues diuerſis locis extra ordinem pugnabant, quorum XIIII. circiter occiduntur, inter quos præcipui fuerunt Conſul Statius, Arnoldus Fratius, Henricus Schirmer Scholæ moderator, Melchior in Millendonck, & hoſpes in Dulcken: alii multi è mœnibus ſeſe demittentes, perq; foſſas natantes, euadũt. Hoſtes vrbe potiuntur. Res verò proditionis ſuſpicione minimè carebat. Diſpoſitis excubiis, mane iam facto, in ciuium ædes ruunt, ciues capiunt, pretioſa quæque diripiunt, & in vtriuſq; ſexus homines, nullo diſcrimine, inaudita truculentia deſæuiunt: præter aurum & argentum, ſignatum & non ſignatum, factum atque infectum, præter omnem ſupellectilem, annonam, & mercimonia, quæ hoſtis cepit, inſuper ciues ſuum, vxorem & liberorum ſuorum corpora intolerabili lytro redimere, armaq; omnia penes hoſtes ipſos deponere debuerunt. Nec id ſatis erat, ſed ſingulis penè ſeptimanis præſidia mutarunt: vt prioribus prædâ iam onuſtis abeuntibus, noua ſuccederent, quæ

magis magiſq; ciues depilarent. Opulentiſſima & penè incredibilis erat præda, quam in hac vrbe Neuvvemarii milites inuenêre, omnes enim ruſticorum opes, omnium nobilium & monaſteriorum theſauri, cimelia atque ornamenta, imò quorundam ciuium Colonienſium diuitiæ hîc erant apud amicos depoſita, quod nulli tutiori loco, quàm Noueſio hæc concredebant. Ex ſolo monaſterio Regularium, præter annonæ magnam copiam, præter ornamenta pretioſiſſima, præter argentea vaſa plurima, etiã XIX. calices argenteos atque deauratos rapuêre. Erat hoc monaſterium primis fundatoribus in agro ſuburbano quondam ædificatũ, & anno 1583. initio tumultus Truchſeſiani ab ipſis Noueſianis, ne quid ex eo ciuitas caperet detrimenti, dirutum: vt etiam campos ſuburbanos defenderant miſeri, qui ne pomœria, ne mœnia, imò ne forum quidem ipſum defenderunt.

TREVIRENSIS DIOECESIS.

Treuiri.

Treuiri. *Treuiri* caput ipſius Archiepiſcopatus, à Trebeto filio Semiramis dici exiſtimatur: hic namque matrem fugiens, cum vniuerſo comitatu ſuo huc perueniſſe dicitur, & ciuitatem hanc ædificaſſe, atq; Trebatum vocaſſe, quod nomen hodie vno aut altero elemento tantùm immutato, vt pro Trebeta, Treuera, retinet. Vrbs Archiepiſcopali hodie dignitate ac principatu, nec non & Electoratus titulo clara eſt. Quàm verò floruerit olim hæc ciuitas opibus, potentiâ, reliquiſq; ornamentis, non obſcurè oſtendunt ruinæ ſuperbiſſimorum ædificiorum. Videtur enim

ibi

ibi palatium ſplendidi operis inſtar Babylonici muri ex latere cocto factum, tantæ firmitatis etiamnum hodie, vt

nulla ferè arte frangi queat. In hac ciuitate magna adhibitâ diligētia ſeruatur tunica incōſutilis Saluatoris noſtri. Antiquiſſima inſuper totius Germaniæ Vniuerſitate hæc ciuitas inſignitur.

VVeſalia ſuperior, vulgò **Ober Weſel**/ oppidum ad ſiniſtrum Rheni latus, inter Bachiaram & S. Geari vicum, medium quaſi occupat; Archipræſuli Treuirenſi paret, ſitu eſt peramœno, ædificiis priuatis ac publicis decoratur. Inter quæ pietati dicata, maximè commemoranda veniunt. Hîc igitur initio viſendam ſe præbet D. Virginis Eccleſia, in ſuperiore oppidi parte, inchoata anno Salutis *VVeſalia ſuperior.*

M.CCC.VII. (qui annus in altis ac pulcherrimis feneſtris chori eiuſdem templi perantiquis literis, quod tamẽ rarum, annotatus eſt. Et anno M. CCC.XXXI. ipſa Aſſumptionis die in honorem B. Virginis & Annæ matris eius conſecrata. A Balduino autem Archiepiſcopo Treuirenſi ex parochiali in collegiatam commutata. Fundata autem primitùs & ædificata ex eleemoſynis Weſalienſis. Offert de hinc ſeſe Veſtalium Virginum, Ordinis D. Bernhardini Abbatia, quæ in Diœceſi Treuirenſi omnium antiquiſſima dicitur. Propè mœnia deinde Rhenum verſus Xenodochium conſpicitur, in cuius Eccleſia ſupra ſummum altare columna lignea eſt, ad quam alligatus, & flagellatus S. puerulus Wernerus martyrium paſſus eſt, vbi Germanicè ſcriptum legitur, M CC. LXXXVII. hat Wernerick de Wammenroid den Todt geliſten / XIII. Kal. Maii. Cripta etiam nunc extat, in qua perfideliſſimi hoc facinus perpetrarunt. Corpus eius, timore perculſi pœnarum, extulerunt, & abiecerunt in locum non procul à Bauaraco vepribus & ſpinis obductum, quod poſtmodum ab incolis inuentum, translatum eſt Bauaracum, vbi Deo in eius memoriam ædificatum eſt templum, quod hodierno adhuc tempore ab eius nomine appellationem habet. Generoſus Dominus, Eques & nobilis Holſatus, Henricus Ranzouius lib. quem de annis enneaticis ſcripſit, hunc puerum à Iudæis anno ætatis VII. in die paraſceues ſuſpẽſum, flagellatum, membris omnibus conciſum, crudeliq́ue morte interemptum commemorat. Eſt & Eccleſia præpotẽti Deo S. Martini nomine ſacra, cui vnicus Rector præeſſe cõſueuit, ſed cùm eadem benè dotata, diues eſſet,

ſub Diethero Archiepiſcopo Treuirenſi, Anno Salutis M.CCC.III. facta eſt collegiata, & perpetua fundatione ordinatum, vt eſſet Præpoſitus ibi, Decanus & quinque Canonici.

Bopardia, poſt S. Goari oppidum, ſiniſtrum Rheni latus occupans, impignorationis iure ad Archiepiſcopatum Treuirenſem ſpectat: Vnde autem denominationem ſortitum ſit, ſi monumentis veterum ſemotis, recentiores coniecturas examinare placebit, non à Poppone Fuldenſi Abbate, (quid enim eius loci Cœnobiarchiæ cum Boppardia negotii) non à Poppone Treuirenſi Archiepiſcopo LXXVI. deducemus, cum illius etiam tempore immediatè ſub Imperio fuerit, ſed à loci natura portuſque bonitate deriuatam appellationem ducemus, quaſi Bonport, pro Popport dicendum foret; Quò illius Epigrammatis auctor reſpexiſſe videtur, quod in Veſtalium Virginum choro ad S. Martinum extra muros ibidem legitur, hoc titulo: *Bopardia.*

EPIGRAMMA AD PIVM HVIVS CARminis lectorem Iohannis Flammingi Bonportuenſis.

Multus in hoc quondam Chriſti prænomine ſanguis
Sanctorum effuſus creditur eſſe loco.
Plura beatorum ſunt corpora ſancta reperta
Sub terra, multos qui latuêre dies.
Inuentumq́ fuit Latiis Epigramma figuris
Inſculptum ſaxo, quo poſuêre pii.
Enſis & appoſitus fuerat, quo cæſa feruntur
Corpora ſanctorum, quando tulêre necem.

Propterea hanc ſacram quicunq; intrauerit ædem,
Dic, precor, æthereâ luce fruatur Iuo.
Quem cœleſtis amor, pietas & ſancta coëgit
Ad Chriſti laudem hunc ſic reparare locum.
Qui modò neglectus ſenio foret atq; iaceret,
Si pius hunc iterum non renouaſſet Iuo.
Sic igitur longos, locus hic, veneratur in annos,
Vnde Deo laudes, perpetuumq; decus.

M. D. XVI.

Certè ſi opportunitatem ſitus, vim, abundantiam, præſtantiamque, ſi lignorum & earum omnium rerum, quas vitæ neceſſitas poſtulat, abundantiam conſideres, ſi oppidanorum elegantiam, vrbanos iucundosq; ſales, quibus ſuauiſſimè ſe exercere & reficere ſolent, conſideres, non immeritò Boppardiam hanc à ſitus portuſque bonitate nuncupatam putabis. Caſpar Bruſchius Cent.1. de præcip. German. Monaſt. Mariæ montem Bodobrigium, vel Monaſterium B. Virginis Mariæ in monte extra muros Boppardienſes ita deſcribit: Paululum, inquit, à Rheno ſupra ciuitatem, verſus Hunnorum præſidia ſitum: Benedictinæ profeſſionis Monialium à ciuibus eius vrbis primùm cœptum ac conditum eſſe legitur: priuilegiatum verò à Pont. Max. Gregorio VII. ſubiectum S. Matthiæ Treuirenſi Cœnobio, temporibus Henrici IIII. Rom. Imp. Poſteà verò à Friderico II. Imp. liberaliter donatum eſt; qui cœnobium collapſum inſtaurari curauit, & in tuitionem ſuam recepit XX. Cal. Maii Anno Domini M. CC. XX. Eſt huic monaſterio vicinum aliud etiam Cœnobiolum Monialium, Tertiæ Regulæ S. Franciſci, D. Martino nuncupatum: Et è regione eius in altera Rheni ripa Cam-

pium eiuſdem Ordinis ac profeſſionis Franciſcanæ Monaſterium, quæ vtraq; ex piorum hominum Eleemoſynis & collationibus potiùs, quam Principum munificentia emerſerunt.

LOTHARINGIÆ DVCATVS.

Nanceium Lotharingicarum vrbium caput, duplici cinctum ambitu foſſarum & murorum. *Nanceiũ.*

Nouum Caſtellum Moſâ alluitur, oppidum & aëre & ſitu amœniſſimum. *Nouũ Caſtellum.*

HASSIA vel HESSIÆ LANDTGRAVIATVS.

Marpurgum.

Marpurgum.

Marpurgum ſeu *Martiſpurgum* à Marte, qui hic coli ſolebat, ſic dictum anteà, vti Ptolomæus ſcribit, Amaſia dictum, ſitum eſt ad Lonam fluuium, à Marcomiro XXVII. Francorum Rege poſt Chriſti natalem an. CXLVI. iterũ ædificatum. Iam Marpurgum valdè auctum eſt quotidieq; augetur. Caſtrũ vnà cum ſacello in monte poſitum ab Epiſcopo Ludouico Colonienſi an. M.CCCC.LXXXIV. extructum. Noua aula, vulgò New Saal/ extructa eſt à Landgrauio Wilhelmo iuniore, anno Chriſti M.CCCC. LXXXIX. Iam verò anno M.D.XCI. adeò ſplendidè caſtrum hoc eſt ornatum, vt cum quibuſuis amœniſſimis Italiæ palatiis conferri poſſit. De hac ciuitate plura videre eſt, vti quoq; de Schola eius, apud Abrahamum Saurium.

Caſſelia.

Caſſelia

Caſſelia vulgò Caſſel/ ciuitas valdè celebris, nomen à caſtro, quod antiquitus ibi ſolum fuit, ſumpſiſſe putatur. Ptolomæo vocatum eſſe *Stereontium*, ſcribit Franciſcus Irenæus. In hac viget mercatus armentorum & lanæ. Arx egregia cincta aqua. *Caſſelia.*

Francoberga.

Francoberga vulgò Franckenberg/ ciuitas Heſſiæ verſus Weſtphaliam, ſita ad fluuium Ederam, nomen deſumpſit à Francis, qui ibi caſtra metati ſunt contra Saxones, vnde Ioan. Hartmannus: *Francoberga.*

Arces mouit vt expeditiones
Francus, Saxones in gregem rebellem
Carolo Duce, magnitudo mentis

Geſtorum, cui dedit tremendum
Cognomen poſitum eſt, ſeruiq; cœpit
FRANCOBERGA: ſed hæc quia extimendos
Contra militis impetus locârant
Forte præſidium, locumq; Franci
Ex illo placuit modo vocari.

Anno Chriſti D.XX. à Rege Theodorico primùm extrui cœpta, poſtea anno D. CCC.IIII. à Carolo Magno aucta. Propè hanc ciuitatem rotæ aquam per montem deducunt.

MANSFELDIÆ COMITATVS.

Mansfeldia. *Mansfeldia* regionis caput eſt, ad Wipperum amnẽ ſita: dicta exiſtimatur à Manno Tuiſconis filio, quaſi Manni campus.

Eislebia. *Eislebia* Comitatus Mansfeldiæ, quæ ſuperiori Saxoniæ inter Salam amnem & Wiperum inſertus eſt, Metropolis, antiquitate & ſitu commẽdatur. Appellationem ab Iſide Ægyptiaca conſequuta putatur, quæ, Tacito teſte, oras Sueuicas, vicinaq; loca poſt mortem mariti Oſyridis peragrauerit, & Eislebiæ domicilium fouerit. Situ eſt ſalubri & optimo, ſolum habens tam in ſuperficie, quàm in fundo fertile, ibi frumenta, hîc metalla largo prouentu, ſuppeditans. Eruitur enim eius viſceribus propè Eislebiam, Mansfeldiam & Hochſtätten / lapis niger ac fiſſilis, cuiuſmodi is eſt, quo in laminas tenues ſecto; (tegularum loco vtimur) nonnullis ardoſa vocantur, is picis æriſque plurimum obtinet, ac metalli minimè occulta habet indicia: conſpicitur enim inſperſus auri cuprive color. Hũc itaq; ingenti copia erutum, ex montibus ligniſq; circum-

poſitis,

poſitis, exurunt, incenſus autem emittit eundem, quem inthantraces, ſeu carbonarii lapides, at, ſi contingat placidas pluuias ignem conſpergere, tantum abeſt, vt extinguatur, vt maiores etiam flammas excitet, lapiſq; eò citius liqueſcat, quod bituminis piciſve non obſcurum eſt indicium; Neque hoc tacendum, num ludentis naturæ miraculum, non immeritò videri queat, quod is lapis manifeſtas oſtendat inſpicientibus animalium ferè omnis generis effigies, ramentis ac lineamentis aurei coloris, ita vt quiduis primo intuitu dignoſcere queas. Affirmant nonulli eorum tantùm animalium, quæ propinquus Eiſlebiæ lacus gignat, eum præ ſe ferre imagines, cuiuſmodi ſunt piſcium, ſanguillarum, carpionum, ranarum; verùm alii perhibent, etiam aliorum animantium figuras, eum exhibere ad vnguem, vtpote gallorum gallinaceorum, ſalamandrarum, quin & in quodam eorum lapidum Pontificis cuiusdam barbati effigiem triplici diademate ornatam, multis conſpectum aiunt. Porrò Eislebiæ priſcis temporibus multa commemoratione digna ſunt geſta, vt enim pleraq; taceam, hic ſaltē cōmemorare iuuarit, quòd cum annus ageretur LXXXII. ſupra M. conuentus ibi primatum Saxoniæ habitus fuerit, qui inſtinctu Gregorii VIII. Pontificis Maximi conſpiratione contra Henricum V. facta, regem ſibi elegerunt Hermannum Lotharingiæ Ducem, qui arcis Eislebienſis præſidio fretus, aliquantiper Imperatori reſtitit, eiuſque exercitum ex Friſonibus collectum Erneſti Mansfeldiæ Comitis auxilio, fudit. Vnde eueniſſe aiunt, vt oppidi Eislebienſis vicus (qui hodiè

corruptè die Frey Straſſe appellatur) Friſonum vicus denominatus ſit.

THVRINGIÆ LANDGRAVIATVS.

Erfurdia.

Erfurdia. *Erfurdia* ſiue *Erfesfurdia* nomen à primo conditore Erfft ſumpſiſſe putatur. Hic enim, cum molitor eſſet, molendinum ſuum ad Geram fluuium fixit, atque ciuitati hinc initium dedit, circa initium imperii Arcadii & Honorii: poſteà à Clodoueo Francorum Rege anno Chriſti CCCC.XXXVIII. aucta, Anno verò M. LXVI. muris cincta tanta amplitudine, vt Germaniæ totius maxima cēſeatur. Hanc perluit Gera fluuius, atque à ſordibus purgat. Eadem Epiſcopalis olim erat, Bonifacio conditore: dignitas ea poſtmodum Mogontiacum translata dicitur.

Plurima

Plurima damna paſſa eſt frequenter ab igne hæc ciuitas, abſumptis nonnunquam 6000. ædium. Celebri Gymnaſio literarum floret, quod anno Chriſti M. CCC. XCII. Bonifacius Papa IX. ibi extruxiſſe priuilegiisque ornaſſe ſcribitur. In eadem ciuitate videre eſt inſignem maximamque campanam, cui ſimilem in tota Germania non eſt reperire. Mercatus herbæ Iſatidis ibi celebris, vnde quidam Poëta inſignis:

Herba Thuringorum celeberrima creſcit in agris,
Hanc Iſatin Græcus ſermo vocare ſolet.
Ponderis hæc magni eſt, & multo venditur ære.
Hac etenim tingi lana parata ſolet.

Iena.

Iena ciuitas Thuringiæ, quam aliqui volunt à Iano *Iena.*

Deo; verùm is in Germania coli non ſolebat; alii verò ab Hebraica dictione Iayn, quod vinum ſignificat, deducunt, quod videlicet ibi multum creſcat vini; vnde quidam:

Hinc placet Hebræo nobis hanc nomine dici,
Vt vetus à Iayn nomen Iena tenet.
Cur ita crediderim, niſi mentem vocula fallit,
Certa huius ratio nominis eſſe poteſt.
Quippe vocat Iayn Solymæ pius incola terræ,
Hoc quod nos Latio dicimus ore merum.
Quæ caput in mediis vrbs fertilis erigit vuis,
Hanc quiſq; à vino nomen habere neget?

Sita eſt in valle muris cincta, turribus munita, pontem habet ſupra Salam. Schola eſt ibi erecta anno M.D.LVIII.

SAXONIA.

VVitemberga.

VVitemberga ſita eſt ad Elbam fluuium, metropolis Saxoniæ ſuperioris, à Witikindo I. extructa, alii aſcribunt Witikindo filio eius: Circa annum Domini M. D. I I. à Duce Friderico ibidem erectum eſt Gymnaſium.

Magdeburgum.

Magdeburgum ad fluuium Elbam, à Venere Parthenia, quæ ibi colebatur, appellata, *Parthenopolis* ſiue *Caſtrum puellarum*. Carolus magnus ibi Epiſcopatum erexit. Ciuitas deſtructa eſt à Wandalis, ab Ottone verò I. Imp. eiusq; vxore Edith, anno XXIX. ſui imperii reſtaurata, & dotibus variis ornata: atq; Epiſcopatus in Archiepiſcopatum mutatus. **Magdeburgum.**

Halberſtadium. *Halberſtadium* Epiſcopalis vrbs, Oltemia fluuio perluitur: in huius vrbis medio extollitur tumulus ac collis: is duorum ſtadiorum habet longitudinem, ac in ſummo vertice latam amplamq; planiciem, in qua bina ædificata templa ſunt, ædificiis ſplendidiſſimis Canonicorum, illa autem, quæ in monte ſita ſunt, ciuitas ſeu vrbs dicuntur; quæ ad montis pedem, ſuburbia vocantur.

Minda. *Minda* vetus Saxoniæ oppidum, propitio ad negociationem ſitu, ad eam concurrunt fluuii hi, Viſurgus, qui eam irrigat, Lexna, Aller, Fulda & Werra. Hîc bona coqui ſolet cereuiſia, vicinis expetita. Cathedralem eius Eccleſiam laudauit Bernhardus Luderus. Pontem ſuper Viſurgum circa annum MCCCCIII. magnis molibus lapidum in pedes coniectis firmauit.

Hildeshemium *Hildeshemium*, ciuitas antiqua: fuit antea ciuitas duplex; poſteà vtrâque coniunctâ, facta eſt vnica. Templum ſummum inſigne habet, turrisq; ipſa tectum habet aureum, ciuitas amœna, Archiepiſcopo ſubeſt Colonienſi. Ex hac ciuitate prodiit Ludolphus von Cöllen / ita cognominatus, quod prædeceſſores eius Colonienſes fuerint. Certè Ludolphus hîc in Matheſi ſecretiori, Arithmetica videlicet Algebraica tantus eſt, vt nullum vnquam ei parem ab initio mundi fuiſſe, non dubitem affirmare. Vti ſatis apparebit ex opere eius Algebraico quod molitur; tum etiam ex tractatu eius de circulo, quem iam paratum eſſe mihi ſignificauit, in quibus omiſſis vulgaribus, ſeria quæque tractabit. Hic vir à pluribus annis in Belgio degit, ibidemque & Athleticam & Mathematicam profitetur,

vnde non tantùm patriæ ſuæ, & Belgio toti eſt honori & ornamento.

Lubeca.

Lubeca dicta quaſi **Lobeck/** quaſi **Ein Eck deß Lobs/** *Lubeca.*
quod tria regna contineat, videlicet Daniæ, Suuediæ & Noruuegiæ, teſte Celte, qui ita canit:

Inde vrbs clara nitet de lumine nomine dicta:
Et Lobecum Cordani fama decuſq; ſui.
Angulus hæc laudũ dicta eſt vrbs nomine priſco,
Angulum in hunc fertur fluuius Drauenna per æquor.

Vel dicitur à corona lingua Wandalica, quod ſit tanquã inſignis corona Imperii Germanici. Hæc ciuitas à variis vario ſitu fuit extructa, reſtaurataq;. Hodiè inter fluuios Trauum & Wagenitſium ſita eſt. Imperio aſcripta ciui-

tas eſt anno M. C. LXXXII. à Friderico I. Imperatore. De hac ciuitate ita canit Iulius Cæſar Scaliger:

Si referam: mihi quis credit, ſub limina mundi
Vltima legiferi iura vigere Dei.
Ingenii candorem, animi cultumq́; fidemq́;,
Fortia & inuicta pectora pura manu.
Dum mirata ſtrepit terras Aſtræa relinquens,
Atq; putat cœli regna, reſedit ibi.

LVNEBVRGENSIS DVCATVS.

Luneburgum.

Luneburgum.

Luneburgum nomen à Caſtro & Luna deſumpſit: in caſtro enim hoc ſimulachrum Lunæ à Romanis colebatur, quod à Carolo Magno deiectum fuit. Albertus Crantius ſcribit caſtrum id Luneburgicum anno M. LX. ſub

Imp. Henrico IIII. adhuc ſuperfuiſſe, ciuitatem verò priùs inchoatam fuiſſe anno M. C. XXCVIII. vel M. C. XXC-IX. (vti habet hiſtoria Saxonica) ab Henrico Leone. In hac ciuitate tria ſunt templa parochialia, inter quæ primarium eſt S. Ioannis, & tria monaſteria, inter quæ antiquiſſimum eſt S. Michaelis; in hoc eſt tabula aurea, in qua Saluator noſter cum duodecim Apoſtolis ornata pluribus gemmis pretioſis. Ciuitas hæc Ducalis eſt, ad fluuium Elmenovv ſita, arte quoque & natura ſatis munita, ſatis fonte ditiſſimo beata. Hæc enim præcipua ciuium eius mercatura eſt, quam terra marique in longinquas exportant regiones, maiorem tamen eius partem Hamburgenſes negociatores coëmunt, ac magnum fœnus exercent.

Bardevvick ſiue *Bardorum vicus*, à Bardone Saxone ita vocatur, quadrante milliaris diſtat à Luneburgo, antiquitùs fuit inſigne emporium. Dicitur vicus extructus C. C. XXXV. annis ante Romam. Fuit antiquitus Epiſcopo ornata à Carolo Magno, poſteà eodem priuata, nunc eſt vicus. *Bardeuuick.*

BRANDEBVRGENSIS MARCHIONATVS

Brandeburgum aliis à Brenno Duce Sennonie Galliarum nominatum & extructum putatur, alii à Brando Marcomiri IIII. filio extructum putant: duplex eſt; antiquum & nouum, quorum vnum ab altero diſtinguitur fluuio Hawel. *Brandeburgum.*

Francofurtum ad Oderam.

Franco-furtum ad Ode-ram. *Francofurtum ad Oderam* aut ad Viadrum; extructum putatur à Simone II. eius nominis, filio Cleodomiri, nepote Simonis I. Ducis Francorum, ſub Antonino Pio Imperatore. Hæc ciuitas Vniuerſali ſtudio celebris, quo eam ornauit Ioachimus I. eius nominis, Marchio, circa annum Domini M. D. VI. Maximilianus verò Imp. variis priuilegiis exhibitis confirmauit.

BRVNSWICENSIS DVCATVS.

Brunſvviga.

Brun-ſuuiga. *Brunſvviga* vel *Brunſvvigum*, item *Brunopolis*, vulgò Braunſchweig / ciuitas, cœpta extrui à filiis Ludolphi Ducis Brunſuuicēſis, poſteà à Brunone perfecta, vnde nomen

dedu-

deductum, quaſi Brunonis vicus vel caſtrum. Ciuitas hodie eſt Ducalis, populi habitatorumq; frequentia ac ædifi-

ciorum ſplendore ac magnificentia ornatiſſima: quadratâ formâ, turribus ac mœniis inſigniter munita. Circuitum habet 2000. paſſuum, qui conficiunt medium milliare Germanicum, eam Onacera fluuius medium ſecat, ac omnibus ſordibus purgat, pontibus tamen vbique fluuius tectus eſt. Territorium planum eſt; Vrbs ipſa dupli-ci ac nonnullis partibus triplici etiam foſſa circundata, eæ aquis plenæ, vallis aggeribusque diſtinctæ ſunt. Vrbs eſt quàm Norinberga maior, Erfordia minor. Propemodum hæc in ipſius Prouinciæ meditullio ſeu centro ſita eſt.

MECHELBVRGENSIS DVCATVS.

Roſtochium.

Roſtochi-um. *Roſtochium* vulgò Roſtock; primùm arx fuit, poſtea à Rodtſchalcko filio Vdonis in ciuitatem verſum: deinde à Primislao II. Nicolai filio auctum. Ciuitas hæc Academiâ liberalium artium floret, quam impetrarunt Principes Mechelburgenſes Ioannes & Albertus, vnà cum ciuibus Mechelburgenſibus, anno Chriſti M. CCCC. XV. Aër ibi ſalubris eſt. Rerum ad victum ſpectantium leui pretio magna ibi eſt copia.

Mechel-burgum. *Mechelburgum*, primùm pagus fuit magnus Vagriæ ſiue Holſatiæ, tribus arcibus munitus; poſteà in ciuitatem conuerſum: Ducatus verò titulo inſignitum anno M. CCC.XLIX. à Carolo IIII.

Gottorpia, arx non procul à Sleſuuico, nomen à Gothis obtinet, qui hîc olim caſtra habuerunt; veterum Ducum Sleſuuicenſium ſedes. Hiſce noſtris temporibus ab Adolpho Oldenburgenſi firmiſſimis propugnaculis ac muris muniri, quin etiam ædificiis nouis & ponte lapideo ornari cœpta. Telonium hic celebre, vbi compertum fertilibus annis, ex Dania quinquaginta millia boum in Germaniam abacta, veſtigal ſoluiſſe. *Gottorpia.*

Sleſuuicum vulgò Schleßwick / præcipuum Ducatus Sleſuuicenſis, quoad Holſatiam pertinet, oppidum. Germaniæ originis non habet obſitum, quem ad Sliam in maris Baltici ſinu obtinet: Quondam totius Cimbricæ fuit metropolis, ampliſſimum & opulentiſſimum oppidum, hodiè non ea magnificentia conſpicitur. Primùm in hac ciuitate Deo vero conditum fuit templum ab Erico rege Daniæ, fratre Heraldi, quem S. Anſcharius ad Chriſti fidem verbi diuini ſedata & fideli prædicatione conuertit, anno Chriſti DCCCXLVIII. Verùm ſequentes Reges non diu in ea fide perſeuerârunt, circa annũ à nato Chriſto MLXIIII. Slaui ciuitatem Sleſuuick capiunt, expugnant, depopulantur, funditus extinguunt, & religionem Chriſtianam peſſundãt. Ceſſante autem iam Slauica perſequutione, auctus eſt Sleuici cultus diuinus, pleraque monaſteria & tẽpla ædificata. Reſtaurata eſt inprimis Cathedralis Eccleſia, atque opibus & reditibus aucta. Extructum eſt etiam ab Anglis prope forum Eccleſia S. Spiritus, quod adiunctum habuit eiuſdem nominis Xenodochium. Erat etiam Eccleſia D. Nicolai ex Auſtrali Cathedralis Eccleſiæ latere, quæ adiunctum habuit monaſterium ordinis D. *Sleſuuicum.*

Auguſtini orientem verſus. Ea ædificia funditùs diruta & ſolo æquata ſunt, vt nulla eorum veſtigia ſuperſint. Extat & Xenodochium & ſacellum S. Gregorii ad pagum eius nominis ſupra montem Aquilonem verſus, ſed & illud totum in nihilum redactum eſt, vnà cum ſacello, extantibus pauciſſimis ruderibus. Supra eundem montem penes viam, qua Flensburgum itur, ſacellum eſt D. Michaelis Archangeli, forma rotunda, vti pleriſque in locis antiqua infidelium delubra cernuntur. Supereſt autem integrum monaſterium nobilium Virginum monialium in peninſula Sleſuuici (Hollm) dicta. Templum in eadem peninſula plurimùm pro mercatoria domo ab Anglis extructum, & ſequenti tempore in Eccleſiam ſacratum, planè dirutum iacet, ea nunc eſt olim opulentiſſimæ & ampliſſimæ vrbis deploranda facies, ſi ad illam priſtinam magnificentiam diuini cultus, & opulentiſſimorum commerciorum referatur. Sed nihil mirum; vt enim hominibus vitæ ſuæ, ſic imperiis, regnis atq; Rebuſpub. ſui ſunt fatales termini. Durat tamen adhuc & mediocri ſtatu cōſeruatur Cathedralis Eccleſia Sleſvvicenſis. Fundatus eſt Epiſcopatus Sleſvvici ab Ottone I. anno Domini M. CCCC.XLVI. Ac poſtea à Daniæ Regibus variis reditibus auctus. Epiſcopos habuit vſque ad hunc annum Chriſti M.D. XCV. 44. qui ibidem magna ex parte humati quieſcunt.

Huſem. *Huſem* oppidum eſt Sleſuuicenſe, portum habens Mercatorum negotiationibus celebrem, quem efficit Oceani tractus Hener dictus. Etſi autem domibus, plateis, longitudine, amplitudine ac vbertate ſoli Flensburgo vix

cedat

cedat, hactenus tamen nullum ciuitatis ius habuit, nec muro valloue aut foſſis cinctum fuit. Anno autem M. D.LXXXII. die XIX. Feb. à Duce Adolpho ius ciuitatis, certis conditionibus ac legibus obtinuit, qui etiam pulcherrima arce oppidum ipſum decenter ornauit.

Huſenum illuſtris pars eſt quotacunque Ducatus,
Qui nomen Sleſuuik traxit ab vrbe ſuum.
Holſatiaque Duci iamdudum paret Adolpho,
A quo iuris habet Principe, quicquid habet.
Nam licet egregio ſit felix incola portu
Huſenſis, tutò ſoluere vt inde queat.
Mercibus atque ſuis Hollandos poßit & Anglos
Viſere, & exoticas inde referre domum.
Et licet haud cedat Flensburgo, quò ſua crebrò
Tranſportare ſolet, vendere quæ ſtatuit.
Ritè per Heſperium queat vt mare currere, nec non
Longiùs amotos viſere poßit agros.
Non hucuſque tamen ius municipale valebat,
Quamuis optaret ſæpè parare ſibi.
Non ædes muro, foßis vallóve licebat
Cingere, ne contra ſumeret arma Ducem.
Nec ſe Dithmarſis adiungeret effera, quorum
Vita, hei belli fax furioſa fuit.
His verò victis eſt exoratus Adolphus,
Et ius Huſeno municipale dedit.
Illic & magnis extruxit ſumptibus arcem,
Qua non vlla quidem pulchrior eſſe poteſt.

Ex nobili & perauguſto D.Hen.
Rantzouii Muſeo.

Haderſle-bia.

Haderſlebia Sleſuuicenſis Ducatus oppidum, à Waldemaro Duce Iutiæ anno Chriſti M. CCXCII. ius & priuilegia ciuica conſequitur. Arce quondam in colle munita fuit, quam Ioannes Holſatiæ Comes ſolo æquauit, & rurſus non procul ab oppido ferè in peninſula ædificare cœpit, nomine ipſius Hanſpurgum nuncupatam, vnà cum Eccleſia marmore auroq; ornata, ſed eo morte præuento anno ſalutis M. D. LXXX. Fridericus II. Rex Daniæ, eam iure ſucceſſionis adeptus, perfecit, cuius imperio etiamnum gaudet. Eſt & hîc cathedralis Eccleſia, in qua Rumboldus Dux Sleſiæ eò à Cæſare Sigiſmundo miſſus, ad certas componendas lites inter Daniæ Regem Ericum & Holſatiæ Comites, Sleſuuicenſis Ducatus cauſa exortas, peſte in hac legatione extinctus, honorificè ab Erico Daniæ Rege ſepultus eſt. Habet etiam Xenodochium in ipſo oppidi ingreſſu, & ſcholam ab ipſo Duce Ioanne ædificatam, & copioſis dotatam reditibus. Inſuper & portum tutiſſimum Fironiam in Oceanum orientalem vergentē, quem fertiles in vicinia agri condecorant.

A Duce VValdmaro primùm Haderslebia nomen,
Iutia cui quondam paruit, vrbis habet.
Arx hic ſtructa fuit vicino in colle, Ioannes
Quam Dux illuſtris diruit Holſatiæ.
Diruit & arcem, vicino in littore cœpit
Sumptibus haud paruis ædificare nouam:
Hansburgum dicunt: ſimul vt cum nomine notum,
Arcis quis fuerit conditor, eſſe queat.
Struxit in hoc templum ſpecioſum marmore & auro,
Sincero verbi motus amore Dei.

At nunc iure tenet Fridericus id omne ſecundus
Rex Daniæ, cuius fama perennis erit.
Et, quia Dux moriens, multa imperfecta reliquit,
Rex hæres opibus perficit iſta ſuis.
Ædes præterea cathedralis in vrbe videtur,
In qua Rumboldi ſunt monumenta Ducis.
Gymnaſium quoq; Dux magna cum laude Ioannes
Extruxit, curam relligionis habens.
Attribuit reditus opulento Principe dignos,
Nam ſtudia in pretio duxit habenda ſibi.
Inſuper & tutum maris Haderslebia portum
Fœcundos agros paſcua læta tenet.

Flensburgum oppidum Ducatus Sleſuuicenſis inter montes excelſos littori maris orientalis adiacet, in quod eius portus ſe extendit, tanta commoditate, profunditate & ſecuritate, vt ſinguli ferè ciues ex domibus ſuis naues mercibus implere, & eaſdem rurſus exonerare poſſint, vt non immeritò Crantzius id oppidum terra mariq; rebus gerendis opportunum ſcribat. Amœniſſimo & ſaluberrimo in loco ædificatum eſt, nec non puriſſimis ſcatet fontibus, abundantiaq; omnium rerum affluit, quæ ad omnes neceſſitates pertinent. Ædes habet magnificas & ſplendidè extructas; adhæc Parochias aliquot magnificè ædificatas, quarum omnium D. Ioannis Parochia eſt vetuſtiſſima. Eſtque longitudo ciuitatis paſſuum 2341. ſita ſub eleuatione polari 55. grad. 30. min. Arcem habet ſatis pulchram in monte collatam, eiuſdem nominis, vrbi imminentem & omnium oculis expoſitam. Verſus meridiem habet Gymnaſium à Ludolpho Naaman Minorita fundatum. *Flensburgum.*

Segeberga. *Segeberga* olim Aelberaga in Wagria Holſatiæ regio
ne. Diſtat Hãburga VII. Chilonio VI. Lubeca verò IV. mil
liaribus. Arx eſt antiquitate illuſtris in monte ſita, oppid
verò ad radices montis, quod varias paſſum difficultate
poſteà extructo monaſterio creſcere cœpit. Monaſteriu
ordinis eſt D. Auguſtini, ex quo anno MCLXXXIII
Theodoricus electus eſt Epiſcopus Lubecenſis.

Itzohoa. *Itzohoa* nobile & auguſtum Holſatiæ oppidum, ſit
lociq; naturâ, nauigatione, ac proinde negotiatione, qua
per Storam & Albim flumina exercet, præſtans. Nan
Storâ, piſcoſo ac nauigabili flumine, vndique cingitur
quod flumen in intima Holſatia ortum, aliquot oppida &
nobilem illam Rantzouianam domum Bredenbergan
alluens, ad occidentem Albi permixtum, à fluminum tã
dem parente recipitur. Gerhardus Comes Holſatiæ & fi
lius Adolphi IV. anno reparatæ ſalutis M. CCV. tranſtu
lit cœnobium Virginum nobilium de Iuenflete, & id rur
ſus extrui iuſſit ante oppidum Itzohoe, idq; multis & am
plis prædiis ac fundis locupletauit, ſepultuſq; eſt in ipſa
cœnobii Eccleſia cum omnibus ſuis poſteris. Deinde et
iam anno M. CCC. XL. Gerhardus Magnus in Iutia cæ
ſus, ibidem humatus eſt. Porrò in iam commemorato
Itzohoënſi cœnobio monaſtico habitu etiamnũ degunt
21. diuinis officiis nuncupatæ nobiles Virgines. Haud ita
procul ab iſto virgineo, miſericordiæ pietatiſq; officina eſt
ſita Xenodochium equeſtri Diuo Gregorio ſacrum. Op
pidani Fridericum II. Daniæ Regem hæreditarium Do
minum agnoſcunt.

Chilonium vulgò Kyel/ nobile Holſatiæ oppidum, ſi- *Chilonium.*
us & naturæ benignitate fruitur, portum habet capacem
 peropportunum, in quem ex Germania, Liuonia, Da-
ia & Suuecia magno oppidanorum quæſtu merces defe-
untur, quibus eadem maris vicinitas, piſcatum etiam v-
erem, & maximè Salmonum, præbet, ex quo incolarum
on pauci commodè victitant. Vetus eſt oppidum aquis
robè inſtructum, & ferè vndiq; cinctum, appellationem
cuneo, vt Germanicè ſonat, obtinens. Arce decoratur
onſpicua, abs Adolpho Duce nouis ædificiis venuſtè ex-
rnata, ſed præcipua Chilonium celebritate pollet perau
uſtis nobilium Comitiis, quæ quotannis ibi celebri ha-
entur frequentia, circa D. Anthonii feſta, vbi publica
riuataq; negotia, & præſertim res pecuniarias, quas opu-
entas habent, expediunt. Eſt & Minoritarum monaſte-
ium iam in Xenodochium conuerſum, in cuius Eccleſia
Adolphus IIII. Holſatiæ ac Wagriæ Comes, qui Walde-
narum II. Daniæ Regem in Bornhoſede deuicit, ſepultus
ſt anno ſalutis M.CC.LXI. cùm anteà eiuſdem inſtitu-
i monachatum fuiſſet profeſſus, idemque monaſterium
nno poſt natum Chriſtum M.CC.XLIV. ædficaſſet.

Crempa, Holſatiæ oppidum, nomen habet à flumine *Crempa.*
auigabili, Crempa, quod per medium iſtius labitur in
ſtoram & Albim. Ius municipale & inſignia accepit, an-
o Domini M.CC.LXXI. à Gerhardo I. Holſatiæ Scho-
uenburgenſis ac Stormarſiæ Comite, Adolphi IIII. filio
ſub Chriſtiano III. anno Domini M.D.XXXV. flagran-
e bello Lubecenſi, vallo, foſſiſq; & propugnaculis à Ioan-
e Rantzouio, Equite aurato ita eſt munita, vt inter Hol-

ſatiæ munitiones, non minima exiſtat. Incolæ mercatu ram exercent, nec minus agriculturæ operam dant, cùm in paluſtribus & frugiferis locis non procul ab Albi & Stora ſita eſt. Nunc autem anno M.D.XXCIV. Friderico II. Regi Daniæ, tanquam Duci Holſatiæ, ad quem à Patre Chriſtiano III. deuoluta, ſubiecta eſt.

Vrbs ego Cymbriacæ non infima gloria terræ,
Velifero Crempa flumine, Crempa vocor.
Quod ſimul in Storam reſonans ſe iactat in Albim,
Me media curſu præpete parte ſecans.
Municipale meis, ius ac inſignia ceſſit
Ciuibus Holſatiæ Stormariæq; Comes
A quarto celebris genitore Gebbardus Adolpho,
Alter & iſtius nominis ipſe Comes.
Cum vallo foſſas & propugnacula ſtruxit
Auratus ſumma laude vehendus Eques,
Ianus Ranzouius, bello flagrante Lubeca
Munitam ſatis, vt dicere iure queas,
Rure mei viuunt ciues ac merce, paluſtris
Quod cum fœcundis & bene ſtructa locis.
Porrò Friderico iam ſum ſubiecta ſecundo,
Qui Daniæ Rex & Dux ſimul Holſatiæ eſt.

Reinholdsburga. *Reinholdsburga* elegans Holſatiæ oppidum, arce regia conſpicuum, abs Reinoldo quodam fundatum, qui nomen oppido & caſtro indidit Reinholdiborch: qui fundator, num princeps vel nobilis aliquis fuerit, ignoratur. Vrbs eſt opportuno loco ſita; Eidora enim totam eam circumfluit, & aliquoties eam curſu ſuo diuidit, ita vt inde nauigatio in Hiſpaniam, Galliam, Angliam ac inferiorem Germaniam inſtitui queat. Turris, quæ hodierna die in

arce conſpicitur, à Gerhardo Magno Comite Holſatiæ & Schouuenburgenſis ædificata eſt, circa annum M.CC. XXX. Deinceps alter Gerhardus, Henricus & Nicolaus fratres, dederunt ciuitati aliquot pagos & municipale, vnà cum inſignibus, quibus hodierno die vtitur, anno Domini M.CCC.XXXIX. quorum ſucceſſoribus mortuis, ad Reges Daniæ ex Oldenburgenſium Comitum familia natos vẽditione, cum cæteris Holſatiæ locis, peruenit. Chriſtianus III. Rex Daniæ eam munitionem, quæ iam videtur, fieri curauit. Ioannes eius frater, cui in diuiſione obligauerat, arcem ibidem, vetuſtate collapſam, ædificiis ſplẽdidis rurſus exornauit. Quo mortuo abſque hæredibus, cum eius ditiones inter fratrem Adolphum & Fridericũ II. fratris filium iure feudali diuiderentur, Friderico II. Regi Daniæ ceſſit.

Vrbem quam ſpectas, hæc Reinholdsburga vocatur:
Eidora eſt fluuius, qui prope voluit aquas.
Indidit huic vrbi nomen Rheinholdus & arci:
Danorum nunc Rex hanc Fridericus habet.

STORREMARSIA:

Hamburgum.

Hamburgum metropolis eſt Storremarſiæ ſub Duce Holſatiæ: putatur nomen habere à Ioue Ammone, qui antiquitus ibi colebatur, cuius ſtatuam Carolus Magnus deiecit. De hac ciuitate Conradus Celtes: *Hamburgum.*

Inde ad Cymbiracum contendit Cherſoneſum,
Ad cuius ſurgit pulchra hoſtia Cymbrica quondam,
Sed nunc Hammonis nomine dicta πόλις.

Alii dictum putant ab Hama inſigni & ſtrenuo milite Sa-
xone. Hæc ciuitas à Danis Pomeraniſq; olim incenſa fui

iterumque à Carolo Magno reædificata, & Epiſcopatu or-
nata: Poſtea ab Epiſcopo quodam, tempore Henrici IIII.
Imper. muris cingi, portis tribus & turribus duodecim or-
nari cœpta.

DIETHMARSIA.

Brema.

Brema. *Brema*, Metropolis eſt Dietmarſiæ; Ciuitas Epiſco-
palis; Sita eſt proximè ad Friſiam orientalem, ad fluuium
Wetter: pontem habet ligneum; in fluuio propè ciuita-

tem

tem multa molendina ſunt ad triticum molendum, pulueremq; Bombardarium conficiendum. Emporium in-

ſigne eſt; Vino caret, ideoq; cereuiſiam coquit optimam, quæ in vicina loca diſtribuitur.

MISNIÆ MARCHIONATVS.

Miſena, Meyſſen/ ciuitas ad Albis fluuii ſiniſtram ripam poſita eſt. Nomen ſumpſiſſe putatur à fluuiolo Meyſſen/ qui verſus Septentrionem propè arcem inter montes & Albim fluit. Extructa eſt ciuitas vnà cum arce ab Ottone I. contra Hungaros & Wandalos. Alii aſcribunt Henrico Aucupi I. De hac ciuitate agit Hieronymus Empſerus in vita Bennonis Epiſcopi Miſnenſis. *Miſena.*

Lipſia.

Lipſia.

Lipſia, Germanis Leipzig/ Metropolis aliquando Oſtlandiæ, ſita eſt ad Pleiſſenam amnem. Pagus fuit quondam, quem Henricus II. Imperator Dietmaro IV. Epiſcopo Merſpurgenſi anno M.XXI. dedit. Poſtmodum ab Ottone Marchione Conradi II. filio in ciuitatis formam redacta. Demum aucta & muris cincta ſub Frederico I. Imperatore. Ciuitas hæc hodie cæteris omnibus opulentia ſplendoreq; antecellit. Ciuicâ domo valdè ornatur. Nobiliſſimo etiam floret Gymnaſio, quod cùm olim Pragæ in Bohemia eſſet, huc anno à Chriſto nato M.CCCC. VIII. translatum eſt. De hac ita Scaliger:

Lipſia ſe oſtentans ſublimibus aurea tectis,
Lumina dum ſaturant, mens perit icta fame.

Vecta quibus ratibus longinquæ marmora terræ?
Vnde frequens flaui pura nitela Tagi?
Huc Cyprum, huc Temeſum, huc Arabes, huc Serica, dices,
Sedibus euulſa, huc India regna ſuis.
Cum gemma bibitur, vincuntur nectare gemmæ,
Sed linguæ varius vincit vtrunq; nitor.
Nec Germana tamen vitiatur Lipſia luxu:
Aſt hunc Germanum Lipſia magna facit.

Ilenburgum, vulgò Ilenburg / ciuitas Miſniæ arce munita, extructa eſt ab Ilna vel Ilba (teſte Ioanne Garcio Bononienſi) vel (vt Annal. Brunſuuic.) à Iulii Cæſaris militibus. Alii à Claudio Druſo Germanico inchoatam volunt, exiſtimantes Iulium Cæſarem à militibus huc perueníre non potuiſſe. Colligunt alii Ilnum tempore Druſi præfectũ fuiſſe exercitus, atq; hũc locũ ædificare cœpiſſe. *Ilenburgum.*

Antiqua Cella vulgò Alten Zell / Monaſterium eſt amplum & heroicum, ab Ottone Marchione Conradi II. filio fundatum, ſub Frederico I. Imperatore. *Antiqua Cella.*

Lauterbergum vulgò Lauterberg / Monaſterium S. Petri, à Conrado Marchione Miſnenſi ſub Henrico II. Imp. perfectum, & ampliſſimè dotatum. *Lauter-bergum.*

Dreſda.

Dreſda vulgò Dreßden / Ciuitas hæc ſitus ratione valdè eſt amœna, muris & foſſis probè cincta, & contra inuaſiones hoſtium ſatis munita. Hic receptaculum eſt armorum bellicorum adeò inſtrumentis bellicis refertum, vt ei ſimile nullum extare credatur. In hac Domus ſunt valdè ornatæ. Arx quoq; eſt Ducum Saxoniæ ex quadrato lapide *Dreſda.*

maxi-

maximis ſumptibus extructa. Fluuius Albis alluit ciuitatem: Super quo extructus pons lapideus, qui tum longitu-

dine tum lapidis duritie eſt admirabilis. Aër eſt ſalubris, ſedes eſt Ducum Saxoniæ. Extra ciuitatem pomœria & paradiſi innumerabiles.

DANIÆ REGNVM.

Corone-burgum. *Coroneburgum*, ſitu eſt mirabili adeò munita ciuitas, vt niſi ab his, quos vitæ tædeat propriæ, tentari nedum expugnari queat, ita vt non immeritò regionis vniuerſæ, arcium oppidorumq; teneat principatum, atq; à præeminentia *Regio* ſit *condecorata* cognomine. Hæc ſereniſs. Daniæ Regi Friderico II. ita ordinante, vetere arce hoc loco funditus diruta, excita ta eſt, extremę Inſulę Zelãdicę oræ præ-

dio ac tractus marini,quem, ſicut indigetant, defenſioni
ıaximis & innumerabilibus vndique conquiſitis ſaxis in-
:rq; compacta & feſtucata ingentium arborum robore
ompactis atq; concluſis, ac loco fundamenti demerſis,
ım valida eſt ex ipſo maris fundo educta, vt immanes pe-
gi fluctus magnis prouolutos procellis, atque ad vallum
ıuroſque horriſono boatu ac fremitu illiſos, citra vllius
:riculi metum ſuſtinere queat. Mirantur exteri ſymme-
iam & harmoniam ſtructuræ Italicam, mirantur quot-
uot hoc caſtrum intuentur, qui Danica rura & maria lu-
rant. Dixero, nō eſſe vllū totius Europæ caſtrum, q̄ huic
:ci cōparari debeat Hoc fatētur ingenuè, quotquot in re-
ıotiſs. orbis regionibus rerum viſu dignarū curioſi obſer-
ıtores fuêre, tā exteri, quàm Regię Maieſt. ſubditi. Intus
ıagnificis ac planè regiis conclauibus, cubiculis, portici-
ıs ad ſtuporem magnificè exornata, quæ tapetis picturiſ-
ue veſtita', in quibus omnes Daniæ Reges acu venuſtè
epicti videntur, ſupernè ſculpturis polita & auro obducta
:ſplendent. Tecta cupreis obducta laminis, pauimenta
iuerſi generis coloribus variata nitent. Muri cæſis ad
ormam lapidibus conſtant. Foueæ aquis inſtructæ eo-
:m lapidum genere à fundo ad ſummum vſque vtrinq;
unitæ. Regia in hac arce culina, prout etiam Balneari-
n, hypocauſtum, in quo vtenſilia omnia, diueſq; ſupel-
x tota argentea. Media arce area eſt ampla & viſu iu-
ındiſſima. Nam quoquo verſum oculorum aciem pan-
as, vel turres præcelſas, vel tectum, ſole ſplendente ad in-
ar auri nitens, vel muros magno ingenio elegantiq; ſtru-
uræ artificio, & feneſtris conſpicuis ornata porticus, &

regiam familiam delectamque nobilitatem paſſim inambulantem, & aream tam ſpatioſam ac latam occupantem videbis: in qua inſtitutis theatris & Scenis comœdiæ exhiberi, ignes volatiles proiici, ſpectacula, ludi, triumphi, decurſiones equeſtres, ſolennia haſtarum ludicra inſtitui poſſunt: Quin & fons largus ex cupro conflatus nitentibus aquis abundans, areæ medium occupat, tantis ornamentis illuſtris, planè vt intuentibus ſit admirationi, cuius ſtructura incredibili ſumptu facta. Videntur illic ſtatuæ æreę fuſili opere, iuſta hominis magnitudine, raro ac nobili artificio factæ, varias orbis nationes accuratè repræſentantes, quæ bombardas, clypeos, arcus, gladios, & diuerſorum generum arma pro nationum diuerſitate geſtant, ex quibus dulcē arcis neceſſitatibus aquam copioſa vbertate emittunt. Ad arcis mœnia, quæ mare & Huenam inſulam reſpiciunt, videre eſt admirandæ molis & prorſus ſtupendæ magnitudinis ſaxum, quod planè nullis viribus humanis loco moueri poſſe videbatur, huc iuſſu Regis pertractum, cum hac inſcriptione: *Anno M. D. LXXX. Fridericus II. Daniæ Rex curauit hoc ſaxum à primo ſuo loco, vbi viciſſim alius ſubrogatus eſt lapis, ad hunc deuolui locum.*

Incisvm frontispicio arcis Croneburgenſis carmen.

Inclitus hanc celſam Fridericus condidit arcem
Nomine qui ſimul & ſorte ſecundus erat.
Rex pius & iuſtus, miles robuſtus in armis,
Qui tamen inuitus prætulit arma togæ.

Cui

Cui Regina thoro vixit ſociata iugali
Mechelburgiaca nata Sophia domo.
Qui pariter virtutis amans ſtudioſa mariti
Pignora coniugii plena decore dedit.
Ergo vbi pacatos ageret Rex impiger annos,
Structura tanta mole peregit opus.
Muniuitq́ arcem, velut aſpicis, haud quod in iſta
Spem ſibi tutelæ præſidiiq́ locet.
Nec velut antiquæ ſtructor Babylonis, ouandis
Iactet vt humana robora facta manu.
Iſte luit pœnas faſtus, dum ſeptimus annus
Cerneret amentem perſimilemq́ feris.
Rex nihil oſtentat Danus: ſe credit & optat
Præſidio tutum ſolius eſſe Dei.
Scit bene, ni faueat Numen, quod robora nulla
Vel chalybe, aut duro facta Adamante, viuent.
Ergo det aſtrorum terræq́ marisq́ creator,
In quo ſpem ſolo Rex Fridericus habet,
Proſper vt ille diu, & ſoboles ſeriq́ nepotes
Has habitent, firma pace vigente, domos.

Sic de eadem hac arce RANTZOVIANÆ MVSÆ.

EST, vbi quæ regno ſunt conſociata ſub vno,
Rura procelloſi diuidit vnda maris.
Scanica rura vocant, nec non Zelandica, quæ nunc
Sub iuſto ſceptro, Rex Fridericus habet.
Hic in vtroq́ ſita eſt inſani littore ponti
Arx, Regi qua nil gratius eſſe poteſt.
Nomina ſi quæras, hæc Helles, illa coronæ
Nomen habens domino eſt vtraq́ fida ſuo.
Nauis enim non vlla mari ſe credit Eoo
Hæc penetrans, qua non ponere vela ſolet.

Omnibus hic opus eſt merces vt fateantur, & illas
Subducta redimant pro ratione ſibi.
Prouenit hinc auri & argenti tantus aceruus,
Hunc regni vt neruum dicere iure queas.
Mirentur Reges auri, argentiq; fodinas,
Quas ipſis tribuit dextera larga Dei.
Non minor eſt, quem de multorum mercibus amplis
Prouentum Daniæ rex Fridericus habet.

Hafnia. *Hafnia* vulgò **Koppenhagen**/ Daniæ Metropolis, vrbs in Zelandia maritima in planitie ſita, ab ortu brumali ad meridiem vſq; ad occaſum brumalem vbique mari alluitur, adiacente ad meridiem inſula, Amagger, quæ portum incredibili commoditate celebrem præbet. Excurrit enim ad orientem in Balthicum mare ad ſtadia quatuor, vadoſis & perpetuis arenis impetum maris ſępè vehementiſſimum retundens; quo fit, vt inter dictam inſulam Amagger & agrum Hafnienſem Orientalem ad quingentos paſſus tuta concedatur ſtatio nauibus. Huius autem vrbis tenuia fuêre initia: Nam Abſalon Huide, Archiepiſcopus Lundenſis & Epiſcopus Roeſchildenſis, vir nobilitate generis, ſapientia, animi magnitudine, patriæ amore, atq; in rebus gerendis felicitate & ſucceſſu præſtans, munitionem quandam in ea inſula, in qua nunc eſt arx, magnis ſumptibus extructa, fieri curauit, cui appellationem de ſuo nomine Axelhuis indidit, vt eò melius aduerſus piratas locus ille defendi poſſet. Iuſſit etiam iis in locis, vbi hoc tempore ſplendida ædificia ſunt, caſulas quaſdam piſcatorum poni. Eſtque locus poſtea **Kiobmanßhafen**/ id eſt, portus Mercatorum vocatus: Quòd negotiatores, cùm à

pira-

piratis vrgerentur, ibi receptum haberent. Hiſtoriæ hæc accidiſſe perhibent circa annum Chriſti M. C. LXV. Academiæ inſtituendæ facultatem Rex Ericus Pomeranus à Martino V. Pontifice primus impetrauit. Quod cùm ille ob diuturna bella, quibus magno Regni incommodo implicabatur, perficere non poſſet, Chriſtianus Oldenburgicus tandem anno Chriſti M. CCCC. LXXVIII. permiſſu Sexti Romani Pontificis Imperatoriſq; ab eo Academiæ Bononienſis priuilegiis ad optatum finem deduxit. Primam autem Academiæ erectionem fundatoris filius Ioannes Rex confirmauit, & ſcholam noua fundatione ſtabiliuit anno M. CCCC. XCVIII. Chriſtianus verò III. anno M. D. XXXIX. eam profeſſorum & lectionum numero adauxit, additis quoq; reditibus certis, quibus viginti ſtudioſi alerentur. Tandem autem Fridericus II. anno Chriſti M. D. LXIX. XXII. Iulii maximo feruente bello cum vicino Sueciæ Rege & profeſſorum ſalaria munificentiſſimè auxit, & ſuperioribus reditibus, quibus viginti illi ſtudioſi aliti ſunt, annuas obuentiones anno M. D. LXIX. addidit, vnde octuaginta alii liberaliter ſuſtentari queant: Ita vt centum ſtudioſi illic Regia munificentia nunc viuant. Primarium vrbis templum D. Mariæ ſacrum eſt, in eo ſacrantur & coronantur Daniæ Reges, Canonicorum collegium olim fuit: Aliud eſt Spiritus Sancti: Tertium Nicolai mari vicinius: Quartum in arce: Quintum D. Petri, quod anno M. D. LXXXVI. magnis impenſarum ſumptibus à Friderico II. reſtauratum eſt, vt in eo Germanicæ nationis homines conuentus haberent.

Vraniburgum.

Vraniburgum, arx quam plurimis varia exactaq; ratione eleboratis machinis Aſtronomicis referta, in ſummæ illius ſcientiæ honorem & inſtaurationem à Tychone Brahe nobili Dano, Domino de *Knudsdrup*, circa annum M. D. LXXX. exædificata.

Helſingoburgum.

Helſingoburgum, Schaniæ Danicæ ciuitas eſt maritima, arce editiſſima inſignis, quam vrbem Helſingorum nominat Saxo Grammaticus lib. XIIII. & Helſingum oppidum, lib. XV. ſita eſt in ipſis penè faucibus, & ad fretum, per quod in Codanum ſinum illabitur Oceanus, vbi traiectus eſt ex Schania in Siolandiam inſulã breuiſſimus, Germani vulgò nominant den Sund. Orientalem maris ripam tenet Helſingoburgum, quemadmodum Helſingora, vna cum Croneburgo arce Regia & longè magnificentiſſima, occiduam. A Septentrione in auſtrum porrigitur ciuitas, longior quàm latior, monte nimirum perquam edito, qui huic imminet ad orientem, obſtante quò minùs in latum etiam extendi poſſit. In huius medio templum eſt virgini olim Deiparæ dedicatum, non magnificum quidem illud, (ex cocto enim tantùm lapide extructum viſitur) amplum tamen inprimis & excelſum, cui turris adiecta eſt altior aliquando: vniuerſum autem ædificium eiuſmodi planè, vt & gratiam quandam habeat, quod decenti ſimplicitate commendetur, & copioſa luce in eo perfundantur omnia. Nuſquàm plura quàm hic antiquæ nobilitatis Danicæ ad parietem templi Septentrionalem, depicta viſuntur inſignia, ſepultis in eodem templo præſtantibus nobilitate viris. Non procul à templo prætorium eſt ad Auſtrum, vnaq; forum, in quod

merces ſuas quotidiè ferè conuehit frequens vicinia; præter mercatum hunc quotidianum, in quo ciuium potiſſimum, ac vicinorum ſeruitur commodis, alii duo anniuerſarii, alter in medio Quadrageſimæ, alter ſub Dominicam Palmarum dictam, ſic celebrantur, vt non ex Dania tantùm, verum etiam ex perrgeinis & procul diſſitis regionibus huc commeet maxima hominum multitudo, comportatis eodem exoticis etiam mercibus, haud paucis, vt vix in vlla panagyri Daniæ, vel hominum ſit, vel mercium frequentia maior. Ex mercibus tamen in hiſce nundinis frequentiores ſunt equi ac boues venales, quorum diſtrahendorum cauſa, hæ primitus ſunt inſtitutæ. Oppido toti, quà in longum patet, mons imminet, vt antè dictum, ad Orientem præruptus admodum ac editus, cuius faſtigio ſuper ſolidiſſima caute arx impoſita eſt longè munitiſſima. Hæc ab Helſingis (hi Sueciæ populi ſunt, quorum patria Helſingia) ſub ipſam olim natiuitatem Seruatoris Chriſti in carnem Frothone III. Daniæ Rege vel circiter extructa memoratur, quibus quidem Helſingiæ & nomen inditum, tum arci, tum ciuitati, adde & ei, quæ trans fretum eſt, Helſingoræ; id autem nomen ſonat non tam oram ſeu extremitatem, quod videri alicui poſſit, quàm arenam Helſingorum. Eſt quidem illa extrema Sialandiæ verſus ortum æſtiuum vel Boream pars, vbi ſita Helſingora eſt, cum arce Croneburgo. Verùm veteri Danorum lingua Or, arenam ſonat propriè, cuius magna eſt etiamnum circa Helſingoram copia longiori tractu mare procurrens, idq; non admodum profundum, à qua veriſimile eſt nomen factum & ciuitati & freto vicino,

quod

quod à Danis appellari dixi Orſund/ ꝛc. quaſi dicas, arenæ fretum, vel ſinus. Et flexus, vbi nunc arx eſt Croneburgum, olim dictus eſt Orekrug/quaſi arenæ flexus, ab eadem nimirum arenæ copia. De tempore extructæ arcis Helſinburgenſis circumferuntur Barbari quidam verſiculi duo, qui ſic habent:

Tempore natalis Chriſti turris capitalis
Helſingbörg ſtruitur, velut in ſcriptis reperitur.

Ea ſanè peràpla eſt, vt per ſe ciuitatiuncula videri poſſit, in cuius meditullio turris quadrata, & ipſa ampla admodum, atq; inprimis edita, contignationum ſeu interſtitionum ſurſum verſus (quæ tabulata vocantur) complurium, ad milliaria aliquot procul ſeſe ſpectandam exhibet. Hanc turrim duplex ambit murus, alter proximè cingit eandem, qui autem remotior eſt, arcem totam, vnaque ædificia complectitur quàm plurima; quotidianis igitur eorum, qui arcem tenent, vſibus accommodata, murus exterior, qua parte plagam reſpicit orientalem & Aquilonarem, foſſa cingitur ſic ſatis profunda, quamuis is locus minùs videatur naturâ munitus, quàm latus occidentale. Id enim magis eſt præruptum, ſeu arduum & naturâ inacceſſum.

Coronia. *Coronia* vulgò Landes-Kron/ verſus orientem dimidio tantum milliari ab vrbe diſtantem, habet fluuium, qui in meridiem fluens ac in mare ſeſe exonerans, curſum non nihil flectit ad Aquilonem, mariq; mixtus Coroniam præterlabitur, ac portum efficit vaſtiſſimarum etiam nauium capacem, quo non eſt alius per Daniam magis commodus aut opportunus, ea res occaſionem præbuiſſe vi-

letur condendæ hoc loco ciuitatis: Vallo ac foſſis cingi-
ur, arcemq; adiunctam habet, cuius fundamenta à Chri-
tiano III. Daniæ Rege iacta primùm ſunt anno Domini
M.D.XLIII. vel circiter, paucis pòſt annis peracta eiuſ-
dem ædificatione. Haud paruum momentum ad victori-
am attulit Chriſtiano portus Coronienſis, cum patre de-
functo, de regno is dimicaret aduerſus ſeditioſos & Comi-
tem Oldenburgicum. Hic enim vrbe occupata, tutam ad-
modum reliquo belli tempore ſtationem habuêre huius
naues. Quæ res videtur & portum & ciuitatem ſic Regi
victori commendaſſe, vt poſteà arcem quoque hic locan-
dam duxerit. Quo loco nunc arx ſita eſt, olim Cœnobi-
um erat Carmelitarũ, quibus ſub ipſa huius ciuitatis qua-
ſi crepundia in Daniam introductis, domicilium hic pri-
mùm ſtatuit Ericus VIII. vrbis conditor. Portæ ciuitatis
verſus Meridiem & mare tres ſunt: totidem etiam qua
vrbs continentem ſpectat. Orientalis vna, altera Septen-
trionalis, tertia occaſum æſtiuum reſpicit, & Corum ſeu
Anguſten, quæ à vicina platea Seebye nomen obtinet.
Per has multum quotidiè rerum venalium inuehitur, ea-
rum potiſſimum, quas regio ſeu prouincia vicina pro-
ducit, quemadmodum per portas maritimas, quæ nauigi-
is in portum apportantur, ex variis Europæ regionibus,
Liuonia, Ruſſia, Pomerania, & ciuitatibus Germaniæ ma-
ritimis: Hollandia item & Anglia ac Scotia, tandemq;
ab extrema Noruuegia, & aliis locis infinitis. Nunquam
autem vel mercium vel hominum in hac ciuitate frequẽ-
tia maior, quàm circa ſolſtitium æſtiuum, quando merca-
tus in ea exercetur longè maximus. Non procul à porta

maritima orientaliori forum eſt peramplum, iuxtaque prætorium magnificè extructum. Et circa forum, quemadmodum paſſim vrbe tota, maximè verſus portas & Septentrionalem & Orientalem priuatorum ædificia ſatis ſplendida. A foro verſus Septentrionem non longo ſpatio templum eſt vaſtæ magnitudinis, & templo iuncta turris prælta, ex lapide cocto conſtructa omnia, fundamento excepto. Neque nunc alius eſt in hac vrbe ſacrorum locus præter Noſocomium in ea platea, quæ ad portam ducit orientalem. In hoc Noſocomio permulti aluntur ægroti ac pauperes, ciuium potiſſimùm liberalitate & beneficentia. Neq; enim certos annuos prouentus hi habent, qualibus gaudent alia quædam paſſim per Daniam Noſocomia, & prochodochia maiorum liberalitate donata.

Lundia. *Lundia* à Coronis verſus ortum tribus milliaribus, atque à mari vno milliari diſtat. Peregregia Collegiata Eccleſia Lundiam mirificè exornat, habet illa ſub Choro, quàm latè is patet, cryptam, vbi olim non minus quàm in ipſo templo ſacra fiebant. In hac Bernhardus Anglus quieſcit; incertum tamen hodiè, qua cryptæ parte Birgerus, qui erat ex Archiepiſcopis Lundenſibus per Pontificem Romanum conſecratus & confirmatus poſtremus, idemque inter Archiepiſcopos numero XXVI. anno altero ante mortem (obiit autem is anno Domini M. D. XIX.) horas B. Virginis in hac crypta à ſe reparata, ſingulari diligentia inſtituit quotidiè decãtandas, additis ad ſuſtentationem eorum, qui ſacris illis operarentur, reditibus haud pœnitendis. Templo verſus Auſtrum adhærent ſacella

duo,

duo, alterum orientalius B. Dionyſio dicatum & à Carolo Archiepiſcopo XIIII. extructum anno Domini MCCC. XXVII. vel paulò antè: alterum magis ad occidentem D. Georgii vulgò dictum, quod à Petro Lyckio Archiepiſcopo XXII. conditum, Erico VIII. Rege, non minus celebre eſt, quàm Carolinum illud ſeu Dionyſianum. Eidem templo ad occaſum iunguntur turres excelſæ duæ ſimiliter ex ſecto lapide, quemadmodum & templũ ipſum, conſtructæ, in harum altera campana olim erat Marialaura dicta, à Maria nimirùm & Laurentio. Hæc magnitudine ſua longè excelluit Nolam eam, quæ Erfordiæ eſt, ob capacitatem celebris, quod teſtari poſſunt, qui vtranq; viderunt. Verùm hæc Lundenſis incautiùs aliquando pulſata fuit, vt ſui quadam parte finderetur, ac rimam duceret, vt ſonum reddiderit & inconuenientiorẽ, nec vſui eſſe hîc amplius poſſet. Comminui eam Rex Fridericus II. curauit, atq; Croneburgum transferri anno Domini M.D. LXXXVII. ex qua poſtea duæ aliæ non contemnendæ magnitudinis campanæ fuſæ ſunt, quæ nunc Croneburgi viſuntur ſuſpenſæ. Ad horologium venio Laurentianum, in quo eſt, quod obſeruare fortè conueniat; non diſtinguit quidem illud, peculiari ſono edito, horas ſingulas per tetradas ſiue quadrantes, quod faciunt alia quædam, per Daniam horologia; nec etiam (quod in Belgio paſſim vſitatum) præludia oſtentat Muſica, quoties horæ ſeu mediæ ſeu peractæ dandum eſt indicium, quibus rebus affici ſolent, quaſq; mirantur plebei, ac vulgus hominum, aliud autem quiddam eſt in automate eo, quod magis mirantur, ac amant docti; ſitũ eſt horologium in inferiori

templi parte, qua in turrim aſcenditur, Auſtralem, vbi tabula parieti affixa viſitur quadrata, oblonga, vtcunq; magna, circulis aliquot variorũ colorum diſtincta, quorum, qui maximus eſt, diametrum habet pedum circiter 8. in qua quidem tabula per certos eius rei indices, & annus currens, & menſis ac ſeptimana, dies quoq; ſinguli & horæ ſingulæ, in quibus agunt homines, monſtrantur liquidiſſimè, eo etiam indicato, ſi feſtum celebretur, ſeu fixum ſeu mobile. Docetur item, quis luminarium ſolis ac lunæ motus, quæq; horum in Zodiaco loca, diebus ſingulis & ad ſe inuicem habitudines. Et foris quidem in dicta tabula hæc ſpectantur, intus autem machinis quibusdam ad id fabrefactis res agitur. Quibus illud additum eſt velut πάρεργον: ſed & illud arte factum, vt quoties publicè ſignũ datur horæ elapſæ, ſupra tabulam ipſam, qua templum ſpectat, duo concurrant ſimulachra, (equites dixeris cataphractos) quæ tot ſeſe ictibus petunt, quot ſigna dat Nola maior in turri ſuſpenſa, quæ horam indicat, in hac ipſa tabula (id quoq; magis fortè mirandum) in medio velut in throno collocatum eſt Simulachrum Virginis Deiparæ ſinu tenentis infantem. Ad latera huic oſtia duo: ante pedes velut Theatrum ſemicirculi forma, arcu huius ſpectatoribus obuerſo. Intus machina cum ſimulachris trium Magorum, quorum ſingulis ſinguli ſunt famuli additi; Machina mota ad eius, cui hoc negotium datum eſt, arbitrium, prodeunt ſimulachra. Ante alios quidem, veluti caduceator minitabundus, gladio vibrato pulſat oſtium, quod ſiniſtrum eſt virgini, eo aperto ordine proceditur, buccinis ſimul duabus ſonantibus, quas inflare vi-

dentur,

dentur, quæ iuxta vtrinq; collocata ſunt, totidem buccinatorum ſimulachra; Qui primus eſt Magorum, magnifico & planè Regio prodit per theatrum inceſſu. Ad virginis ſimulachrum vbi ventum eſt, reuerenter ad hanc verſus inclinat ſeſe Magus, velut adorabundus, moxque conuerſus progreditur, ſequentibus aliis. Faciunt idem reliqui magi. Famuli, quorum ſinguli ſingulos ſequuntur dominos, immoti procedunt, nulla edita erga Virginem reuerentiæ ſignificatione. Horum poſtremus iterum intrò receptus ad ſuos, oſtiũ quod virgini dextrum eſt, poſt ſe claudit, ita quidem, vt & clarior quidem ſonus eo occluſo ad aures ſpectantium perueniat, quibus id iucundum ſpectaculum eſt. Quod ad horologium attinet, cùm in eo ars eluceat præcipua, facilè arguit, Maiores rerum Mathematicarum fuiſſe haud inexpertos: Eſt enim id opus minimè nouum, quamuis non conſtat, quando vel à quo, aut quibus auctoribus id confectum fuerit. Præter horologium, de quo iam dictum; Altare quoq; in æde Laurentiana media ſpectatur perquàm magnificum, recens tamen ſub annum Domini M. D. LXXVII. extructum, haud exiguis Eccleſiæ ſumptibus, procurante id nobiliſſimo Viro Domino Hilario Grubbe tutore & Eccleſiæ Pręposito, eodem Regni Danici Cancellario, ac Senatore prudentiſſimo. Altare marmoreum totum peramplum & altum: ex marmore partim candido partim nigro, verſicolore etiam nonnullo, artificiosè admodum ordinato atq; polito, expreſſis in eodem præter alias quaſdam effigies, imaginibus quoq; Regis Friderici II. & Sophiæ coniugis, horumq; inſignibus. Mediam tabulam occupat ſi-

mulachrum Saluatoris & diſcipulorum 12. menſæ velut aſſidentium eo ritu, quo in prima ſacroſanctæ Cœnæ celebratione conſediſſe leguntur illi, ſubſcriptis verbis inſtitutionis illius, prout apud Euangeliſtas leguntur, quorum omnium & Pauli ſimiliter ac Petri, Mariæ quoque matris Domini & Laurentii Martyris effigies iuxta collocatæ viſuntur

Malmogia.

Malmogia, inter recentiores eſt Schaniæ ciuitates, vtpote annum primũ à nato in carnem Seruatore M. CCC. XX. vel circiter condita, ſub ipſa initia gubernationis Chriſtophori II. Daniæ Regis. Eadem nunc tamen penè metropolis eſt Schaniæ, idq; per mercimonia, quibus inclaruit, ex quo piſcatio circa hanc vrbem cœpit eſſe frequens, Lundia nonnihil remittente de priſtina celebritate & claritudine. Maritima hæc eſt, à Lundia vix duobus diſtans milliaribus Germanicis, verſus meridiem, à Coronia quatuor: incolæ hanc nominant *Malmoê*, quod Latinè redditur Malmogia, vel ſecundum quoſdam *Malmogium*: Arce munitiſſima inſignis eſt, & ædificiorum magnificentia, quæ nuſquam ſunt per Schaniam, quàm in hac vrbe, magis ſplendida. Quo loco nunc arx eſt, ad occidentem nimirùm, ciuitati olim ædificia quædam erant paulò quàm in reliqua vrbe magnificentiora, curiam dixêre ſeu habitationem monetarii, Danicè Mym Heergarten/ Hæc ab Erico VIII. Daniæ Rege primùm extructa anno Domini M. CCCC. XXXIIII. adiectis ei bonis quibuſdam ruralibus. Cùm in bello Comitiano eam diruiſſent ciues ſeditioſi, iterum à Chriſtiano III. reſtaurata eſt, & ad eam, qua nunc ſpectatur, magnificentiam

perdu-

perducta: Hæc reſtauratio inchoata eſt anno Domini M.D.XXXVII. Qua parte mare & Circium reſpicit Malmogia, muro toto cingitur, portis etiam quibuſdam peruio, ex quibus duæ ſunt celebratiſſimæ; altera, qua in arcem itur; altera, qua ad pontem, quo mare insternitur, ad quem appellunt minora tantum nauigia, & ſi quæ Cimbæ cum hominibus vel mercibus, ſeu Hafnia adueniunt, ſeu Malmogia ſoluunt Hafniam nauigaturæ, vt eſt loco ex Schania in Silandiam traiectus frequens, milliarium circiter quatuor: Naues autem maiores (Holcadiæ dictæ) procul à ponte vel ciuitate conſiſtunt, velut in portu, tolerabiliori quidem illo, ſed non admodum tuto, præſertim flante Circio. Reliqua vrbis pars verſus continentem & auſtrum vallo ac foſſis probè munita eſt, paludibus etiam quibuſdam tutam eam præſtantibus, niſi vbi & horti ſunt (ſunt autem circa hanc vrbem frequentes) vel vinaria, piſcinæ. Portæ hîc ſunt præcipuæ: Orientalis vna; altera Meridionalis, quibus & turres impoſitæ viſuntur, cùm tormentis maioribus haud paucis, quæ ex turribus prominent: tertia porta Occidentalis, non æquè frequentatur, vt ſuperiores duæ, niſi cùm ſub littus Schaniæ exercetur Halecum piſcatio, quod fit quotannis ferè à feſto Bartholomæi ac Dionyſii vſq; per ſeptimanas circiter ſex continuas. Eſt enim hæc porta mari vicinior, eoque per eam ſicut per maritimas illas magna paſſim importatur per id tempus halecum ſeu harengarum copia: celeberrimus enim tunc & quotidianus eſt vrbe tota mercatus, exoticis etiam mercibus quàm plurimis in vrbem importatis nauigiorum beneficio, per portas maritimas. Quin &

per orientalem portam ac meridionalem non hoc tantū tempore, ſed per totum alioquin annum plurimùm inuehitur frumenti,& aliarum rerum venalium, vt boum, agnorum, equorum, & ſi quid eſt generis eiuſdem; fœnum quoque & ligna, atque carbones, quamuis ligna ſuppeditant & nauigia. A ſaltibus enim ſeu ſyluis aliquando remotior eſt hæc ciuitas. Media penè vrbe forum eſt ſpacioſum admodum & in eo verſus ortum domus ciuica, ſiue prætorium, amplum imprimis atque magnificum, ſub anno à nato Chriſto M. D. X LVI. impenſis ciuitatis haud mediocribus extructum, diruto prius, quod in ea vicinia eſt, monaſterio Franciſcanorum. Eſt in medio nunc foro ciſterna longè capaciſſima, quæ per canales & p cuniculos quoſdam ſubterraneos, eò ex quodam extra vrbem riuulo deducta, ad vſus quotidianos & neceſſarios omnibus in vicinia habitantibus, aquam fundit copioſiſſimam. Non procul à foro, orientem verſus, templum eſt D. Petro Apoſtolo olim dicatum, ſpacioſum id inprimis & magnificum, latericium tamen, fundamento excepto; ad occidentem adhæret rurris, impoſita ei pyramide perquàm edita, laminis partim cupreis, partim plumbeis tecta tota. Quin & ſupra chorū eminet pyramis, verùm priore & anguſtior multò & humilior. Hoc templum parochiale eſt toti ciuitati, quamuis frequentiſſimæ. Templo ad orientem iunctum eſt ſacellum, non quidem illud, celebre tamen, in quo ſacra olim fiebant, nunc pro Bibliotheca vſurpatur. Templo adiacet verſus ortum brumalem Schola, eaq; percelebris, in qua Rector ſiue Scholarcha vnus eſt, Hypodidaſcali autem quatuor.

Ottonium vulgò Odenſch/ Metropolis Fioniæ, ciuitas Epiſcopalis, ſatis benè extructa, ſed malè munita, quippe quæ per bella ſæpè fuit depopulata & exuſta. *Ottoniũ.*

PRVSSIÆ DVCATVS.

Dantiſcum, vulgò Dantzig/ antiquis Gedanam dictum, à Gythonibus fortaſſe. Extructum eſt à Viſmaro Rege, atque muris cinctum. Ciuitas hodie opulentiſſima eſt, Regiq; paret Poloniæ. *Dantiſcũ.*

Mons Regius.

Mons Regius vulgò Königßberg/ ciuitas Pruſſiæ, ab Ottocaro Rege Bohemiæ, dum Prutenos expugnaret, extrui cœpta. Hodie Metropolis eſt Ducatus Pruſſiæ: Ciuitas maritima, ad Chronum ſiue Bregelam amnem ſita. *Mons Regius.*

in hac Magni Magiſtri ordinis Teutonicorum ſedes fuit aliquando. Anno M. D. XLIV. die XVII. Auguſti ſtudio Alberti Marchionis Brandenburgici Ducis Pruſſiæ erecta ibi eſt ſchola.

POMERANIÆ DVCATVS.

Stetinũ. *Stetinum*, vulgò Stätin / ſitum eſt ad Oderã: olim vicus fuit piſcatorum, poſteà in ciuitatis formam redactum. Emporio celebre eſt, quod ex Wineta vrbe eò translatum fertur. Eſtq; totius Pomeraniæ hodie metropolis, ac Ducatus titulo inſigne, amœniſſimum habens ſitum.

Gripſuualdia. *Gripſvvaldia*, vulgò Gribeßwalde / ciuitas antiqua in Ducatu Wolgaſtenſi in Pomerania, multa olim paſſa eſt à Rugiis. Schola ibi erecta eſt an. M. CCCC. L. XVIII. Februarii.

Stralſundia. *Stralſundia*, vulgò Sünd oder Stralſünde / ſita eſt ad mare, à Simone II. Duce Francorum inchoata: poſtmodum anno M. CC. IX. à Waldemaro II. Daniæ de nouo erecta & aucta; olim Principem ſuum habuit, quem dixêre Bartenſem; Poſteà Pomeraniæ acceſſit. Oppidum hoc tempore ſplendidum eſt.

SILESIA.

Vratislauia. *Vratislauia*, *Budorchis* Ptolomæo, vulgò Breßlaw/ ſita eſt ad Oderam; Dugloſſus ſcribit eam extructam à Mieslao Duce Poloniæ, paulò antè annum Chriſti M. Epiſcopatus cum Eccleſia Cathedrali anno Chriſti M. XLI. à Caſimiro Rege Poloniæ ibi fundatus; poſteà ciuitas ita creuit, vt à veteribus Aureus Epiſcopatus fuerit appellatus. Paſſa ciuitas eſt hæc varias calamitates cauſa incendii, ita

vt anno M. CCC. XLI. die VII. Septemb. tota fuerit exuſta. Poſteà à Carolo IIII. Imperatore noua formâ & arte ſunt ciuitatis plateæ & domus extructæ ex lapide, atq; ita deinde ornatu creuit, vt hodiè nulli ciuitati totius Germaniæ cedat, imò priuatis publiciſq; ædificiis magnificè extructa & platearum pulchritudine plerunq; reliquas vincere cõſpicitur. Metropolis eſt Sileſiæ. Memorabile eſt, quod anno M.D.XXIX. die S. Matthæo ſacro manè turris templi S. Eliſabethæ ſine damno ceciderit, vti ſequentia verba inſcripta turri teſtantur:

MIRABILIS IN ALTIS DOMINVS.

Collapſa eſt turris Syloë madefacta cruore
Pyramide hac noſtra nemo cadente perit.
Nam iuſſu Domini exceptam: cui gloria ſoli:
Angelicæ molem depoſuêre molem.

Si quis vrbis huius ſitum, ſplendorem ædificiorum, turrium atq; templorum ſtructuram atq; conuenientem platearum ordinem intueatur, item & ſoli circa vrbem fertilitatem, mercaturam & rerum omnium abundantiam, quæ in hac prouincia circa vrbem naſcuntur, & ex diuerſis partibus orbis in vrbem aduehuntur, conſideret, cum præcipuis eam Germaniæ vrbibus certare dixerit, paucas aut nullas ei præferendas cenſebit. Quæ verò in hominum ſocietate ſumma ſunt ornamenta, in hac vrbe ſunt præcipua. Ariſtocratica enim plena eſt dignitatis, & Senatui eximiâ reuerentiâ plebis obtemperat. Leges autem non ad vllius partis aut factionis commoditatem latæ, ſed ad honeſtatem, iuſtitiæ conſeruationem, & æqualem ciuium conſociationem directæ. Et ſenatus eſt vigilans & acer in

legum defenſione; in exercendis iudiciis, in diſciplinæ conſeruatione, in puniendis delictis, & in tuenda pace. Sed & de iure quoq; in hac vrbe à Scabinis & eorum aſſeſſoribus, quibuscunq; in hac prouincia conſulentibus reſpondetur. Sunt & omnis generis artes vitæ vtiles in ciuitate.

Niſſa. *Niſſa*, Epiſcopalis eſt ciuitas, eamq; cognominis fluuius alluit.

AVSTRASIA.

Metis. *Metis*, vulgò Metz/ſita eſt ad Moſellam fluuium, nomen ſumpſiſſe videtur à Metio Romano; putantur hanc olim incoluiſſe Mediomatrices. Hanc ſibi ſubieciſſe vi dicitur Iulius Cæſar: vt hi verſus ibi in lapide exciſi inuenti teſtantur:

Tempore quo Gallis, Cæſarq; ſua intulit arma,
Tunc Mediomatricam deuicit Mutius vrbem.

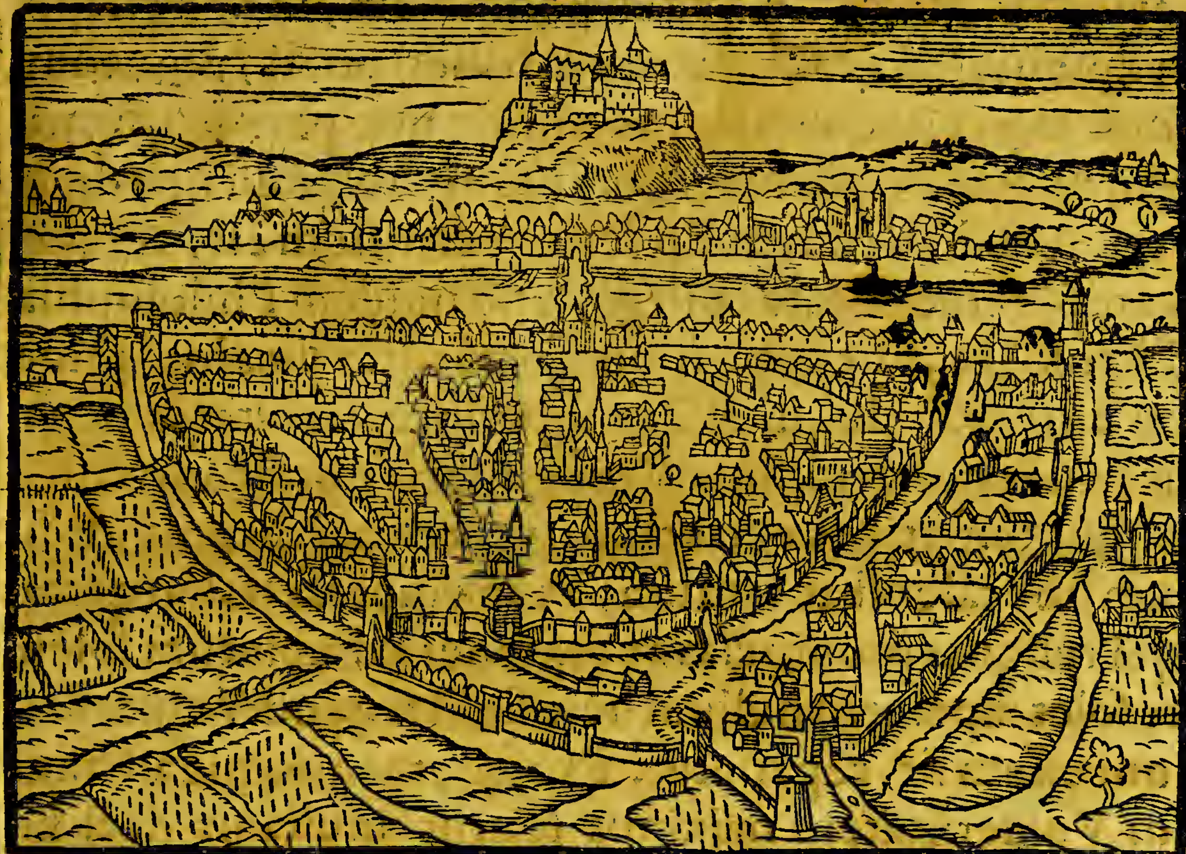
Dagobertus Rex Franciæ Eccleſiam ibi erexit Cathedralem; Clemens Epiſcopus I. fuit à Clemente Pontifice eò miſſus, qui ciuitatem hanc ad fidem conuertiſſe, & templũ S. Petri & Stephani conſtruxiſſe dicitur; licet alii ſcribant aliter: Hodiè ciuitas magna eſt, & ornata inſignibus palatiis.

FRANCONIÆ DVCATVS.

VVirceburgum.

VVirceburgum. *VVirceburgum* ſitum eſt ad fluuium Mœnum, à Conrado Celte dicitur *Erebipolis*, à Ligurino *Herbipolis*, à Spanhemio, *Marcopolis*; à Ptolomæo *Arctauium*, vulgò dicitur Würtzburg. Exiſtimatur aliquibus à Græcis poſt bellum Troianum extrui cœpta: verum id aliis fabuloſum videtur. S. Kilianus hanc ciuitatem ad fidem Chriſti conuer-

tit, quo tempore ea ſubiecta fuit Gotzberto Duci ſuo. S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus anno Chriſti D.

CC.LI. in hac ciuitate erexit Epiſcopatum. Anno Chriſti M. CCCC. III. Ioannes Epiſcopus hic Academiam erexit, quæ ſeptem tantum annis durauit; deinde ob ſeditiones inter ciues & clerum ortas, periit. Ciuitas hæc metropolis eſt Franconiæ; arx in monte ſita ciuitati imminet; ſtructura mirabilis atq; ferè inexpugnabilis, vti manifeſtè docuit tumultuantium ruſticorũ exercitus, qui cùm cætera depopulatus eſſet omnia, arcem hanc expugnare non potuit; in hac arce ſedem fixit Epiſcopus, qui itidem Dux eſt Franconiæ; is eſt hoc tempore Iulius ex nobili Exterorum proſapia ortus, qui ciuitatem hanc miris ornamentis decorauit. Inter cætera, quæ referre nimis lon-

gum eſſet, duo non ſunt omittenda, inprimis hoſpitale illud in pauperum varii generis ſuſtentationem, ægrorum curationem extructum, adeò pompoſum, vt non pauperum domus, ſed Ducis palatium haberi poſſit, atque amplum & capax, vt ciuitates me vidiſſe non paucas affirmare non dubitem, quæ magnitudine ab hoſpitali hoc ſuperentur. Aliud ab eodem Epiſcopo extructum eſt, Academia ampliſſimè dotata collegiis, vno quidem Philoſophiæ & Theologiæ, altero verò Iuriſprudentiæ dicato, priori acceſſerunt ſcholæ, in quibus ſuperiores facultates explicantur: nec non templum Vniuerſitatis mirifica arte, maximiſque ſumptibus extructum; vt breuiter dicam; Ædificium hoc tale eſt ac tantum, vt in vniuerſa Italia (quæ alioqui reliquas prouincias ac regiones ædificiorum ſplendore ſolet ſuperare) nullum huic ſimile, quod Vniuerſitati conceſſum ſit, reperiatur. Profeſſores quoque ad hanc ſuam Vniuerſitatem maximis ſalariis inuitauit doctiſſimos, non ex Franconia modò, ſed & vniuerſa Germania ſuperiori & inferiori; imò ex Gallia & Scotia. Hinc factum eſt, vt vndique Studioſi diuerſarũ facultatum eò confluãt; Germani, Belgæ, Galli: imò & Polonos ibi videre eſt, non rarò vltra quinquaginta; in ſumma, Studioſorum ordinarius numerus millenarius eſt, ſed non rarò centum vel ducentis auctior: ita vt meritò hæc Vniuerſitas cum quauis Germaniæ certare poſſit.

Bamberga. *Bamberga*, ſita ad fluuium **Regnitz/** primùm vocata fuit **Babenberg/** hoc eſt, *Mons Babæ*, à Baba Ottonis Ducis Saxonis filia, atq; vxore Alberti Comitis Bambergen-

ſis

ſis. Alii ciuitatem hanc vocant *Pauonis montem* Pfauwen-berg/vti Gotfridus Viterbienſis, qui ita canit:

Tramaricus fluuius vulgò Radiantia dictus,
Montis Pauonis vrbis amœna colit.
Nomine mutato mons Babenberga vocatur.
Montis ab vrbe tamen culmina clerus habet.

Celtes quoq; lib. 3. Odarum:

Iane Bamberga genitus vetuſta,
Quæ fuit quondam ambitioſa ſedes
Cæſarum, Regneſus vbi ſubintrat
Gurgite Mœnum.

Anno M.VII. per mortem Reinhardi vltimi Comitis acceſſit Imperio: poſteà ad inſtantiam vxoris Henrici I. Imper. facta eſt Epiſcopalis.

Schuueinfurdia.

Schvvein. fordia.

Schuueinfordia ad Mœnum ſita, eſt in medio propè Franconiæ. Propter oppignorationes varia paſſa eſt hæc ciuitas. Olim hîc inſigne Benedictinorum monaſterium, quod poſtea ceſſit ordini Teutonico. Agrum habet vino ac frugibus abundantem. Mercatus hîc frumẽti inſignis. Molendina artificioſè extructa videre eſt, quæ non incolis modò, ſed externis quoque vicinis plurimum adferunt commodi. Magnam accepit cladem anno M.D. LIII. ab Alberto Marchione Brandenburgenſi & Henrico Duci Brunſuuicenſi.

Kitzinga.

Kitzinga, ſita eſt ad Mœnum. In hac ciuitate anno D.CC. XLIX. Tecla virgo ordinatione S. Bonifacii Euangelium prædicaſſe dicitur.

Francofurtum.

Francofordia ad Mœnum ſita, vulgò **Franckfurt am Mayn**/ ad diſtinctionem alterius Francofordiæ ad Oderam ſitæ: antiquitus Helenopolis ab Imperatrice Helena Conſtantini Magni matre vocata. Alii dicunt hanc ciuitatem anno 774. extrui cœptam à Franconibus ſub Rege Carolo Magno; poſteà verò collapſam & à Franco Marcomiri IIII. filio, (vti ſcribit Hunibaldus) Duce Franconiæ reſtauratam, ab eoq; denominatam. Ciuitas hæc in duas partes à Mœno perfluente diſtinguitur, quæ pōte lapideo connectuntur. De hac ciuitate ita canit quidam: *Franco-fordia.*

————rapido quæ proxima Mœno
Clara ſitu, populoq́; frequens, viriſq́; decora:
Sed inde nomen habet. Nam Teutonus incola dixit
Francefurt: mihi ſed liceat ſermone Latino
Francorum dixiſſe vadum, &c.————

Ciuitas hoc tempore eſt Imperialis, ac binis nundinis quotannis celeberrimum nobiliſſimumq; Germaniæ totius emporium. Hîc Romanos Reges eligi à duobus Electoribus mos eſt: pluribus aliis priuilegiis hæc ciuitas ab Imperatoribus donata eſt.

Fridberga.

Fridberga, vrbs eſt Imperii, quæ vt vetuſtate nunc gaudet, ſic quondam ob commercia frequentia, virtutiſq; antiquæ ſtudium nobile nomen obtinuit. Condita ea fertur non longè à nato Chriſto: poſtmodum anno Dei hominis M. CC. XI. ampliſſimis priuilegiis, regalibus, gratiis, & immunitatibus, propter ſingularia hoſpitalitatis Cæſ. Maieſtati exhibita beneficia, donata: Vnde propter *Fridberga.*

eandem hoſpitalitatem non rarò Imperatores in ea di-
uertiſſe leguntur. Nomen adepta eſt à Friderico I I. Fuê-

re autem olim huius vrbis pomœria largiſſima, ſed nunc,
vt omnia in peius ruunt, valdè accіſa. Nec mirum, cùm
per incendia non ſemel, breui temporis ſpatio iterata, to-
ta ciuitas in cineres ſit redacta, adeò, vt nulla ſpes ſalutis
ſupereſſet: paulatim tamen nunc repullulaſcit, illatumq
incendio detrimentum concoquit. Sita eſt in ſolo fertili
pingui, quippe, quæ ſuis enatis frugibus non ſolũ alimen
ta ſuppeditare neceſſaria, ſed & exteras nationes vbertim
alere poſſet. Habuit aliquando emporium celebre, quo
nunc Francofurtum gaudet, propter & temporis & loci
iniuriam. Hoc laudandum in hac vrbe, quod ſit pietatis &

erga

erga Deum & erga homines ſtudioſiſſima. Qua in laude ,t perſeueret, communibus orandũ erat precibus.

MOGVNTINVS EPISCOPATVS.

Moguntia.

Moguntia vulgò Meintz/ aliis *Moguntiacum.* Sita eſt hæc ciuitas ad Rhenum, vbi eum influit Mœnus. Extructa dicitur à Trabata Nini Regis Aſſyriorum filio; alii à Moguntio quodam Troiano ædificatam exiſtimant. Ciuitas eſt Epiſcopalis ac Metropolitana. Primi eius Epiſcopi fuiſſe dicuntur Creſcens & Creſcentius diſcipuli Apoſtoli Pauli. Sãctus verò Bonifacius primus fuit Archiepiſcopus. Academia hîc erecta eſt à Theodorico Epiſcopo. Huic ciuitati aſcribi ſolet Typographiæ inuẽtio: Vrbs ſanè nobilis **Moguntia.**

eſt, & multis antiquitatibus clara. Præſuli ſuo proprio Archiepiſcopo ac Electori, nec non S. Imperii Cancellario paret.

Hanouia.

Hanouia. *Hanouia*, vulgò Hanaw/ ciuitas & arx non procul à Mœno ſitæ, vbi fluuius Kitzing in Mœnum fluit. Comitatus titulo inſignitur. Ornant eam templa, ſcholæ, curia, & nundinæ annuæ binę, quarum vna die Lunæ poſt Dominicam Trinitatis, altera verò Dominica poſt S. Martinum celebratur. Ager circumcirca fertilis eſt, venatu inſignis.

BVCHONIA.

Fulda.

Fulda. *Fulda* ſita eſt inter Thuringiam, Haſſiam & Franconiam:

niam: extructa à S. Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino, ſub Conſtantino V. inſigni ornata eſt Monaſterio, quod

fundatum eſt ſub Sturmi primo Abbate, qui anno D.CC. L. à Bonifacio ei præfectus eſt: Alii referunt monaſterium quidem à S. Bonifacio ſub Carolo Magno extructũ; poſteà verò in ciuitatem excreuiſſe: Alii demum à Marquarde I. (qui fuit inter Abbates XXIX.) pagũ Fuldam dictum muris cinctum & in ciuitatem commutatum: Nomen autem ſumpſiſſe videtur ab amne interfluo.

Hirsfeldia, vulgò Herßfeldt/ antiquitus Herolsfeldt/ vocata, ab Herolfo extructa. Ciuitas valde antiqua eſt. Templum collegiatum anno D.CC. XXXVII. ab Archipræſule Lullo extructum miro artificio, territorium autem emit Bonifacius proprio ære. Donatum à Pipino *Hirsfeldia.*

 & Ca-

& Carolo Magno variis priuilegiis; imò Caroli Magni literæ, quibus continetur priuilegium, ibidem adhuc aſſeruantur. Templum hoc anno Chriſti M.XXXVII. incendio abſumptum fuit, poſteà à Meginhero & Ruthardo abbatibus reſtauratum. Gymnaſium illuſtre anno M. D. LXIX. ab Abbate Michaele ibi fundatũ, ad quod contulit quadraginta millia Thalerorum, quod à ſucceſſore eius Ludouico Abbate conſeruatur & augetur. Templum mira arte extructum eſt: nam tota moles nititur ſedecim columnis, ex ſingulis integris ſiue ſolidis lapidibus conſtructis: Sunt autem ſingulæ columnæ altitudine 30. pedũ. Ad chorographiam Hirsfeldiæ hoc legitur carmen appoſitum.

Quàm pictor hîc Hirsfeldiam
Delineauit: Haßiaci
Ad Fuldæ aquas, ſic in ſua
Circumferentia datur.
Verùm vnde nomen ſumpſerit
Primùm, ambigitur: Sed Martius
Campus, Generoſi exercitus
Illi indidiſſe creditur
Nomen: vocaueris eam
Hinc optimè Heresfeldiam.

I. Hart. Amb. Palatin.

Licha. *Licha* in dominatu Mintzenbergico oppidum primarium, in loco amœno ſitum, ad Wetterim fluuium, à quo fluuio pratum Weteris, vulgò Wetteraw / denominationem habet. Colonia illud eſt aliquot vicinarum & quõdam celebrium villarum, Hauſen ſcilicet, Roſenſchid, & Weſtburg, quæ propter crebras graſſationes hoſtiles cir-

ca tempora Adolphi Naſſouii, vt coniectura eſt, ſeſe intra muros Lichenſes receperunt, & ſub Alberto I. Auſtriaco poſteà iura & priuilegia municipalia impetrarunt. Arx præclara & antiqua ſedes Comitum Solmenſium. Præter muros verò tandem Philippus Comes Solmenſis foſſis & vallo tam arcem quam oppidum ipſum muniuit. Qui ibidem etiam ædem ſacram quondam D. Virgini ſacratam & liberaliter priuilegiis & reditibus à Philippo Falckenſteinio Comite dotatam amplificare & de nouo quaſi inſtaurare cœpit, Anno M. D. X.

Arnſpurgum. Ab hoc non planè dimidium miliare diſtat monaſterium locupletiſſimum Arnſpurgum, Aquilæ caſtrum aliàs dictum, profeſſionis & ordinis Ciſtertienſis, à Cunone quondam Comite Falckenſteinio & Domino in Mintzẽberg, anno MXCIV. fundatum, & ampliſſimis villis & reditibus dotatum; Cuius hodie Comites Solmenſes & Domini in Mintzenberg patroni ſunt hæreditarii.

NEMETES.

Spira.

Spira. *Spira* vulgò Speyer/ non longè à Rheno ſita, ante quingentos annos Nemetum dicta. Nomen autem Spiræ recens omninò eſt, tempore Ottonis Imperatoris nondum vſitatum. Peutingerus exiſtimat à mola nomen ſumpſiſſe, vnde Sebaſtianus Brandt:

Inter Germanos quondam celeberrima Spira,
Quondam hæc à molis nomen habere ſtudens.

Primùm pagus quidam fuiſſe dicitur, quem RudugerusE-

piſcopus auxit, deinde muris cinxit prope fluuium, qui ex montibus fluit, ciuitatemq; perlabitur. Ciuitas verò antiqua Nemetum à Romanis ædificata dicitur, extititq; Iulii

Cæſaris temporibus, vti antiqua Ethnicorum ædificia, imagines & templa teſtantur, quorum pleraq; Dagobertus Rex Francorum deiecit. Hodie Iuſtitia Imperatoris in hac ciuitate exercetur. Templũ eius cathedrale (quod nullo ferè alio loco Germaniæ obſeruatur) exactè reſpicit Orientem. De hac ciuitate ita quidam:

Vrbs iacet ad ripas Rheni, quæ SPIRA vocatur,
Iuſtitiæ ſedes, iudiciiq; locus:
Imperii regale decus, præclara virorum
Fixit in hac ædes vrbe corona ſuas.

Co[illegible]dit hanc fortis Caſar Conſtantius olim:
Cu[illegible] mater ibi contumulata iacet.

VANGIONES.
VVormatia.

VVormatia, ſita eſt ad Rhenũ, loco valde amœno, antiquitus caput Vangionum fuit: Extructa dicitur à Trebata, ſicut & Treuirorum ciuitas: Deinde ab Attila deſtructa, atq; à Carolo Magno reædificata fuit: Videtur Ptolomæo dicta Berthomagum. Ligurius vocat Wormatiam lib. 5. his verſibus: *VVormatia.*

VVormatiamq́ petit, medio quem gurgite Rhenus,
Gallica Germanis ſuperauit rura colonus.

TRIBOCES, Alſati videlicet ARGENTINENSES.

Colmaria

Colmaria, in medio Alſatiæ ſita eſt, ad fluuium Ellum. Quidam ciuitatem hanc ex ruinis antiquæ Argentariæ Romanorum coloniam ortam volunt: alii verò exiſtimāt Wulfelium Imperatoris II. vicarium ex pago eam in ciuitatem vertiſſe.

Argentina

Argentina.

Argentina vel *Argentoratum*, vulgò Straßburg: Hæc quoq; ciuitas à Trebata extructa putatur; vnde & aliquibus *Trebesburgum* ſiue *Tyrasburgum* vocata fuit. Nomen quidem Argentinæ ſumpſiſſe putatur à Romanis, qui ibi theſauros ſuos ſeruaſſe referuntur. Straßburg verò dicta videtur à platea. Etenim Attila Hunnorum Rex ciuitatem hanc deſtruxiſſe, perque eius medium plateam amplam con-

conſtruxiſſe fertur. Templum cathedrale anno M.CC. VII. inchoatum eſt, & ſpatio XXVIII. annorum vſq; ad eum ſtatum perductum, in quo iam conſpicitur. An. Chriſti M.IIII. poſt ruinã ab Attila paſſam, ab Henrico II. Imp. primo anno Imperii iterum ædificata eſt. De hac ciuitate ita Volaterranus lib. 7.

Huic vrbi celſæ metiuntur mœnia turris,
Nam mihi percupidè nunc Argentaria cordi eſt,
Teutonicis præſtat, grandi quæ vertice templi
Vrbs præclara ſitu Rheni contermina ripis,
Gloria præcipuè Rhenanis maxima terris. Ciuitatem hãc perluit fluuius Ellus, qui deinde ſe in Rhenũ exonerat.

BRISGOIA, PARS SVEVIÆ.

Friburgum.

Friburgū. *Friburgum*, à Duce Bertholdo IIII. filio Conradi I. von Zeringen/ſub Henrico V. Imperatore extructum, cùm anteà pagus eſſet. Academia ibi erecta eſt anno M.CCCC LIX. vbi etiam circa illud tempus docuit Vdalricus Zaſius celebris Iuriſconſultus.

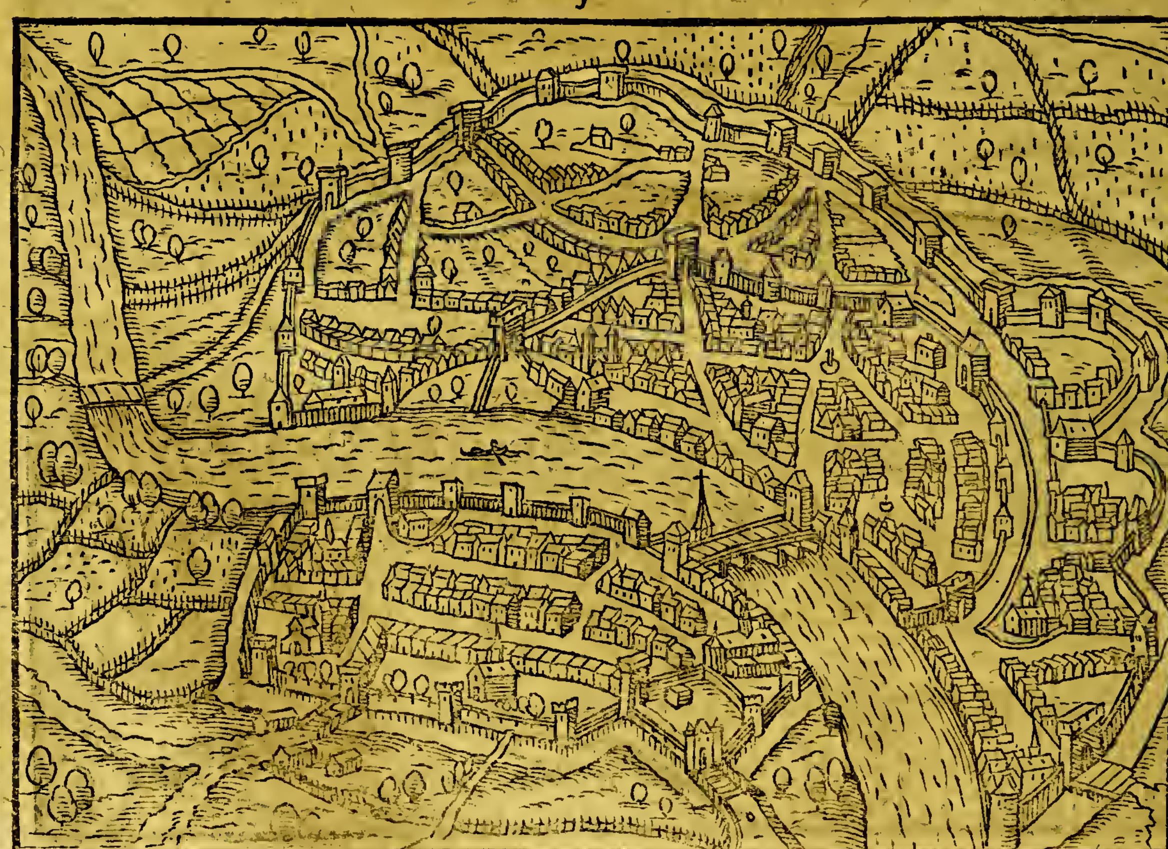
Briſacū. *Briſacum* (vnde Priſgauiæ nomen) Rhenana vrbs eſt.

VALESIA.

Sedinum. *Sedinum*, vulgò Sitten/Metropolis Valeſiæ; in hac ciuitate incolæ duas habent linguas, Gallicam videlicet & Germanicam.

SVNGOVIA.

Baſilæa.

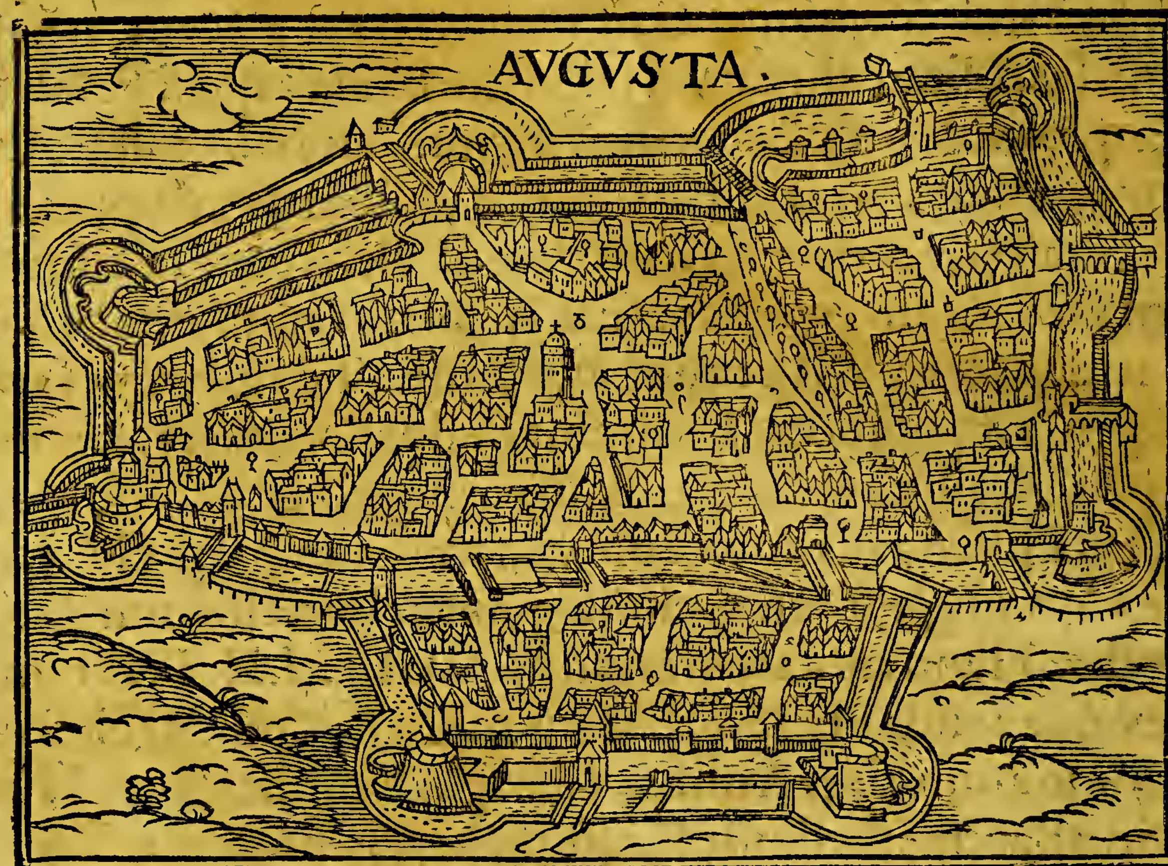
Baſilæa, vulgò Baſel/ſita eſt ad fluuium Virſum & Rhenum. Nomen Baſileæ varii variè deducunt. Beatus Rhenanus à traiectu, quem Gallica lingua Pas vocant, originem traxiſſe exiſtimat, vt ſit dicta Baſilæa quaſi Paſſilea; Aliquibus *Auguſta Rauracorum* dicitur. In hac ciuitate inſignis eſt viarum mundicies atque amœnitas, iis præſertim, quibus à tergo eſt viridarium D. Petri, & Prædicatorum cœnobium, amplas areas & hortos ampliſſimos habentibus, & quæ Rhenum aſpectant. Templorum ſatis magnus eſt numerus. Diuiditur in duas ciuitates, vna eſt ex parte Galliæ, vocaturq; Baſilæa magna, eſtque antiqua ciuitas Epiſcopalis. Altera Baſilæa minor ex parte Germaniæ. Coniungitur vtraq; ciuitas ponte vltra Rhenum conſtructo. Hanc ciuitatem anno M. CCCC.LX. Pius Pontifex Academia ornauit, cuius primus Rector fuit electus eiuſdem anni die 4. Aprilis, Georgius von Andelaw/ Præpoſitus Baſilienſis. Illuſtrat eam ciuitatem hodie Typographorum ſolertia. *Baſilæa.*

VINDELICIA & RHÆTHIA.

Auguſta Vindelicorum.

Auguſta Vindelicorum, vulgò Augſpurg/ſita eſt ad fluuium Lycum, vulgò Lech/ dictum; antiquitus dictam ferunt *Siſariam* à Siſa vel Iſide Dea, quæ ibi colebatur. Antiquitas eius mira refertur, diſſentientibus omninò authoribus, de qua legatur Matthæus Velſerus, quem Auguſtanas antiquitates deſcripſiſſe intelligo. Hodie ea eſt ciuitas valdè munita turribus, muris, aggeribus, foſſis, tormentis *Auguſta Vindelicorum.*

bellicis, quibus maxima ædificia ad id extructa ſunt, repleta. Mercatores in hac ciuitate fuerunt, ſuntq; etiamnum

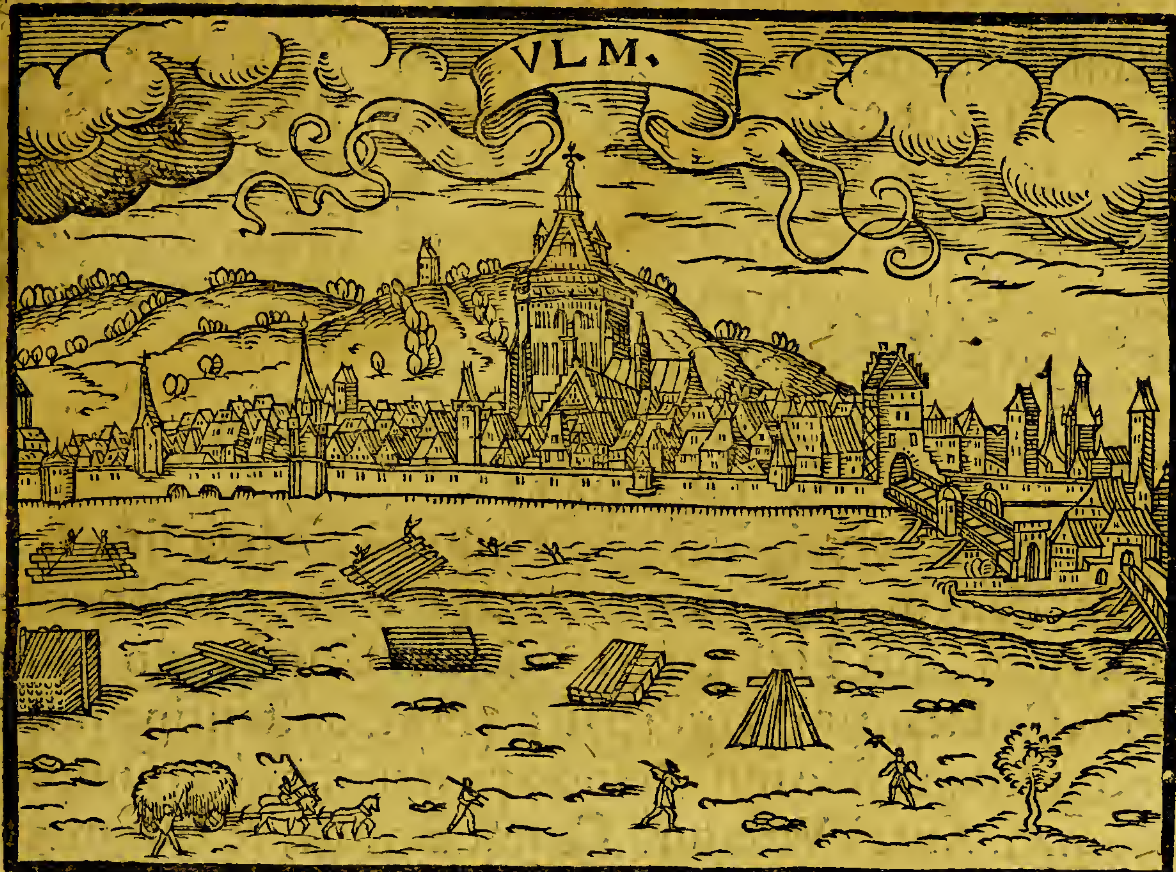
ditiſſimi. Primus eius Epiſcopus fuit Zoſimus, qui XVIII. annis in Epiſcopatu reſedit. Templum B. Virginis extructum eſt ab Epiſcopo Zeiſo.

Vlma.

Vlma. *Vlma*, vulgò Vlm/ ſita eſt ad Danubium, vbi fluuius Hylerus & Blauus in illum influunt. Nomen habere putatur ab vlmis, vel ab vligine quia territorium Vlmenſe vliginoſum eſt, abundans vlmis, ſicuti id genus arborum tali gaudet terra: vnde quidam:

Vlma decus Sueuiæ, qua prima ab origine ducat
Principium, nullis ſtat certum annalibus, extat
Nomen, quod Latio deſumptum eſt fonte, quod apta.

Vlmenſis poſita eſt plena hæc vligine terra.
Picus. *Spectarunt fontes ipſis ſub mœnibus Vlmæ.*

Ciuitas hæc à Carolo Magno aucta, ab Imperatore Frederico III. ciuitas facta imperialis. Ab Imperatore Lothario II. deſtructa anno M. C. XXVIII. deinde ab Imperatore Conrado III. anno M. C. XL. iterum erecta triplo maior, quàm fuerat antea. Templo ornatur inſigni, turrique in eodem templo excelſa, in quam ſumptus facti dicuntur à principio vſque ad operis finem 900000. florenorũ.

Fridberga ciuitas, diſtat ab Auguſta exiguo milliari vltra fluuium Lycum à Ludouico Duce Bauariæ ſub Frederico II. contra Auguſtanos extructa, muris & turribus munita. *Fridberga.*

ALGA-

ALGAVIA, SVEVIÆ PARS.

Mēmingiacum. *Memmingiacū*, Ciuitas Algauiæ, cuius charta per vniuerſam Germaniam valdè eſt celebris.

TVRGOVIA, SVEVIÆ PARS.

S.Gallus. *S.Gallus*, vulgò S.Gallen/ ciuitas eſt cœnobio ornata: nomen ſumpſit à S.Gallo Eremita ex Inſula aliqua Britannica orto, qui in ea ciuitate ſub Cæſare Heracleo & Dagoberto Magno Rege Galliæ reſedit.

PODAMICI LACVS ORA IN SVEVIA.

Conſtantia. *Conſtantia*, vulgò Conſtantz / hodie Coſtnitz/ſita eſt ad Lacum Podamicum, vulgò Bodenſee dictum, ad Rheni eam partem, qua Heluetios reſpicit. A Conſtantio Imperatoris Conſtantini Magni patre, vel à Conſtantino II. Cōſtantini Magni filio muris cincta putatur, indeq; ſumpſiſſe nomen. Anteà Vitodura, Gannodurum, & Gamnodurum dicta traditur.

EGRAVIA PARS SVEVIÆ.

Thermæ Heluetcæ. *Thermæ Heluetica*, vulgò vocantur Ober Baden.

HEGOVIA SVEVIÆ.

Cregia. *Cregia* arx eſt inſignis.

CLERGAVIA SVEVIÆ.

Halauu. *Halauu* vicus eſt in Clergauia ſitus.

MARTIANVM NEMVS, PARS SVEVIÆ.

Rotuuila. *Rotuuila*, ciuitas eſt ad Martianum nemus ſita.

NORDGAVIA SVEVIÆ.

VViſſenburgum. *VViſſenburgum*, vulgò Weiſſenburg/ quaſi album

Caſtrum

Caſtrum, ſitum eſt non longè à Rheno ad partes Galliæ, antiquis Sebuſium dictum. Hic Dagobertus Rex Galliæ Abbatiam erexit valdè heroicam, cui ciuitas primùm paruit: licet poſteà Imperio adiuncta ſit.

NECKARIVS TRACTVS.

Eslinga, vulgò Eßlingen / ſita eſt ad Neckarum fluuium: ciuitas eſt Imperialis. *Eslinga.*

VVimpina, vulgò Wimpffen / ſita eſt ad Neckarum, ſumpſiſſe nomen putatur quibusdam à martyrio & tormẽto mulierum, quaſi Weib⸗Pein. Etenim ciuitas hæc olim ab Hunnis deſtructa, viri occiſi, mulieribus vbera amputata fuerunt. Anteà Cornelia dicta fuiſſe traditur. *VVimpina*

RISA, PARS SVEVIÆ.

Nordlinga vel *Nordlingiacum*, vulgò Nordlingen / à Claudio Tyberio Nerone, triginta quatuor annis, antequam ad Imperium eueheretur, nomen ſumpſiſſe ſcribitur: dum videlicet ſub Cæſare Auguſto militaret, vt Nordlinga ſit quaſi Nerolinga, quia Nero cum exercitu ſuo ibi hyemem trãſegit. Primùm ciuitas extructa eſt in monte, vbi adhuc parochiale templum S. Emerani ſitum eſt: quæ cùm igne vaſtata eſſet, poſteà cura Imperatorum in valle ad fluuiũ Eger dictum erecta eſt. Anno iterum M.CC.XXXVIII. igne conflagrauit, poſteà ſenſim iterum erigi cœpit, anno M. CCC. XXVII. aucta eſt, multa bella pertulit. *Nordlinga.*

Heidenshemium monaſterium eſt & caſtrum in Hane campo ſitum. *Heidenshemium.*

BADENSIS MARCHIONATVS. IN SVEVIA.

Badena. *Badena* ciuitas, vulgò Baden/ vocatur & Thermæ inferiores, non longè ſita eſt à Rheno intra montes: duas habet arces ferè inexpugnabiles. Thermæ ibi ſunt valdè excellentes, adeò calidæ, vt ad porcorum depilationem ſufficiant. M. Aurelius Antonius Romanorum Imperator cauſâ harum thermarum ciuitatem hanc anno Chriſti CC. XXVI. extruxit; alii volunt eum primum fuiſſe harum thermarum inuentorem, vide Volateranum libro 7. Philippus Beroaldus in quadam epiſtola ita ſcribit: Quod referam ciuitatẽ inclytam inter latiſſimæ Germaniæ ciuitates, haud longè à Rheno ſitam, duarum arcium munitiſſimam? his propè inexpugnabilis conſpicitur: illic thermæ ſunt ſalutares. Ibi literis penè exoletis ſcriptum eſt, Antonium Imperatorem vrbis conditorem extitiſſe. Hæc Beroaldus. Ciuitas hæc ſedes eſt Principis hoc tempore.

WIRTEMBERGENSIS DVCATVS IN SVEVIA.

Stutgardia. *Stutgardia*, metropolis & ſedes eſt Ducis. Ab hac ciuitate comitatus Stutgardicus nomen deſumit; à Wandalis extructa eſt, poſteà verò reſtaurata à Marchione Ioanne I. Electore Brandenburgenſi, & Ottone III. Anno autem M.CC. XC. Albertus IIII. Marchio Brandenburgicus, Princeps Anhaltin. filius Ottonis IIII. filiæ ſuæ Beatrici dotis loco dedit, quæ Henrico Leoni Vandalo nupſit.

Reutlinga. *Reutlinga*, ad Neckarum ſita in Ducatu VVirtembergenſi, anno M.CC.XL. à Frederico II. Imperatore ex pa-

gofa-

go facta ciuitas, alii dicunt anno M. CC. LXXII. Ciuitas hæc famoſa eſt ob molas papyraceas.

Tubinga.

Tubinga, vulgò Tübingen / ad Neckarum ſita in Sueuia; hîc aliquando reſederunt Comites Palatini, ſed Gozo & Guilhelmus vltimi Comites Palatini hoc dominium vendiderunt Vlricho Duci Wirtenbergenſi anno M. CCC. XLII. Vrbs admodum elegans, frumento & vino abundans, quæ & copioſo & generoſo prouentu tam incolis quàm vicinis communicat, vtramq; Neckari ripam, lapideo ponte coniungit, arce, vinifero colle, Canonicorum collegio, & rei literariæ ornamento, Vniuerſitate cõſpicua, vt non minore gloria V Virtembergenſem ditionẽ *Tubinga.*

vniuerſale hoc ſtudium illuſtrârit, quàm quod anno Salutis M. CCCC. XCV. in Wormatienſi conuentu à Maximiliano Auguſto ex Wirtembergenſi Comitatu Ducatus ſit conſtitutus, ob inſignes & heroicas Eberhardi Wirtembergenſis & Montiſpeligardi Comitis virtutes, qui primus eo tempore publicum Principum conſeſſu Dux eſt appellatus. Is, etſi latinis literis imbutus non fuerit (impedientibus id, ſub quibus educatus eſt, tutoribus) eruditorum tamen virorum conſuetudine mirificè delectatus eſt; legendis namque Teutonicis ſcriptis multarum rerum cognitionem & experimenta eſt conſequutus, & plurima ſibi ex Latino in vernaculum ſermonem transferri curauit, Is igitur multo rerum vſu edoctus, quanti referat principem virum, rerum & ſcientiarum cognitione imbui: Tutoribus ob neglectam ſui inſtitutionem ſemper offenſus fuit. Ac proindè cùm videret, quanto paſſim in honore docti viri, ac boni haberentur, neq; in Ducatu ſuo vllum Muſis eſſet domicilium, cuius occaſione ſubditorum filii liberalibus diſciplinis imbuerentur, ideò Vniuerſitatẽ ſtudii generalis anno M. CCCC. LXXVII. in oppido ſuo Tubingenſi, Pontificia & Imperiali auctoritate priuilegiatam, inſtituit; quæ accuratè deinde reformata & aucta fuit anno Domini M. D. XXII.

PALATINATVS INFERIOR.

Heidelberga.

Heidelberga. *Heidelberga*, vulgò Heydelberg/ ad radices montium ſita, Neckaro alluitur, Ptolomæo *Budoris* vocatur: aliis Ettelberg/ vel Ettelburg/ vocata fuit; quibuſdam etiam *Pa-*

noria. Quidam nomen Heydelberg deducunt ab Heydelbeern/hoc eſt myrtis, qui in monte creuerunt, cuius etiam

opinionis dicitur eſſe P. Meliſſus, qui montem myrtorum vel Vrbem Myrtileti vocat: alii vrbis vocabulum à Gentibus (Germanicè Heyden) deriuant; quod videlicet propter loci opportunitatem nunquam cultoribus vacuus videatur: Aliis placet, vt leuiter immutatum nomen quaſi Adelburg ſit, propter nobilitatem videlicet. Vrbs hoc tempore elegans, magnifica & potens: Metropolis & Principum Palatinorum ſedes. Gymnaſium habet antiquum & nobile, quod anno M. CCC. XLVI. ibi fundatum, & à Ruperto Seniore Principe Palatino variis priuilegiis ornatum eſt.

NORICVM.

Norimberga.

Norim-berga.

Norimberga, vulgò Nürnberg / ſita eſt ad Pegnitium amnem, qui vrbem interluit. Caſtrum Noricum ibidem conſtructum fuit à Claudio Tyberio Imperatore, vnde etiam Neronis Caſtrum dictum fuit: Alii Norimberga interpretantur Montem Noricum, à Noricis, qui ibi ſedem fixerê. Olim ſubiecta fuit Alberto Duci Franciæ, poſt cuius mortem Imperio acceſſit ſub Ludouico III. Imperatore, qui eam quoque auxit, muro cinxit, ſub Carolo IIII. iterum aucta obductis muris amplioribus, foſſisque profundioribus: Sicuti & an. M.D.XXXVIII. iterum factum fuit. Hodie ciuitas hæc totius Germaniæ ferè maxima &

ampliſ-

ampliſſima eſt, ita vt 128. contineat plateas, vndecim pontes lapideos, qui duas vrbis partes coniungunt. Fluuius per ciuitatem tranſiens 68. rotas molendinorum vertit.

BAVARIÆ DVCATVS.
&
SALTZBVRGENSIS EPISCOPATVS.

Saltzburgum.

Saltzburgum vel *Salisburgum*, vulgò Saltzburg/à Saltzach fluuio nomen accepiſſe creditur. *Iuuantia*, vel *Iuuania*, vel *Iuuanium* olim dictum fuit à iuuando, Germanicè Helffenburg/quod caſtrum ibi extruxerit Iulius Cæſar, iuuamen ſeu ſubſidium ac refugium legionibus ſuis contra Germanos, quos debellaturus erat. Traduntur namq; Romani cæcidiſſe Germanorum 3400000. atque 1500000. in captiuitatem duxiſſe. Alii nomen Iuuaniæ à Iuuanio cognomini & adiacente fluuio obtinuiſſe credunt. Ciuitas hæc anno DC.XL. à S. Ruperto Wormatienſi ad fidem catholicam perducta eſt. Hodie Metropolis eſt Bauariæ & Epiſcopatus.

Monachium.

Monachium.

Monachium vulgò München/ ſitum eſt ad Iſaram in Danubium profluentem; extructum eſt ab Henrico Duce Bauariæ anno D.CCCC.LXII. ſub Ottone I. Imperatore. Nomen autem ſumpſiſſe refertur à Monacho, quod in extructione ciuitatis Monachi ſit inuentum caput. Anno M.C.LVII. ab Ottone Duce Bauariæ muris cinctum eſt: poſteà à variis vario modo fuit auctum. Hoc tempore ciuitas reliquas Germaniæ amœnitate vincere

dici-

dicitur: quare etiam digniſſima habita eſt, vt Principis eſſet ſedes. Vrbis huius tam externus quàm internus ſitus

multis opportunitatibus eſt amœniſſimus: aere temperatiſſimo ſaluberrimus: Inter Oenum & Lycum amnes, illum orientalem, hunc occidentalem, vtrunque vnius diei itinere diſtantem, Iſara medius interlabitur, ab oriente Waſſerburgum, ab occidente Auguſtam, à Septentrione Friſingam, à meridie verò cùm pulcherrimos & diuerſis piſcium delicatiſſimorum generibus abundantes lacus, tum varia quaſi de induſtria & arte ad amœnitatem conſita nemora habet, quæ paſſim circumquaque habet, numeroſis diuerſarum ferarum, præcipuè verò ceruorum cateruatim diſcurrentium gregibus referta. Montes Ty-

rolen-

rolenſes, tanquam præ foribus, Meridiem verſus aſpicit. Hortos ſuburbanos orienti Soli expoſitos limpidiſſimi riuuli ex amne deducti murmure gratiſſimo præterlabentes rigant, mirificéq; recreant. Nouus ipſius Ducis iuxta nouum caſtrum hortus, præter artificioſum fontem & domum æſtiuam pulcherrimis picturis ac ſtatuis ornatam. Hoc ſingulare habet, ꝙ vix vſquã alibi reperire ſit, vt crepuſculo appetente veſpertino, magnus ceruorũ grex, interdum centum aut plurium, ſub ipſas propemodum feneſtras ſpontè accedat. Si in ipſam vrbem ingrediamur, vbi videre eſt quàm latæ, quàm nitidæ plateæ, quam ſuperbis & elegantibus ſplendeſcant ædificiis, quantam deniq; vtilitatẽ, quantamq; voluptatẽ canales ex Iſaræ alueo triplici diuertigio introducti ciuibus adferant. Templa hîc varia, ſed duo turribus altiſſimis præ cæteris eminent, quæ & parochiæ collegiatæ ſunt, D. Petri & Deiparæ virginis, in quo mauſeolum Bauariæ Ducum, vbi & Ludouicus III. huius nominis Imperator ſepultus eſt, viſitur. Turres verò huius templi binæ columnarum inſtar eadem latitudine, eadem altitudine ad CCC.XXXIII. pedes aſſurgunt. Organum eius templi maius compactum eſt fiſtulis ligneis ex buxo tornatilibus, tantæ quidem capacitatis, vt vix vſpiam tantæ conſpiciantur ex plumbo & ſtanno fuſiles. Monaſteria hæc vrbs celebriora, quæ præcipua vigeant, tria habet, vnum Franciſcanorum, Auguſtanorum alterum; tertium verò D. Iacobo conſecratum, quod Monialium eſt. Duo item minora cænobia Virginum, ordinis D. Franciſci, Franciſcanis vicina. Cœmiteria duo ſeorſum, duabus parochiis deſtinata, ſacellum

quodq; ſuum habent, quorum vni coniunctum eſt Noſocomium, tertium ſuburbanum Saluatori dicatum nuper extructum eſt nouum. Eſt & S.Spiritus ædes, cui Xenodochium contiguum. Inter ædificia noua, quibus vrbs indies magis ac magis illuſtratur, præcipuum eſt templum D.Michaeli Archangelo dicatum, vnà cum integris iiſq; ampliſſimis ædibus, quas patribus Societatis Ieſu Dux Guilielmus à fundamentis extruxit, iis ſcholæ coniunctæ ſunt ad inſtituendam iuuentutem, quæ ex diuerſis nationibus huc magno ſe confluxu recipit magnificentiſſimè. Aliud ædificium nouum, vt nouo caſtro maiorem ſplendorem commoditatemq; adferat, iuxta interiorem hortum, quem variæ variarum elegantiarum deliciæ exornant, conſtructum, cui vicina Bibliotheca eſt XI. circiter millibus voluminum (quorum non exigua pars diuerſarum linguarum manuſcripti ſunt) ſeorſim & ſcitiſſimè compactorum refertiſſima, theatro peramplo & amœno diſtincta; Infrà verò theatrum hoc ſtatuarium eſt antiquiſſimorum monumentorum atq; imaginum, quæ Romæ & aliundè magno ære congeſtæ ſunt. Ditiſſimum caſtro nouo per anfractum adhæret atrium omni elegantiarum ac deliciarum genere, quas vel natura vel hominum ars ſubtiles & miraculum ſtupendas dedit, inſtructum; in quod, quotieſcunque quis vel curioſiſſimus ingrediatur, quod nouum admiretur, inuenit, vſq; adeò vaga ibi rerum ſupellex atque varietas conſpicitur. In curia Ducali veteri aluntur tygrides, vrſi, lynces, leones, quorum fæmellæ catulos frequenter pariunt. In eadem curia memorabile magni roboris monumentum, Chriſtophorus Dux

ryth-

rythmis Germanicis ad marginem aſcriptis, poſuit. Molendina aquatica non ſolum extra, ſed etiam intra vrbem multa ac varia, multis ac variis rerum opificiis ſeruiunt. Fontem Princeps Ferdinandus ad maiorem vrbis amœnitatem publicæ voluptati ante Palatium ſuum canalibus eduxit, quem æneis magni artificii ſtatuis quatuor elemēta referentibus, quæ exilientis & galeatum criſtatumque equitem portantis equi ſimulachrum circumſtent, exornat. Artificia quæ apud alias gentes in vſu, & hîc pretio ſunt, aliunde introducuntur, vt inſtituta nuper officina vitriaria & textura holoſerica. Forum nobilitatur inprimis vini aducctitii, ſalis & rei frumentariæ mercatu. Conficiuntur autem hic merces plurimæ, quæ in diuerſas prouincias exportantur. Populi frequentia tanta eſt, vt octodecim millia familiarum recenſeantur, nec omnes recipi queant, quin in horreis multi & in angulis habitare coguntur, magnis anguſtiis, adeò quidem, vt quatuor aut quinq; nonnunquam reperiantur familiæ, quibus vnum tantum hypocauſtum ſuppetat. Celebriorem hanc vrbem & frequentiorem facit, quod ex diuerſis vndiq; nationibus diuerſi huc nobiles & artifices benignitate Principum illecti confluant. Multi hîc Comites, multi Barones, & maiorum gentium nobiles agunt. Ius dicitur tribus tribunalibus; prouinciali, aulico, ciuili ſiue vrbano. In aulico conſeſſu habent, Comites, Barones, Nobiles & Iureconſultos; In ciuili, Senatores, quorum qui interioris conſilii ſunt, XII. plerumq; ex Patriciis ſenioribus, qui vero exterioris, XXIIII. partim ex iunioribus Patriciis, partim ex plebeis cooptantur. Criminale ius prætor, quem

vt plurimùm antiquæ nobilitatis eſſe oportet in curia ſenatoria, cuius conuexa amplitudo ſpectatu digna eſt, administrat. Patricius ordo hîc nobilior eſt, quàm alibi, cui hoc recepta conſuetudine ſolenne eſt, vt quotannis Dominico die, qui Epiphaniam ſequitur, vniuerſus (ſiue cœlibes ſiue coniugati ſunt) vnà cum vxoribus ac liberis, quibus per ætatem conuenit, ac per valetudinem integrum eſt, in regiam, atq; ad quatuor præcipuas vrbis partes (ſiue plateæ niue coopertæ, ſiue non ſint) trahis circum vehantur, poſtridiè verò in curia ſenatoria vna cum aulicis choreas ducant, & Principibus ſumptuoſum epulum præbeant. Corporis Chriſti feſto tam regifico apparatu ac ſplendido hîc ſupplicatio adornatur, quàm vix credibile eſt apud vllam gentem fieri, ita vt cum triumphalibus veterũ pompis propemodum conferri poſſit. Repræſentantur enim & veteris & noui Teſtamenti hiſtoriæ, quæ res, ſiue terra ſiue mari geſtas, tradunt, ſpectaculis & figuris ad res ipſas accommodatiſſimis. Veſtes, currus, phaleræ, nauigia, aliæq; machinæ & ornamẽta iis deſtinata, cùm magni ſint pretii, diligenter aſſeruantur. Nundinæ hîc binæ habentur, vnæ poſt Epiphaniam, alteræ ad D. Iacobi feſtum, quarum has celebriores reddit hominum & equorum in ſtadio curſus.

Ingolſtadium. *Ingolſtadium*, vulgò Jngolſtatt/ ſitum eſt ad Danubiũ, antiquis dictum Engelſtatt/ ſiue *Angeloſtadium*, ab Angelis Sueuis, qui ciuitatem hanc cum aliis ceperunt. Olim pagus fuit ad Monaſterium Altach pertinens, qui deinde à Ludouico Bauaro Imperatore eiuſq; ſucceſſoribus Ducibus Bauariæ in ciuitatem mutatus eſt. Quidam ciuita-

em hanc vocant *Chryſopolin* ſiue Goltſtatt / quod aliis non placet. Vniuerſitas anno Domini M. CCCC. X. ibi initium ſumpſit ab Vniuerſitate Viennenſi, quam Ludouicus Dux, & Pius II. Pontifex anno M. CCCC. LIX. variis ornârunt priuilegiis.

Ratisbona.

Ratisbona vulgò Regenſpurg / ſita eſt ad Danubium, nomen ſumpſiſſe putatur à pluuia & arce, à Claudio Tiberio Nerone Imperatore III. extructa tempore paſſionis Chriſti, atque ab ipſo *Tiberina*, vel *Auguſta Tiberii* vocata. Vocata quoque fuit *Reginoburgum* à Reginoburga Theodonis I. Bauariæ Regis vxore. Præterea dicta fuit *Rhato-* *Ratisbona*

bonna à Rhetis. Item *Hiaſpalis*, *Reginopolis*, *Tetrapolis*, *Quadrata*, *Colonia Quartanorum*, *Metropolis Ripariolorum*, *Caput Limitaneorum*. Nomen Ratisbona à nauigatione deductum videtur. A Carolo Magno ad fidem Chriſti perducta eſt. Olim Metropolis fuit Bauariæ; ſedes Regum & Ducum eiusdem regionis. Pons lapideus anno MCXV. ſub Henrico V. Imperatore ſupra Danubium ibi eſt conſtructus; Hodiè pons conſpicitur XI. fornicibus ſuſtentatus, paſſuum CCCC. & LXX. latitudinis.

Landeshutſium.

Lsəpuv- hutſium.

Landeshutſium vulgò **Landeßhut** / ciuitas Bauariæ: ſita ad fluuium Iſetam, extructa à Ludouico Bauariæ Duce, circa annum Chriſti M. C. XXIIII. poſteà anno M. C

XXVIII

XXVIII. muris cincta. Propè quam ab eodem Duce conſtructa eſt arx eiuſdem nominis.

Graynum, caſtellum in Palatinatu ſuperiori, à ploratu dictum. Nam iſtic Danubius, periculoſa & horrenda, & quæ citra lamenta, vix peruehi poſſunt loca, attamen nauigantibus tranſeunda (Germanicè die Strudel/ ab aquarum ſtridore atque impetu vocant) tranſit. *Graynum*

BOHEMIÆ REGNVM.

Praga.

Praga à Primislao III. Bohemiæ duce, & Libuſſa eius vxore muris & foſſis cincta. Arx in monte *VViſſegradum* ſiue Herſchin/ dicta, prius erecta fuit. Diuiditur in tres ciuitates, ſuperiorem, nouam & paruam. Fluuium habet Mul- *Praga.*

dau-

dauium. Ptolomæi Caſſurgis eſſe putatur. Arx Regia anno M.D.XLI. igne conflagrauit, poſteà verò magnificentiſſimè reſtaurata. Supra fluuium pons eſt lapideus 24. cōſtans fornicibus, qui antiquam ciuitatem coniungit cum monte, in quo eſt palatium Regium & templum cathedrale S. Viti. Imperator Carolus IIII. Rex Bohemiæ valdè hanc ciuitatem ædificiis ornauit: ſedemq; in ea cum conſenſu Clementis VI. Pontificis erexit Archiepiſcopalem. Anno M.CCCC.LXX. erecta ibi eſt Academia à Rege Carolo, quæ durauit vſq; ad annum M.CCCC.VIII. deinde propter factionem quandam ea translata eſt ad Lipſiam. De hac ciuitate ita quidam:

Viſa non vrbs eſt meliore cœlo
Fertili gleba tua Praga cincta eſt.
Explicat ſeptem hæc ſpatioſa colles,
Quam capax ſcindit fluuius per Albim
Ambitu murorum, imitata magna
Mœnia Romæ.
Exiens nomen ſocios petentes
Fluctibus æquor.

Eger. *Eger*, vulgò Eger/ ciuitas ſita eſt ad fluuium Eger: Maxima ciuitatis pars in rupe ſita eſt. Cincta aliquibus in locis duplici, ſed plerumque triplici muro, & foſſa valdè ampla. Annus M.CC.XXIX. initium dedit huic ciuitati: poſteà anno M.CC.LXX. funditùs incendio periit, poſteà ſenſim iterum extructa. Dicitur hæc ciuitas non alia de cauſa eſſe iuris Bohemici, quàm ob impignorationem. Claret hoc tempore ciuitas hæc ob medonem (potionem ex melle) qui nulla paratur quàm in hac ciuitate excellentior.

MORA-

MORAVIA.

Brin, caput eſt Morauiæ, ad Marchionis ſedes. *Brin.*

Olomontium, Epiſcopalis ſedes eſt, Vologradēſis prius dicta. *Olomontium.*

PANNONIA SVPERIOR.
ſiue
AVSTRIÆ ARCHIDVCATVS.

Vienna.

Vienna, ſita eſt ad Danubium, variis inſignita nominibus inuenitur, *Fabiana*, *Fabana*, *Fauiana*, *Flauianum*, *Biana*, *Vinebona*, *Vindemana*, *Iuliobona*, demum *Vienna*, vulgò Wien. Quidam extructam putant à Flauio iudice; alii à Tito Fabiano, vt Cornelius Tacitus & Otto Friſingenſis; *Vienna.*

alii ab Annio Fabiano; alii ante Chriſti tempora à Sarmatis & VVandalis. Reducta eſt anno Saluatoris noſtri CCCC.LXIIII. ad fidem Chriſti à S. Seuerino, qui etiam Epiſcopatum ibi erexit anno CCCC.LXVI. Eſt hoc tempore munitiſſimum contra Turcas propugnaculum, vallis, aggeribus foſſisque munitum, ædificiis ita inſtructum, vt quot domus videas, tot aulas, Principumque palatia videas. Nobiliſſimum in ea ciuitate eſt Gymnaſium, quod anno M.CC.XXXIX. Fredericus Imper. inchoauit, Albertus Archidux Auſtriæ anno M.CCC.LVI. renouauit; anno vero M.CCC.LXVI. mirifice auxit Rudolphus IV. Archidux Auſtriæ, quo etiam tempore erecta eſt ſplendida illa turris ſummi templi. Ciuitas hæc præterea mercatu celebris eſt.

PANONIA INFERIOR
ſiue
HVNGARIÆ REGNVM.

Buda. *Buda*, vulgò Ofen/ ſita eſt ad Danubium, nomen ſumpſit à Buda Attilæ Hunnorum Regis fratre; vel à Budunis populo Scythiæ. Ptolomæo vocatur *Curta*, κοῦρτα. Hîc quieuerunt Pauli Eremitæ oſſa. Sedes fuit quondam Regis Hungariæ, & inferioris Pannoniæ Metropolis. Anno Chriſti M.D.XXVI. die 20. Auguſti à Turcarum Imperatore Solymanno Chriſtianis erepta eſt.

Boſonium. *Boſonium*, vulgò Preſsborch, nobiliſſima Hungariæ vrbs, hic Lexta flumen Pannoniam ſuperiorem ab inferiore diuidens, cum Iſtro miſcetur, Hungaricè ibi loqui incipiunt, mixtus tamen eſt ſermo, & ſunt ii populi bilingues, Germanicè & Hungaricè loquuntur. Vrbs vetus & ele-

gans

gans, quæ vt ſitu, ita aere, quo fruitur læto & amœno ſalubrique, multas Pannoniæ vrbes longè excellit, montes habet vineis amœniſſimos conſitos, qui & magnam lignorum copiam præbent. Ad ſuburbium in præcelſo montis vertice arcem habet validam, quę, vt legitimum magiſtratum hanc vrbem obſeruare docet, ita eandem ab hoſtibus defendere poteſt.

Strigonium, vulgò Gran/ Archiepiſcopalis ſedes eſt totius Hungariæ, & iam in manibus Turcarum. *Strigoniū*

Alba Græca, vulgò Griegiſch Weiſſenburg/ Italis *Bellogrado*. Hæc Turcarum Imperatoris ſedes eſt, atque Sauo magno fluuio oneratur Danubius. *Alba Græca.*

Iaurinum, vulgò Raab/ciuitas ſita eſt ad Danubium, ferè inexpugnabilis, quam Chriſtianis eripuit atq; Turcico imperio adiunxit Sinan Baſſa, anno Chriſti M.D.XCIV. *Iaurinum*

Gomorra ſita eſt ad Danubium quæ anno M.D.XCIV. oppugnata valde fuit à Sinan Baſſa, ſed fruſtrà: Hoc anno M.D.XCV. iterum obſidionem metuit: DEus conatus Turcarum faciat irritos. *Gomorra.*

CARINTHIÆ DVCATVS PARS AVSTRIÆ.

S. Vitus. Ciuitas ſita ad Glauam fluuium. Metropolis eſt eius regionis. *S. Vitus.*

Villacum ciuitas præcipua eſt in planicie ad Draui ripam dextram: Vrbs eſt ornata, ſplendida & polita. *Villacum.*

Haynburgum ad Draui flunii ſiniſtram ripam: Emporio ac mercatu celebris eſt. *Haynburgum.*

STIRIÆ DVCATVS PARS AVSTRIÆ.

Marchpurgum, ciuitas Stiriæ Metropolitana, ad Draui ſiniſtram ripam. *Marchpurgum.*

TYROLENSIS COMITATVS,
ſub quo &
ATHESINA.

Oenipons.

Oenipons vulgò **Ins-Pruck**, vrbs Comitatus ſui Metropolis, ad Oeni fluuii dextram ripam ſita. Hîc camera & parlamentum Comitatus Tyrolenſis, & ſuperiorum Regionum Auſtriacarum.

Caſtrũ Tyrolẽſe Regium.

Caſtrum Tyrolenſe Regium, ad Atheſin fluuium ſitum eſt, & ſub eo Merana oppidum.

Matran.

Matran, Oppidum eſt Epiſcopi Brixienſis.

Stalla.

Stalla, eſt ciuitas, in qua merces deponuntur, & rurſus imponuntur.

Stertzingen.

Stertzingen, oppidum Vlzæ fluuio adiacet, vbi diues vena eſt metalli, boniq; cuduntur cultri, enſes & laminæ.

Brixinia.

Brixinia in Comitatu Tyrolenſi ſita eſt, vbi Rientius ignobilis fluuius in Iſacum influit, qui deinde auctior factus, alueo ſaxoſo & inæquali ad Bolzanum celebre emporium, in Atheſim exoneratur. Eſt autem Brixinia aëris temperie tota regione præſtantiſſima, vt quæ in vmbilico ferè Comitatus ſita, nec Italici cœli æſtiuo caumate aduratur, nec hyberno frigore à ſummis Alpibus imminenti obrigeſcat. Aquarum verò fontiumq; ſumma eſt ſalubritas, ex quibus ille, qui vulgo Virgineus vocatur, meritò nominatiſſimus habetur. Ager Brixinienſis altiſſimis vndiq; montibus cingitur, eſtque autumnalium præſtantiſſimorum aliarumq; frugum viniq, apprimè ferax; verùm cùm album ſit mediocre, rubro eſt tanta præſtantia, vt ad remotiſſima loca, ingenti ſanè pretio appetatur,

vniſq;

vniſq; ferè principum menſis ad eximium conuiuiorum decus reſeruetur. Cathedralem Eccleſiam habet valdè inſignem, vnamq; collegiatam; Epiſcopalem verò ſedem antiquiſſimam. Nam Sabionenſis Epiſcopus primus perhibetur S. Caſſianus, qui ſub Diocletiano Imolæ martyrium ſubiit. Inde verò Epiſcopalem ſedem Brixinam tranſtulit S. Ingenuinus circa annum Domini M. qui ambo vna cum S. Albuino, tanquam diui tutelares, ab incolis in veneratione habentur. Epiſcopus ipſe vtriuſq; poteſtatis tam ſecularis, quàm ſpiritualis ius habet, eſtque Imperii Princeps, Archiepiſcopum Saltzburgenſ. Metropolitanum agnoſcens.

Schvvatz, villa in Tyrolenſi comitatu, exorta ante paucos annos, propè quam in Falckenſtein & Erbſtollen incredibilis theſaurus argenti & æris ſine ceſſatione, die noctuq; per multa millia hominum metallicæ rei operam dantium, eruitur, tunditur, conflatur. Effodiuntur quoque ibidem cum metallis nobiles quidam lapides, potiſſimùm Magnes & Malechites. Ex quibus Malechites tam præſtans & nobilis iudicatur, vt non cedat Tuiſcois dicto. *Schvvatz.*

Tridentum ciuitas & caſtrum pro vna parte Ducum Auſtriæ, pro alia verò Epiſcopi Tridentini. *Tridentũ.*

ITALIA.

Italia, Prouinciarum orbis primaria, vti nomen pro temporum rerumq; viciſſitudine ſæpiùs mutauerit; Nam & Oenotria, Auſonia, Heſperia, Saturnia, &c. dicta fuit: ſic etiam eius termini & fines variè ab auctoribus deſcribuntur: poſterioribus tamen ſeculis hi ſtatuti; Flumen Va- *Italia.*

rus,inde linea per Alpes Coctias,montem Adulam,Alpes Rhæticas, adiunctaque iuga porro ad amnem Arſiam,

Hiſtriæ terminum: Hoc vnum latus, cætera maria alluũt. Ptolomæus eam in peninſulæ formam deſcribit, quam materia tribus lateribus circumfundunt, vno vallunt Alpes. Italiam varii vario modo diuidunt, communiter in Orientem & Occidentalem; quas Appenninis diſtinguũt montibus, nobis magis arridet ea diſtinctio, quæ in partem fit Septentrionalem & Auſtralem.

PEDEMONTI DVCATVS.

Taurinũ. *Taurinum* Metropolis eſt Pedemonti, ad montium radices in Pado ſita. Antiquis dicta Auguſta Taurinorum. Hanc ciuitatem perluit fluuius Duria: Ciuitas vetus eſt, à Gotthis deſtructa, poſtea minori tamen circuitu reſtaurata. Hodie viſitur forma quadratâ, cum portis quatuor, nobilitate ciuium maximè clara, ſplendidis autem ædificiis ornata, inter quæ ſummum templum. Mirificè rebus

omni-

omnibus ad vſum vitæ neceſſariis & vtilibus abundat. Gymnaſium habet omnium diſciplinarum.

Suſa, vetus ciuitas, à Plinio Seguſium dicta, iuxta Caniſii radices, ſupra quam Alpes geminâ via patent, in Galliam vnâ, quæ ad dextram in Sabaudiam, altera, quæ ad læuam Gratianopolim ducit. *Suſa.*

LIGVRIA.

Niza, caſtrum habet inexpugnabile, olim à Barbaroſſa & Gallis fruſtrà expugnatum. Hîc Paulus III. pacem compoſuit inter Carolum V. & Franciſcum I. Regem Galliæ. Huc omnes deferuntur merces, quę mari in Pedemōtum & Sabaudiam inferuntur. *Niza.*

Monacum, nomen quibusdam ſumpſit ab Hercule Moneto, aut ab Hamo (ita enim antiquitùs linguâ Aramea vocabatur) quo Hercules Ægyptius rediens ex Hiſpania docuit incolas piſcari. *Monacum*

Torbia, patria eſt Pertinacis Imperatoris. *Torbia.*

Ventimiglia, valdè laudatur à pretioſis vinis muſcatellinis. *Ventimiglia.*

Ablenga, caput antiquorum Ingamiorum, & patria Proculi Imperatoris. *Ablenga.*

Sabatia vel *Sauona*, ſatis celebris hodie ratione Iulii II. Pontificis. *Sabatia.*

Genua.

Genua, nomen ſumpſit à Genuo filio Saturni, vel à Iano ſecundum alios. Alii à Iano poſt bellum Troianum fuiſſe auctam exiſtimant. Antiquitus nobilis valde fuit, ſecuta ſemper partes Romanorum. Primùm paſſa eſt à *Genua.*

Magone

Magone Carthaginenſe: poſteà iterum extructa à Corne lio Seruilio conſule. Deinde iterum circa annum Chriſti

DC. deſtructa à Rotario Longobardorum Rege. Carolus autem Magnus hanc ciuitatem iterum recuperauit, atque Imperio ſubiecit, præfecitque ei Comitem annis circiter centum. Hodiè eſt Metropolis Liguriæ, tum Septentrionalis tum Meridionalis, vna ex ditiſſimis totius Italiæ. Portum maris habet inſignem. In hac ciuitate aſſeruatur catinus ille glorioſus, in quo Chriſtus cum diſcipulis ſuis agnum comedit paſchalem.

THVSCIA.

ſiue

HETRVRIA, vulgò TOSCANA.

Piſa. *Piſi* vrbs inter amnes Anſer & Amnum ſita, extructa à Pelaſgis, vel (vt alii) à quibuſdam, qui ex Peleponeſo huc ſeſe contulére. Antiquitus vna fuit ex duodecim ciuitatibus, quæ Thuſciæ dominabantur, ceſſit Imperio Romano, cui fideliſſima extitit, cum Barbaris Italiam inuadentibus, in Oriente cum Saracenis, in Occidente cum Genuenſibus prælia feliciter commiſit plurima. Sardiniam è manibus Maurorum eripuit; Palernum ab iiſdem recuperauit, Regē Maioricæ cepit captiuum, expugnauit Carthaginem, ſuccurrit Americo in Alexandria. Poſteà coacta fuit à Gioanne Monteacuto Anglo ſeruire & obedire Florentinis. Academia eſt hoc tempore celebris. Palatia habet excellentiſſima ad fluuium Arnum ſita. Hîc ſedes eſt ordinis equitum S. Stephani, cuius autor fuit Coſmus Medices primus illorum Dux. Archiepiſcopatus dignitate gaudet.

Luna. *Luna*, ciuitas antiquiſſima, olim valdè celebris. Vocata fuit linguâ etruſcâ *Ettriara*, quod ſignificat Lunam. Græcis dicta *Seline*. Sita eſt in Arietina ora, Liguriæ proxima. Ingentes eius hodiè ruinæ tantum ſuperſunt, cum aliquot piſcatoriis caſis, quæ hodiè nomen ſeruant Lunigiana.

Liburnus. *Liburnus* vulgò *Liuorno*, ciuitas mercaturâ celebris. Variæ huc appellunt naues ex locis Septentrionalibus, & potiſſimùm ex Anglia. Huic præiacet in mari ad 1000. paſſus, ſcopulo impoſita Pharos excelſa turris, è cuius ſummo faſtigio noctu fax ingens nauigantibus prælucet, ad quam curſum dirigere tutò queant.

Popolonia. *Popolonia*, ciuitas antiqua, in qua Romani exercitum

ſuum habere ſolebant: maximæ admirationis ibi fuit Iouis ſtatua, cum mirabili artificio ex vna vite ſola eſſet conſtructa. Hic victus fuit Genſericus Rex Vandalorum à Baſilio Capitaneo Leonis. Hodiè eius tantùm ſuperſunt reliquiæ, inter quas marmora inueniuntur literis antiquis Hetruſcis ornata.

Portoferatũ. *Portoferatũ*, ciuitas arcem habet penè inexpugnabilẽ.

Plumbinũ. *Plumbinum*, arce fortiſſimâ munitum eſt.

Orbitellũ. *Orbitellum*, ſitum eſt ſupra lacum: Hîc Rex Catholicus præſidium habet Hiſpanorum.

Coſa. *Coſa*, ciuitas deſtructa (vti referunt hiſtoriæ) à Talpis.

Cornetũ. *Cornetum*, ciuitas antiqua cum optimo portu, qu munitur adhuc authoritate Põtific. cui hæc ciuitas paret.

Ceria. *Ceria*, huius incolæ ſuſceperunt virgines Veſtales, fugientes rabiẽ Gallorum Romam vaſtantiũ: ideoq; & à Romanis pro ciuib. eorum habiti ſunt, præterquã ꝙ ſuffragium in Senatu non haberent: vnde contra eos, qui votum in conſilio non habent; vulgatum eſt prouerbium: Scrib in Ceretum tabulis. Res quoq; ſacræ ab hiſce denominatæ ſunt, quod religioni & ceremoniis valdè eſſent dediti.

Portus. *Portus*, huius prælatus vnus eſt eorum ſex, qui aſtar conſecrationi Pontificiæ.

Coſmopolis. *Coſmopolis*, ciuitas diues ob ferri copiam, cuius fodin circa eam ciuitatem ſunt inſignes.

Luca. *Luca* antiquitus dicta Fridia, & Aringa: Hodie n men habere putatur à Lucio Lucomone. Fuit olim cel bris hæc ciuitas ob milites, quos ea miſit præſtantes. R ſtaurati eius muri à Deſiderio Rege Longobardorũ. Po eà cum ad Imperatores Germaniæ deueniſſet, libertate

ſibi à Rudolpho Imp. comparauit pretio 12000. ducatorum. Hodiè libertate ſua gaudet ſub Rege Catholico. Hîc cum magna veneratione oſtenditur imago crucifixi, de qua multa narrantur miracula. Vrbs eſt mediterranea ad montes Lunæ incumbentes ſita.

Pratum. *Pratum* oppidum inter caſtra quatuor totius Italiæ fortiſſima cenſetur.

Phæſulæ. *Phæſula*, ciuitas, antiquitus admodum celebrata. Vna enim erat ex primis duodecim Hetruriæ, in qua Augures & vates, qui prodigia voceſque & apparitiones volucrum exponebant, habitaſſe dicuntur. Hodiè huius veſtigia tantùm cernuntur extra Florentiam, haud procul in Apennini colle.

Florentia. *Florentia* nomen quibuſdam habere creditur à flore, quod videlicet in medio Hetruriæ inſtar floris campi ſedeat. Sicuti etiam longo tempore pro inſignibus vtitur Lilio. Vel dicitur Fluentia, cùm ſita ſit ad fluuium Arnum. Aliqui exiſtimant olim dictam Arminam. Sita eſt ſub cœli plaga benigna, cum aëre perfectiſſimo. Antiquitus colonia fuit Iani, aucta poſteà ruinis Phæſularum: Sicuti Roma ex ruinis Albæ longæ. Hanc ciuitatem è tyrannide Longobardorum eripuit Carolus Magnus poſteà ſemper fuit libera, vſque ad tempora Caroli V. qui eam victam in gratiam Clementis VII. dedit eius cognato Alexandro Medices, hactenuſq; ciuitas Medicæis Ducibus Hetruriæ paruit. Ciuitas hodiè eſt Hetruriæ totius Metropolis amœniſſimo loco ſita. Ab Oriente & Septentrione collibus amœniſſimis & vndiq; fructiferis arboribus veſtitis cincta, medii theatri inſtar. Occid. latere mediam

in planiciem incedit, videturq; ferè vmbilicum Italiæ tenere: Nobiliſſimis ædificiis cum diuino cultui, tum ciuium vſui paratis nitet.

Inciſa. *Inciſa*, caſtellum, nomen habet à Saxo, quod ibi inciſum eſt propter curſum fluuii Arni. Patria eſt Francisci Petrarchæ.

Volatera. *Volatera*, ciuitas conditore Iano inſignis. Prope hanc ciuitatem magna copia Alabaſtri effoditur, multaq; inueniuntur antiqua monumenta inſculpta literis Hetruſcis antiquis.

Cluſi. *Cluſi*; Hîc fuit vnus ex quatuor antiquis Labyrinthis toto orbe formoſiſſimis: Hunc Rex Porſena fieri curauit: vbi inueniuntur hodiè marmora antiqua inſculpta literis antiquis Hetruſcis, quæ videntur eſſe reliquiæ ſepulchri dicti Regis. Hæc ciuitas olim etiam fuit vna ex XII. præcipuis Hetruriæ.

Sena. *Sena* extructa à Gallis Senonibus ſupra montem ad fluuium Blandum, 809 circiter ſtadiis diſtat à Roma. Ante paucos annos fuit Reſpub. libera; hodiè ſub Duce Hetruriæ, qui eam emit à Philippo Rege Catholico. Ciuitas hæc valdè fauet exteris, ideoq; meritò Academia ibi conſtituta fuit.

Peruſium. *Peruſium* colli inſidet Appennino, formâ ſtellari, maiore parte agri fructiferis & amœnis, aſſurgente collibus, vini nobilis, olei, ficuum, pomorum, aliorumq; optimorum fructuum, fertilibus: ſubter vrbem ad Aſſiſiam, item ad Tuder verſus, iuxta Tiberim, campi ſternuntur iucundi, tritico, cæteroq; frumento copioſi. Naturâ loci vrbs munita eſt; nobilis ædificiis, cum priuatis ciuium, tum

cul-

cultui diuino dicatis, nitens: itemq; nobili ac largo fonte, qui medium vrbis habet. Populus frequens, ac animis ingeniiſq; ſummis, nec minùs ad literas quàm arma prõptus. Vnde vſitatum Italis prouerbium: *Peruſini ſoperbi, & bon ſoldati, & la melior ſpada del papa.* Eius initia CC.LX. poſt vniuerſale diluuium anno grauiſſimi auctores attribuunt. Aliquot deinde annis Mons Solis ab Armenis Ianigeniſq;, Gryphoniis, nouis eſt ædificiis auctus. Ex increſcentibus indies ædificiis poſt Gryphoniorum aduentum, Pelaſgi aliæq; Græcanici nominis gentes, in Italiam traductæ, auxerunt Peruſiam, eamq; inter prima Hetruriæ capita XII. conſtituerunt. Hæc ciuitas anno M.D. XXXIX. ob impoſitum vectigal à Pontificis auctoritate deſciuit. Hinc vtrinq; magnis belli motibus excitatis, externa planè auxilia deſperans, ingenti cum damno in poteſtatem Pontificis rediit. Ab eo tum datus præfectus eſt Bernardinus Caſalenſis Caſalenſium Epiſcopus, qui arcis initia poſuit, cuius præſidio ciuitas in officio fideque de cætero contineri poſſet. Ea arx, nunc perfecta, propugnaculis, muris, aggeribus & machinis æreis valdè munita, præſidioq; firma, obedientiæ, vnitatis paciſque conſeruatrix exiſtit. Porrò non tam larga Liberi Cereriſq; dona, non tam præclara ædificia, non tam fons ille limpidus atque perennis, quàm vniuerſale Gymnaſium, incredibili eruditiſſimorum virorũ turba illuſtre, Peruſinam hanc patriam exornat. Quod anno poſt natum CHRISTVM M. CC.XC. florere cœpit, variis priuilegiis ornatum. Hic Baldus ius ciuile profeſſus eſt, tantâ magnificentiâ ac gloriâ, vt ſummus iuris commentator & terreſtre quoddam

numen vocaretur, ac vt id Gymnaſium non docendo tantùm ſed & ſcribendo quàm celeberrimũ redderet, eius denique nomen ad exteras quoque nationes transmitteret, librum de Repreſſaliis ibidem ſcripſit; poſtremò legatione functus ad Carolum Imperatorem prima priuilegia impetrauit. Iuris ſtudia in hoc Gymnaſio præ cæteris facultatibus præcipuè florent. Videre quippe eſt in vno eodemq; tempore LXX. iuris Doctores, quorum XXV. ius continuò docent. Et fit, vt eadem hora quatuor diuerſi Ordinarii, vt vocant, tam matutino quàm pomeridiano tempore, vnam eandemque iuris materiam in concurſu profiteantur, & lectionibus finitis de ſummis apicibus iuris, inter ſe digladientur ac diſputent, & omnia quæ incidere poſſent, dubia ad amuſſim examinent, cum maximo ſtudioſorum aſtantium fructu. Ad hæc autem fouenda & conſeruanda exercitia, magnis impenſarum ſumptibus elegantiſſima ſunt fundata collegia, in quibus annuo cenſu, vitæ ſubſidia ſtudioſis ſuppeditantur. Eſt collegium vetus & nouum, vulgò Sapientia vetus, Sapientia noua: quarum illa D. Gregorio ſacra, Epiſcopo loti, vt prouiſori; Hæc Priori Canonico Cathedralis Peruſinæ & Conſulibus, Mercantia vulgariter, paret. Noua D. Hieronymo ſacra, ædificatá abs Epiſcopo Guidaloto, in qua fundatione perpetuò ſunt quatuor ſtudioſi Germani, quatuor Hiſpani, totidem Galli & Vltramarinii. Reliqui omnes admittuntur Itali. Eius fundator fuit Petrus Capocius S. R. Eccleſiæ Cardinalis, qui Fridericum Imperatorẽ ſchiſmaticum perſecutus eſt, vt Platina in vita Gregorii IV. perhibet. Eſt & aliud Bartholinum Collegium, recenti fun-

ti fundatione, ab eius appellationis Doctore, aliquot ſtudioſorum commoditati inſtitutum. Sed iſtius Gymnaſii magnificentia paucis explicari non poteſt. Quemadmodum nec breui narratione Peruſina ingenia, quæ non modò patriam, ſed Italiam omnem illuſtrârunt. Peculiare de hac vrbe præter Leandri in ſua Italica Typographia edidit opuſculum Marius Podianus orator inſignis, quo ſingularis ingenii, eruditioniſq; ornamentum poſteritati exhibuit.

Volſena; hic quondam ſerui ſuis dominis repugnarunt, cui occurrit Porſena rex eorum. *Volſena.*

Ciuitas Caſtellana, vulgò *Citta Caſtellana*: antiquis fuit celebris ob templum illud famoſum Deæ Feroniæ. *Ciuitas Caſtellana.*

Viterbum, ciuitas antiqua, fonte excellenti ornata; nec longè diſſita à thermis Bolecanis. *Viterbũ.*

Oſtia, ciuitas ampla olim fuit, vt ex ruderibus apparet, hodiè autem redacta eſt in arcem & exiguum oppidũ. Portus autem ipſius ſtupendæ & incredibilis magnificentiæ fuit, muris velut brachiis erat circumdatus, (in quibus habitationes variæ) in arcus extructis, quo mare fluxu arénas expelleret, præter quos murialii erãt turriculis diſtincti, qui totum portum ambiebant. Portas habuit, quarum primaria Romam ducebat, larga Cannam & palmos ſex cum dimidio. Templum forma rotunda, aquæductum, portam ſecundam largam cannam vnam, palmos tres cum dimidio. Viam circum interiorem murum minoris portus, murum interiorem cum annulis ferreis alligandis nauigiis, quando & ſpatio eidem muro infixæ erãt columellæ. Domus in quas exponantur merces, ſuper co- *Oſtia.*

lumnas

lumnas extructas, quæ columnæ inter ſe diſtabant canna duas, palmum vnum cum dimidio, porticum excipiendi minoribus nauigiis cannarum XXV. Os parui portus la tum erat cannas LVIII. Canalis à fluuiolo portumqu vſq; largas cannas V. Palatium Regium in ipſo portu erat Maiori portui moles erat obiecta, quam quò ſtabiliùs fun daret Claudius Cæſar, nauem antè demerſit, qua magnu obeliſcus ex Ægypto fuerat aduectus, de qua naui Plinius Abies, inquit, admirationis præcipuæ, viſa eſt in naui, qua ex Ægypto Caii Principis iuſſu & obeliſcum in Vatican circo ſtatutum, quatuorq; truncos lapidis eiuſdem ad ſu ſtinendum eum adduxit. Qua naui nihil admirabilius vi ſum in mari, certum eſt C.XX.M. modium lentis pro ſa burca ei fuêre. Longitudo ſpatium obtinuit magna e parte Oſtienſis portus, latere læuo: ibi namq; demerſa eſ à Claudio principe. Arboris eius craſſitudo quatuor ho minum vlnas complectentium implebat. Os portus ma ioris Orientem verſus largum erat cannas L. Os auten Occidentale latitudinis eiuſdem. A porta Romam verſu ad molem portus maioris longitudo, cannæ mille trecen tæ ſeptuaginta octo. Latitudo autem eiuſdem portus can næ quingentæ quinquaginta circiter. Cannæ & palmi mẽ ſuræ ſunt, quarum Architectis Romæ vſus eſt. In hoc po tu fuit ædes Portumni, qui portubus præeſt, in cuius ædif catione portumnalia facta ſunt. Excitauitque idem Prin ceps marmoream in mari turrem, inſtar Alexandri Phar vbi nocturna lumina affixa, viam nautis portum ſubitu ris, aperient; quæ hodiè marinis fluctibus ceſſit, vnà cu portu. Extant hodiè in ambitu magnæ ruinæ ciuitatis Po

tuer

tuenſis, cum templo S. Luciæ, quæ nunc eſt tertia dignitas poſt Rom. Quem locum hodiè interſecat pars quota Tyberis, & riuus ipſe vocatur Fluuiolus.

Terracina, antiquis dicta Anxur, celebris propter magnum illud templum Ioui Imberbi ſacrum. Hoc autem ſignificauit antiquâ linguâ Volſcorum Anxur. *Terracina.*

Amicla, ciuitas antiqua, propè Terracinam quæ tota periit, ob ſilentium; vnde prouerbium; Amiclæ ſilentio periêre. Hic viperæ adeò venenoſæ referuntur, vt contra illorum morſum nullum dicatur eſſe remedium. *Amicla.*

Roma.

Roma mundi caput, quam nomen alii deſumpſiſſe dicunt à Roma nobiliſſima puella, quæ eò ſe contulit poſt Troiæ deſtructionem. Alii à Romo filio Æneæ & Lauinæ: Alii ab Hetruſcis ædificatam, & à verbo Hetruſco & Aramæo Romam, quod exaltationẽ ſignificat, denominatam volunt. Præcipua tamen ſcriptorum pars nomen deducit à Romulo, à quo ædificatam eſſe tradunt, ab eoq; annos Romanorum initium ſumere compertum eſt. Ædificata eſt Roma ad Ripam Tyberis: Senſimq; creuit ita, vt ſeptem colles comprehenderet, & ambitus eius eſſet viginti duorum milliarium, in quo & triginta quatuor erant portæ & 374. turres: adeò erat hominibus referta, vt ea ſola exercitum poſſet inſtruere trecentorum millium virorum. In regimine valdè fuit inſtabilis: primò nanq; recta fuit à ſuis Regibus: poſteà reiecto Tarquinio Superbo, eam rexerunt Conſules; deinde Decemuiri: hos iterum Conſules ſunt inſequuti: Demum in manus incidit *Roma.*

ROMA.

Impe

Imperatorum. In hac ciuitate tres fuerunt Tribus, Prima à Rege Tatio dicta eſt Tatienſis: Altera à Romulo vocata Ranenſis; Tertia demum à Lucumono Tuſco Lucerenſis, In ſingulis tres fuere ordines. Primus Patriciorum ſiue Senatorum, qui orginem ſumpſit à centum patribus ibi à Romulo conſtitutis, huic ordini licitum erat geſtare togam purpuream: Alter fuit Equeſtris, huic permiſſum fuit (modò facultates ferrent) geſtare annulos aureos equo accepto ac publico: Vltimus erat plebis, quo reliqua ciuiū pars comprehendebatur. Recta fuit ciuitas à duobus Cōſulibus, qui propoſuerunt executioniq; mandarunt ſingula, tamen ſecundum ordinem Senatus, vniuſque ex Tribunis plebis. Fuit prætereà Cenſor, cuius erat caſtigare mores corruptos, cuius authoritati etiam Conſules ſubiecti erant. Adhæc Prætori licebat (cum populi tamen conſenſu) nouas condere leges, aliasque vſitatas tollere, cui etiam licitum erat punire grauia facinora. Quæſtorum alii prouidebant rei monetariæ, alii delictis certis puniendis. Ædiles currules curam gerebant earum rerum, quæ ad publicum ſpectabant, vti templorum, platearum, fontium, &c. Cereales prouidebant menſuris & ponderibus. Tribunis Monetalib. commiſſa fuit cura monetæ cudendæ. Dictator cum Regia authoritate, rerum quas adminiſtrabat, nullam tenebatur reddere rationem: hic tantùm tempore neceſſitatis fuit electus: durabatq; id officium ſex menſibus. Augurum erat videre, vt nihil fieret in publico, q; Auguriis repugnaret. Rebus religionis præerant ſummus Sacerdos ſiue Pontifex, Flamines, Protoflamines, Sacrificulus, quibus incubuit cura ſacrificandi

Diis eorum, populoq; indicandi feſta & ſolennitates religionis eorum: ciuitatemque expurgandi à rebus ſiniſtris, quas Haruſpices minitabantur. Supra omnes Deos Deaſq; honorârunt Veſtam, cui ſeruârunt viuum ignem Virgines Veſtales. Abolita ſuperſtitione Ethnica, in hac ciuitate reſidet Papa, qui ciuitatem hanc accepit donô à Conſtantino Imperatore. Ad hanc dignitatem Papalem non peruenitur per nobilitatem ſanguinis, ſed per ætatē, doctrinam vitæq; ſanctitatem; eligiturq; à Cardinalibus per voces & adorationem in conclaui; quod non ingrediuntur, niſi peractis exequiis Pontificis defuncti, cantataque miſſa Sanctus S. In qua electione ſi morentur diutius, cibus eis adfertur ſufficiens. Electum Pontificem ferunt ad S. Petrum, vbi pedes eius oſculantur. Interim famuli palatium electi ſpoliant. Dum Pontifex coronatur, ſtuppam ante eum accendunt, dicentes: SIC TRANSIT, SANCTISSIME PATER, GLORIA MVNDI.

Marinum *Marinum*, forſan villa Mariana, ſedem habet in fine Campaniæ.

Beletri. *Beletri*, caput antiquorum Volſcorum, vnde originē traxit Auguſtus I. Mundi Imperator.

Albanum. *Albanum*, forſan reliquiæ ſunt Albæ longæ deſtructæ, in qua regnarunt quindecim Reges, qui omnes Syluii dicti. Hîc Iouis Latialis templum, in quo feriæ Latinæ celebrantur: à Tarquinio Superbo fuit extructum.

Atriccia. *Atriccia*; Hîc Oreſtes conſecrauit ſtatuam Dianæ, quam tulerat ex Taurica Cherſoneſo.

Pipernū. *Pipernum*, hîc notabile eſt reſponſum quorundam ciuium ad Senatum, quærentem, qui vellent pacem com-

poſitam

poſitam? Reſponderunt nanque perpetuam cupimus, ſi bona ſit & honeſta; breuiſſimam verò, ſi fraudulenta & inhoneſta.

Pilaſtrina in Via Latina, poſt Syluam dictam Aglio nomen ſumpſit ab antiqua Præneſte. Hic celebre illud templum fuit Deæ Fortunæ. *Pilaſtrina*

Tuſculum; Hic Cicero compoſuit Quæſtiones Tuſculanas. *Tuſculũ.*

Anagna caput antiquorum Hernicum. Fuit ciuitas antiquitus hæc valdè celebris & potens, donec ciues eius auſi fuerunt Bonifacium Pontificem capere, poſteà nanque ad miſerias redacta eſt. *Anagna.*

Tiuoli antiquitus celebris fuit per Sibyllam Albuniam, quæ Tarquinio Superbo libros tulit, quos Romani in conſultationem adhibebãt, cùm de rebus dubiis agerent. Hoc verò tempore palatium ibi viſitur ab Hippolito Cardinale Ferrariæ conſtructum, tanta pompa, vt dicitur, nec magnificentius nec ei æquale viſum fuiſſe ab antiquitate. Inter cætera fons ibi eſt admirandus, qui artificio aquæ exhibet voces plurimarum auium, Orpheumq; marmoreum lyram ſonare facit. Apud ciuitatem hanc in aquis Albanis lapilli producuntur, adeò ſimiles ſaccharo confecto, vt nemo poſſet diſtinguere: vnde in prouerbium apud Italos enatum, quando id, quod non eſt, oſtenditur; *Confettion di Diuoli.* *Tiuoli.*

VMBRIA
ſiue
DVCATVS SPOLETANVS.

Eugobium Caſtellum

Eugobium Caſtellum, in quo inuentæ ſunt aliquot tabulæ metallicæ inſculptæ literis antiquis Hetruſcis.

Mons Falconis.

Mons Falconis hoc tempore celebris ob Beatam Claram, quæ ibi membris integris atque in vultu colore ſplēdido tanquam viua ſeruatur.

Aſciſium.

Aſciſium locus celebris eſt corpore S. Franciſci, ad quem vndique fit maximus populorum peregrinationis gratiâ concurſus.

Montone.

Montone. Hinc prodierunt illuſtres belli Duces Braccius,& Nicolaus Piccininus ,qui militarunt ſub Alberico *di Cunio*.

Spoletum

Spoletum .Metropolis Ducatus,ciuitas pulchra & benè extructa.

Ceretum.

Ceretum. Hinc vocantur apud Italos Ceretani, qui huc illucq; vagando ſub vmbra peregrinorum vulgus decipiunt,Circumferaneos Latinè dicere licebit.

Nurſia.

Nurſia ſita ad lacum, vbi multæ ſunt fabulæ de Sibylla,quam in antro ibi putant viuam, ſemelq; ſpatio ſeptimanæ in ſerpentem mutari. Cuſtodia circa antrum illud eſt,ob ſceleratos, qui incantationibus vtuntur, arcendos.

Todi.

Todi.Hæc ciuitas antiquitus fuit celebris, ob oraculum,quod Mars in forma auis ſedens ſupra columnam ligneam,dedit.

SABINA.

Falachrima.

Falachrima. Hinc originem traxerunt Veſpaſianus & Titus Imperatores.

Narni.

Narni. Hinc Nerua Imperator: licet alii eum exiſti-

ment

nent Hiſpanum. Item Gattamelata Capitaneus Veneto-
um valdè celebris, qui eorũ imperio adiunxit Patauium.

Otricolo. Non longè hinc apparent reliquiæ pontis mirabilis, quo coniungebatur vtraq; ripa Tyberis. Otricolo.

Palumbara caput Cruſtmerorum. Hîc Claudii Conſulis temporibus lapis ſacer templi fractus fuit ab aue *Sanguale* dicto, roſtro ſolo. Palumbara.

MARCA ANCONITANA,
antiquis
PICENVM.

Fermo ciuitas nobilis ad mare verſus Auſtralem partem ſita. Fermo.

Riganata. Mercatus eſt ſingulis annis hic valdè celebris. Riganata

Lauretum. Hîc eſt cubiculum Beatæ Virginis matris Chriſti Saluatoris, quod delatum eſt per Angelos primùm ad locum dictum Frume, poſteà huc, vbi propter miracula complurima, quæ quotidiè à B. Virgine ſibi deuotis largiuntur, maximam videre eſt peregrinorum ex variis locis prodeuntium concurſum. In hoc cubiculo aſſeruatur imago B. Virginis, quæ à D. Luca picta dicitur. Laurerũ.

Ancona vel *Ancon.* Vrbs antiquiſſima, ſita eſt ſub ipſo Cymeria vel Cumero promontorio, qua ſe in mari torquet, nomen deſumpſiſſe videtur ab oræ huius flexu cubi formam efficiente: Nam is Græcè ἀγκών dicitur. Portus hîc nobiliſſimus, cùm naturâ, tum opere & arte clauſus, ideò & tutus eſt, vt tam magnitudine quàm opportunitate inter primos atq; nominatiſſimos orbis terrarum vniuerſi poſſit annumerari. Olim in hac ciuitate veluti in altero Tyro tincta fuit purpura. Ancona.

Peſa-

Peſarum. *Peſarum* ab auro dictum videtur, quod Galli ex ſpoliis Romanæ vrbis acceptum ponderarunt: hoc Itali Peſar dicunt: Hic communiter aër valdè eſt grauis.

Aſoli. *Aſoli:* ciuitas in medio duorum fluminum ſita.

Macerata. *Macerata.* Hic eſt ſedes Gubernatoris huius territorii, vigetq; & hic ſtudium.

Camarinum. *Camarinum.* Caput ſui Ducatus, ciuitas valdè fortis, ſita in iugo quodam Montis Apennini.

Fabrianũ. *Fabrianum* oppidum lautè ædificatum, coloniſque frequens, maiori ex parte artificibus chartarum, quæ hic laudatiſſimæ fiunt, tantâ copiâ, vt plurimis Italiæ regionibus, atq; Conſtantinopoli, & aliis inſuper orbis partibus ſufficiant.

Vrbinum. *Vrbinum* ciuitas huius tractus præcipua, caſtrum habet fortiſſimum, in quo reſidet communiter eius Dux.

ROMANIA
antiquitus
GALLIA TOGATA.

Conca. *Conca.* Huius tantum ſuperſunt reliquiæ ad maris vndas tranquillas ſitæ.

Ariminũ. *Ariminum* ad latus fluuii Marechiæ, nomen accepiſſe putatur aliquibus à dicto fluuio, quem antiqui Ariminium dixêre: aliis verò à verbo Arimeni, quod apud Arameos ſignificat Leonem numerantem propter Herculem, qui pelle Leonina veſtitus numerauerit heroës omnes, qui cum eo veniebant contra Gigantes Flegreos. Sita eſt in planitie, imminentibus à meridie collibus amœnis, & vitium, olearum, ficuum aliarumq; fructiferarum arborum,

qui-

quibus conueſtiti ſunt, vbertate fœcundiſſimis: Ab ortu & occaſu latiſſimi ſe campi pandunt ad modum frumentarii; Septentrionale latus alluit Adria. Rerum omnium ad vitam vtilium copia mirificè abundat, ædificia complura habet memorabilia, cùm primis inſignem arcum triumphalem ab Octauio Auguſto factum ad portam quæ Orientem & Piſaurum ſpectat. Supereſt etiam pars Theatri ex latere cocto, ad mare verſus, ſummæ antiquitatis. Multæ quoq; paſſim vetuſtæ inſcriptiones leguntur, vnde vrbis antiquitas apparet. Palatia quædã inſuper ſumptuoſa ſunt, maiori ex parte à nobili Malateſtarum gente cõdita; Fonsque ſplendidiſſimus in foro, dulces ac nitidas proiiciens aquas. Ariminum in ditione Romanorum fuiſſe, quàm diu ſtetit illorum imperium, & Exarchis etiam paruiſſe, dein iis ſublatis, in poteſtatem Longobardorum redactum, illiſq; item debellatis, ad Italiæ Reges, denique ad Imperatores Germanos & Malateſtas, vti Cæſarum vicarios deueniſſe, ex hiſtoriis colligitur. Extra Ariminum ad occidentem pons apparet ſumptuoſus in Arimino amne, ab Octauio Auguſto factus, Flaminiam viam Emiliæ, ſimulq; ſuburbia ciuitati iungens. Vnus hic ex quatuor pontibus ab Auguſto, ſumptu artificioq; præcipuo iuxta reliquos immemorabiles, factis, in Flaminia, quæ maiori ex parte ſilice ſtrata, bitumineq; munita, vti etiamnum multis in locis apparet, vſq; ad vrbem Romam ferebat. Conſtans hic pons marmore quadrato totus, arcubus quinis, ſupraque ſpondis, vtrinque perpulchris, in latum pedes XV. in longum CC. continet ſpondarum ... na.

Parſina. *Parſina.* Patria Plauti Poëtæ Comici.

Candiano *Candiano.* Portus maris; hîc ad ſecuritatem maris Adriatici Romani habuerunt exercitum inſignem.

Rauenna. *Rauenna.* Antiquitus fuit ad vndas marinas ſita. Ciuitas valdè antiqua, cùm aliqui eam ab Armenis, aliqui à nepotibus Memrotæ Gigantis, alii à Feſſalis extructam putent. Varias paſſa eſt fortunas, nūc ſubfuit Imperatoribus Romanis: nunc ſub Longobardis, quibus opera Gallorum pulſis, Eccleſiæ tradita fuit: poſteà libera extitit; deinde Venetis ceſſit; hodiè quieſcit ſub Eccleſia.

Fraenza. *Fraenza* diuiditur in duas partes à fluuio *Lamone*. In hac ciuitate vaſa ex creta parantur totius Italiæ pulcherrima.

Britta. *Britta.* Hîc fuit Albericus valdè celebris in arte militari, quam didicerat à Bertonibus.

Bononia. *Bononia.* Antiquitus dicta Felſina. Sita eſt ad flumen Renum, inſignis magnitudinis, amœniſſima omnium ciuitatum eius tractus. Primùm fuit Reſpublica, poſteà occupata à Bentiuolis, operâ Papæ Iulii venit ad Eccleſiam; regitur tamen libera à quadraginta Senatoribus. Ciuitas valdè eſt antiqua, populumq; habet tam bello quàm paci aptum. Hîc reſidet Legatus Apoſtolicus, cui incumbit præeſſe iuſtitiæ. Incolæ omnes exteris ſunt addictiſſimi; quæ res non parùm attulit ornamenti ipſi Academiæ, tū celeberrimæ, tum antiquiſſimæ, vt non immeritò Mater ſtudioſorū diceretur ab omnibus. Hîc ante paucos annos docuit Hieronymus Mercurialis, cui ſucceſſit *Codæus* vterq; Medicus, vti ſcripta teſtantur publica, excellentiſſimus. Præterea miraculum illud oraculum Naturæ *Vlyſſes*

Aldrouandus, qui quinquaginta aut circiter annis in ea vniuerſitate rerum ſimplicium phyſin expoſuit, tanta diligentiâ, vt ſimplicium rerum (intellige metalla, metallica, lapides, terras, plantas, animalia, &c.) tam in Europa, quàm in reliquis orbis partibus repertarum tomos ſupra viginti (quos ego oculis meis vidi) compoſuerit, quorum aliquos iam prælo deſtinatos intelligo. Hic præthereà longo tempore anatomen remq́; chirurgicam tractauit. *Tagliacotius* in mutilis ſiue curtatis reparandis cum omnium ſtupore exercitatiſſimus; quot vir ille reſtauravit amiſſos naſos, abſciſſa labia? Verùm opera quæ de hiſce iã parata habet, atque breui in lucem prodibunt, omnibus admirationem excitabunt. Hic præthereà videre eſt illuſtrem virum *AEneam Vizomium*, excellentiſſimũ *Claudium* vtrunque cum maxima vtilitate Medicam praxem profitentem. Té ne omittam *Magine*, qui non veritus es Herculeos in re Aſtronomica ſuſcipere labores, vt nos omnes tædio calculi leuares: Viues ſanè quamdiu vigebit Aſtronomia. Verùm rerum Bononienſium hiſtoriam accuratè deſcripſit reuerendus Pater Cherubinus, qui in ea toto vitæ tempore laborauit.

Ferraria, ſita eſt ad Padum, eſtq́; vna ex famatiſſimis ciuitatibus Italiæ, ornata pulcherrimis palatiis, nobilitate ditiſſima. Academia hîc eſt, quam concurrentiæ cauſâ cum Bononienſibus conſtituit Federicus II. Paucis annis elapſis multos paſſa eſt terræmotus. *Ferraria.*

LONGOBARDIA CISPADANA.

Mutina vulgò *Modena* ſita ad viam Æmiliam, non *Mutina.*

multum diſtat ab Apennino monte, muris ſatis fortibus munita. In hac ſunt palatia pulcherrima à Ducibus Ferrariæ conſtructa.

Forcelli. *Forcelli.* Antiquitus inſula facta à fluuio Leuino. Hic ſibi diuiſerunt vniuerſum orbem M. Antonius Lepidus & Auguſtus.

Mirandula. *Mirandula*, hæc ſola hodiè quieſcit ſub alis Regis Chriſtianiſſimi. Celebris eſt hæc ciuitas ob Ioannem Picum Mirandulanum, qui vultu extitit (vt teſtatur Laurētius Ananienſis, qui eius effigiem ad viuum depictam vidit) angelico: ingenio verò adeò acuto, vti monſtrum ſuæ ætatis fuerit vocatus: Verſatiſſimus in variis linguis & ſcientiis, vt opera eius edita declarare poſſunt.

Regium. *Regium.* Colonia lepidi, cuius prælatus poteſt armatus celebrare ſacrum.

Parma. *Parma.* Peruetuſta eſt ciuitas in ipſa via Æmilia, ſitu plano, quinis ab Apennino paſ. mil. Suburbia, quæ ad occaſum conuerſa ſunt, ab ipſa ciuitate, Parma fluuio diuiduntur, cuius tranſitus ponte lateritio iungitur. Nominis etymon alii à Parma fluuio deducunt, alii à dictione Latina, quæ ſignificat ſcutum, verum ſine ratione, cùm nomē id habuerit, cùm ibi non Latina lingua ſed Hetruſca vigeret, ſitq; extructa ab Hetruſcis: ideò melius à dictione Hetruſca, quæ principale ſignificat, deduci poteſt. Incolæ hodiè ſunt venuſti nobiles, animoſi, ingenioq; ſingulari. Agrum ciuitas habet optimum, amœniſſimumq; & fœcundum, vndiq; campi circa longè lateq; ſternuntur, paſcuis lætiſſimis felices, ſumma opportunitate rei pecuariæ. Vnde in tantum mirabili abundantiâ, lac caſeo figurando

perci-

percipitur, vt copia fidē exceſſerit, nî videris, obtinetque ſummum in tota Italia commendationis gradum, caſeus Parmenſis cum Placentino & Laudanenſe.

Placentia. Ciuitas à Peucenſo capitaneo Gallo dicta putatur: hoc tempore admodum eſt magnifica nobilitate ciuium. Iacet periucundo loco iuxta Padum, ab Auſtro campis amœniſſimis cincta, fructiferiſq; collibus. Agrum habet omnium rerum ad vſum mortalium fertilem: Incolis vberrimos etiam quæſtus reddit admirabilis abundantia caſei, vti de Parmenſi territorio diximus. *Placētia.*

Alexandria in monte Feraci; Patria fuit Pii V. *Alexādria*

Palentia. Hic occiſus fuit Plancus à M. Antonio, & Stilcon victus ab Alarico Gotho, diſtat hæc ciuitas non longè ab Aſti: hodiè eius tantum reliquiæ ſuperſunt. *Palentia.*

Cena caput ſui Marchionatus. *Cena.*

LONGOBARDIA TRANSPADANA.

Mantua. Sita eſt in paludibus Mitii. Huic nomen impoſuit Ocnus à nomine matris Manto dictæ. Ciuitas eſt munitiſſima, ornata pulcherrimis ædificiis, inter quæ hodiè excitant admirationem Cæſaris triumphi, tam affabrè facti, vt cum quauis antiqua & moderna pictura conferri poſſint. Præterea aula ibi eſt ea arte conſtructa, vt nemo in ea tam ſubmiſſe loqui valeat, quin is, dū aures muro apponit, intelligat voces loquentis. *Mantua.*

Peſchiera. Arx inexpugnabilis ferè. *Peſchiera.*

Breſcia. Ciuitas vna ex præcipuis huius tractus, tam ratione caſtrorum nobilium circa ciuitatem, quorum copia ſuperat vniuerſas Italiæ ciuitates; quàm variorum no- *Breſcia.*

bilium aulis intra ciuitatem. Inſtrumenta bellica hîc omnis generis parantur plurima. Hæc libertatem accepit ab Ottone Imper. poſteà variis Dominis ſubiecta fuit; hodiè cū magna tranquillitate quieſcit ſub Veneto Senatu.

Cremona. *Cremona*. Ciuitas valdè magna, populum habet armigerum & fortem.

Crema. *Crema*. Propugnaculum eſt inexpugnabile.

Bergomū. *Bergomum*. Hoc tempore munitum valdè eſt à Venetis. Hîc ſepulchrum eſt Bartholomæi Coleonis celeberrimi belli Ducis.

Griſon. *Griſon*. Ciuitas, vnde nomen ſumunt Retii illi, qui inter Alpes habitant.

Vattis. *Vattis*. Hîc magus quidam tranſiens in ſpelunca quadā imagines certas inſcripſit lapidibus, quibus curarari exiſtimat morbos contagioſos omnium iumentorum, dum ea ter in illam ſpeluncam introduxerint.

Lauda. *Lauda* vulgò *Lodi*; Hîc fit caſeus præſtans, vti de Parmenſi diximus.

Monza. *Monza*. Hîc coronatur Imperator coronâ ferreâ ab Archiepiſcopo Mediolanenſi, ſecundum ordinationem Caroli Magni.

Comum. *Comum*. Ciuitas pulchra & fortis, hinc deſumit nomen Latus Comenſis, vulgò *Lago di Como*.

Papia. *Papia*. Nomen ſumpſiſſe quibuſdam putatur à Papinio Gallo, qui in Italiam tendens hanc ciuitatem valdè illuſtrauit. Antiquis Ticinum dicebatur à Ticino fluuio ciuitatem lambente. Hîc pons eſt vltra Ticinum pulcherrimus totius Italiæ, tecto, quod columnis innititur marmoreis, ornatus. Academia valdè celebris. Ciuitas amœ-

na, ſtu-

na; ſtudiis valdè apta. Inter cæteros profeſſores ibi docet Medicinam vir Doctiſſ. *Conſtantinus Luca* noſtræ ætatis lumen non vulgare, vti tùm eius diſcipuli, inter quos & ego aliquando fui vnus, tùm ſcripta quæ edidit acutiſſima, docere poſſunt abũdè, erga omnes, ſed præcipuè exteros humaniſſimus. Multi præterea alii in variis facultatibus ibi viri ſunt excellentes, quos præterire me cogit libri huius inſtituta breuitas. Antiquitus fuit Regia Longobardorum, vnde ciuitas hoc tempore quàmplurib⁹ ornata eſt turribus anguſtis & altiſſimis, quæ ſenſim propter ruinæ periculum vrgente magiſtratu diruuntur. Templum cathedrale erigi cœpit pulcherrimũ à Vicecomitibus: Verùm id imperfectum adhuc eſt, alioqui omnium iudicio vniuerſa Italiæ templa ſuperaturum fuiſſet. In foro piſcatorio equus viſitur pulcherrimus ex metallo columnæ impoſitus. In hac ciuitate corpus quieſcit B. Auguſtini in tẽplo cum monaſterio ei ſacro, quod Luitprandus Rex ob translatum D. Auguſtini corpus reſtaurauit cum dote ingenti. Ante hanc ciuitatem ab exercitu Caroli V. captus fuit Franciſcus Rex Gallorum.

Mediolanum vna ex maximis Italiæ ciuitatibus; nomen autem ſumpſit à Verucce, quod eſt Mediolanenſium inſigne, & ſue, quod eſt Heduorum, qui Italiam ingrediẽtes hanc ciuitatem extruxiſſe vnà cum Biturigibus dicuntur: Ita tradit Alciatus. Hæc ciuitas multa paſſa eſt variaſq; habuit fortunas, iam libera fuit, iam ſub propriis Ducibus, iam ab Imperatoribus vendita Vicecomitibus, inde poſteà venit ad familiam Sfortiæ. Hodiè reiectis & expulſis Gallis, quieſcit ſub alis Regis Catholici. Maxima in hac **Mediolanum.**

ciuitate

ciuitate omnium rerum negociatio. Ciuitas populoſiſſima totius Italiæ. Hîc quieſcit corpus B. Ambroſii Eccleſiæ Doctoris.

Vigeuano

Vigeuano. Caſtellum eſt valdè amœnum.

Angiera.

Angiera. Hinc Dux Mediolanenſis ſolebat titulum accipere Comitis.

MARCA TARVISANA, vulgò, PATAVINVM TERRITORIVM.

Rouigo.

Rouigo. Hic paſſus eſt inſignem ruinam Adria, vnde & mare Adriaticum nomen ſumpſit: antiquitus ad mare ſita erat hæc ciuitas.

Venetia.

Venetia ſeiuncta eſt à continente circiter quinq; milliaribus: ſita eſt mediis in ſtagnis, in intimo ſinus Adriatici receſſu. Cōdi cœpta eſt circa ann. Domini 421. cùm fama ſpargeretur, Hunnos Danubiū tranſgreſſuros Italiæ inuadendæ causâ, quo tēpore huius oræ gentes, tuta in his ſtagnis inſularum loca, primùm cœperunt habitare. Deinde autem perpetuis incrementis vrbs adeò creuit, vt nunc in admirabilem fabricam vnumq; corpus conflata, circuitu paſſuum octo millia colligat. Ædificiis nitet ſplendidiſſimis, populo opulento ac potente. Et quanquam nihil penè apud ſe (quoniam mediis in ſtagnis ſita eſt) habeat, ex omnibus tamē orbis partibus annona importatur, cuius abundantia, rerumq; ad hominum neceſſitatem ac etiam delicias vtilium, niſi longiſſima narratione conſequi non poſſemus. Habet vicus ſeu plebanicas congregationes 72. quos riui diuidunt, ac tranſitus vbique pontibus iunguntur, quorum 400. cenſentur. Præcipuus verò riuus, quem canalem magnum vocant, totam vrbem interſecat, & circa medium anteà quidem ligneo ponte, nunc verò lapideo magnâ pompâ extructa iungitur. At ne multis magno incommodo circumeunda pontis ſit via, loca habet triginta, ad quæ nauicularum certus numerus con ſidet, quibus ciuitas peragratur, numerus autem earum (*gondulas* vocant) 8000. amplius eſſe putatur. Ciuitas hæc olim exiguo quodam denario recognouit Imperatorem: ſed per eius liberalitatem & magnificentiam, quam ſemper oſtendit Imperatoribus tam Græcis quàm Germanis meruit exemptionē, priuilegiumq; cudendi monetæ, omnemq; poteſtatem Regiam. Regitur Ariſtocraticè, di-

Venetia.

ſtinctaq; eſt in perſonarum tres ordines; Artifices, Ciues & Nobiles: ex quibus penes nobiles ſtat regimen, quod tribus diſtinguitur conciliis: horum primum eſt concilium magnum, quod ingrediuntur omnes Nobiles, qui vigeſimum quintum ætatis annum exceſſerunt. Præterea & alii Nobiles, qui minoris ætatis ſunt, eliguntur ſingulis annis in die feſto S. Barbaræ: Huic concilio incumbit creare officiales, quod calendis miro modo efficitur. Alterum vocatur *Conſiglio di Pregada*, hoc prouidet negotiis ad ſtatum Reipub. pertinentibus. Tertium *Conſiglio di dieci*; inſtitutum propter negocia maximè ardua, vt rebelliones & ſimilia. Vtuntur ritibus propriis, non adhærendo legibus Imperialibus, licet iis ſtudeant, vt cauſas earum cognoſcant, vt tẽpore opportuno iis vti poſſint. Dux electus toto vitæ tempore ea fruitur dignitate, vtiturq; pompa Regia, egreditur in ſede ſub vmbraculo aureo, præcedentibus tympanis argenteis, comitantibuſque variis Legatis. Prouiſionis loco non plus aſſignatur Duci, quàm mille coronati menſtrui, idq; ad conſeruandam libertatem, cui ſtudio incumbunt vnicè. Circum ciuitatem viſuntur multæ inſulæ, quæ videntur Venetis ferè vnitæ: Sunt autem illorum lingua vocatæ *Gindecca S. Angelo della concordia, S. Georgio de Alega*, *Murano* locus iucundus ſitu ædificiiſque Venetis par, ac amœnitate longè præcellens. Hic pulcherrima vaſa conflantur vitrea & Cryſtallina, nec iis ſimilia reperiuntur in vniuerſo. Nonnunquam ex vitro conſtructa fuere organa, quæ pulſatu ſonum reddunt ſuauiſſimum. Item oſtenditur triremis cum remis & malis, omnibuſque rebus neceſſariis ma-

gni la-

gni ſanè artificii: deinde Torcello, Mazzorbo, Burano.

Lignago. Arx eſt munitiſſima. *Lignago.*

Verona. Sita ad fluuium Adigium, ciuitas munita magnæque negotiationis. Hîc videre eſt optimum antiquiſſimumq; theatrum. *Verona.*

Vincentia, ampla & magnifica Marchiæ Taruiſinæ vrbs, ſita iuxta radices collis, duobus amnibus diuiſa. Eſt autem ædificata peroptimè, ac ſplendidis operibus ornata, inter quæ prætorium fori magnificentiſſimum cœnobiumq; D. Coronæ ſodalium Prædicatorum, in cuius fano ſacratiſſima ſpina conſeruatur, ex corona Seruatoris Chriſti, quam huc ex Gallia Bartholomæus Vincentius vrbis Epiſcopus ex ordine Prædicatorum attulit, cui abs D. Ludouico Franciæ Rege fuerat donata. Colunt hanc ſpinam Vincētini præcipuè, deferturq; quotannis per vrbem cum maximis honoribus. Cœnobium hoc etiam pernobilem habet bibliothecam. Aquis Vincentia benè inſtructa eſt, duobus enim amnib. nauigabilibus diuiditur, non tamen æqualibus partibus, Bachilione nimirū & Rerone, qui ex vicinis montibus in ipſa vrbe Bachilioni iungitur. Bachilio quoq; Teſſinam amnem excepit; iuxta Plinii dictum; Abundat vrbs hæc maxima rerum omnium ad vitam vtilium copia, propter ſummam agri amœniſſimi vbertatem, qui frumenti, vini, cæterarumque frugum maximè fertilis eſt. Tanta cum ipſa vrbe, tum in agro, mororum arborum, (quarum fronde bombyces aluntur) frequentia eſt; vt ſummam habeant admirationem. Verùm hoc Sericum non ita eſt robuſtum, ac illud, *Vincentia*

quod Vermes genuere, foliis earum arborum nutriti, quæ mora nigra producunt; Vberrimum hinc quæſtum Vincentini faciunt.

Serauallum. *Serauallum*, celebris armorum bellicorum officina, pannorumq; vini ac frumenti negotiatione inclytum emporium, ſitu tam amœno ac nobili præſtans, vt incolæ loci amœnitate capti, vſq; adeò diuerſis tẽporibus accreuerint, vt ter neceſſe fuerit mœnia dilatare, quæ nunc bis mille & quingentorum paſſuum ſpatium complectitur. Qua parte ad Septentrionem ſpectat, perpetuos habet montes, per quos Germani Serauallum, emporium illis gratiſſimum, frequentant. Vina enim hic inueniunt & emunt optima, ſuaſq; merces permutant, equos, boues, metalla, &c. A duabus ferè partibus, qua in meridiem Venetias verſus, quaq; in Orientem tendit, latiſſimam habet planitiem, elegantiſſimis collibus diſtinctam, vnde non ſolum vina, ſed frumenta vberrima colliguntur, non tantùm ad incolarum vſum, ſed ad ſubleuandas etiam neceſſitates Alpenſium hominum, qui in Cadubrii iugis & in Tyrolenſis Comitatus parte duram vitam, aut metallis fodiendis, aut lignis ſecandis, tolerant. Ad occidentem colles habet vinetis & oliuetis ornatos. Omnibus autem ex partibus paſcua pinguia, tam in campis quàm in montium vertice frequenteſq; lacus & ſyluas, vt nec venationes, nec piſcationes, nec aucupia iucundiſſima deſint. Illud verò in huius oppidi ſitu memorabile, quod, qua parte planicies eſt, nullo ſit expoſitum vento, qua autem montibus accliue, perpetuos quaſi ventos ſentiat; ita, vt natum ſit hinc vetuſtum apud Italos prouerbium:

Perdachi vvolche Saraual ha vento. Hic autem permanens ventus ſanitati conſeruãdæ conducit, aërem quippe perpurgat, vt hominum memoria auditum non fuerit, Serauallo, vel peſtẽ, vel contagioſi morbi luem, noxiam fuiſſe. Hoc igitur oppidum in ea regione Taruiſinæ Marchiæ ſitum, quæ in foro Iulienſi patria olim cenſebatur in diœceſi Cenetenſi, eos montes claudit, quos antiquitas Opiterginos vocitabat, nũc Chriſtiana religio pia nomina dedit S. Auguſtæ & S. Antonii, quibus Sanctis illis in montibus templa poſita ſunt. Et quidem Auguſtæ Virgini ac martyri valdè celebre, cuius oſſa ibi poſita, venerãtur proximi & exteri, peregrinationeſq; ſuſcipiunt & votiuas tabulas ponunt. Calendis Auguſti frequentiſſimus populi ad eam Baſilicam concurſus, quando & celebres ſunt oppidi nundinæ. In iiſdem montibus arces ſunt antiquiſſimæ, quarum tamen veſtigia non adeò diruta ſunt, quin declarent, magnos ibi Principes præſidium ſibi tutiſſimum & habitationem valdè commodam collocaſſe. Oppidum, vnà cum aliis finitimis, Imperatorum donatione ad Eccleſiam Conetenſem pertinebat. Sedes deinde fuit Regulorum Caminenſium (quæ familia tunc computabatur inter quinq; totius Italiæ nobiliores) ex quo loco vicinis populis, qui ſub eorum imperio erant, iura dabant. Ricarduſq;, qui ex ea familia vltimus fuit, in eodem oppido quieſcit, in monaſterio D. Iuſtinæ marmoreo ſepulchro, valdè illuſtri, quod quatuor eius aulæ primates iuſta corporis & vultus imitatione ſuſtentant, & latera hiſtoriis eodem marmore diligenter ſculptis, ornantur. In ſumma autem parte marmoreum cadauer iacet, ſtantq;

ad ſingulos annos quatuor Epiſcopi & vxor ploranti ſimilis. Nunc Veneti oppidum poſſident, molli quidem imperio & ſuaui. Nam Senatorem mittunt cum Prætoria poteſtate, qui iuſtitiam adminiſtrat, & vectigalia curat. Reliquum quod eſt publici regiminis, apud illas familias manet, ad quas antiquitatis & nobilitatis priuilegio pertinebat, imminuto tamen iure ſic exigentibus publicis rationibus, quibus priuata commoda cedere æquum eſt. Illæ familiæ XIIII. iam ſunt, aut XV. eliguntúrq; ex iiſdem XXXV. viri, quibus tota Reipub. adminiſtratio incumbit. Illa Seraualli pars, quæ in montibus eſt, rarioribus ædificiis conſpicua eſt, in reliquo corpore frequentia ſunt & ſplendida. Medium interfluit Meſulus, limpidiſſimus amnis & piſcoſus, truttas, lupos, carpones, anguillas, cancros ſuppeditās, ab Italicis Latiniſque Poëtis celebratus, duobuſq; lapideis pontibus conſtratus. Populus religioni deditus, ingenioque ac induſtria impiger, & ad magnas res aptus, niſi ciuiles ſimultates, quas truculēter exercet, animus ab honeſtioribus ſtudiis plerunq; alienaret. Sunt tamen, fueruntque omni tempore viri doctrinâ, omniq; virtute clari.

Patauiū. *Patauium.* Ciuitas antiqua, ſita, (vt Strabo ait) iuxta paludes, à mari ſurſum habet nauigationem. Huic ciuitati conceſsêre Romani, vt Senatum eligerent. Hodiè ſub Venetorum imperio eſt, à quibus inſigniter permunita eſt muris, turribus, vallibuſque; Sumptuoſiſſimis etiam artificiis abundat. Canonici Patauini æſtimantur hodiè omnium totius Italiæ Canonicorum ditiſſimi. Hinc

fuit

fuit oriundus Titus Liuius hiſtoricus, cuius etiam oſtenditur ſepulchrum. Gymnaſium omnium diſciplinarum à Federico hîc inſtitutum eſt celeberrimum: Hortus quoq; hic conſtructus infinitis propemodum plantis refertus, quas Magiſtratus in gratiam ſtudioſorum Medicinæ ex diuerſis mundi partibus colligi & deferri curauit.

Taruiſium. Locus eſt munitiſſimus, & quaſi inexpugnabilis, tum ratione murorum fortiſſimorum, quibus cinctus eſt, tum ratione fluuii Sili, cuius aqua poteſt inundare in totum territorium. Vrbs hæc rebus ad vſum humanum vtilibus inprimis affluens; Copia nanque frumẽti, vini, cæterarumque frugum & pecuaria re maximè abundat. Gens perhoneſta lautaq;, ſublimibus & viuidis ingeniis prædita. *Taruiſiũ.*

FORVM IVLII.

Palma.

Palma ciuitas & arx rotunda, Anno CHRISTI M.D.XCIII. à Venetis extrui cœpta. Habet propugnacula nouem, quæ à ſe inuicem diſtant 200. paſſibus. Circa hæc plateæ circulares, pro ornanda acie. Foſſæ ciuitatem ambientes latæ ſunt paſſus 30. profundæ 12. Portas habet 3. & areas 9. Viæ ex propugnaculis ad centrum ſunt, in quo turris munitiſſima, ciuitatis ſubſidium. Diameter ciuitatis eſt ſexcentorum paſſuum. Nomina propugnaculorum ſunt hæc: *Palma.*

1. S. Fortunatus.
2. S. Hermacorus.

3. S.Crux.
4. S.Laurentius.

5. S.Iuſtina.
6. S.Stephanus.
7. S.Maria.
8. S.Clemens.
9. S.Eufemia.

Fundamento ſubſtrati ſunt nummi ex omni metallorum genere confecti cum hac inſcriptione : *Paſcale Ciconia Duce Venetorum, &c. Anno Domini M.D.XCIII.* ab altera verò parte : *FORI IVLII Italia & Chriſtianæ fidei propugnaculum.*

Aquileia vel *Aquilæa* ad læuam Natiſonis fluuii ripam, ſinui maris Adriatici proxima, ab Aquillo Troiano extructa creditur. Vrbs olim præclara & felix, ob negotiorum amplitudinem & frequentiam, quoniam ex cunctis propemodum orbis partibus ob ſummam loci opportunitatem & aditum tam mari quàm terra commodiſſimum, merces huc conuehebantur: maximeq; res Aquilenſium auctæ, poſt Spinam & Adriam collapſas, iis enim vrbibus ſepultis, ad hanc vnam negotiatores omnes confluebant. Deſiit tamen id ſummum mercaturæ ſtudium apud Aquilæenſes, vnà cum ipſius ciuitatis fortuna. *Aquileia.*

REGNVM NEOPOLITANVM,
& primùm LATII reſiduum.

Caieta. Ciuitas antiquiſſima cum portu excellenti, tantarum virium, vt aliquando inſtruxerit triginta triremes. Hîc continuũ eſt præſidium Hiſpanorum, antiquitus fuerunt hîc ob loci amœnitatem, cœliq; clementiam, deliciæ Fauſtinæ. *Caieta.*

Mola. Antiquis dicta *Formia.* *Mola.*

TERRA LABORIS
ſiue
CAMPANIA FOELIX.

Cuma. Antiquitus fuit adeò potens, vt cum antiquis Hetruſcis tunc temporis potentiſſimis contendere non vereretur. Hinc S.P.Q.R. conceſſit, vt publicè linguâ Latinâ poſſet vti, quod nulli alteri populo conceſſerat. Hodiè ruinæ eius tantummodo ſuperſunt. *Cuma.*

Pitacuſa. *Pitacuſa.* Locus eſt fortiſſimus, vt meritò altera clauis Regni habeatur.

Baia. *Baia.* Hanc admiratus eſt ob delitias loci Ariſtobolus Iudæorum Rex.

Puteoli. *Puteoli* vulgò *Puzzolo*: Hic locus adeò celebris apud Romanos fuit habitus, vt altera Roma vocaretur, vbi nullæ ſuperſunt reliquiæ magnificẽtiæ eius antiquæ, quæ non pariant admirationem. Molis antiquæ Puteolanæ & Coliſęi ſuperſunt reliquiæ. Piſcina mirabilis, Lacus Lucrinus iam monte tectus valdè alto. Item Auernus cum ſpelunca Sibyllæ per quam fingitur Æneas & Vlyſſes deſcendiſſe ad inferos. Oſtenduntur adhuc campi Flegrei celebres propter bellum Gigantum cum Hercule. Thermæ excellentiſſimæ diuerſis morborum generibus vtiliſſimæ. Accedit antrum exiguum vulgò *Moſeta* dictum, vicinum lacui Agnano, in quod ſi animal viuum iniiciatur, moritur ſubitò, deinde celeriter extractum & in lacum iniectum vitam recuperat, vti ego αὐτόπτης ſum edoctus. Frequenter hîc eſt videre ſerpentium ſeſe ſubmergentium maximam congeriem, in quo diuina prouidentia mirè venit admiranda, quæ non permittit ſerpentes ita multiplicari, vt humano generi damnum inferre poſſint. Plura de hoc loco breuitas vetat.

Pauſalippus. *Pauſalippus.* Ab aëris amœnitate nominatus, cùm locus ſit valdè amœnus. Hîc Cæſar ſuam habuit piſcinam.

Luculli antrum. *Luculli antrum.* Hoc alii attribuunt Baſſo, alii Cocceio: hic oſtenditur ſepulchrum Virgilii.

Neapolis. *Neapolis.* Caput regni, vnde & nomen habet. Sita eſt

inter

inter mare amœniſſimoſq; colles. Colonia Calcidiorum. Dicta primùm Parhenope à Sirene, quæ eò à fluctibus delata erat. Neapolis autem poſteà dicta, quòd cum à Cumanis fuiſſet deſtructa, de nouo iterũ ab illis fuerit culta & habitata. Accreuit per adiectionem Palepolis in quantitatem maximam, fideliſſima populo Romano fuit, ſub cuius imperio tamdiu perſeuerauit cũ magna laude, donec cum reliqua Italiæ parte à Gothis occuparetur: quibus deinde pulſis Normãni victores eam caput regni cõſtituére; poſteà ad Sueuos ratione Reginæ Conſtantiæ vnicæ hæredis deuenit. Victa deinde Conradino à Carolo venit ad Gallos & Hongaros: poſteà ratione Reginæ Ioannæ venit ad Aragonenſes: hodiè quieſcit ſub vmbra Regis Catholici. Tanta autem hoc tempore eſt populi frequentia, vt nulli Italiæ cedat ciuitati. Vrbs ſpatium complectitur magnum, extructa magnificè, mœnibusq; firmiſſimis munita. Ædes habet cùm Diuorum tum hominum ornatiſſimas, & ſplendidiſſimas, arces penè inuictas. Huc Principes illuſtreſque viri ſummâ frequentiâ concurrunt, & maiorẽ partẽ hîc tranſigunt, ita vt meritò ciuitas hæc nobilitate reliquas omnes totius Italiæ ſuperet. Viget hic Muſica adeò vt antiquis Arcadibus cedere nõ debeat: quorumq; rectores non inuident Sabaritis. Miraculum hic viſitur ſingulis annis valde celebre; Ciuitas nanque hæc ſeptem in cœlo tutores habet, quorum vitæ deſcriptæ ſunt à Paulo Regio: inter quos nunc eſt S. Ianuarius, cuius ſanguis cum maxima veneratione in capſula conſeruatur niger & durus, inſtar ſaxi, qui cum admouetur eiuſdem Sancti venerabili corpori, confeſtim diſſol-

uitur, tanquam ſi à puero eſſet ſparſus. Hic viget ſtudium omnium diſciplinarum, potiſſimùm tamen legum.

Heraclea. *Heraclea*, vulgò *Torre del Greco*: Nomen ſumſit ab Hercule, qui huc appulit cum multis nauibus.

Cales. *Cales*. Hodiè dicitur *Carinda*, commendata à vino, quod ibi colligitur valdè excellens.

Capu. *Capua*. Antiquitus dicta fuit Oſca, quod lingua Hetruſca ſignificat ſerpentem. Dum autem Hetruſci ciuitatem hanc nituntur augere, vident ſupra ciuitatem volantem Falconem ab iis dictum *Capis*, inde ſumpto augurio ſecundum diſciplinam eorum, iudicarunt id nomen non eſſe contemnendum, tanquam ſi nomen id maiorem adferret dignitatem, quàm anteà habuiſſet, ſicuti etiam ad tantum acceſſit culmen, vt poſt Romam præcipua haberetur. Ideò etiam Senatus Romanus ſæpè deliberauit de ſede ſua cum Capua commutanda.

Nola. *Nola* ciuitas antiqua, vbi Hannibal per inſidias occidit Marcellum decus militiæ Romanæ.

Somma. *Somma*. Valdè celebris eſt propter vina dicta *Lagrima* & *vin Graco*, quæ hic colliguntur, & propter Veſuuium montem continuò ardentem, in quo monte periit Plinius, dum ex curioſitate vellet videre magnam eam eruptionem cinerum, qui in Africam & Ægyptum vſq; ſpargebantur.

PICENTI
hodiè
PRINCIPATVS CITERIOR.

Sorrentũ *Sorrentum*, pulcerrimo totius huius tractus loco

ſitum

ſitum, antiquiſſimum eſt. Hic plurima miracula quotidiè in Dæmoniacis oſtenduntur à B. Antonio.

Amalfi. Hic quotidiè admirationem parit ingentem manna ex reliquiis S. Andreæ Apoſtoli profluens in ſuppoſitum cratera, qui licet ſemper effũdatur in vaſa deputata ad conſeruationem, tamen exiguo tempore iterum repletur. Habet autem manna iſtud effectus mirabiles. Hic à fluuio inuenta fuit pixis Nautica, inuentum ſanè nulli antiquorum ſecundum. *Amalfi.*

Salernum: Aërem habet totius Principatus excellentiſſimum. Metropolis eſt Principatus. Hic floret ſtudium Medicinæ, licet antiquitus multò magis viguerit. Situm & proſpectum habet ampliſſimum totius occidentalis Italiæ partis. Ciuitas eſt antiquiſſima *Salernũ.*

Nocera Paganorum, dicta vel quia in varios diſtincta pagos, vel quia inhabitata fuit à Saracenis, quos Paganos vocant, poſt cladem quam in Gariliano ſunt perpeſſi. *Nocera Paganorũ*

Lucani. Pars Principatus & Baſilicata. *Lucani.*

Peſte. Ciuitas antiqua, in qua propter loci & aëris amœnitatem bis in anno florent roſæ. Ab hac nomen deſumit ſinus quidam periculoſus, quem hodiè Nautæ vocant *Golfo di Salerno.* *Peſte.*

Piſciotta. Caſtellum, nomen ſumit à fluuio Buſento, quem Græci vocant pixos. *Piſciotta.*

Policaſtrum. Vrbs nobilis: Ducatus titulo inſignis. Sinum maris habet, quem antiqui vocârunt Sapricum, à ciuitate Sapri. *Policaſtrũ*

Potentia. Ciuitas antiqua, ſed valdè frigida ſuper Apenninum ſita. *Potentia.*

Venoſa. *Venoſa.* Patria eſt Horatii.

Attella. *Attella.* Hîc cæſi ſunt Galli.

Melphi. *Melphi.* Colonia & ſedes Normandorum, qui patriam ſuam egreſſi Mauros ex hoc regno expulerunt, regnādo continua ſerie vſq; ad Reginam Conſtantiam, cui cùm monialis eſſet, conceſſit Pontifex, vt nuberet Federico Barbaroſſæ Sueuo Imperatori.

Calabria. *Calabria.* Antiquis Lampetia. Hîc propter commoditatem lignorum & picis conſtruuntur multæ naues.

Altomōte. *Altomonte* magna ſatis copia abundat.

Pacla. *Pacla.* Patria S. Franciſci authoris ordinis Minorum.

S. Nocito. *S. Nocito.* Celebris ob vinum excellens, quod ibi creſcit, Vernochia dictum.

Conſentia *Conſentia.* Caput & Metropolis eſt Brutorū. Sita eſt ad ripam fluuii Crati & Baſenti, vnde forſan nomen corruptum trahit originem, vrbs cumprimis hac ætate nobilis & honeſta. Celebris eſt hæc ciuitas ob ſepulchrum Alarici Gothi, cum aliquot theſauris, quos hic abſcondit, & ob fugam Ottonis à Baſilio Græco depulſi, & mortem Ludouici d' Angio. Patria eſt Bernardini Tileſii. Colonia fuit antiquorum Lucanorum.

Martiranum. *Martiranum.* Corrupto nomine à Mamerto huius incolæ non minus ſeſe populo Romano fideles oſtenderunt, quam armis potentes, vt ipſi ſeſe ſolos opponerent Pirrho exercitus Duci valentiſſimo, ita vt Pirrhus non tētatâ fortunâ recedere fuerit coactus.

Nocera. *Nocera* ad maris latus ſita; Reliquiæ ſunt antiquæ Terinæ, quæ ab Annibale fuit deſtructa, cum eam contra

vires

vires Romanas tutari non poſſet. Hodiè Ducatus titulo inſignis eſt.

Caſtiglione caputSuberum: Huc appulit exSicilia veniens Pirrhus. *Caſtiglione.*

S. Euphemia. Hinc nomen deſumit Sinus anteà dictus Lameticus. *S. Euphemia.*

Nicaſtrum. Locus valdè amœnus. Hic Federicus Barbaroſſa recreare ſeſe ſolebat, tum propter Balnea, tum ratione venationis tam ferarum quàm auium. *Nicaſtrũ.*

Tiriolum. Reliquiæ antiqui Tyri, vbi adeò coarctatur mons Apenninus, vt aquæ pluuiæ ædium plurimarum ex tecto ſiniſtro transfundantur in mare Tirrenum, ex tecto vero in Adriaticum. *Tiriolum.*

Maida. Extructa à Mauris, ſicuti Alcamum in Sicilia, ad imitationem eorum Mahida in Barbaria, cùm vtraque territorium habeat fertiliſſimum. *Maida.*

Pizzo. Aërem & ſitum habet adeò amœnum & apricum, vt hyberno tempore non inuideat Puteolis. *Pizzo.*

Beuona antiquitus portus Hipponii, quem incolæ hodiè vocant *Monteleone*: Situm habet pulchrum, & campos prataque circũcirca: in quibus dicuntur antiquitus vincire ſolitas mulieres coronis, ex florib⁹, quos ipſæ propriis manibus collegiſſent, alludentes forſan ad Deam Proſerpinam, quæ ex Sicilia veniens huc ſæpè tranſire ſolebat. Hîc nundinæ adhuc durant, quas olim inſtituit Agatocles Tyrannus, & circumcirca inueniuntur multæ antiquitates Medaliæ dicatæ ex auro & argento, vnde cognoſci poteſt magnificentia Hipponii. *Beuona.*

Sorianum. *Sorianum.* Hinc titulum Comitis ſumit *Don Ferrante Cataua*, primogenitus Alphonſi Ducis Noceræ.

S. Stephani Monaſterium. *S Stephani Monaſterium* à Rutgero Normanno extructum, valdè diues; Hîc inter alias Sanctorum reliquias aſſeruatur corpus B. Brunonis, qui Pariſios deſerens hic pœnitentiam egit

Tropea. *Tropea* à verbo τρόπω nomen ſumit, quia cùm fluxus à Pharo huc perueniat, iterum repercutitur, locus ſanè valdè periculoſus nauigantibus.

Seminara *Seminara.* Hîc cæſi fuerunt Galli à Conſaluo Ferrandes.

Bagnara. *Bagnara* in inſula Liparo cōtinenti eſt proxima: Hîc mulieres ob pulchritudinem Nymphis ferè ſimiles ſunt.

Sciglio. *Sciglio* in rupe poſitum eſt, nomen retinet ab antiqua Scilla filia Phorci. Hæc ciuitas munita fuit ab Anaſilao contra Hetruſcos: Hic quoque M. Craſſus Spartacum concludere voluit, ſed fruſtrâ, cum is aufugiſſet media nocte.

Regium. *Regium.* Vna ex antiquiſſimis ciuitatibus Italiæ, vt quam inhabitârit Eſchenes pronepos Noë. Longo tempore fuit Reſpub. celebriſque fuit propter Andredamum legislatorem. Deſtructa fuit à Dionyſio Syracuſano, poſteà reſtaurata à Cæſare: multa paſſa eſt à Barbaroſſa. Hic mulieres Siculum habitum ex parte aſſumunt.

Gieraci *Gieraci.* Ciuitas antiquitus dicta *Locri*, extructa ab Aiace in fronte, vt volunt aliqui Itali, hic dicitur ſingulis diebus apparere iridem, nec vnquam ob aëris temperiem ſummam ibi fuiſſe peſtem. Hæc ciuitas prima fuit, quæ apud Græcos vſa eſt legibus ſcriptis Hic regnauit Seleucus

legisla-

egislator,qui adeò ſæuit in adulteros, vt iis vtrunq; ocuum erui voluerit: ideóq; cùm & filius eius proprius in adılterio deprehenſus eſſet, vnum oculum ſibi, alterum fiio erui voluit. Celebris etiam fuit ob Timæum Philoophum, Eunomum Muſicum, Eutimium Athletam adò robuſtum,vt humeris ſuſtineret ſaxum adeò graue, vt llud par boum vix trahere poſſet. Hic fuit templũ Proerpinæ,quod ob eius diuitias fuit ſpoliatum à Pirrho, Dinyſio Syracuſano,& Pleminio Romano.

Catanzarum. [*Catanzarum.*] Ciuitas eſt ex maximis Calabriæ, adeò idelis ſuo Principi,vt permiſerit ſibi,dum à Gallis obſideetur, auferri proprium argentum, & ex eo cudi moneam,in ſubſidium militum præſidiariorum, Hiſpanorum otiuſq; patriæ,quam monetam hodiè adhuc ſeruant meoriæ gratiâ.

Tauerna. [*Tauerna.*] Ciuitas originem ſumpſit ab antiqua Trehineſe,quæ cum in littore maris conſtituta eſſet,à Mauis deſtructa & poſteà iterum reædificata remotiùs à mai,loco quaſi inexpugnabili, fuit deinde longâ obſidione aſtata à Wilhelmo Normando. Vltimò duobus inde miaribus habitatur, loco magno inter duos fluuios Litello Albi dictos.

Policaſtro. [*Policaſtro*] Hic aſſeruatur vna ex ſpinis coronæ Donini noſtri, quam Claudia Regina Galliæ dono dedit ratri Dionyſio Sauco.

S. Seuerina [*S. Seuerina.*] alto in monte ſita, in medio duorum fluninum, naturâ ſuâ ſatis munita.

Rocca. [*Rocca.*] Hîc montes ſalis colliguntur.

Lacinii Promontorium. [*Lacinii Promontoriũ*] Hodiè *il Capo delle colonne.*

Hîc celebre illud templum Iunonis, quod Æneas honorauit calice argenteo. Hîc ſchola fuit Pythagoræ, hîc cineres Philothetis, qui ſupra altare poſiti non fuerunt ſparſi à ventis. Hîc armenta à lupis ſecura erant conſecrata in templo. Hîc Annibal cõſtituerat columnã vnam auream tollere, ſed ſomno horribili terrefactus continuit manus.

Crotone. *Crotone.* Antiquitus vna ex maximis & optimis ciuitatibus magnæ Græciæ, cui muros præſcripſit Miſellus, loco adeò ſereno & clemente, vti vulgi prouerbio feratur: *Crotonis aere ſalubrior.* Fuit valdè celebris propter Orpheum Poëtam & Pythagoram, qui ex Samo, vel (vt alii) ex Hetruria veniens, princeps fuit Philoſophiæ Italiæ. Præterea ob Democidem Medicum Regibus Perſarum chariſſimum, & varia exercitia Athletica, in quibus excellens fuit Milo.

S. Maria. *S. Maria del Potire.* Hoc templum ſemper tremere fertur, dum illud ingreditur mulier aliqua.

Sibaris. *Sibaris.* Ciuitas antiquitus à Sibari fluuio dicta. Hæc propter amœnitatem loci ita creuit, vt aliquãdo exhibuerit trecenta armatorum millia: Deinde luxu & faſtu periit à Crotoniatis ſuperata.

Turium. *Turium* vocatum fuit *Copie.* Hic ſcripſit Herodotus ſuas hiſtorias. Caronda quoque vt leges ſuas cõſeruaret in ſeipſum homicidium commiſit.

Heraclea. *Heraclea* anteà dicta Syrus. Hîc ſtatua fuit Mineruæ quæ oculos torſit in Iouios ciuitatem ſpoliantes.

Metrapontum. *Metrapontum.* Hîc Hipparchus Aſtrologus, primus docuit motus cœleſtes, tabulis eam in rẽ conſtructis. Reliquiæ eius tantùm ſuperſunr hodiè.

Tarentum. Aliqui dictum exiſtimant à Tara filio Neptuni, alii ab Herculè originem trahunt, adeò hæc ciuitas creuit operâ Falanti Spartani, vt cùm regeretur Democraticè, certaret cum Lucanis frequentiſſimè, aduocato in auxilium iam Alexandro, iam Pirrho, vtroque Rege Epirotarum. Adeò fuit diues, vt totius regni nulla, præter Siracuſam, tãtas diuitias adferret populo Romano. Hinc oriundus fuit Architas Mathematicus celebris, qui columbam æneam volantem conſtruxit. Hinc etiam Ariſtoxenes Muſicus. Multas paſſa eſt hæc ciuitas clades, ſed nullam maiorem eâ quâ Sabba Saracenus eam affecit, totam ciuitatem cum principe ſuo vaſtando. In aditu huius ciuitatis portus eſt celeberrimus. Magnæ Græciæ finis eſt. *Tarentũ.*

Capo di Leuca antiquis dictum Promontorium Iapigium: Hîc celebre erat templum Mineruæ, in quo ſeruabantur arma & torques Diomedis. *Capo di Leuca.*

Otrantum. Ciuitas magni momenti: Acomat Baſcia ciuitatem hanc expugnauit, ex commiſſione Principis ſui Mahometi II. oſtenditq; nouum medium muniendi ciuitates, quem imitata poſteà eſt tota penè Europa. Hæc ciuitas vicina eſt Græciæ, ab ea diſtans tantùm quinquaginta miliaribus Italicis. Ideò cônceperat primùm Pirrhus & poſt eum M. Varro, coniungere Italiam Græciæ, per pontem ex nauibus conſtructum. *Otrantũ.*

Brunduſium antiquitus vna ex maximis Italiæ, hodiè ferè iacet deſtructa, licet portũ habeat excellentiſſimum. Nomẽ deſumpſit à cornu ceruinio linguâ antiquâ Meſapiorum ita vocato. Similitudinem enim huius cornu ob- *Brunduſium.*

tinebat hæc ciuitas. Hanc aliqui volunt fuiſſe Acherontiam, alii negant.

Acerenza *Acerenza.* Similiter hanc alii exiſtimant antiquorũ eſſe Acherontiam: Hodiè celebris eſt ob polum optimum qui ibi inuenitur, quem Medici iudicant Armeno ſatis ſimilem.

REGIO BARIANA, antiquis PEVCETIA.

Barium. *Barium* emporium inſigne, ciuitas antiqua, regionis caput, inſignis Archiepiſcopali ſede. Templum habet valdè magnificè extructum, D. Nicolao ſactum, in quo reliquiæ eius Sancti cuſtodiuntur: ex eius ſepulchro continuò fluit manna.

Barletta. *Barletta.* Hic multi degunt mercatores, qui grana diſtrahunt.

Quarata. *Quarata* celebris vbiq; pulchritudine mulierum.

APVLIA.

Salpe. *Salpe.* Hîc Hannibal cùm anteà ſtrenuus valdè eſſet miles captus amore mulieris cuiuſdam, factus eſt omninò effœminatus, ita vt omnem amitteret authoritatem.

Manfredonia. *Manfredonia* creuit ex ruinis Sipontinis. Hîc hodiè magna eſt grani mercatura.

S. Seuerus. *S. Seuerus.* Hîc reſidet huius regionis Gubernator, qui etiam autoritatem habet in comitatum Moliſiorum.

Foggia. *Foggia.* Hic vectigal ſoluitur ſecundum antiquas Conſtitutiones à paſtoribus Abniſcenſibus, quod quibuſdam annis accedit ad ducenta millia aureorum.

Nocera Saracenorum. Dicta eſt à Saracenis, quos Federicus II. ex Africa veniens huc adduxit, iiſq; habitationem aſſignauit. Antiquis dicta eſt Luceria, quia in monte ſita, vndiq; lucem capiebat. Antiquitus celebris propter templum Mineruæ, & quod Colonia eſſet Romanorum, hodiè celebris duplici mercatu annuo. *Nocera Saracenorũ.*

Ferenzola. Hîc obiit Federicus, ſicuti illi à Vate quodam erat prædictum. *Ferenzola.*

PRINCIPATVS VLTERIOR.

Monte Vergine. Monaſterium valdè celebre, quod ſi quis intret ſecum ferens cibos Paſchales, ſtatim excitantur fulmina & tempeſtates maximæ circumcirca. *Monte Vergine.*

Beneuentum. Metropolis antiquorum Samnitum, antiquis dicta Maleuentum. Situm eſt ad fluuium Sabbatium. *Beneuentum.*

Monte Caſino. Hîc tempore Licinii Craſſi Conſulis, virgo iam recens nupta mutata ſcribitur in maſculum. Hîc eſt celeberrimnm Monaſterium B. Benedicti, extructum ex ruinis templi Apollinis. *Monte Caſino.*

Arpinum. Patria C. Marii & Tullii Ciceronis. *Arpinum.*

Ciuita di Chieti. Reſtaurata eſt à Normannis. Metropolis eſt: Hîc eſt ſedes audientiæ huius prouinciæ. *Ciuita di Chieti.*

APRVTINA REGIO.

Sulmo patria Ouidii. Hîc olim cultri & gladii conficiebantur optimæ temperaturæ. *Sulmo.*

Aquila maxima ciuitas regionis Aprutinæ: poſita eſt in colle, emporium inſigne variarum mercium, ſed potiſſimum croci. *Aquila.*

SARDINIÆ INSVLÆ REGNVM

Calaris.

Calaris.

Calaris. Metropolis huius Inſulæ, multis priuilegiis ornata; creat ciuitas hæc conſules, qui poteſtatem habēt ſontes puniendi citra authoritatem regalem: præterea nouas leges condendi, cum populi tamen conſenſu. Sita eſt ad montem, quem etiam aliquantulum aſcendit verſus Africam. Portus maris hic inſignis eſt, in quo naues omnis generis in Orientem & Occidentē proficiſcentes. Continet autem ciuitas in ſeſe quatuor ciuitates, quarum media propriè dicitur Calaris, reliquæ ſuburbia potius merentur. *Villa noua* quidem verſus Orientem; *La Gliapo-*

la ſiue

la ſiue *La Narina*, verſus Meridiem; *Stampar* verſus Occidentem. Hîc quoq; Gubernator Regis nomine cum inſigni quantitate Comitum & Baronum reſidere ſolet.

S. Reparata olim vocata eſt Oribantium. *S. Reparata.*

Algherum. Hîc piſcantur ingentem copiam corallorum. *Algherũ.*

Saſſarum. Ciuitas eſt magni momenti. *Saſſarũ.*

Oriſtan dicta Arbarea: In hac ciuitate ante non multos annos degebant iudices, qui iuſtitiam adminiſtrabãt, ſecundum leges illarum lingua ſcriptas. *Oriſtan.*

Lodurum. Hic reſidet Gubernator, qui neceſſariò huius regionis eſſe debet, atque in abſentia Viceregis: Dominium habet in magnam partem huius regni. *Lodurum*

CORSICA.

Caluum. Oppugnatum fuit, ſed fruſtrà ab exercitu Turcarum & Gallorum. *Caluum.*

Baſtea. Hic reſidet conſul vnus ex parte Domini Genuenſium. *Baſtea.*

Bonifacius. Ciuitas valdè munita, capta tamen tum à Turcis, tum à Gallis; poſteà pace inita inter Henricum II. Regem Chriſtianiſſimum & Philippum Regem Catholicum, reddita primis eius & legitimis Dominis. *Bonifacius.*

Mariana à Mario dicta, qui huc duxit Coloniam. *Mariana.*

SICILIÆ INSVLÆ REGNVM.

Leontium ſitum ad lacum piſcibus abundantem; Hîc floruit Gorgias Rhetoricæ inuentor. *Leontiũ.*

Carolentinũ ciuitas, extructa à Ioãne à Vega Vicerege. *Carolentinum.*

Auguſta anteà Megara, portum optimum habet. *Auguſta.*

Siracuſa. *Siracuſa* antiquitus valdè fuit ampla, comprehendens Thicam & Acradinam inſulas quaſi coniunctas. Ex hac ciuitate aliquando prodierunt duodecim equitum millia ex ciuibus tantùm collecta. Tam fuit diues, vt contra inimicos produxerit quadringẽtas naues in prælium. Huic ciuitati inſcribitur inuentio comœdiarum. Hinc etiam oriundus fuit Archimedes Princeps Mathematicorum.

Terranoua. *Terranoua* anteà dicta Heraclea: Hinc diſtrahitur magna ſalis copia in varias regiones.

Caſtrogianum. *Caſtrogianum* maxima ciuitatum mediterranearum, antiquitus dicta Ennea. Hîc olim fuit templum Cereris valdè inſigne. Hic Pluto fabulatur rapuiſſe Proſerpinam.

Leocata. *Leocata.* Hîc colitur magna deuotione B. Angelus.

Grigentũ. *Grigentum.* Hîc Tyrannidem ſuam exercuit Phalaris, qui voluptatis ergò homines in taurum æneum coniecit igne accenſum, atq; ſic eos interfecit. Galla ſumptuoſiſſimum hic extruxit ædificium in externorum & peregrinorum hoſpitationem. Sal huius loci mirabilis eſt naturæ; in aqua nanq; induratur, in igne diſſoluitur.

Sacca. *Sacca.* Balnea habet optima, aquaſq; alias ſaluberrimas.

Marſala. *Marſala* promontorium habet, quod antiqui vocarunt Lelibæum. Huc appellantes Mauri, qui in deſtructionem inſulæ venerant, tantam in hac ciuitate exercuerunt tyrannidem, quantam nulli vnquam alii, cùm omnes etiam tenerrimos infantes in partes ſecarent, & in ahenis coquerent.

Trapanũ. *Trapanum* vel *Drepanum.* Ciuitas fortiſſima, cum

ptimo portu. Hîc maxima corallorum eſt piſcatio, ſic naxima ſalis copia. Effoditur etiam certum genus terræ, uod Veneti emunt ad vitra conficienda. Huc venit Æ-eas,atq; ibidem ſepultus Anchiſes.

Palermum. Colonia antiquiſſima Phœnicum, vti o-endunt epitaphia aliqua literis Chaldaicis conſcripta,e-iſtimatur extructa tempore Abrahami. Maxima ciuitas metropolis huius regni. Hodiè quatuor præcipuis par-bus conſtans,quarum vna Harumna eſt, quam Chaldæi Phœnices condiderunt, & quam Vrbem veterem pri-ci nominabant. Ea adhuc ambitioſa mœnium ſtructura, uibus latè atque peraltè circumductis cingitur, in cæ-erarum partium meditullio integra propè cernetur,quo-um fiducia Gothi in hunc locum,velut inexpugnabilem rcem ſe recipientes, nunquam vi ab hoſtibus capti, ſed ola deditione ſubacti ſunt. In hac veteri vrbe ædes com-lures ſunt publicæ & priuatæ,ſacræ & prophanæ, ſuper-ia & pulchritudine cæteris Italiæ ædificiis nihilo inferio-es. Nam ad vrbis verticem, Occidentem verſus,arx eſt ræclara,quam Palatium Regale appellant, magnificè ex uadratis lapidibus compacta, & in multis ſuis partibus arco marmore, ac auro gemiſque ſplendidè ornata,in-gnes vermiculato opere aulas,aulæis oſtro tinctis conte-tas, pauimenta marmoreis porphyreticiſq; teſtulis con-rata,exhibens, multorũ hucuſq; Regum & Imperatorũ omicilium,in cuius veſtibulo ad latus dextrum templũ ſt D. Petro ſacrum, à Rogerito Siciliæ Rege fundatum. Quod ſua pulchritudine & rerũ pretioſiſſimarum appa-atũ,cæteris, quæ in Italia nunc vſque extant,ſeu veteri-

Palermũ.

bus, ſeu nouis, meritò præferri conſtat, quo nomine ab omnibus, qui Panormum aut inhabitant, aut inuiſunt, viris, non imperitis modò, ſed ingenio etiam doctrinæq; præſtantibus, ſumma cum admiratione ac iucunditate frequentatur. Eſt & in hac vrbis regione perangufta Slaſanorum domus. Hoſpitale nouum, quod & ſtructuræ magnitudine & loci pulchritudine cæteris quibuſuis Xenodochiis nihil inuidet. Maior etiam totius vrbis Ecclefia reticulata eſt ſtructura, quadrato ac diuerſis in exteriori facie imaginibus figuriſq; inciſo ac perpolito lapide à Gualtherio huius nominis II. Panormitano Archiepiſcopo, anno ſalutis M. C. LXXXV. fundata, vbi Regum Reginarumque Siciliæ ac Ducum quoque cadauera ſunt recondita. Longum inſuper foret, reliqua primæ regionis ornamenta & præclara ædificia commemorare. Altera Panormi pars eſt, quam longo poſt veterem vrbem tempore conditam Neapolim, id eſt, nouam vrbem appellatam, Polybii auctoritas demonſtrat. Hæc ea eſt, quę vrbe veteri ad meridiem hæret, & à palatio incipiens, in formam deinceps Hemicycli producta claudebatur; Regiones in ea Normanorum ætate fuerunt, Kemonia, Albergaria, Deſin & Yhalcia, quæ à Saracenis ſunt appellationes deductæ. In hiſce regionibus miræ cœnobiorum & Eccleſiarum multitudo. Tertia Panormi pars ea eſt, quæ veteri vrbi ad Septentrionem interfluente amne hodiè hæret, Seraliadis Normannorum Regum ætate & hodiè appellata. Tranſpapyretum ciuitas Rogerio regnante in priuilegiis & publicis tabulis etiam dicta. Hæc à Palatii confinio & à fluuiolo Papyreto initium habens, mœ-

ibus curuato curſu cincta, veteri vrbi ad turrim Pharath, ungebatur, vt ex murorum fundamentis, in quæ foſſores aſſim incidunt, liquet. Forum eius venale à Bandera omen habet. Eius ædes ſacræ ſunt templum, S. Crucis 'arochiale, & alterum D. Hippoliti. Eſt & D. Auguſtini um Eremitarum fratrum cœnobio non ignobile fanum. Ianc vrbis partem Papyretus amnis hodiè ſtatim interuit, qui plures habens triticas molas ad Panormitanum ortum ſe exonerat. Quarta & vltima Panormi pars eſt, d totum ſpatium, quod inter veterem vrbem duaſq; vris prædictæ partes & portus littora interiacet, complectiur, ingens ſanè & pluribus regionibus ſacriſque ac profais ædibus præclaris ornatiſſima. Nam cum olim ſtagnane fluuio ac ſtagno quoque eam perfundēte, tota eſſet paudoſa, habitationi erat inepta, proceſſu verò æui palude eſiccata, ſuburbiis locum dedit. Hæret huic arx vetus, uam Caſtellum ad mare ideò vocant, quod tres eius pares mari impetuntur, & ad tuendum portus oſtium à pricis condita, ſed à Saracenis templo Mahumetanæ ſuperitionis excitato ornata, & à Roberto, Guiſcardo, ac Roerio fratre, illis ſuperatis, poſtmodum inſtaurata, vt in nnalibus Siculorum & vita Rogerii legimus, quam extreio Carolus V. Cæſar propugnaculis ingentibus muniit. Ita Panormus quatuor præcipuis partibus complexa, aber in circuitu paſſ. M. ferè quatuor. Anno nanque alutis M.CCCC. XCIII. filo extra mœnia ducto ambius eius demenſus eſt, mœnia vetuſtate collapſa, à diuerſis iciliæ Regibus reſtaurata, ſed & recēti ætate Senatus ipſe anormitanus muris ac frequentibus propugnaculis ad

recentiorem diſciplinæ militaris munitionumq; formam innouatis, munitiſſimam hanc patriam reddidit.

Moreale. *Monreale.* Hîc ſplendidiſſimum totius Europæ viſitur templum extructum à Rege Bono Guilielmo.

Termine. *Termine* antiquitus dicta fuit Himera; Hîc habitationem ſuam fixit Steſichorus Poëta.

Pollizzi. *Pollizzi* à celebri illo templo Pollucis nomen ſumit.

Meſſina. *Meſſina.* Emporium inſigne, variis priuilegiis dotatum.

Catania. *Catania.* Hîc Schola eſt inſignis. Hîc olim celebris fuit Anapia, volens patrem & matrem è mediis flammis eripere. Hodiè mirabile eſt velum S. Agathæ, quod flammas ex Æthna monte ciuitatem verſus ruentes reprimit, quandocunq; extra muros fuerit oſtenſum.

SLAVONIA.

Zara. *Zara* anteà Iadera dicta, caput ſui comitatus, hodiè valdè munita à Venetis.

Mortara. *Mortara.* Hîc colligitur vini & olei magna copia.

Sabenico. *Sabenico.* Ciuitas inſignis.

DALMATIA.

Salanum. *Salanum.* Hîc ſuperſunt aliquæ reliquiæ Diocletiani, qui hoc loco, vti patriâ ſuâ, afficiebatur.

Raguzia. *Raguzia.* Ciuitas valdè nobilis, tributum ſoluit Turcæ, & Regem catholicum in ſignum amicitiæ recognoſcit leui dono. De cætero gubernatur à ſeipſa, ſub propriis legibus, ſub protectione S. Blaſii. Emporium eſt valdè celebre: cum per totum mediterraneum, magis quàm multitudine nauium; nam etiamſi ciuitas non ſit adeò magna, habet tamen facilè centũ & plures magnas naues.

Caſtel nouo ad oſtium ſinus Rizonici ab antiquis vocati. *Caſtel nouo.*

Catarum optimum habet portum, ſubiectum eſt S. Marco. *Catarũ.*

CARINTHIA & STIRIA.

Petouia Hîc Legiones Romanæ fixerunt ſedem. *Petouia.*

Agras metropolis eſt: Hic aqua in ciuitatẽ deducitur eo ferè modo, quo in Toletum. Hic Princeps in inueſtitura non tantâ vtitur pompâ, quantâ in aliis locis. *Agras.*

CROATIA & CORBAVIA.

Goritia caput ſuæ ditionis eſt. *Goritia.*

Gradiſca. ad ripam fluuii Saui. *Gradiſca.*

TRANSYLVANIA ſiue DACIA & WALACHIA.

Torda. Hic pœna capitis damnantur adulteri. *Torda.*

Sibinium. Ciuitas præcipua: Hic reſidet eius princeps, quem vocant *Voikada.* *Sibinium.*

BOSNA.

Cozzach ciuitas inſignis eſt Boſnæ. *Cozzach*

Laiza. Hic multa videntur ſepulchra antiquorum Boſnæ Principum cum pulchris epitaphiis, quæ vitam illorum explicant literis Seruianis. *Laiza.*

SERVIA.

Samandria Hæc eſt ſedes Sangiaci proprii. Hic in *Samãdria*

vna ciuitatis portarum dens gigantis cuiuſdam aſſeruatur.

Priſdena. *Priſdena* ad lacum Ezziram. Patria Iuſtiniani Imperatoris.

Stonibrigadum. *Stonibrigadum*. Sedes Deſpotæ proprii, antequam à Turcis caperetur. Hîc ſæpè reſidet Metropolita quidam, quem ipſi Patriarcham vocant: Nam gens hæc receſſit ab obedientia Patriarchæ Græcorum.

Belgradũ. *Belgradum* anteà Taurunum dictum ad ripam Danubii, Hungarorum & totius Chriſtianitatis, antequam à Turcarum Imperatore Solimanno eſſet expugnatum, refugium. Hîc ſedet hodiè proprius Sangiacus.

BVLGARIA
ſiue
MESIA INFERIOR.

Serraium. *Serraium*. Ciuitas Bulgariæ inſignis eſt.

Sophia. *Sophia*. Metropolis antiqui populi Treballi. Hic locus quaſi centrum eſt earum regionum, quas Turca occupat in Europa. Ideò hîc reſidet Belerbei Græciæ, cui parêt Sangiaci plures viginti. Totus prætereà ei paret equitatus quem Turca poſſidet in Europa.

Nicopolis. *Nicopolis* à Sangiacis regitur. Propè hanc ciuitatem veſtigia ſuperſunt pontis admirabilis maximeq; ſtupendi, quem conſtruxit ſupra Danubium Traianus Imperator, dum pugnaret contra Getas, hodiè Walachos dictos. Habet autem pons iſte viginti longos arcus cum totidem columnis ex vno lapide ſplendidiſſimo. Nullus vnquam huic ſimilis pons in hoc noſtro hemiſphærio extare putatur.

RASCIA
ſiue
DARDANIA.

Bodon ad ripam Danubii, celebris ob præſidiũ, quod ibi habet Turcarum Imperator, atque ob nundinas, quæ quotannis ibi celebrantur, vbi armenta tum temporis videre eſt tanto numero, vt admirationem excitare valeant, quibus prouidetur Conſtantinopoli & Adrianpoli. *Bodon.*

ALBANIA.

Alexium. Hîc ſepultus fuit Scanderbeccus, qui àpud Albanos primus meruit nomen Regis, ob victorias plurimas à Turca reportatas. *Alexium.*

Durazzum. Ciuitas hæc celebris eſt ob famem, quam hîc paſſus Cæſar, dum contra Pompeium pugnaret. *Durazzũ*

Velona. Hîc reſidet Sangiacus. *Velona.*

Scutari. Ciuitas valdè fortis, tradita Ottomannis ex pacto cum Venetis inito. Hîc reſidet Sangiacus. *Scutari.*

Croia. Ciuitas inexpugnabilis; dicta primùm Eribea. *Croia.*

GRÆCIÆ EPYRVS.

Butrintum. Colonia Romanorum, ſita in paruo ſinu antiquis dicto Butrotico. *Butrintũ*

Sibota ad fluuium Acheronta ſita eſt. *Sibota.*

Preueſa antiquis dicta Ambracia, & poſteà Nicopolis. *Preueſa.*

Larta. Hîc tempore Græcorum dominium habet Deſpota quidam, quod Principem apud eos denotat. *Larta.*

S. Maura inſula eiuſdem nominis ſita, culta potiſſimum eſt à Iudæis, qui ex Hiſpania pulſi propter vſuras Turcas euexerunt, docendo eos artes, exercitiaque noſtra præſcribendoq; modum viuendi politicè. *S. Maura.*

Zante. *Zante*, antiquis Zacinthus, in inſula eiuſdem nominis ſita, eſt maximus illius tractus.

LIVADIA GRÆCIÆ ſiue DORIS.

Lepantū. *Lepantum*, antiquis Neupactum, ciuitas eſt mediocris quantitatis. Hîc reſidet Sangiaccus.

Anticira. *Anticira*, hodiè vocatur Snola.

Delphi. *Delphi*, ciuitas hæc antiquitus fuit celebris, ob templum illud celeberrimum Apollinis; Non longè hinc diſtat fons Caſtalius, vicinus monti Parnaſſo, vbi habitaſſe ſcribuntur à Poëtis nouem Muſæ.

Liciæ caſtrum Auſtrale. *Liciæ caſtrum Auſtrinum*, fortiſſimum & inexpugnabile eſt.

MOREA ſiue PELEPONESVS GRÆCIÆ.

Liciæ caſtrum Septentrion. *Liciæ caſtrum Septentrionale*: cum præcedenti, quod Auſtrinū dicitur, tutiſſimum propugnaculū Cherſoneſi.

Corato. *Corato*, antiquis *Corinthus*, extructa à Siſipho latrone. Olim fuit clauis Græciæ. Situm habet inſignem, inter mare Ionium & Archipelagum. Diues valdè eſt ob confluxum mercatorum ex omnibus locis. Hîc templum olim valdè fuit celebre dedicatum Veneri, cui erant conſecrata multa ſcorta, inter quæ celeberrima fuit Lais, quæ cùm talenta exigere eſſet ſolita, occaſionem præbuit prouerbio: *Non omnibus datum eſt adire Corinthum*.

Clarētia. *Clarentia*, antiquis *Sicion*, prima quæ apud antiquos ſeſe Rempubl. fecit: cumque leges non mutaret, diutiùs

per-

permanſit in libertate, quam vlla alia Reſpubl. totius vniuerſi.

Olympia. *Olympia*; Hîc Hercules victo Rege Angæa, inſtituit Ioui patri ſuo feſta quinquennalia; quod annorum ſpatium Græci vocârunt Olympiadem.

Modò *Modò*, ciuitas huius tractus ferè maxima.

Nauarinū *Nauarinum*, antiquis *Pilæum*, ob Neſtorem celebris.

Meßēi hia *Meſſenichia* ſiue Meſſena, metropolis ſuæ regionis.

Maluaſia. *Maluaſia*, antiquitus Aruaſia, celebris ob vinum, quod ibi creſcit, optimum.

Meſitra. *Meſitra*, antiquis *Sparta*, celebris ob leges Lycurgi, & ob varia bella Spartarum contra Thebanos, Perſas & Athenienſes.

Perita. *Perita*, anteà *Pephnum*, hic dicũtur formicę eſſe albæ.

Neapolis Romaniæ. *Neapolis Romaniæ*, ciuitas munita, hîc Turca cuſtodiæ gratia aliquot habet triremes.

DVCATVS ATHENIENSIS.

Athenæ. *Athenæ* olim ciuitas celeberrima Græciæ, hodiè dicitur Stetine, extructa eſt à Cecrope I. Athenienſium Rege, atque à Pallade vel Minerua denominata. Hîc olim inſignis erat Vniuerſitas, in qua excellentiſſimi docuerunt Philoſophi, & variarum rerum periti viri, quorum multorum monumenta hodiè adhuc teruntur manibus. Huc Romani ſuos miſerunt filios ſtudiorum gratiâ, vt refert Laërtius, vnde & Cicero ad filium ſcribit, lib. 1 Officior. *Quanquam te, Marce fili, annum iam audientem Cratippum (idque Athenis) abundare oportet præceptis inſtitutiſq; Philoſophiæ, propter ſummam & Doctoris authoritatem & vrbis: quorum alter te ſcientia augere poteſt, altera exemplis, &c.* Solon

præcipuus huius ciuitatis fuit legislator. Hodiè ſanè ciuitas hæc tam nomine ſuo, quàm ſtatu præſenti, manifeſtè oſtendit rerum mundanarum inſtabilitatem, cùm non modò nomen mutârit, ſed & omni gloria ſua ſit ſpoliata. Ciuitas enim eſt exigua, pago ſimilis, omni barbarie referta. Antequam à Turcis poſſideretur, Ducem habuit proprium.

Maratona. *Maratona*; Hîc mortuus Icarus Rex, & Theſeus taurum ſuperauit.

BOETIA.

Stibes. *Stibes*, antiquis dicta Thebæ; Hæc ciuitas à Phœnicibus originem trahit. Hinc oriũdus Hercules, Epaminonda, Pindarus. Hîc Meneceus pro patria propriam vitam expoſuit.

Cheronia *Cheronia*, patria Plutarchi.

TVMENESTIA.

Armiro. *Armiro*, antiquis Demetriades, altera Græciæ clauis; Hîc olim extructa fuit nauis Argi. Hodiè eſt inſigne emporium.

Farſa. *Farſa*; hîc victus fuit Pompeius à Cæſare; ſimiliter Brutus & Caſſius ab Auguſto.

Tricola. *Tricola*: Huic præeſt hodiè Sangiacus.

Voidamar *Voidamar*: Hîc quoque reſidet Sangiacus quidam.

MACEDONIA.

Salonicchi. *Salonicchi*, antiquis Theſſalonica, propter victoriam quam conſecutus fuit Philippus Amyntæ filius contra Theſſaliæ populos; Anteà nanque dicta fuit Halia, à Theodoſio magnam paſſa eſt ruinam: hodiè ita reſtaurata viſitur, vt vna ſit ex optimis Græciæ ciuitatibus, mercibus

variis abundans, habitata à Iudæis, qui ex Hiſpania fuêre eiecti. Hæc ciuitas valdè peſti ſubiecta eſt.

Nicalidi, antiquis Stagyra; patria Ariſtotelis Philoſophorum Principis. Nicalidi.

Cauala in ſinu Strimonico: Hîc q̨dã Sangiac' reſidet. Cauala.

Sidrocaſſa; hîc cuduntur Aſpri, moneta Turcica: nec in vlla alia Græciæ ciuitate, excepta Conſtantinopoli, cuditur moneta. Sidrocaſſa.

THRACIA ſiue ROMANIA.

Abdera, patria Democriti. Abdera.

Caridia, quaſi Cardia, id eſt, cor, quod coruus hîc reliquit, poſtq̃ id furto abſtuliſſet Harmocari ſacrificanti. Caridia.

Dardanelli, hîc pontem conſtruxit Xerxes tranſiens per Græciam. Mortuus hîc eſt Herus & Leander. Dardanelli.

Calipolis, prima ciuitas à Turcis in Europam venientibus capta. Hodiè regitur à Sangiaco. Calipolis.

Adrianopolis, ad fluuium Marizzam. Hæc eſt vna ex celeberrimis ciuitatibus, quas Turca poſſidet in Europa. Capta eſt ab Ammate I. Turcarum Principe, antequàm capta eſſet Conſtantinopolis: ideoq; hîc tum temporis ſedem fixit Turca. Hîc Imp. Turcarum clauſtrum habet variis puellis vndiq; collectis refertum, quæ reguntur ab Eunuchis, qui etiam docent eas pulſare inſtrumenta Muſica, ſarcire, aliaq; nobilia exercitia; ex quib. plurimę temporis progreſſu fiunt vxores Sultanorum, Beïerborum, &c. prout mores & venuſtas patiuntur. Adrianopolis.

Philippopolis, ciuitas valdè à Iudæis culta, ideoq; variis mercibus referta, ita, vt in Iudæorum manibus omnia ferè vectigalia redituſq; Imperatoris conſiſtant. Philippopolis.

Conſtantinopolis.

Conſtan-tinopolis.

Conſtantinopolis antiquis dicta *Biſantium*, à Biſe Megarenſi primùm extrui cœpta: dicta quoque *noua Roma*, à Turcis *Stambolo*, quaſi ciuitas magna, à Slauis *Czaraidon*, quaſi ciuitas Cæſaris. Situm habet totius mundi pulcherrimum. Nulla in ea rerum quarumcunq; ad victum pertinentium penuria, licet hodiè ſit totius Europæ populoſiſſima. Olim libera fuit, donec ope Alcibiadis facta eſt tributaria Athenienſibus. Poſteà à Seuero ruinam ingentem paſſa eſt: poſteà facta eſt caput mundi à Cõſtantino, aucta verò à Iuſtiniano; Hinc impetum ſuſtinuit Saracenorum, Hungarorum, Bulgarenſiumq;, deinde Francis ceſſit ope Balduini. Hinc iterum ad Græcos venit, à

qui

quibus eam accepit Mahomet II. anno M.CCCC. LIII. die XXIX. Maii, ſub Conſtantino Palæologo. Atque etiam hic ſedem figit Imperator Turcicus. De hac ciuitate à Turcis capta ita quidam ſcribunt: Conſtantinopolis eſt à Conſtantino I. Imperatore Chriſtiano extructa. Huius mater fuit Helena. Primus Epiſcopus vel Patriarcha fuit Gregorius. Amiſſa eſt eadem ciuitas ſub Conſtantino vltimo Imperatore, cuius mater fuit Helena, exiſtente Patriarcha eiuſdem ciuitatis Gregorio.

Pera, Latinis dictum *Cornu Biſantii*, à Turcis *Gnalata*, è regione Conſtantinopolis ſita, à qua diſtat circiter mille paſſibus, habitata partim à Græcis, partim à Francis, quo nomine intelligunt omnes occidentales, ſiue ſint Itali, Galli, aut Hiſpani, idq; nomen impoſitum fuit tempore Godefridi Bulionæi, qui dum terram ſanctam verſus contenderent, exercitum ſuum potiſſimùm ex Francis collectum habuit. *Pera.*

VALACHIA SVPERIOR.

Tergouiſta, hîc reſidet Vaiuoda Valachiæ Turcæ tributarius. *Tergouiſta.*

Brahila, hodiè præſidium habet Turcicum. *Brahila.*

Treſcortum; propè hanc ciuitatem bituminis quoddam genus eruitur, ex quo Valachi optimas candelas nigras ardentes, odoremq; cereis ſimilem emittentes, conficiunt. *Treſcortũ*

VALACHIA INFERIOR ſiue MOLDAVIA.

Occazonia. *Occazonia*, primùm ſub Polonis fuit, hodiè Turcæ ſubiecta eſt.

Succhiauia. *Succhiauia*: Hîc reſidet alius Vaiuoda, etiam Turcæ tributarius.

CITERA INSVLA,
vulgò
CERICO.

Cerigo. *Cerigo*, metropolis inſulæ, ſita eſt in monte altiſſimo.

CANDIA,
ſiue
CRETA INSVLA.

Candia. *Candia*, metropolis inſulæ, colonia eſt Venetorum, inſignis magnitudinis ciuitas, variis priuilegiis dotata: hinc vini Maluatici magna in varias orbis partes diſtrahitur copia.

Canea. *Canea*, ciuitas valdè munita eſt.

Gortyna. *Gortyna*, olim *Gnoſos*. hîc multæ ſuperſunt columnæ, aliaq; antiqua monumenta. Dicuntur quoque ſupereſſe reliquiæ antiquæ Labyrinthi, quem Dædalus Regi Minoi conſtruxit. Patria dicitur Strabonis Geographi.

RHODVS INSVLA.

Rhodus. *Rhodus*, ciuitas, metropolis Inſulæ, cœlum habet clementiſſimum, ita, vt ſingulis diebus ſolem conſpicere dicatur. Hîc ordo equitum S. Ioannis regnauit, donec à Solimanno Turcarum Imperatore expulſi ſunt equites.

LANGVS
ſiue
COOS.

Ararāgia. *Ararangia* metropolis eſt inſulæ Coi: Hic dicitur ſæpè videri phantaſma quoddam habitu virginis, licet

alii referant forma ſerpentis, quod nouam aliquam mutationem ſignificare ſolet in inſula Coo. Vulgus imaginatur eſſe filiam Hippocratis Medicorum Principis, qui ex hac inſula fuit oriundus.

NIGRIPONS INSVLA.

Nigripons, metropolis Inſulæ, olim Calcis dicta, adeò vicina Bœotiæ, vt ab vna parte ad aliam tranſitus ſit per pontem, quem conſtruxit Mahomet II. contra Venetos pugnans; nec admiratione caret huius pontis robur, tanquam ſi in aqua quieta conſtructus fuiſſet, cum tamen mare ſub ponte ſepties in die fluat & refluat velociſſimè. *Nigripõs.*

SCANDIA ſiue SCHANIA PENINSVLA.

Londen, ciuitas antiqua, Metropolis & Archiepiſcopalis. Hîc plurimi linguarum cognitioni incumbunt: *Londen.*

Almiſtach, ſita eſt in Halandia. *Almiſtach*

Vaſporg, ciuitas principalis regionis Belechi. *Vaſporg.*

Treborgum, ciuitas valdè celebris. *Treborgũ*

Elcinur, ciuitas mediocris quantitatis in regione Veſcinde ſita, munita duabus arcibus inexpugnabilibus, celebris eſt ob telonia Regis Daniæ. *Elcinur.*

NORVEGIA.

Asloia; ab hac ciuitate denominatus ſitus quidã maris Baltici, valdè eſt culta ab exteris. Hîc reſidet audientia Noruuegiorum. *Asloia.*

Hammaria, ciuitas eſt Epiſcopalis. *Hãmaria.*

Eſterdal, ciuitas, ſita eſt inter duos magnos lacus. *Eſterdal.*

Bergin, valdè diues ob ſalpas, vulgò Stockfiſch / alioſ- *Bergin.*

que piſces, quos eò quotannis vehunt Norlandi, ideoque varii mercatores aliundè eò confluunt.

Nidroſia. *Nidroſia*, Germanis dicta Druenden / quaſi hoſpitium Druxdum, antiquorum eorum ſacerdotū: Fuit olim atque etiamnum eſt metropolis Noruuegiæ, olim multò potentior, quàm hoc tempore. Hîc videre eſt vnum ex celeberrimis templis totius Septentrionis, à S. Olao nomen ſumens.

Vardaho. *Vardaho*, vltimum propugnaculum, quod Noruuegi habent in hac parte Norlandiæ.

GOTHIA INSVLA.

Calmer. *Calmer*, caſtellum habet munitum valdè, portum quoque totius Smalandiæ ſecuriſſimum.

Veſſum. *Veſſum*, vicinum lacui ingenti aquæ calidæ. Huc miſſus fuit S. Sigfridus à Rege Meldedro, ad baptizandos incolas; huius Sancti reliquiæ adhuc hodiè aſſeruantur.

Sudercop. *Sudercop*, hîc celebrantur nundinæ totius Gothiæ maximæ.

Norcop. *Norcop*, circa hanc ciuitatem videre ſaxa eſt picta variis rebus naturalibus.

Telge. *Telge*, hîc ſaxa maxima reperiuntur pyramidibus Ægyptiis ſimilia, ſepulchra gigantum, in quibus videre eſt Epitaphia literis Gothicis antiquis ſcripta, quæ hodiè à pauciſſimis intelliguntur.

Vaſten. *Vaſten*, hîc templum eſt S. Brigidæ, cui ſeruiunt adhuc aliquot moniales catholicæ, & religioſæ.

Lincop. *Lincop*, prælatum habet, cuius iuriſdictio valdè late extenditur.

Schening. *Schening*, plateas habet pulcherrimas & rectas, tam

uam alteraEpheſus. Hîc ſtatua conſpicitur Turonis, maimè terribilis in adulteros.

Scara, metropolis Weſtrogothiæ, ciuitas Epiſcopas & munitiſſima, ſita in lacu ingenti, ad quam ingreſſus t per diuerſos pontes. *Scara.*

Lodeſe, ad mare ſita ciuitas, portum totius VVeſtroothiæ habet optimum. *Lodeſe.*

VVisbi, metropolis eſt Gothlandiæ, antiquitus valdè elebris, variis mercibus: hîc etiam leges ſuas capiebant autæ. Hoc tẽpore reſidet hîc Gubernator Regis Daniæ. *VVisbi.*

SVETIÆ REGNVM.

Stockolm, ſita eſt ad oſtium maris Suetici, in mari ad odum Venetiarum, extructa eſt à Birgero, vt ſinum ilm à piratis defenderet: mediocris eſt quãtitatis, empoum inſigne, Regia Suetiæ. *Stockolm*

Gricolm, milliari diſtat aut circiter à Stockolmio. Hîc ſident varii mercatores externi, cum hîc omne ferè reriatur opificium. *Gricolm.*

Sittuna, hæc vna eſt ex antiquiſſimis Suetiæ ciuitabus. *Sittuna.*

Strengis, ad lacum Meler: Hîc in ſaxis plurima repeuntur Epitaphia, quæ vitam authorum continent. *Strengis.*

Enecop, fortiſſimum caſtellum eſt. *Enecop.*

Vpſal, nomen deſumpſit, quod ſupra Salam ſita ſit, actè in centro Suetiæ: ideoq; longo tempore Metropofuit Suetiæ. Hîc templum fuit Deæ Frigæ, vbi reſidet illorum ſummus Sacerdos ſacrificans Diis ſecundum um Græcorum, etiam cum ſanguine humano non rarò. ulta hic videre eſt Regum Suetiæ ſepulchra magnificè *Vpſal.*

&c magno ſumptu conſtructa. Horologium hîc eſt tanto artificio conſtructum, vt omnibus admirationem excitet. Templum eſt totius Sueciæ hîc celeberrimũ. Vniuerſitas quoq; omnium ſcientiarum & artium liberalium.

Oregund. *Oregund*, hinc naues variæ mare Bothnicum ingrediuntur.

Arboi. *Arboi*, hîc dicuntur arma ſiue inſtrumenta bellica totius Europæ confici optima, conductis eam in rem vndiq; excellentiſſimis artificibus.

Aroſia. *Aroſia*, prælatum habet, quem Gothi ſuâ linguâ vocant *Veſtros*, abundat mineris argenti adeò excellentis, vt dicantur artifices ex quindecim libris argenti vnam extrahere auri. Huc aliquæ triremes nauigârunt, quas Rex Guſtarus primùm fecit mare ſulcare.

FINLANDIÆ DVCATVS.

Rauna. *Rauna*, portum habet optimum, naues inſignes, mercatoria eſt.

Abum. *Abum*, metropolis eſt Finlandiæ, prælatus eius iurisdictionem habet in totum hunc Ducatum.

Hange. *Hange*, portus eſt ſecuriſſimus, & maximè celebris totius huius tractus.

Borga. *Borga*; hîc reſidet Gubernator ex parte Regis Sueciæ.

Viburgũ. *Viburgum*, propugnaculum contra Moſcouitas.

Cõſtrolm. *Conſtrolm*, arx eſt valdè munita.

POLONIÆ REGNVM.

Cracouia. *Cracouia*, vrbs celeberrima, minoris Poloniæ metropolis in planicie ad Viſtulam fluuiũ ſita, muro duplici valloque inexcuſſo, & foſsâ muro præcincta cingitur. Arx verò in ſcopulo eminenti Vauel dicto, ad eundem fluuium ſita:

ciui-

ciuitas ſede Regũ Poloniæ, vbi coronantur & ſepeliuntur, celebris, Gymnaſioq; clara. Carent aũt Cracouienſes aduocato ſupremo. Sed Rex ipſe Prætura Cracouienſi potitur. Caſtellanus quoque Cracouienſis Palatinum in Senatus conſeſſu, accubitu locoq; ſuperat: cum in cæteris illius regni Prouinciis Palatinus Caſtellarũ dignitate antecellat.

Biecz, ciuitas muro circundata, in planicie ſita, eam Ropa fluuius præterfluit, in quo ſpumæ, ex quibus ſal conficitur, colliguntur. Diſtat à Cracouia quindecim milliaribus Germanicis. *Biecz.*

VVoynicz, ciuitas lignea ad Dunaiecz fluuium ſita, Cracouiâ nouem milliaribus abeſt. *VVoynicz*

Sandecz, ciuitas murata in planicie ſita, quam Dunaiecz fluuius præterlabitur, Cracouiâ 11. milliaribus abeſt. *Sandecz.*

Lelouia, ciuitas murata, in colle ſita, arcem inferiùs conſtructam habet, quam Bialla fluuius alluit. Cracouiâ 11. milliaribus abeſt. *Lelouia.*

Kzyaz, ciuitas lignea, Cracouiâ 7. milliaribus diſtat. *Kzyaz.*

Proſzeuice, ciuitas lignea, in planicie ad Suzeniaua fluuium ſita, Cracouiâ 4. milliaribus diſtat. Hîc curia Regia, in hac quoq; conuentus terreſtres nobilium celebrari ſolent. *Proſzeuice.*

Oſuuiecim, ciuitas, metropolis ſui Ducatus in terra Cracouienſi lignea, in planicie ſita, arcem quoq; ligneam argilla circumlitam habet, quam fluuius quidam præterlabitur, ſeptem milliaribus Cracouia diſtat. *Oſuuiecim*

Zator, ciuitas, metropolis ſui Ducatus in terra Cracouienſi, 5. milliaribus Cracouiâ diſtat, arcem habet. *Zator.*

Sandomiria. *Sandomiria*, ciuitas principalis diſtrictus Sandomirenſis, muro circundata, in colle ad Viſtulam ſita. Cracouiâ 22. milliarib. abeſt. Arx eius eſt murata, quæ Viſtulam ad meridiem habet.

Checiny. *Checiny*, ciuitas in loco plano ſita, arx verò murata in eminenti ſcopulo ſita. Cracouiâ 13. milliaribus abeſt. Fodinis Lazuli clara, vbi & argentum reperitur.

Korczin. *Korczin*, ciuitas noua lignea, arcem muratam ad Viſlok fluuium ſitã habet, quam vndiq; paludes circundederunt.

VVislica. *VVislica*, ciuitas lignea, quam Nida fluuius circumluit, muro circundata, inter lutoſas paludes in ſcopulo ſita, in quibus ingens colluuies reptilium omnigenorum graſſatur.

Pilzno. *Pilzno*, ciuitas lignea ad Viſlok ſita.

Opoczno. *Opoczno*, ciuitas murata, in planitie, quam Pilcza fluuius præterlabitur.

Rodamia. *Rodamia*, ciuitas muro valloq; circumſepta in planicie ſita.

Poloniec. *Poloniec*, ciuitas lignea, inter colles conſtructa.

Zauichoſt. *Zauichoſt*, ciuitas lignea, ad Viſtulam fluuium ſita, arcem muratam in vlteriori Viſtulæ ripa habet.

Lublin. *Lublin*, ciuitas principalis terræ Lublinenſis, murata eſt, foſsâ, ſtagniſq; ingentibus circundata. Arx in colle eminentiori ad ſtagnum amplum ſita, muro validiſſimo foſſaq; profunda cingitur. Nũdinæ in hac ciuitate ſingulis annis triplices ſunt, quatuor hebdomadis durantes, ad eas conueniunt Turcæ, Armeni, Græci, Germani, Moſchouitæ, Lithuani, &c. Iudæi maximam ſuburbiorum

par-

partem occupant,ibique ſynagogam habent præcipuam. Arcem fluuius Byſtrzica alluit. Diſtat Sandomiriâ 14. milliaribus, Cracouiâ 36. Wilnâ 70. Warſomâ 24.

Vrzedouu, ciuitas lignea, ampla, ad ſtagnum ſita. Diſtat Lublinâ 7. milliaribus. *Vrzedouu.*

Lucouu, ciuitas lignea in planitie ſita, ex vna parte palude lutoſa, ex alia vallo munitur, Lublinâ abeſt 14. milliaribus. *Lucouu.*

Caſimiria, ciuitas lignea, inter ſcopulos ad Viſtulam ſita: hæc tempore exundationis Viſtulæ, media fere aquis obruitur. Lublinâ 7. abeſt milliaribus. *Caſimiria.*

Parcouu, ciuitas lignea, in planitie ad ſtagnum ſita. *Parcouu.*

Poſnania, ciuitas inſignis, maioris Poloniæ metropolis, ad Vartham fluuium nauigabilem, & Proſna amnẽ, inter colles condita, muro duplici foſſaq; profunda cingitur, ædes in ea pulcherrimæ, inſigniterque ex lapidibus ſectis conſtructæ. Arx murata in eminentiori colle, inter Vartham & Proſnam fluuios ſita. In vlteriori ripa Varthæ ſuburbia ſunt ampliſſima, ſtagno ingenti paludibuſq; circundata, quæ frequenter cum circumiacentibus pagis exundatione Varthæ obruuntur, adeò, vt aliquando ſummitates ędificiorũ ſolummodò ex aquis appareant: ipſaque ciuitas in muro aliquando inundatur, vt in foro plateiſq; paſſim nauigetur, graſſantur hæ inundationes duobus tribuſque aliquando diebus. Nundinas valdè celebres quotannis habet ternas. *Poſnania.*

Koſcien, ciuitas in planicie inter paludes lutoſas ſita, duplici muro valloq; & foſſa munitur. Poſnaniâ 7. milliaribus abeſt. *Koſcien.*

Myedzyr-zecze. *Myedzyrzecze*, ciuitas lignea, in planicie inter flumina, paludeſq; lutoſas (vnde & nomen habet) ſita, finitima Sileſiæ Pomeraniæq;, arcem muratam natura & opportunitate loci munitiſſimam, muro valloq; inexcuſſo & foſſis profundis circumſepta, nullo modo expugnari ſeſe niſi fame patitur: Eam Germani aliquot annis graui obſidione aliquando preſſerunt, attamen re infecta diſcedere coacti ſunt. Abeſt Poſnaniâ 15. milliaribus.

Oſtreſouu. *Oſtreſouu*, ciuitas lignea, finitima Sileſiæ, in planicie latiſſimè ſita, quàm ſyluæ vndique circumdederunt.

VVſchouu. *VVſchouu*, ciuitas murata, in planicie ſita, Poſnania abeſt 11. milliaribus.

Calis. *Calis*, ciuitas muro circundata, inter paludes ſita, quam Proſna fluuius præterlabitur. Arcis muratæ ruinæ reſtant per Crucigeros Pruſſienſes deſolatæ.

Gneſna. *Gneſna*, ciuitas muro circundata, in planicie inter lacus colleſq; ſita, Archiepiſcopali ſede clara. Hæc prima omnium ciuitas in Polonia, à Lecho authore Polonorum condita, vbi inprimis ſedes Regia habebatur. Ibique Princeps Poloniæ Boleslaus Chabri ab Othone Romanorum Imp. Regium Diadema accepit, quo hucuſq; Reges Poloniæ vtuntur. In hac ciuitate eſt Eccleſia cathedralis Metropolitana, in qua corpus D. Adalberti Epiſcopi Pragenſis depoſitum eſt. Diſtat autē à Caliſiâ 14. milliaribus, Poſnaniâ verò 7. Hîc nundinæ inſignes, præcipuè verò profeſto S. Adalberti celebrantur.

Pyzdry. *Pyzdry*, ciuitas munita in planicie ad fluuium Vartham inter ſyluas ſita, Caliſiâ 9. milliaribus abeſt.

VVartha. *VVartha*, ciuitas ampla, ad fluuium Wartham ſita.

Naklo, ciuitas lignea, ad fluuium Noteſiam ex Glopo lacu emergentem: Arx murata inter lutoſas paludes ſita. Naklo.

Land, ciuitas ad Wartham fluuium, Geſnâ 4. milliaribus abeſt.

Konin, ciuitas murata, Warthaq; fluuio vnà cum arce in gyrum circumducta, & non niſi pontibus ad eam peruenitur; Caliſiâ abeſt 8. milliaribus. Konin.

Slupcza, ciuitas muro fortiſſimo propugnaculiſq; munita, ad Wartham fluuium. Slupcza.

Kolo, ciuitas lignea circumſepta, VVarthaq; fluuio in gyrum vnà cum arce aliquoties circumluitur. Milliaribus 8. Caliſiâ abeſt. Kolo.

Siradia, ciuitas lignea, muro circumducta in planicie ſita. Arx munita ad VVartham fluuium extructa. Siradia.

Vielunia, ciuitas muro forti, propugnaculiſque & foſſa profunda circumſepta, eam vnà cum arce Profna fluuius præterlabitur. Vielunia.

Sadek, ciuitas lignea, in planicie ad ſtagnum ſita; Siradiâ 5. milliaribus abeſt. Sadek.

Petricouia, ciuitas murata, in loco paluſtri ſita, vbi comitia generalia cõmuni approbatione omnium Regũ Senatorumq; Poloniæ celebrari conſtitutũ eſt. In ſuburbio curia Regia & turris, in qua cauſæ iudiciales celebrantur, ſita eſt, q̃ foſſa profunda ambit. Curię quoq; Epiſcoporũ magnatumq; Poloniæ frequentes ibidem extructæ ſunt. Deinde extra ciuitatem, curia ingenti ſumptu ex lignis leuigatis inſignis, ſub nemore amœniſſimo extructa eſt, quam Rex cum omni comitatu ſuo, tempore comitiorũ propter aëris ſalubritatem incolit, Bugay appellata. Petricouia.

Roſprza. *Roſprza*, ciuitas lignea, in planitie paludibus cincta.

Spicimiria. *Spicimiria*, ciuitas lignea eſt.

Lancicia. *Lancicia*, ciuitas muro foſſaque obducta in planitie, vndiq; paludibus lutoſis circundata. Arx murata in ſcopulo, foſſaq; profunda obducta, eam Bſura fluuius præterlabitur. Ibidem in villa Koſcio dicta Eccleſia cathedralis ex lapidibus ſectis conſtructa eſt, ſatisque ſumptuosè prouiſa.

Orlouia. *Orlouia*, ciuitas lignea ex vna parte fluuio lutoſo, & peramplo, ex altera lacunis paludoſis munitur: quatuor milliaribus Lanciciâ abeſt.

Piateck. *Piateck*, inter lutoſas paludes ad Bſuram fluuium ſita, cereuiſia boni ſaporis, quæ in ea coquitur, per totam Poloniam celebris habetur.

Breſinia. *Breſinia* ciuitas lignea, ampla, ſede Epiſcopali clara, inter ſtagna ſita ad Viſtulam fluuium conſtructa.

Bidgoſtia. *Bidgoſtia*, ciuitas murata in planicie ſita, eam Brda fluuius nauigabilis, quo merces ex maiori Polonia in Viſtulam fluuium vehuntur, alluit. Vladislauiâ ſex milliaribus abeſt.

Breſtia. *Breſtia*, ciuitas murata, propugnaculis, vallo, foſſaq; munita, in planicie inter lutoſas paludes ſita.

Radzieiouu. *Radzieiouu*, ciuitas lignea, in campo aprico ad lacum ingentem ſita.

Cruſphicia. *Cruſphicia*. Ciuitas lignea antiqua, prima poſt Geſnam conſtructa, arx murata ad ingentem lacum, Goplo dictũ, ſita, ex quo lacu mures olim prodiêrunt, quæ Popelũ principem Poloniæ ibidem in arce deuorauerunt. Hîc olim ſedes Regia, quæ poſteà Cracouiam translata eſt.

Kouualouu, oppidum ligneum in locis paluſtroſis conſtructum. *Kouua-louu.*

Raua, ciuitas lignea, in planicie ſita, arcem muratam in ſcopulo ad Rauam fluuium habet. *Raua.*

Sochaczouia, ciuitas lignea, ſeptis ex vna parte circundata, arx verò in ſcopulo eminenti murata, quam fluuius Bſura præterlabitur. *Sochaczo uia.*

Goſtinin, ciuitas lignea in planicie, inter paludes lutoſas. Arx in ſcopulo murata, foſſa & paludibus obducta. *Goſtinin.*

Gambin, ciuitas lignea, ampla, in planicie ſita. *Gambin.*

Ploczko, ciuitas murata ad Viſtulam fluuium conſtructa, ſede Epiſcopali clara, arx murata, in eminenti colle ſita. *Ploczko.*

Bielsko, ciuitas lignea in planicie ſita, à Ploczko 2. milliaribus abeſt. *Bielsko.*

Raczyaz, ciuitas lignea, inter lutoſas paludes, diſtat 8. milliaribus à Ploczko. *Raczyaz.*

Syeprez, ciuitas lignea, in colle eminenti, abeſt quinque milliaribus à Ploczko. *Syeprez.*

Srensko, ciuitas lignea, inplanicie ſita. Arx murata, inter ſtagna paludeſq; ingentes, diſtat à Ploczko millia. 10. *Srensko.*

Mlauua, ciuitas lignea, Pruſciæ vicina: quam Mlauua fluuius præterlabitur, abeſt 11. milliarib. à Ploczko. *Mlauua.*

Plonsko, oppidum ligneum, à Ploczko 8. millia abeſt. *Plonsko.*

Radzanouu, ciuitas lignea, ad Vkra fluuium ſita, arx murata, in ſcopulo inter lacunas paluſtroſas, à Ploczko 8. abeſt milliaribus. *Radza-nouu.*

Dobrinia, ciuitas lignea, ſeptis circundata, in ſcopulo ad Viſtulam ſita, arx à Crucigeris demolita, *Dobrinia.*

Slonsk. *Slonsk*, ciuitas lignea, in planicie ad Viſtulam: Dobrinia 2. milliaribus abeſt.

Ripin. *Ripin*, oppidum ligneum, in planicie ad Odlekam fluuium conditum, Dobriniâ 5. milliaribus abeſt.

Gorzno. *Gorzno*, ciuitas lignea, inter ſyluas in colle, vallo foſſaq; aquis repleta, obducta, Dobrinia 6. milliaribus abeſt.

MASOVIÆ DVCATVS.

Varſchouia. *Varſchouia*, ciuitas inſignis, murata, totius Maſouiæ Metropolis, duplici muro foſſaq; obducta, in planicie ad Viſtulam extructa: Arx quoq; murata ciuitati contigua Viſtulæ impendet: Pons ibi ampliſſimus ligneus, ingenti ſumptu in Viſtula fabricatus.

Czersko. *Czersko*, ciuitas lignea in planicie ad Viſtulam fluuium ſita, arcem muratam in ſcopulo eminenti turribus altis conſpicuam habet, Varſchouia 5. milliaribus abeſt.

VViſſegrod. *VViſſegrod*, ciuitas lignea, in planicie ad Viſtulam: arx in colle murata: Vaſchouia 12. milliarib. abeſt.

Zackroczim. *Zakroczim*, ciuitas lignea, ad Viſtulam fluuium: arx in colle murata, 8. milliar. Vaſchouia abeſt.

Cziechanouu. *Cziechanouu*, ciuitas in planicie ſita, valloq; circumſepta, arx inter lutoſas paludes foſſa profunda munitur.

Pultouusko. *Pultouusko*, ciuitas murata ad Nareuu fluuium, vnà cum arce ſita.

Roſan. *Roſan*, ciuitas in planicie: arx verò in ſcopulo ad fluuium Nareuu conſtructa.

Varka. *Varka*, ciuitas ampla lignea, in planicie ad Pilczam fluuium ſita, Varſchouia 8. milliar. abeſt.

Blonye. *Blonye*, ciuitas lignea, ampla, diſtat à Varſchouia 4. mil.

Tarcin. *Tarcin*, ciuitas lignea, Varſchouia 5. milliar. abeſt.

Grod-

Grodzyec, ciuitas lignea, Varſchouiâ milliar. 7. Tarcino verò 2. abeſt. *Grodzyec*

Praſnis, ciuitas ampla, lapideis ædificiis ornata. *Praſnis.*

Lomza, ciuitas ampla ad Nareuu fluuium nauigabilem ſita, in ea ædificia pulcherrima, murata, Varſchouiâ 20. milliar. abeſt. *LomZa.*

Liuuo, ciuitas lignea; arx murata ad Liuuycbz fluuiũ ſita. *Liuuo.*

VVegrouu, oppidũ ligneũ, Liuuo abeſt medio milliari. *VVegrouu*

VViZna, ciuitas in planicie ad Nareuu fluuium ſita, arx in colle foſſa circundata. *VViZna.*

Nur, ciuitas lignea ampla, ad fluuium Nur ſita. *Nur.*

Camenyec, ciuitas lignea, in planicie ad Bug fluuium ſita. *Camenyec.*

PODLASSIA.

Byelsko, ciuitas lignea ampliſſima Podlaſſiæ principalis, ad Byalla fluuium ſita, Lithuaniæ contermina, arx lignea, fulminis ictu in præſentia Regis incenſa, penituſque exuſta eſt. Diſtat à Nareuu fluuio 4. milliar. *Byelsko.*

Bransko, ciuitas lignea ad Nur fluuium. Hic curia Regia iudicialis, in qua cauſæ nobilium diſceptantur. *Bransko.*

Suras, ciuitas lignea, inter colles ad Nareuu fluuium ſita: arx in colle foſſa circumducta. *Suras.*

Tyrochzin, ciuitas lignea, in planicie ad Nareuu fluuium ſita. Arx natura & opportunitate loci munitiſſima, propugnaculis valloq; forti ꝑportionaliter circũſepta, Nareuu fluuio & paludibꝰ circundata, vt ad eam nuſq̃ aditus pateat, machinis tormẽtiſq; bellicis prouiſa. Theſaurus Regius in ea aſſeruatur. Rex Sigiſmundus Auguſtus eã magnis impenſis reſtaurari fecit, monetaq; ibidem cuditur. *Tyrochzin.*

Knyſſyn.

Knyſſyn, ciuitas lignea,in planicie inter ſtagna, ſyluas,paludeſque lutoſas ſita: ibidem curia Regia extructa eſt. Hortus quoq; Regius ampliſſimus vario genere animalium piſciniſq; diuerſis refertus. Venationes enim illic omnium ferarum copioſè exercentur.

Nareuu.

Nareuu,ciuitas lignea,inter ſyluas & fluuium Nareuu ſita.

VVaſilkouu.

VVaſilkouu,oppidum ligneum, ad Nareuu fluuium; Hîc Capitaneus Regius Poloniæ ſedet.

Auguſtouu.

Auguſtouu, ciuitas noua ampliſſima, à Rege Sigiſmundo Auguſto,à quo & nomen habet, fundata.

Drochicin.

Drochicin, ciuitas lignea ad Bug fluuium extructa,in colle curiam Regiam, in qua cauſæ nobilium diſceptantur,habet.

Myelnik.

Myelnik,oppidum ligneum, ad Bug fluuium ſitum, arx in colle eminenti.

Loſicze.

Loſicze,ciuitas lignea, ad ſtagnum ampliſſimum ſita.

Mordi.

Mordi, oppidum ligneum, in planicie ad ſtagnum ſitum.

RVSSIÆ PARS, REGNO POLONIÆ INCORPORATA.

Leopolis.

Leopolis,ciuitas inſignis Ruſſiæ, Polono Regi ſubiecta,Metropolis à Leone Ruſſorum Principe extructa, duplici muro propugnaculiſq; fortiſſimis, vallo & foſſa profunda,tormentis & ſupellectili bellica expeditiſſimè prouiſa. Arx vna in ciuitate, alia verò in eminentiſſimo ſcopulo ciuitati impendente,munitiſſimè conſtructa, cuius aſpectus decem milliaribus patet.Emporio ſedeq; Archiepiſcopali clara. Metropolitanus quoque Ruſſiæ ibidem

ſedem

ſedem ſuam retinet. Templa hîc Romanæ & Græcorum obedientiæ plurima. Armeni quoque ibidem baſilicam ſuæ religionis, antiſtitemq; & ſacerdotem habent.

Halicia, ciuitas lignea, ampliſſima, antiquitus conſtructa, vna ex Ducatibus Ruſſiæ. Eam à Moldauia Prud fluuius ex alia parte Tyras, Neſter vulgò dictus, præterlabitur. Arcem ligneã in colle eminenti adiunctam habet. *Halicia.*

Zidacouu in Pokutia, ciuitas lignea, in planicie ad Striy fluuium ſita. Arx in colle eminenti vallo circumſepta. *Zidacouu*

Grodek ciuitas inter lutoſas paludes, ex quibus Bug fluuius oritur, ſita, quo merces variæ ex Volhinia in Viſtulam deportantur. *Grodek.*

Striy, ciuitas lignea, ad fluuium Striy ſita. *Striy.*

VVizna, ciuitas in planicie inter paludes ad fluuium VViſna ſita. *VVizna.*

Sniatin, ciuitas lignea, ſeptis circundata, confinis Moldauiæ, eam Prud fluuius præterlabitur. *Sniatin.*

Colomnia, ciuitas lignea ſub monte, ad Prud fluuium ſita, hîc ſal decoquitur. *Colomnia*

Robatin, ciuitas lignea, ſeptis circundata, in planicie. Eam Rhohatinka fluuius præterlabitur. Arcem inter ſtagna & paludes ſitam habet. *Robatin.*

Polinia, oppidum ligneum inter colles ſitum. *Polinia.*

Lubaczouu, ciuitas lignea, in planicie ſita, caſtrum inter paludes ſtagnantes conſtructum. *Lubaczouu.*

Belz, ciuitas lignea ampla, in planicie ſita. Arcem ligneam lutoſis paludibus latè ſtagnantibus cincũductã habet, quam nequaquam Tartarica ſagitta attingit. *Belz.*

Sokal. *Sokal*, ciuitas circumſepta, in planicie ad Bug fluuium ſita, arx in eminenti colle lignea.

Hrubyeſcouu. *Hrubyeſouu*, oppidum cum caſtro in colle ſitum.

Hrodo. *Hrodo*, ciuitas ſtipitibus præacutis circumſepta, arcem in colle Bugo præterfluam habet.

Grabouuyec. *Grabouuyec*, ciuitas lignea, in planicie ſita, arx in colle eminentiſſimo, natura & opportunitate loci munitiſſima, acceſſuq; ardua.

Thyſſouuice. *Thyſſouuice*, ciuitas lignea, arcem in colle habet.

Chelm. *Chelm*, ciuitas ſeptis circundata, ſede Epiſcopali clara: Arx in eminentiori colle ſita, lignea, argilla oblinita, quatuor milliaribus aſpectus illius patet.

Craſniſtauu. *Craſniſtauu*, ciuitas murata, ad ſtagnum ampliſſimum ſita: arx in planicie murata, quam Viep fluuius nauigabilis præterlabitur, Lublina abeſt 7. milliaribus, in ea Capitaneus generalis Regius reſidet.

Ratno. *Ratno*, ciuitas lignea, ampla, inter paludes latiſſimè ſtagnantes ſita: pontibus ſtatis ad eam peruenitur. Arx in colle eminenti, ad Puerepetum fluuium nauigabilem ſita, quam fluuius Tur alta ex parte, paludeſq; lutoſæ muniunt, acceſſuq; omni ex parte difficilis.

Lyubouulia. *Lyubouulya*, ciuitas ad Bug fluuium ſita, arcem in colle eminenti habet.

PREMISLIENSIS REGIO, RVSSIÆ PARS.

Primislia. *Primislia*, ciuitas murata ad San fluuium nauigabilem ſita, ſede Epiſcopali clara, arx in colle in vlteriori ripa eiuſdem fluuii ſita: propugnaculiſq; apprimè munitiſſima. Ibidem Hortus regius ingens, omniferarum genere refertus.

Sambor, ciuitas ſeptis circundata, ad Tyram fluuium vnà cum arce ſita: Hungariæ finitima. *Sambor.*

Drochobicz, ciuitas ſtipitibus præacutis in planicie munita, ſalis fodinis clara. *Drochobicz.*

Sanok, ciuitas lignea, inter colles ad San fluuium extructa: arx in collo murata. *Sanok.*

Przeuuorsk, ciuitas in colle muro circũdata, ad Mleczka fluuium ſita. *Przeuuorsk.*

Kroſno, ciuitas murata, Iaſiolda fluuio circunducta. Viſlok fluuius eam mediam interluit. Hinc medio milliari diſtat Camyenıecz arx, in eminenti ſcopulo ſita, murata, natura & opportunitate loci & propugnaculis munita. *Kroſno.*

PODOLIA REGIO RVSSIÆ.

Camyeniec, ciuitas Moldauiæ finitima, diuina ferè manu inter arduas cliuoſaſq; rupes conſtructa, portas ſolummodò duas habet. Arx quoque natura & opportunitate loci, rupe petroſa vndiq; cincta, quàm vna cum ciuitate Smotricz fluuius præterlabitur, foſſaq; profundiſſima naturali cingitur. Arx ipſa muro propugnaculiſq; munita. Ciuitatem vero rupes altiſſima, ſaxoſa, acceſſuq; ardua inexpugnabilem facit, quam ita ſuo ambitu includit, vt minime ædium, quamuis eminentiorum tecta appareant. Sæpiùs ab ea Tartari, Valachique & Turcæ cum ingenti ſtrage & dedecore repulſi fugatiq; ſunt. Hinc ad Chociniam Moldauiæ arcem duo numerantur milliaria. *Camyeneic.*

Bar ciuitas ſeptis circundata in planicie, à Bona Ioannis Sfortiæ Ducis Mediolani filia, Sigiſmundi Regis Poloniæ vxore conſtructa, quam à Baro patria appellauit. Arx in colle murata, paludibus latè ſtagnantibus cincta. *Bar.*

Myedzibоſz. *Myedziboſz*, ciuitas & arx ampla lignea, inter paludes latiſſimè ſtagnantes ſita, ad quam niſi pontibus peruenitur, à Tartaris ſæpiſſimè infeſtatur.

Brezania. *Brezania*, oppidum ligneum, arcem in colle muratam habet.

Treboùula. *Trebouula*, ciuitas ſub monte altiſſimo ſita, arcem in colle eminenti habet.

Chmielnik. *Chmielnik*, ciuitas lignea, ſtipitibus circummunita. Arx lignea in planitie ad Bog fluuium ſita.

Braslauu. *Braslauu*, ciuitas & arx lignea, vallo foſſaq; cincta, eam Bog fluuius præterlabitur.

Vinnicza. *Vinnicza*, ciuitas lignea, vnà cum arce, vallo circumſepta, ad Bog fluuium ſita.

Suinigrod. *Suinigrod*, arx cum ciuitate lignea, in campeſtribus ſita.

LITHVANIÆ MAGNVS DVCATVS.

Vilna. *Vilna* vrbs, caput & metropolis Lithuaniæ totius intra colles, ad confluxum Vilnæ, (à quo nomen habet) & Viliæ fluuiorum ſita muroq; circumducta. Arces duas inſigniter muratas adiunctas ſibi habet, quarum vna inferior, (hæcq; ampla & ſumptuoſiſſimè extructa) altera ſuperior in colle eminentiſſimo condita, dicitur, eas ex vna parte Vilna ex oriente fluens, ex altera Wilia fluuii ibidem concurrentes præterlabuntur. Porrò Vilna, quæ nomen vrbi indidit, minor eſt, VVilia verò eſt amplior & nauigabilis, quo merces ex Vilna nauibus in Gedanum Pruſſiæ emporium celeberrimum deportantur. In hac vrbe plurima templa Romanæ obedientiæ & Rutenorum

ritus

-itus magnis ſumptibus extructa. Epiſcopalis ſedes in Ba-ſilica arcis cathedrali D. Stanislao dicata. Metropolita-nus quoque Ruſſiæ ibidem ſedem in Baſilica Rutenici ri-tus præcipua, titulo D. Virginis Mariæ inſignita, retinet.

Oſmiana, oppidum ligneum, à Vilna 7. milliaribus abeſt. *Oſmiana.*

Vilkomeria, oppidum ligneum ad Suuienta fluuium ſitum; Curia in ea iudicialis, in qua cauſæ nobilium diſce-ptantur. Arx per Crucigeros Pruſſienſes exuſta, nunc in ſcopulo veſtigia eius apparent. *Vilkomeria.*

Bratislauia, ciuitas lignea, arcem ſibi adiunctam in ſcopulo ad lacum ampliſſimum conditam habet. *Bratislauia.*

Troki, ciuitas lignea, muro (cuius adhuc ruinæ ap-parent) quōdam circundata, ſed à Crucigeris Pruſſienſi-bus cum munitione deuaſtata, à Vilna ſex milliaribus di-ſtat, arcem habet in lacu ſatis opportunitate & naturâ lo-ci munitam, ad quam niſi nauibus peruenitur. In ea diu ſedes Ducum Lithuaniæ erat; poſtea Vilnam translata. Eſt quoque aliud oppidum eiuſdem nominis, quatuor à Vil-na milliaribus ad Vacam fluuium, quod ad differentiam huius noui Troki dicitur. *Troki.*

Grodno, ciuitas lignea, arcem muratam in ſcopulo ſitam habet, quam Nemen ſiue Cronon fluuius celebris & nauigabilis præterfluit, vnà cum ciuitate, quo merces in Gedanum ex regionibus Lithuaniæ nauibus deferuntur. *Grodno.*

Couuno, ciuitas lignea inſignis, plures tamen in ea domus reperiuntur lapideæ, ad confluxum Nemenis & Viliæ, fluuiorum nauigabilium ſita, arcem muratam, an-tiquitus in ſcopulo conditam habet. *Couuno*

Lida. *Lida*, oppidum ligneum diſtrictuale, arcem muratam, in qua iudicia nobilium celebrantur, habet.

Vpida. *Vpida*, ciuitas lignea, prouincialis, diſtrictum ampliſſimum, cum multis oppidis complectitur.

Minsko. *Minsko*, ciuitas lignea ampliſſima, arx ex roboribus extructa, natura & opportunitate loci munitiſſima, foſſa profunda circunducta, eam fluuius quidam molendinis frequens præterlabitur.

Keidanovv. *Keidanovv*, arx cum oppido, à Vilna 25. milliar. abeſt.

Rodoskovvice. *Radoskovvice*, caſtrum cum ciuitate. Hîc Rex Poloniæ Sigiſmundus Auguſtus copias armatas numeroſas centum millia ſuperantes recenſuit. An. Dom. M.D.LXVIII.

Boriſſovv. *Boriſſovv*, ciuitas lignea, arx ex roboribus extructa, munitiſſimeq; propugnaculis, parietib. quaternis, intrinſecus terra, paludibusq; impletis firmata, fluuio Bereſina opportunè circumducta. A Vilna 40. milliarib. diſtat. In hac ciuitate milites præſidiarii contra incurſum Moſchorum continuò aſſeruantur, ad eam enim Moſchus fines ſuos pertinere contendit.

Lohoiſco. *Lohoiſco*, ciuitas cum arce lignea, à Boriſſovv 8. milliaribus abeſt.

Svvislocz. *Svvislocz*, caſtrum cum oppido ad fluuium eiuſdem nominis.

Bobroisko. *Bobroisko*, arx cum ciuitate, ad Bereſinam fluuium.

Odrugzko. *Odrugzko*, arx in colle eminenti lignea, olim pro Ducatu computabatur, nunc plures nobiles Ruſſi huius Ducatus titulo vtuntur.

Nouogrodek. *Nouogrodek*, ciuitas ampla lignea, quondam ſecun-

doge-

dogenitis Principum Lithvvaniæ attributa erat, nunc in Palatinatum redacta eſt.

Slonium, ciuitas & munitio lignea, olim ſecundogenitorum Magnorum Ducum Lithvvaniæ erat & pro Ducatu cum ſuo territorio computabatur: poſteà in prouinciam redacta eſt. *Slonium.*

VVolkouisko, ciuitas ampla, curia in ea iudicialis, vbi cauſæ nobilium diſceptantur. *VVolkouisko.*

Mſczibovv, oppidum & arx lignea, in ſtagno naturâ loci munita, planicie circũdante, à Wolkouisko 2. mill. *MſcZibovv.*

Breſtia, ciuitas ampla lignea, in finibus Lithvvaniæ ſita, contermina Podlaſiæ. Arcem amplam ligneam ſibi adiunctam habet, natura opportunitateq; loci munitam, & duobus fluuiis, quorum vnus Mucchavvicz, alter verò Bug vocatur, opportunè circundatam. *Breſtia.*

Pinsko, ciuitas lignea, ſatis ampla, ad fluuium Perepetum ſita, qui multis oppidis Ruſſiæ præterlapſis, in Boriſtenem fluuium ampliſſimum defertur. Hæc ciuitas cum ſuo territorio quondam inter principatus Ruſſiæ computabatur, à Gedinoq; Magno Lithvvaniæ Duce ſubacta, ſecundogenitorum Principum Lithvvaniæ erat, nunc in prouinciam eſt redacta. Nobilitas prouincialis vexillo Laſurini coloris ſtemmate Magni Ducatus inſignito vtitur. *Pinsko.*

Prepetus, arx & ciuitas ad fluuiũ eiuſdẽ nominis ſita. *Prepetus.*

VOLINIA REGIO RVSSIÆ INCORPORATA LITHVANIAE.

LucZko, ciuitas prouincialis lignea, ſede Epiſcopali Ruthenorum & Romanæ obedientiæ clara, arces munitas duas in colle eminenti habet. *LucZko.*

VVolodimiria. *VVolodimiria*, oppidum ligneum, munitionem quoque ligneam ad paludes ſitam habet, quondam pro Ducatu habebatur.

Krzemenec. *Krzemenec*, ciuitas ampla lignea, caſtrum quoque ligneum argilla circumlinitum habet.

Chabno. *Chabno*, arx & oppidum ad Vſſam fluuium ſitum.

Ouuruczi. *Ouuruczi*, caſtrum & ciuitas ampla in colle.

Oleuuſro. *Oleuuſro*, arx & ciuitas ad Huberczia fluuium.

Zithomir. *Zithomir*, arx lignea in colle condita.

Korec. *Korec*, arx & ciuitas lignea, pro Ducatu olim cum ſuo territorio computabatur.

Kamieniec. *Kamieniec*, munitio in colle ſita.

Zbaraſz. *Zbaraſz*, arx & ciuitas olim ſui iuris erat, cum ſuo territorio & pro Ducatu nunc computatur, plureſq; nobiles & Domini huius regionis Ducum titulo à ſuis ciuitatibus vtuntur.

Kiouia. *Kiouia*, vetuſtiſſima ampliſſimaq; vrbs ligneis ſeptis circundata, olim totius Ruſſiæ Metropolis, ad fluuium celeberrimum Boriſtenem ſita, à Vilna centum viginti milliaribus Polonicis diſtat. Eam quondam magnificam & Regiam planè fuiſſe, ipſæ ciuitatis ruinæ & monumenta, quæ ſex milliaribus patent, indicant. Apparent hodiè adhuc in vicinis montibus & collibus Eccleſiarum monaſteriorumq; & ædificiorum deſolatorum veſtigiæ. Præterea cauernæ quædam ſubterraneæ vaſtiſſimæ longo tractu ſubtus terra extenſæ, quas quidam LXXX. milliarib. protendi dicunt. In his plurima antiqua ſepulchra corporaque quorundam Illuſtrium Ruſſiæ virorum (quamuis antiquitus poſita) carie tantùm conſumpta, integra tamen

appa-

apparent, præcipuè verò duorum quorundam Principum cadauera in veſtibus gentili more, prout viui ambulabāt, integra, veluti recens poſita apparent: ſicq; inſepulta in ſpecu iacēt, quæ peregrinis & aduenis à monachis Rutenicitus oſtenduntur. Iuxta hanc vrbem arx ſatis munita ex roboribus & lapidibus terraque ad Boriſtenem conſtructa eſt.

Circaſſi, ciuitas lignea, ad Boriſtenem ſita, à Kionia in meridiem deflectendo: huius incolæ Ciraſſi dicuntur, longoq; tractu iuxta Boriſtenem degunt. Ruteni ſunt (alii tamen ab his, qui ad Euxinum in montibus habitant) viri bellicoſi & ſtrenui, cum Tartaris Præcopenſibus ſibi inuicem adhærentibus frequenter belligerant, in prouinciaſq; eorum excurrunt, & prædas, iumenta videlicet, abigunt. Diſtat autem ciuitas Circaſſi à Kiouia 25. milliaribus Polonicis. *Circaſſi.*

Moſer ciuitas prouincialis, ampla, lignea ad fluuium Pereptum condita qui duodecim milliaribus ſupra Kiouiam hauſto fluuio piſcoſo Tur dicto Boriſtenem influit. A Kiouia 30. milliaribus Polonicis diſtat, à Brobansko totidem, à Mochilouu 20. ab Orsha 26. *Moſer.*

Mſcziſlauia, ciuitas lignea ad fluuium, Soſam dictum, ſita, arcem quoq; ex roboribus apprimè munitam habet, in ipſis finibus Moſcouiæ iacet, ideò præſidiarii milites in ea continuò aſſeruantur. *Mſcziſlauia.*

Viterbsk, ciuitas ſatis ampla lignea, ad Duuinam fluuium inſignem & nauigabilem, quò merces omnigenæ in Rigam Liuoniæ Metropolim deportantur, ſita. Arces duas ampliſſimas naturâ & opportunitate loci munitiſſi- *Viterbsk.*

mas habet, quarum vna inferior in planicie ſita, ciuitatis formam amplitudine referens dicitur. Altera ſuperior in colle eminentiori condita, vtraq; propugnaculis & parietibus ex roboribus extructis, terraq; & lapidibus impletis, ſupellectiliq; bellica, tormentis & bombardis apprimè munita. Eas vnà cum ciuitate ab Oriente fluuius Dvvina opportunè præterlabitur, in quam ſub ipſa arce ex altera parte Viczba fluuius exoneratur. Hæc arx omnium arcium finitimarum totiuſq; Lithuaniæ eſt fortiſſimum propugnaculum, contra incurſum Moſchorum; in ipſis enim finibus hoſtium iacet, ſæpiùs ab ea Moſchouitæ cum ſuo ingenti damno fugati repulſiq; ſunt. Quatuor in ea præfecti ſiue ductores militum pedeſtrium aſſeruantur. A Vilna 80. milliaribus diſtat, quondam ſui iuris principem habebat, & pro Ducatu computabatur, nunc in Palatinatum redacta eſt.

Orsha. *Orsha*, ciuitas lignea ampla, ex vna parte ſtipitibus præacutis munita, ex altera Boriſtene fluuio alluitur, arcem munitam muratam ſibi adiunctam habet, quam ab vna parte Boriſtenes, ab altera Orſchiora fluuius (qui nomen ciuitati indidit) præterlabitur, à Vitebska 18. milliaribus abeſt.

Suras. *Suras*, caſtrũ inter Dunam, Caſplã & Suraſcã ſitum, à Witebska 8. milliarib. Moſchouiam verſus procedendo.

Vla. *Vla* à Witebska 14. milliar. diſtat. Arx eſt ſita in conflictu Vlæ (à qua nomen habet) & Dunæ fluuiorum, à Moſchouitis olim fundata poſſeſſaq;, & à Polonis ſæpiùs, fruſtra tamẽ tentata. Poſteà à Duce Rom. Sangus Kovviez inopinata irruptione capta, exuſtaq;, & à Polonis reſtaurata.

Turovvla.
Turovvla, caſtrum Moſchorum ad fluuium eiuſdem nominis & Dunam munitiſſimè ſita, à Poloczka 3. milliaribus abeſt.

Suſza.
Suſza, arx Moſchorum ad lacum eiuſdem nominis: Moſchouitis Copia dicitur.

Czaſniki.
Czaſniki, caſtrum & oppidum ligneum, ad fluuium Vlam ſitum, à Suſza 4. milliar. abeſt.

Sienno.
Sienno, arx cum oppido à Craſniki 6. milliar. abeſt.

Leplo.
Leplo, arx & ciuitas benè munita, in lacu quaſi peninſula condita, à Czaſniki 7. milliarb. abeſt.

Ciotcza.
Ciotcza munitio ad lacum eiuſdem nominis.

Craſſne.
Craſſne, arx Moſchouitica, à Ciotcza 1. milliari ſita.

VVoroniec.
VVoroniec, caſtrum cum oppido ad Vſacram fluuium ſitum, à Poloczka 3. milliar.

Strzyzovv
Strzyzovv, munitio ad lacum ingentem ſita.

Poloczko.
Poloczko, olim ciuitas lignea, ampliſſima, ſtipitibus ſeptiſq; ligneis circundata, ad Dvvinam fluuium condita, arcem ligneam naturâ & opportunitate loci munitiſſimã, turribus & propugnaculis firmatam habet, quam ab vna parte Wina, ab altera Polata, à qua ciuitas nomen ſortitur, præterfluit. Milites in ea præſidiarii à Rege Poloniæ frequenter aſſeruabantur, ciues & mercatores in ea ditiſſimi erant; Sed anno Domini M.D.LXII. Ioannes Baſiliades Magnus Dux Moſchouiæ, eam vi, tormentis bellicis admotis, ſtrenua oppugnatione, obſidum verò indiligenti & oſcitanti defenſione in ditionem ſuam redegit: Poloniſque præſidiariis liberè dimiſſis, Lithuanos & Ruthenos ciuitatis incolas, cæteroſq; qui illuc velut ad aſylum confugerant, in Moſchouiam vinctos adduxit,

prædam-

prædamq; dictu incredibilem auri & argenti illinc aſportauit. Habebat & olim ſui iuris principem, & pro Ducatu ampliſſimo computabatur, nunc eius titulo prædictus Princeps Moſcouiæ vtitur.

Vſacza. *Vſacza*, munitio ad fluuium eiuſdem nominis & Dunam ſita, à Poloczka 3. milliaribus diſtat.

Diſna. *Diſna*, arx ampla, vallo forti & inexcuſſo circundata, rebuſq; bellicis apprimè munita; Diſna & Duna fluuio opportunè circumluitur. Ciuitas quoque inter eoſdem fluuios vallo ſtipitibusq; præacutis & propugnaculis munita, à Poloczka 6. à Vilna 40. milliaribus diſtat.

Driſſa. *Driſſa*, arx cum oppido circumſepto, ad fluuium eiuſdem nominis, & Dunam 6. milliaribus à Diſna ſita.

Druha. *Druha*, munitio cum oppido, ad eiuſdem nominis fluuium & Dunam; à Driſſa 6. milliaribus abeſt.

SAMOGITHIÆ DVCATVS.

Caunia. *Caunia*, celebris ob Medonem, qui ibi conficitur, excellentiſſimus. Hîc reſidet Zaroſta, ita vocant Gubernatorem ſuum, qui officii id genus toto vitæ tempore adminiſtrat.

SVDAVIA PRVSSIÆ DVCATVS I.

Luptauẽſis. *Luptauenſis* territorii ſeptem pagi ſuperſunt: reliquum vniuerſum deuaſtatum eſt.

SAMBIA DVCATVS PRVSSIAE II.

Lebenicht. *Lebenicht* extructa eſt anno Chriſti M.CC.LVI.

Kneybach *Kneybach* extructa anno Chriſti M.CCC.XXC.

Regio-

Regiomontum, cum caſtro & antiqua, vt vocant, ciui-tate, extructum eſt anno Chriſti M.CC.LX. *Regiomõtum.*

Fiſchuſia, anno Chriſti M.CC.LXIX. extructa. *Fiſchuſia.*

Lechſtet, extructa annó M.CC.LXXXIX. *Lechſtet.*

Mulmelburgia, condita an. Domini M.CC.LXXIX. *Mulmelburgia.*

NATANGIA DVCATVS PRVSSIAE III.

Valdonia ciuitas	conditæ ſunt an. Domini	1256.
Girauia ciuitas		1326.
Cintia oppidum		1313.
Crenceburga ciuitas cum arce		1253.
Heiligenbeil oppidum		1301.
Fridlandia ciuitas		1312.
Schippenbeilia ciuitas		1319.
Brandenburga oppidũ cũ arce		1362.
Balga arx		1239.
Dammouia		1400.

NADROVIA PROVINCIA PRVSSIAE IV.

Nadrouiæ ſuperſunt aliquot caſæ & tiguria tantùm, in quibus piſcatores habitant.

SLAVONIA DVCATVS
Pruſſiæ V.

Ragneta		1253
Tilſa		1289.
Renum		1276.
Liccouia		1273.
Salauia		1385.
Labia	hæ munitiones partim ci-	1258.
Tapia	uitates, partim oppida, & ar-	1255.
Vintburgia	ces, extructæ ſunt à fratribus	1409.
Chriſtaterder	Crucigeris anno Domini	1253.
Baytia		1338.
Ceſtia		1185.
Norbeitia		1381.
Vonsdorf		1391.
Angenburgia		1412.
Dringofordia		1403.

BARTONIA DVCATVS
Pruſſiæ VI.

Nordenburga		1505.
Iohansburga	hæ munitiones partim ciui-	1268.
Iurgburga	tates, partim oppida & ar-	1259.
Inſerburga	ces, extructæ ſunt à Cruci-	1342.
Richteuerder	geris anno Domini	1396.
Bartonia		1365.
Rhenum		1375.

GALINDIA REGIO PRVSSIÆ VII.

Ortelcburgum, caſtellum	anni inſtaurationis eorum	1366.
Raſtenburgum, oppidum		1329.
Neyburgum, arx & oppid.		1238.
Paſſenhumia, oppidum		1388.
Dreſchlouia, arx & oppid.		1338.
Lucia, caſtellum		1348.
Lucenburgia, oppidum		1349.

VARMIA ſiue VVARMELANDIA, Regio Pruſſiæ VIII.

Reſſel, arx & ciuitas	his annis ſunt extructæ	1337.
Streburg, arx		1348.
Bichoffſtein, ciuitas		1325.
VVartenburga, ciuitas		1325.
Allenſtein, arx & ciuitas		1367.
Melſatia, arx & ciuitas		1326.
Helsberga, arx & ciuitas		1320.
Vermeditum, arx & ciuitas		1316.
Guſtadia, ciuitas		1326.

HOGERLANDIA REGIO Pruſſiæ IX.

Brandenburgū caſtr. & op.	extructa ſunt anno Domini	1279.
Tolkiemit, oppidum		1365.
Munhuſia, caſtellum		1365.
Scharpouia, prædium		1400.

Elbinga, ciuitas inſignis ad oſtia Albis fluuii in littore maris ſumptuoſiſſime & magnificentiſſime extructa. Hæc ſplendidis ciuium opib. & mercatorum diuitum fre-

quentia, claram ſpectabilemq; ſe reddit. Eius titulo Rex Poloniæ ſcribens ſe Dominum terrę Elbingenſis, maximè in priuilegiis vtitur. Caſtrum quidem Elbingenſe conſtructum eſt anno Chriſti M.CC.XXXVII. Ciuitas verò M.CC.XXXIX.

CVLMINA DVCATVS PRVSSIAE X.

Culmina, ciuitas ampla	errectæ ſunt an. hiſce	1223.
VVentslauia, arx		1215.
Alduſia, caſtrum		1238.
Geandentz, arx & ciuitas		1299.
Gugeleburga, ciuitas		1230.
Schonſe, arx cum ciuitate		1305.
Stesburga, arx & ciuitas		1285.
Bartonia, arx		1346.
Neumarckt, ciuitas		1325.
Rogoſna, arx		1293.
Colmenſe, ciuitas		1251.
Papauia, arx		1375.
Fridek, arx		1331.
Lipno, arx		1319.
Leſna, ciuitas		1328.
Golba, arx & ciuitas		1300.
Luben, arx cum ciuitate		1233.
Reden, ciuitas cum arce		1233.
Bergelauia, arx		1305.
Lautergurgia, arx		1301.

Turunia. *Turunia*, arx cum ciuitate ampliſſima, Emporio clara, ad Viſtulam an. Domini M. CC. XXXV. conſtructa.

POMESANIA REGIO PRVSSIAE XI.

Marienburgum, ciuitas ampla, anno Domini M. CCC. II. extructa eſt, arx verò anno M. CC. LXXXI. à fratrib. Teutonicis erecta, ſub Magiſtro ordinis Comite Heldrouienſi, naturâ loci munitiſſima, valloq; fortiſſimo, ac foſſa profundâ cingitur, muro, propugnaculis & commeatu copioſo, apprimè firmata, Regis Poloniæ præſidiis tenetur. *Marienburgum.*

Neutichia, oppidum	hæ ciuitates cum ſuis munitionib. extructæ ſunt	1329.
Stum, arx cum ciuitate		1249.
Chriſtburga, arx & ciuitas		1258.
Preuſmarck, arx		1329.
Salfeld, ciuitas		1328.
Merinek, arx cum ciuitate		1290.
Holand, arx & ciuitas		1329.
Luhſtadia, ciuitas		1302.
Oſterrade, arx & ciuitas		1270.
Roſenburga, arx & ciuitas		1298.
Marienvverder, arx & ciuitas		1311.
Garneſia, ciuitas		1328.
Germanica Eulouia, arx & civ.		1337.
Lebmulia, ciuitas		1337.
Hohenſtein, ciuitas		1301.
Schonenberga, arx		1319.
Roſenbergia, ciuitas		1305.
Eulenburga, ciuitas		1299.
Neunburga, ciuitas & arx		1289.
Salauia, ciuitas & arx		1306.

MICHLOVIA REGIO PRVSSIÆ XII.

Strasburga. *Strasburga*, ciuitas, ſola reliqua eſt in hac regione.

LEILANDIA
ſiue
RIGENSIS LIVONIÆ PROVINCIA.

Riga.

Riga. *Riga*, vrbs celeberrima totius Liuoniæ metropolis, muro fortiſſimo, propugnaculiſq; & turribus denſis, tormentis bellicis apprimè munitis, valloq; inexcuſſo tribus ordinibus tormentorum vndiquaq; munita, foſſis duabus ex vtraque vallis parte circumdata, & ſtipitibus acutis circumſepta, rebus bellicis tormentis & commeatu copioſo militibuſq; ſtipendiariis pacis & belli tempore benè pro-

uiſa,

uiſa. Arcem quoq; benè munitam & omnibus neceſſariis prouiſam ſibi adiunctam habet, in qua olim Magiſtri ſedē habebāt, eam ante paucos annos Gothardus Kietler Dux Curlandiæ, Regis Poloniæ feudalis nomine Regio adminiſtrauit, in ciuitatem tamen ipſam ius nullum habuit. Adminiſtratorem enim ſiue Capitaneum aliquem, ciues ſibi dominari (libertatē aſſerentes) non patiūtur, ſed obedientiam & tributa Regi Poloniæ fideliter exhibēt, ipſiſq; ciuilib. legibus vrbem adminiſtrant. Hanc vrbem fluuius Dvvina ampliſs. (ex ſeuera Regione Ruſſiæ Moſchouiæ Duci ſubiecta ortus) vna cum arce alluit, & duobus à Riga milliaribus in mare ampliſſimis oſtiis exoneratur. Per hanc naues ex mari ad ciuitatem de vltramarinis regionibus, vtpotè, Svvecia, Dania, Holſatia & cæteris remotis prouinciis appellunt. Ex Ruſſia quoq; & Lithuonia cineres, aſſeres, ligna cæſa & leuigata omnis generis ad naues fabricandas, frumentum quoq; grandi copia & cætera importantur. Magnum hac in vrbe & celeberrimum eſt emporium: quamuis enim duobus milliaribus à mari diſtat, naues tamen omnigenæ facilimè de mari ſub ipſa mœnia vrbis veniunt & redeunt.

Dunamunt, arx inexpugnabilis, naturâ opportunitateq; loci mari adiacet, in oſtiis Dvvinæ fluuii duob. à Riga milliaribus ſita, præſidiiſq; Polonicis munita, in ea omnes naues ex vltramarinis Regionibus venientes, merces teloniaq; perſoluere coguntur. *Dunamūt*

Blokaus, munitio inter Rigam & Dunamunt ad Dvvinam condita, in ea quoq; omnes naues excutiuntur: Hæ autem duæ arces Rigenſibus maximè inuiſæ ſunt. *Blokaus.*

Kircholm

Kircholm *Kircholm*, arx murata, ad Dvvinam fluuium duobus milliaribus à Riga ſita, in Orientem procedendo.

Vxul. *Vxul*, arx deſolata, curia tamen in ea, vbi præfectus manet, extructa. A Kircholm duobus milliaribus abeſt. Crudelem illic quondam conflictum & hominum ſtragem inſignem cumulus oſſium ingens congeſtus teſtatur.

Lenvvard *Lenvvard*, arx ab Vxul quatuor milliaribus ad Dvvinam ſita.

Aſcherad. *Aſcherad*, olim Palatinatus: arx ad Dvvinam munita, Moſchouitæq; ab ea aliquoties repulſi ſunt; 4. milliaribus à Lenvvard abeſt.

Dunẽborg *Dunemborg*, arx ad Dvvinam munitiſſimè ſita; commendator ei olim Magiſtri nomine præſidebat.

Segevvolt *Segevvolt*, arx & ciuitas olim ordinis Marſchalci primi à Magiſtro propria erat.

Kokẽhaus *Kokenhaus*, arx & ciuitas naturâ & opportunitate loci munitiſſima, ad Dvvinam fluuium ſita, cæterarum Archiepiſcopi arcium principalis.

Smilten. *Smilten*, arx à Muſchouitis deſolata.

Sancel. *Sancel*, arx apprimè munitiſſima mari adhærens, ad Archidiaconatum Rigenſem quondam pertinebat.

Derpt. *Derpt*, ſiue Topatum, ſiue Debet, inſignis vrbs Epiſcopalis, & arx in colle munitiſſima vrbi impendens. Hæc anno Domini M. D. LVII. ab exercitu Moſchorum Ducis violenta oppugnatione cum tota circumiacenti prouincia capta eſt.

Habſel. *Habſel*, arx principalis cum ciuitate, in qua eſt Eccleſia cathedralis, eam Rex Svvetiæ vi ad deditionem coegit.

Lode. *Lode*, arx munita, quam Dux Curlandiæ Crotardus

Ketler

Ketler à Svvetenſium impetu nuper defẽderat, & aliquot
is grandia tormenta ademerat, ſed poſteà ab eiſdem ca-
pta eſt.

Lehal, caſtrum & ciuitas, in qua eſt inſigne Virginum monaſterium, nunc præſidiis Svvetenſium tenetur. *Lehal.*

Eickel, arx à Moſchouitis exuſta, & deſolata eſt. *Eickel.*

Verder, arx munitiſſima ad fluuium Zundam ſita, ab pſis Cruciferis Liuanienſibus deſtructa & demolita eſt. *Verder.*

CVRLANDIA REGIO.

Vinda, arx cum ciuitate, Polonis *Kieſ* dicitur, in ea Magiſtri ſedem ſuam habuerunt, & Comitia conuentioneſq; celebrare ſoliti erant, nũc Polonis præſidiis tenetur. *Vinda.*

Goldingen, arx & ciuitas cum diſtrictu amplo. *Goldingẽ.*

Grubin, arx cum præfectura ditiſſima. *Grubin.*

SEMIGALIA DVCATVS.

Soleburg, arx & præfectura; ciuitates in hoc Ducatu ullæ. *Soleburg.*

ESTLANDIA DVCATVS.

Felin, arx & ciuitas munitiſſima vnà cum vltimo Magiſtro Liuoniæ Wilhelmo Furſtenberg feudali Regis Poloniæ, à propriis militibus ſtipendiariis Germanis Mo chorum Duci doloſè prodita eſt, ciuitas ipſa exuſta, arx erò præſidiis Moſchouiticis munita, vnaque cum diſtri tu ſiue Palatinatu Moſchorum Duci ſubeſt. Magiſter ve ò in ea captus, Moſchouiam adductus, in vinculis ſpiritũ xhalauit, atq; hunc extremum exitum Magiſtri Liuo enſes habuêre. *Felin.*

Lais, arx à Moſcho occupata eſt. *Lais.*

Tarneſt. *Tarneſt*, ſiue Taurus, arx munitiſſima, præſidiiſq; Moſchouiticis prouiſa à Lithuanis, Duce exercitus illuſtri & magnifico D. Nicolao Radzivvil, Palatino Vilnenſi, pulueribus bombardariis ſuppoſitis eiecta, & cum Muſchouitis à vi & impetu pulueris volantibus, euerſa eſt. Hac autem arce expugnata & exuſta Lithuani quibuſdam Moſchorum abductis, quibuſdam occiſis, velut Tartari arce deſolatè relicta, & non occupata nec munita, (quæ facilè inſtaurari potuit) cum ſpoliis tormentiſque & cæteri ſupellectili ablata, diſceſſerunt, Anno Domini M.D.LXI. Iulii vltima.

Operpal. *Operpal*, arcem exereitus Regis Poloniæ exuſſit & deſolauit.

VIRLANDIA.

Nerua. *Nerua*, arx & ciuitas inſignis munitiſſimaq; ad fluuium eiuſdem nominis ſita, ex aduerſo in altera ripa arcem à Moſcho erectam Iuanovv Gorod dictam habet, atq; fluuius prædictus Nerua has arces interfluens Moſchorum & Liuonienſium olim dislimitabat imperium.

Tolczburg. *Tolczburg*, arx ad ſinum maris Baltici, inter Neruam & Reualiam ciuitates æquali diſtantia ſita.

VVeſenburg. *VVeſenburg*, arx & capitaneatus.

Bercholm. *Bercholm*, olim arx Epiſcopi Reualienſis erat.

HARIA PROVINCIA.

Reualia. *Reualia* vrbs celebris, cum arce munitiſſima, ad ſinũ maris Baltici condita eſt. Sede Epiſcopali clara, ſub Rege Poloniæ à Suetiæ Regis exercitu occupata. Monetam Reualienſes propriam quadrangularem cudunt.

Badis, caſtrum & monaſterium inſigne, Svvetenſes inopinata irruptione ceperunt. *Badis.*

Fegfeur, arx olim Epiſcopi Reualienſis, à Moſchorum Duce expugnata nunc tenetur. *Fegfeur.*

GERVENLANDIA DVCATVS.

VVitenſtein, arx eſt principalis: eam ſub Rege Poloniæ Svvetenſium Rex occupauit, Bialikamie, id eſt, albus lapis Polonis dictus. *VVitenſtein.*

MOSCHOVIA MAGNVS DVCATVS.

Moſchouia, ciuitas orientem verſus multum porrecta eſt, tota lignea, ſatiſq; ampla, quæ procul ſpectantibus amplior, quàm reipſa ſit, apparet, nam horti, areæq; in qualibet domo, & plateæ ſpatioſæ, magnam ciuitatis amplitudinem dilationemq; præbent. Hocq; modo ciuitas ingens & ſupra modum ampla videtur. Deniq; trans fluuium Baſilius auus moderni Principis pro ſatellitibus ſuis cæteriſq; extraneis, Polonis videlicet, Germanis & Lithuanis, (qui à natura Bacchum ſequuntur) oppidum Nalevvki dictum (quod cognomen ab infundendis poculis habet) extruxit. Huius vrbis tam vaſta magnitudo facit, vt nullo certo termino, muro, foſſa, propugnaculis ſine ſine muniri poſſit, plateæ tamen quibuſdam in locis trabibus tranſuerſim poſitis obſtruuntur, adhibitiſq; cuſtodibus ad primam noctis facem ita obfirmantur, vt nemini aditus in eam pateat. Tamq; admodum lutoſa, cœnoſa eſt, vt in plateis pontes paſſim neceſſariò extructi ſint. Nunc tamen vallo de terra, vt audiui, circumducitur. Arces muratæ duæ ampliſſimæ in ſimul ciuitatis formam re- *Moſchouia.*

ferentes, quarum vna Vitaigorod, altera Bolſigorod gentiliter appellatur, quas ab vna parte Moſchaua fluuius, ab altera Neglinna, in qua molendina plurima ſunt, præterfluit. Eccleſiæ Diuorum lapideæ & ligneæ, adeoq; nobilium & magnatum in ea frequentes ſunt. Vltra Neglinnam verò in agro Narbat dicto, ab arce ad ſagittæ iactum, Ioannes Baſiliades curiam ampliſſimam anno Domini M D.LXV. extruxit, quæ Opriczna, id eſt, ſeorſiua habitatio dicitur, vbi ipſe princeps cum ſatellitum ſuorum, virorum ex robuſtiſſimis delectorum numeroſa manu moratur, quos ille ad tutelam ſui, perinde vt Turca Ianiczaros vouet, vigintiq; ferè millia ſuperant, ex his maior pars Scloppetariorum cum bombardis longioribus, reliqui cum frameis, arcubuſq; & lanceis loricis armati incedunt. Cæterùm vrbem ipſam Moskvvam cum vtraq; arce Tartari Præcopenſes funditus exuſſerunt anno Domini M.D. LXXI. menſe Maio, ipſo die Aſcenſionis Dominicæ, vbi ingens & innummerabilis multitudo populi in vrbe & arce flamma fumoq; ſuffocata & cõbuſta eſt, paucis fuga elapſis, & vna duntaxat arx Kituigorod vix defenſa eſt, magnamq; captiuitatem Tartari inde abduxerunt.

VOLODIMIRIA DVCATVS MOSCHOVIAE.

Volodimiria. *Volodimiria*, ciuitas magna, cum ſuo Ducatu, cuius titulum Princeps Moſchouiæ ſibi vendicat, caſtrum ligneum ſibi coniunctum habet, diſtatq; 36. milliaribus Polonicis à Moſchouia, Orientem verſus. Huius Prouinciæ ager adeò fertilis eſt, vt ex vno tritici modio ſæpè 20. modii interdum 25. proueniant. Hæc Volodimiria à tempore

Volo-

Volodimiri totius Ruſſiæ Monarchæ, qui eam condidit, & à nomine ſuo appellauit, totius Ruſſiæ Metropolis erat, ad Ioannem vſque Danielis filium, Magnum Moſchouiæ Ducem, qui inde ſedem in Moſchouiam tranſtulit.

NOVOGRODIA INFERIOR DVCATVS MOSCHOVIAE.

Nouogrodia, inferior ciuitas ampla & lignea, à qua & Regio ipſa nomen accepit; ſita autẽ eſt ad Wolgæ & Occæ fluuiorum celeberrimorum confluxum. Caſtrum quoque ciuitati huic adhæret, quod Baſilius Dux Moſchouiæ ex lapide in ſcopulo conſtruxit; Diſtat verò Nouogrodia inferior à Moſchouia 100. milliaribus Polonicis. Hæc autẽ ciuitas terminum Chriſtianæ religionis facit. *Nouogrodia.*

RHEZAN DVCATVS MOSCHOVIAE.

Rhezan, ciuitas lignea, ad ripam Occæ fluuii ſita eſt, & non procul ab hac ciuitate Occa fluuius inſulam facit, quæ Strup dicitur. Magnus Ducatus olim circa hanc inſulam erat, cuius princeps nemini obtemperabat: Sed nunc hic Ducatus funditùs extinctus eſt. *Rhezan.*

Corſira, in ripa Occæ fluminis, oppidum ligneum, à Rhezan 28. milliaribus diſtans. Habebat olim Dominum ſui iuris; Sed nunc in ditionem Magni Moſchouiæ Ducis redactum eſt. *Corſira.*

Tulla, oppidum ligneum, 40. ferè milliaribus Polonicis à Rhezan diſtat, à Moſchouia ferè in meridiem 26. eſtq; hoc vltimum oppidum à Campeſtria deſerta, in quo Baſilius Ioannis pater caſtrum ex lapide conſtruxit, quod *Tulla.*

fluuius eiuſdem nominis præterlabitur. Vppa vero alius fluuius ab ortu caſtrum alluit. Tullæq; fluuio iunctus, Occæ ſupra Vorolin 20. ferè milliaribus commiſcetur. Hoc autem oppidum Tulla cum ſuo territorio ad Baſilii vſque tempora proprium principem hæreditarium habebat.

Odeyovv. *Odeyovv*, caſtrum ad Tullæ & Vppæ fluuiorum oſtia, vbi in Occam exonerantur, ſitum eſt.

Coluga. *Coluga*, oppidum & caſtrum ligneum, ad Occam fluuium, 36. milliaribus Polonicis à Moſchouia abeſt: ibi quotannis præſidia contra incurſiones Tartarorum ſtatuere ſolet Magnus Dux Moſchouiæ.

VOROTIN DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Vorotin. *Vorotin*, ciuitas & arx, ad Occam fluuium ſita, diſtat 3. milliaribus à Coluga.

SEVERIA DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Nouogrod *Nouogrod Sievvierski*, ciuitas & arx lignea, in qua olim ſedes Ducum Securienſium erat, diſtat à Potiuolu & Starodub ciuitatibus ab vna 18. ab altera 14. milliaribus: ad hanc ciuitatem à Moſchouia extrorſum meridiem verſus per Colugam Verotiniam, Serensko & Bransko 150. milliaribus peruenitur.

Czernigovv. *Czernigovv*, arx & oppidum 30. milliaribus à Kiouia diſtat.

Potiuolũ. *Potiuolum*, arx & ciuitas lignea, à Moſchouia 140. milliaribus Polonicis, à Kiouia vero 60. diſtat. Hæc vltra ſyluam magnam, quæ 24. milliaribus in latitudinem protenditur, ſita eſt.

SMO-

SMOLENSKO DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Smolensko ciuitas ingens, ad Boriſtenem fluuium ſita, arcem ex roboribus ædificatam in vlterioris fluminis ripa habet, in qua plurima ædificia lignea in formam ciuitatis extructa ſunt. Hanc ex vna parte Boriſtenes fluuius alluit, ex altera verò foſſis profundis ſtipitibuſque acutis munitur, in medio autem arcis templum D. Virginis in ſcopulo conditum eſt. Hanc ciuitatem & arcem Baſilius Magnus Moſchouiæ Dux ſæpiùs & grauiſſimè oppugnabat, nunquam tamen vi eam capere potuit, donec Michael Glinsko ex Principum Ruſſiæ nobili ſtemmate & familia ortus (qui quondam ſummam rerum apud Alexandrum Regem Poloniæ in magno Ducatu tenebat) ad prædictum Baſilium (ſeditione in Lithuania excitata, regnante Rege Poloniæ) profugit, & arcem Smolensko denuò cum ingentibus Moſchorum copiis acerrimè obſedit, quam tormentis bellicis obſtinatè, ſed fruſtra, oppugnabat, & cùm eam vi capere non poſſet, præfectis militum largitionibus corruptis, per deditionem arce cum ciuitate potitus eſt, atque hoc tempore in poteſtate Magni Ducis Moſchouiæ perſeuerat. Ciuitas ipſa in valle ſita eſt, collibus vndiq; & ſyluis vaſtiſſimis (ex quibus pellium diuerſarum multitudo prouenit) cingitur. Diſtat autem Smolensko à Moſchouia 80. milliaribus Polonicis. *Smolensko.*

Drohobus, à Moſchouia 72. milliaribus, à Smolenko 18. diſtat, ad Boriſtenem cum oppido eiuſdem nominis ſita eſt. *Drohobus.*

Hugra, fluuius profundus & lutoſus, non longè à *Hugra.*

Droho-

Drohobus in ſylua quadam oritur, & inter Colugam & Vorotiniam Occam influit. Hic autem fluuius Moſchorum & Lithuanorum Dominum quondam diſlimitabat.

VViezma

VViezma, caſtrum & oppidum ligneum, ad fluuium eiuſdem nominis extructum eſt, qui haud procul inde in Boriſtenem ingreditur. Diſtatq; à Moſchouia 6. milliaribus, à Moſaysko 26. à Drohobus 18.

Mozaysko.

Mozaysko, caſtrum & oppidum ligneum, à Moſchouia 18. milliaribus meridiem verſus diſtat, à Wiezma 26. ibi Princeps nonnunquam Oratores diuerſorum Principum excipere ſolet, venationemq; ibidem quotannis exercet, nam ibi ſupra modum leporum, præcipuè alborum magna copia eſt. Olgerdus ille & Vitoldus Magni Duces Lithuaniæ (quibus non extitit ex Lithuaniæ Ducibus bellicoſior alter) fines Lithuaniæ 6. milliaribus vltra Mozaysko poſuerant.

BIELSKIA DVCATVS RVSSIÆ.

Biela.

Biela, ciuitas cum caſtro, ad fluuium Obſcha in vaſtis ſyluis ſita eſt, diſtatq; à Moſchouia 60. milliaribus Polonicis, à Smolensko verò 36.

RESCHOVIA DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Rſchovva.

Rſchovva, ciuitas & arx lignea, ad Volgæ ripam ſita eſt. Diſtat autem à Moſchouia occidentem verſus 23. milliaribus.

VVoloczk.

VVoloczk, ciuitas & arx lignea, occidentem æquinoctialem verſus 24. milliaribus à Moſchouia diſtat, à Mozaysko 12. à Thvveria 20.

VVyeli-

VVyelikyeluki, arx & ciuitas magna lignea, à Moſchouia 140. miliaribus à Nouogrodia magna, à Poloczko 36. diſtat, eam Louat fluuius præterfluit. *VVyelikyeluki.*

Toropyecz, arx & ciuitas, à VVielikyeluki 18. miliar. diſtat, ad confinia Lithuaniæ, Ducatum Smolenſienſem attingens, ſita; Hæc autem arx Toropyecz cum cæteris ſibi adiacentibus, videlicet Drohobus, Biela & Brensko, cum bona Seuerenſis Ducatus parte, vno tempore per deditionem in Magni Ducatus Moſchouiæ Ioannis Baſilii poteſtatem deuenerunt, ſub Alexandro Rege Poloniæ Magnoque Duce Lithuaniæ. *Toropyecz.*

TVVER DVCATVS MOSCHOVIÆ.

Tvver, ciuitas occidentem æſtualem verſus, quam VVolga fluuius interlabitur, in altera autem VVolgæ ripa caſtrum ligneum ſibi coniunctum habet, ex cuius oppoſito Tvverka fluuius VVolgam influit. Hæc ciuitas argenteam monetam propriam habet, quæ valore Moſchuïticæ æquatur. *Tvver.*

Terſak, oppidum 10. miliaribus Polonicis à Tvveria abeſt. Huius olim dimidia pars Nouogrodienſi, altera Tvverenſi Ducatui ſubiacebat. *Terſak.*

PSKOVIA DVCATVS MOſchouiæ.

Pſkouia, gentiliter *Pſkovv* dicta, ciuitas celebris eſt totius Regionis metropolis, ad lacum, Pskovva dictum, ſita, ex quo eiuſdem nominis fluuius emergit, ac mediam ciuitatem interfluit. Sola autem Pskouia in toto Moſchi imperio muro cincta eſt, quæ in 4. partes diuiditur, & earum *Pskouia.*

Oo ſingu-

ſingulæ ſuis mœnibus claudũtur. Diſtatq; hæc ciuitas occidentem verſus à Nouogrodia magna 36. miliar. à Wyelikyeluki & à Riga Liuoniæ metropoli 60. Hanc ciuitatẽ Moſchouiæ Dux proditione ſacerdotum occupauit, ciuibuſque in Moſchouiam abductis, & in eorum locum Moſchouitis ſubſtitutis, libertatem Pskouienſium, quam ſtrenuè multis annis propugnabãt, prorſus diminuit, eiuſq; titulum ſibi vſurpat.

NOVOGRODIA MAGNA, DVCAtus Ruſſiæ.

Nouogrodia. *Nouogrodia* magna, appellata gentiliter *Novvogrod VVyelki.* Eam Wolgovv fluuius nauigabilis interfluit, qui ex Ilmen lacu ſupra ciuitatem emergens in alium lacum (Nouogrodia magna interlapſa) Ladoga dictũ exoneratur, 36. Polonicis miliar. emenſis. Diſtat autẽ Nouogrodia occidentem æſtualem verſus à Moſchouia 120. miliarib. à Pskouia 36. ab Ivvano & Gorod & Welikyeluki 40. In hac ciuitate erat olim quoddam idolũ Perum appellatum, hoc in loco quo nunc eſt monaſterium, Perunskimonaſter ab idolo eodem dictum. Hoc idolũ à Nouogrodienſib. præcipuè cultu latriæ adorabatur; habebat aũt formã hominis lapidem ignitum manu tenẽtis, ſimilem fulmini. Nam Perũ Ruthenis & Polonis fulmen ſignificat. In huius laudem & honorẽ ignis ex quercub9, qui perpetuò die nocteq; arderet, cõſtruebatur. Quod ſi negligẽtia miniſtrorũ ad hoc officiũ obeundum deſignatorẽ ignem extingui contingeret tunc capitis pœna plectebantur. Currente anno Dom. M.CCCC.LXX. cũ Theophilus Archiepiſcopus Nouo-

gardiæ

gardiæ ſua auctoritate totam ditionem Nouogardienſem gubernaret, Rege Poloniç Caſimiro tunc temporis magni Ducis Lithuaniç tributa perſolues, Ioan. Baſilii Moſchorũ Dux, Nouogrodienſẽ Principatũ, graui acerrimoq; bello per ſeptem perpetuos annos preſſit, ipſamq; ciuitatẽ Nouogardiam ſæpius obſtinatè oppugnabat. Tandem anno Dom. M. CCCC. LXXVII. ad fluuium, Scholana dictũ, Nouogrodienſes bello ſuperauit, eoſq; ad deditionẽ ciuitatis & totius Regionis compulit, & locum tenentẽ ſuum illis conſtituit. Cum aũt nondum abſolutum ſe imperium in Nouogardienſes habere intellexiſſet, auxilio prædicti Theoph. Archiepiſ. in Nouogardiam armata manu venit ſub prętextu religionis conſeruãdę, quaſi ciues quoſdam à Ruthenico ritu ad Romanam Eccleſiam deficere volẽtes, cohibere propoſuiſſet, hacq; ſimulatione Nouogardiã ingreſſus, incolas ad miſerrimam ſeruitutem redegit, ciues mercatoreſq; omnes bonis omnib. (parte vnicuiq; quarta relicta) ſpoliauit, ipſumq; Archiepiſcopũ prouentibus, omniq; auro & argento priuauit, & aliũ Epiſcopũ (parua dũtaxat redditſuũ portione illi cõceſſa) in locũ eius cõſtituit.

Ruſſa, oppidulum vetuſtiſſimum, olim antiqua Ruſſia, à Nouogrodia 12. miliaribus diſtat, quod fluuius ſalſus præterfluit, quem incolæ foſſa ampla in modum lacus coercent, indeq; aquam per canales vnuſquiſq; ad ſuas ædes deducunt, & ex ea ſal coquunt. *Ruſſa.*

Iuanovv Gorod, arx, quam Ioannes Baſiliades Moſchouiæ Dux (à quo & nomen accepit) ad ripam Neruæ fluuii ex lapidib⁹ ſectis extruxit. Diſtat à Nouogrodia magna 40. miliarib. à Pskouia totidẽ. Iuxta hãc arcẽ eſt ciuitas lignea *Iuanovv.*

Nerua à fluuio appellata, vbi Nouogrodienſes & Pskonienſes merces ſuas deponere ſolẽt. Eſt ibi quoq; ex aduerſo in altera ripa Liuonienſium caſtrum & ciuitas, quod etiam ab eodem fluuio Nerua appellatur, atq; hæc duo caſtra Nerua fluuius interfluens, Moſchouiæ olim imperium à Liuonienſi dislimitabat. Sed Ioannes Baſiliades Princeps Moſchouiæ Nerua arce Liuonienſium cum cæteris potitus, vlterius fines ſuos promouit.

Iamma. *Iamma*, caſtrum 12. miliarib. ab Ivvanovv Gorod & Nerua ſitũ eſt, ad Pluſæ fluuii oſtia ſeptentrionem verſus.

Coropogia. *Coropogia*, ciuitas & caſtrum ad fluuium eiuſdem nominis ſita, ſpatio 4. miliarium à Iamma diſtat.

CORRELIA PROVINCIA.

Landskrona. *Landskrona*, arx eſt inſignis.

Monaſterium quoddam Ruthenicum inſigne in inſula Solovvki, in quod mulieribus ingreſſus graui ſub pœna prohibetur.

DVVINA PROVINCIA.

Colmogara. *Colmogara*, caſtrum eſt in hac regione ſitum.

Dvvina. *Dvvina*, ciuitas in medio regionis ſita eſt, celebris ob copiam pellium pretioſiſſimarum, quæ à vicinis populis eò feruntur.

Pinega. *Pinega*, in ipſis Dvvinæ oſtiis conditum caſtrum eſt.

VSTIVGA REGIO.

Vſtiug. *Vſtiug*, ciuitas & arx (vnde & regio nomen accepit) occurrit, ad fluuium Suchana condita. Diſtatq; à Wolochda ciuitate 100. milliarib. à Bieleiezioro 140. Dicitur autem Vſtiug ab Vſtie, quod oſtium Latinis ſonat, & Iug fluuio

uio ex meridie in ſeptentrionem currente, ad cuius oſtia primò ſita erat; ſed poſteà propter loci opportunitatẽ ad dimidium miliare ſupra oſtia eius, vbi in Suchanam ingreditur, translata eſt, & antiquo nomine Vſtiug hucuſq; appellatur. Metropolis eſt, celebris ob pelles rabellinas.

VOLOCHDA PROVINCIA.

Volochda, ciuitas & arx naturâ loci munitiſſima, in qua Magnus Dux Moſchouiæ theſauri ſui partem tempore neceſſitatis condere ſolet; abeſt autem Iareslavv 50. Polonicis miliaribus, à Bieleiezioro 40. eam fluuius Volochda, in Septentrionem ex occidente fluens, præterlabitur, à quo ciuitas ipſa & prouincia denominata eſt. *Volochda.*

BIELEIEZIORO DVCATVS Ruſſiæ.

Bieleiezioro, arx naturâ loci munitiſſima, inexpugnabiliſq;, in lacu ſita. In hac Princeps Moſchouiæ theſaurũ ſuum recondere ſolet, illicque tempore neceſſitatis hoſtibus vrgentibus, velut ad aſylum quoddam confugit. Abeſt autem Bieleiezioro à Moſchouia 100. miliaribus, à Nouogrodia Magna totidem. *Bieleiezioro.*

IARISLAVIA DVCATVS.

Iarislavv, ciuitas & arx lignea, ampla, ad VVolgam fluuium ſita, 46. miliaribus à Moſchouia diſtat. *Iarislavv.*

ROSTOVVIA DVCATVS.

Roſtovv, ciuitas & arx lignea. Regionis caput, in qua Archiepiſcopus ſedem ſuam habet, à Moſchouia 34. miliaribus diſtat. Sita autem eſt ad lacum quendam, ex quo Colorea fluuius emergit, & Iaroslovvia præterlapſa in Wolgam illabitur. *Roſtovv.*

Vgliz. *Vgliz* ciuitas cum caſtro ad Wolgam fluuium condita, diſtat à Moſchouia 24. miliaribus à Iareslouia 30.

Chlopigrod. *Chlopigrod*, ciuitas 2. miliaribus diſtat ab Vgliz, in ea celeberrimæ frequenter fiunt nundinæ, ad quas Sutenſes, Liuonienſes, Rutheni, Lithuani, Tartari, & aliæ quàm plurimæ gentes confluunt, omnes verò tantum permutatione rerum vtuntur.

Pereaslavv. *Pereaslavv*, ciuitas & caſtrum, ad lacum quendam à Septentrione in Orientem reflectente ſita eſt, à Moſchouia 24. à Roſtovv 10. miliaribus diſtat. Iuxta hanc eſt lacus quidam, ex quo ſal copioſè decoquitur.

SVSDALI DVCATVS RVSSIÆ.

Suſdali. *Suſdali*, ciuitas & arx Epiſcopali ſede clara, Roſtovviæ & Wolodomiriæ adiacet.

Caſtrenovvgorod. *Caſtromovvgorod*, ciuitas cum caſtro, in confluxu Coſtroniæ & Wolgæ fluuiorũ ſita eſt, 20. miliar. à Iarislovvia, Orientẽ ęſtualem verſus diſtat. *Galiez*, ciuitas & caſtrum in Moſchouia in Orientem per Caſtromovvgorod euntibus occurrit.

VIATHKA REGIO.

Orlo. *Orlo*, ciuitas 4. miliaribus infra Chilionoram ſita eſt.

Sloboda. *Sloboda*, ciuitas ad Rheczicza fluuium ſita, qui ex oriente fluens in fluuium Viathkam influit.

Cotelnicz. *Cotelnicz*, ciuitas ad eundem Rheczicza fluuium ſita.

PERMIA REGIO.

Permia. *Permia*, ciuitas ad Viſchorum fluuium ſita. 15. miliar. inde emenſis ad Cumam fluuium exoneratur.

SIBIOR PROVINCIA.

Ciuitates & caſtra hîc nulla ſunt.

PETZORA REGIO.

Puſteiezioro, caſtrum & oppidum in oſtiis Petzoræ fluuii ſitum. Puſteiezioro.

Papinovvgrod, caſtrum & oppidum ad eundem & Foram fluuium ſitum. Papinovvgrod.

OBDORIA REGIO.

Obdi, oppidum ad fluuium Obdi dictum ſitum eſt. Obdi.

Calami, populi ab Obbi fluuio à parte ſiniſtra aſcendendo in campeſtribus degentes occurrunt. Calami

Zolota Baba, id eſt, aurea anus, idolū eſt Moſchorū antiquiſſimum, de lapide exciſum ad oſtia Obbi fluuii ſitum. Zolota Baba.

CONDORA REGIO.

Ciuitates & caſtra hîc nulla ſunt.

LVCOMORIA REGIO.

Hic nullę ſunt ędes, ſed homines in ſyluis & cāpis habitāt.

LOPPIA REGIO.

Homines huius Regionis in campeſtribus & ſyluis degunt; Tuguriola tantùm habent, quæ corticibus arborum ceſpitibuſq; tegunt.

CEREMISSI, MORDOVOTES, ET Vachines populi.

Homines hîc longe lateq; in vaſtis ſyluis ſine vllis ædibus habitant.

MOROVVA POPVLI.

Hîc populus in vaſtis ſyluis degit.

CASAN TARTARIÆ REGNVM.

Caſan vrbs, totius regni metropolis ad Wolgā fluuium & Cazannam (à qua nomē ſortitur) in vlteriori ripa conſtructa eſt. Arcē naturâ & oportunitate loci munitiſſimā habet, à Nouogrodia inferiore 70. miliaribus diſtat. Anno Caſan.

M. D.

M. D. XXIV. die XV. Auguſti Moſchouitæ arcem incenderunt, intuenteq; Moſchorum exercitu funditus exuſta eſt. Attamen in tam facili occupandi caſtri occaſione Moſchouitæ ad expugnandum oppugnandumq; caſtri combuſti collem, ne accedere quidem audebant, Tartaroſq; id denuò ædificantes non impediebant, atq; ita deinde arx Tartarorũ ſtrenuâ opera Moſchouitorumq; negligentia reſtaurata eſt. Paulò tamen pòſt ab iiſdem Moſchouitis coacti ſunt tributum Moſcho pendere. Poſteà Caſanenſes mortuo Baſilio iterum iugum Moſchouitarum excuſſerunt, Ioannes tamen Baſiliades poſt 7. annorum bella, iterum ciuitatem cum arce ſubegit, anno Chriſti M. D. L I.

NOHAICENSIVM TARTARORVM CAMpeſtrium Ducatus ſeu Horda.

Scharayczik. *Scharayczik*, ciuitas in Ducatu eiuſdem nominis Hordæ Nohaicenſiũ, vltra fluuium Volgam Orientem verſus.

Aſtrachã. *Aſtrachan*, ciuitas opulentiſſima, in qua emporium celeberrimũ eſt, ad oſtia Volgæ fluuii ſita. Hæc vrbs vnà cum regno anno Chriſti M.D.LIIII. à Ioanne Baſiliade Moſchorum Principe ſubacta. Ad hanc ciuitatem vnà cum regno occupandam Sultan Zelim imperator Turcarum inuidiâ auaritiaq; prolatãdi imperii Tartarici ductus anno Domini M.D.LXIX. 20. Martii die ex Conſtantinopoli terra & mari exercitum ingentẽ Turcarum 25000. equitum & Ianiczarorum 3000. deſtinauit, naualis claſſis 150. Galeris & multis celocibus conſtabat. His demum omnes Hordæ Tartarorum Præcopenſium ex mandato Imperatoris adiunctæ ſunt 80000. equitum excedentes, ſicque

iunctis viribus longiſſimo eoq; periculoſiſſimo campeſtri itinere, multis fluuiis & paludibus ſuperatis ad Azoph peruenêrũt, omni commeatu prorſus conſumpto. *Azoph* autem in oſtiis Tanais fluuii Turcica arx ſita eſt, ad paludes Meotidis, poſteà ad victum neceſſariis comparatis, omnis equitatus Turcicus & Tartaricus per Hordæ Tartarorum Nahaicenſium & Circaſſorum quinq; montanorum tædioſiſſimo itinere ſub Aſtrachan 5. Septemb. venerunt, 24. hebdomadis cum ineffabili famis & ſitis anguſtia in via tranſactis, hebdomadam integram ſub arce quicquam tẽtantes conſumpſerunt, aditum enim ad eam vaſta VVolgæ circumluentis amplitudo prohibet. Intereà Moſchouitarum aliquot millia aurora inſtante in nauibus & celocibus Turcas & Tartaros inopinata excurſione magno impetu Duce Serebenii adoriuntur, multitudineq; eorum proſtrata ſpoliis onuſti armata manu incolumes in arcem redierunt: Tartarorum quoq; aliquot millia ad vnum trucidauerunt: vt nemo ex illis euaſerit, qui ſub arcem pabuli acquirendi gratiâ ſuperato fluuio Volga excurrerant. Naualis quoq; Turcarum ille exercitus 150. Galerarum tormenta magna, pulueres bombardarios, commeatum, & alia belli expugnandiq; inſtrumenta vehens, cum aduerſo Tanai ab Azoph ad montem Perevvloka dictum, 2. ferè menſibus tranſactis veniret, naueſq; ſiue Galeros terra in inſtrumentis ad id pertinentibus per illum montem (qui miliaribus 7. à Tanai ad VVolgam fluuium magnum ſub Aſtrachan fluentem diſtabat) transferre vellẽt, Moſchouitarum 15000. illos adoriuntur, 6000. Turcarum proſtratos, & ſpolia & inſtrumenta multa, iam in terra expoſi-

ta abſtulerunt, reliqui vix ad naues affugerunt: huiuſmodi inſperata clade accepta ad Azoph redire coacti ſunt, vndiq; eos Moſchouitis perſequentibus. In Azoph exiſtentibus aliud infortunium accidit; pulueres enim tormentarii, quos in arce depoſuerunt, igne forte adueniente, ſuccenſi ſunt cum ingenti Turcarum & arcis damno, cæteri Conſtantinopolim petentes in paludibus Meotidis naufragio periêrunt: ſed ad rem intermiſſam redeo. Tartari & Turcæ Aſtrachan fruſtrà cum quotidiana diminutione ſuorum obſidētes, de naualis claſſis, in qua ſpes eorum recumbebat, perditione audiētes, vndiq; hoſtis imminentis famiſq; & ſitis anguſtia preſſi, coanguſtati & ad extrema redacti, 21. die Septemb. cum ingēti dedecore damnoq; irreſanabili abſq; vllo Moſchouitarum detrimēto obſidionē ſoluere coacti ſunt. Ad Azoph 23. Octob. die venerunt, 5. hebdomadis in reditu, cum ineffabili periculoſiſſimaque miſeria, & intolerabili anguſtia tranſactis, per campeſtria enim deſolata illis iter erat, vt nuſquam pabulum acquirere & pro equis reficiendis poterint. Moſchouitę enim gramina omnia paſſim ſuccenderant & aqua interdum quinque diebus integris carebant, omneſq; ferè ex illo exercitu Turcico cum equis pariter fame & ſiti coanguſtati, miſerè periêrunt: Quidā in paludibus Meotidis Cōſtantinopolin repetentes aquis ſubmerſi ſunt, ita vt 225000. equitum, 3000. Ianiczarorum, & 150. Galeris amiſſis, vix 2000. Conſtantinopolin redierint.

Schamachia. *Schamachia*, vrbs Tartarorum ad mare Caſpium condita, quæ ab Aſtrachan 6. dierum itinere abeſt, ab ea tota Regio ſiue Horda Schamachia nuncupatur; hāc Rex Per-

ſarum

ſatum poſſidet. Incolæ autem huius regionis texendis Sericeis veſtibus excellentiſſimi ſunt artifices.

CRIMSCII ſiue PRÆCOPSCZI TARTARI campeſtres. Regnum Tauricæ.

Azoph, ciuitas Turcis tributaria, ad Tanais fluuii oſtia ſita. *Azoph.*

Crym, ciuitas in campis deſertis, inter Catzam & Aſtrachan regna Tartarorum ſita, hæc Regum Tauricæ olim ſedes erat, à qua Crymsken nominabantur. *Crym.*

Præcop, ciuitas in Taurica Cherſoneſo, ſita eſt; ſonat autē Præcop lingua Slauinica foſſam vel perfoſſum quid; ſumpto nomine ab Iſthmo, qui ſpatio mille ducentorum paſſuum perfoſſus eſt. Hinc Reges Tauricæ hodie vocantur Præcopskn. *Præcop.*

Capha, ciuitas inſignis, olim vrbs Theodoſia dicta, Genuenſium quondam iuris fuit, ſita eſt in Tauricæ Cherſoneſi ea parte, quæ ad pōtum Euxinum vergit. Hanc ciuitatē emporium totius Aſiæ celeberrimum, Machometes Turcarum Imperator (expugnata Cōſtantinopoli) 14. annorum ſpatio obſidione premens, proditione quorundā Genuenſium largitionibus corruptorum, ſibi ſubiugauit. *Capha.*

Oczakovv, caſtrum & ciuitas, in oſtiis Boriſthenis fluuii ad pontum Euxinum ſita, quam Tauricæ Rex ademptam Lithauiæ Ducibus, cum Vitoldi tēpore Lithuanorum colonia fuerit, tenet, Tartariq; Præcopenſes eam incolunt; Turcarum verò Imperatori nunc tributaria eſt, à Præcop ciuitate 40. milliaribus diſtat, ab Alba quæ Moncaſtro antiquis dicitur, vrbe Valachiæ ad fluuii Tyræ oſtia ſita, totidem, à Curcas verò oppido ad Boriſtenem condito, *Oczakovv.*

40. Ab hac ciuitate Tartari eã incolentes Oczakovvſczi dicuntur. Hîc ſæpè commorari ſolet Tauricæ Rex.

GROENLANDIA cum adiacentibus.

Alba. *Alba*, hic reperitur copia ingens butyri, piſcium, & pellium.

S. Thomas. *S. Thomas*, monaſterium eſt Dominicarum, ſitum ad radicem magni cuiuſdam montis, vbi fluuius calidus eſt miræ vtilitatis, cum eiuſdem ibi præſtet vſum, quem apud nos ignis.

ISLANDIA.

Oſtrabort *Oſtrabort*, hûc appellunt naues plurimæ, ob maximam quantitatem piſcium, qui ibi capiuntur optimi.

Schaholdin. *Schaholdin*, metropolis eſt Islandię, apud quam fluuii ſunt naturæ omnino contrariæ, quorum alii abducunt aquam calidam, alii frigidam, alii amaram, alii dulcem.

FRISLANDIA.

Frislandia. *Frislandia*, ciuitas principalis eſt.

LAPPINA vel LAPPIA.

S. Andreas. *S. Andreas*. Hîc reſidet ſuffraganeus Archiepiſcopi Vpſalenſis.

GENTIA.

Ouichen. *Ouichen*, celebris eſt; hîc nundinæ ſunt inſignes, menſe Maio, ad lacum tunc temporis ingelatum.

B I A R M I A.

Starigur. *Starigur*, in locis mediterraneis ſita eſt.

Nordamberg. *Nordamberg*, ciuitas cum præſidio continuo contra Rutenos.

CIVITATVM PRAECIPVARVM TOTIVS ORBIS PARS SECVNDA.

NATOLIÆ BELERBATVS.

ALgirum, ciuitas olim celebris ob templum Dianæ. *Algirum.*

Chalcedon, hodie Scutari, antiquitus frequentata ab Imperatoribus Græcis. *Chalcedon.*

Spiga, olim Zizigum, celebris inſigni Echo, vbi Poetæ fingebant Nympham conuerſam in ſaxum. *Spiga.*

Troia, huius reliquiæ aut potius veſtigia ab incolis oſtenduntur. Hæc præ omnibus aliis à Poetis fuit celebrata. Nec vlla celebris ferè reperitur ciuitas in Europa, quæ nobilitatis ergò originem ſuam non deducat à Troia, tanquam ſi ab ea orta eſſet omnis gloria vniuerſi mundi. *Troia.*

Smirna, ciuitas mercaturâ celebris: hęc licet à Barbaris ſit habitata, tamen gloriatur de Homero tanquam ſuo, cuius etiam ſepulchrum cum Epitaphio Græcis literis deſcripto oſtendunt. Ciuitas magni momenti. Hîc reſidet Sangiacus quidam. *Smirna.*

Siuriaſſer, Sangiacum habet. *Siuriaſſer*

Figena, olim Epheſus, extructa ab Epheſo, vna ab Amazonibus, celebris templo Dianæ, in cuius ædificatione *Figena.*

laborauit tota Grçcia 30. annis. Huic templo ob excellentiã Xerxes Rex pepercit, licet inimicus eſſet omnis religionis. Combuſtũ tandẽ ab Criſiſtrato nominis propagandi gratia. Hic refugium erat inſigne delinquentium, auctũ poſteà ab Alexandro Magno, ablatum verò ab Auguſto. Celebris philoſopho Heraclio, Parmenide, Democrito, Pythagora, qui in hac ciuitate Philoſophiam docuerunt.

Palatia. *Palatia*, ciuitas vna ex maximis Natoliæ.

Meliſſus, antiquis Miletus. *Meliſſus*, antiquis *Miletus*, olim celebris atq; ex præſtãtiſſimis Aſiæ, quæ cùm citò præſtantiã amitteret, præbuit occaſionẽ prouerbii huius: *Fuerunt ſtrenui olim Mileſii.* Hic celebre fuit erectum templũ Deæ Cereri. Hinc oriundus Thales Aſtrologus, Timotheus Muſicus, Anaximander Phyſicus, qui primi Philoſophiã à Barbaris tranſtulerunt in Ioniam. Hic lana eſt præſtantiſſima, ex qua tapetes omnes per Italiã, Poloniam, &c. celebrari ſolent, parantur.

Cacauus antiquis Alicarnaſſus. *Cacauus*, antiquis *Alicarnaſſus*, celebris olim propter ſepulchrum Reginæ Artemiſiæ, in honorem mariti Manſoli; cuius adhuc ſuperſunt aliquæ reliquiæ. Patria eſt Herodoti Hiſtoriographi celeberrimi.

Tabia. *Tabia*, hic panni eius, qui vocari ſolet *Tabi*, magna conficitur copia. *Gnidus.* *Gnidus*; hic celebre fuit Deæ Veneris templũ.

Fiſcum. *Fiſcum*, optimum habet portum, metropolis Brichiæ, antiquitus dictæ Litiæ.

Pergamũ. *Pergamum*, hic Rex Attalus regnauit, qui primus dicitur Romanis præbuiſſe vſum ſcribendi in membrana, cũ anteà ſcriberent in corticibus arborum, & tabulis cereis. Hinc quoq; oriundus Galenus Medicus celeberrimus.

Nicea. *Nicea*; Hic Turcæ disiecti ſunt à Godefrido Bolionæo,

cùm

cùm ad Terram Sanctam recuperandam contenderet. Hic quoq; concilium fuit celebratum contra Arrium.

Beazar, hic fontes ſcaturiunt ſalſiſſimi. Beazar.

Angori; hic pannus, vocatus *Zammelot*, conficitur præſtantior, quàm in vllis aliis locis Orientalibus. Angori.

Magreſia, hic reſidet Sangiacus. Magreſia.

Cutea, olim *Iuliopolis*, caput Galatiæ. Hic reſidet Belerbeus Natoliæ, ad quem Turcarum Imperator mittit filios ad militarem artem exercendam. Cutea.

Burſia, ciuitas, vicina monti Olympo, Metropolis Bytiniæ. Extructa ab Annibale ibi extante. Hic Turcæ primùm conſtituerunt ſceptrum ſui imperii. Hic panni conficitur magna copia. Optima hic extructa Muſchea in honorem Ottomanni I. Turcarum Imperatoris. Burſia.

Sinope, hic à Turcis maxima emitur æris copia, claraque eſt ob Mitridatem, qui 22. norat linguas. Sinope.

Trapezuntium, hodie regitur à Sangiacco, olim princeps huius loci vſus eſt titulo Imperatoris. Trapezũtium.

Amaſia, hic reſidet Belerbus huius regionis: olim præerat Metropolitanus quidam, vtranq; poteſtatem habens eccleſiaſticam & ſecularem. Amaſia.

Taſcia, celebris ob victoriam, quam contra Techellum Perſam obtinuit Iunus Baſcià. Taſcia.

Toccatum, *Suuas*, *Ianicum*, *Chormum* — ciuitates inſignes ſunt, quarum ſingulis præeſt Sangiaccus. Toccatũ Suuas Ianicum Chormũ.

CARAMANIÆ BELERBATVS.

Satalia. *Satalia*, ciuitas valdè illuſtris, intra ſinum Attalicum. Hîc reſidet Sangiacus, conficiunturq; tapetes excellentes.

Satalia antiqua. *Satalia* antiqua, iuxta pręcedentem reperitur, magna ex parte vndis ſubmerſa.

Candelona. *Candelona*, ab aliis Scandaloro; hîc ante aliquot annos reſidebat Princeps Turcicus, ab Ottomanicis eiectus.

Curcum. *Curcum*, fortalitium eſt è regione Famaguſtæ.

Iazza. *Iazza*. Hîc reſidet Patriarcha Armænorum.

Cognum. *Cognum*, olim *Iconium*, metropolis Licaoniæ. Hic reſidet Belerbus huius regionis, conficiunturq; tapetes ex lana tam excellentes, vt ex ſerico factæ videantur.

Laranda. *Laranda*, ciuitas ſatis illuſtris, in qua antequam ab Ottomāno deſtrueretur, reſidebat Princeps Caramanię. Sita eſt in monte Corteſtani. Valdè munita.

Tarſus. *Tarſus*, hîc olim floruérunt ſtudia: hanc quoq; ciuitatem ornauit D. Paulus Apoſtolus.

Anchiola. *Anchiola*; hîc ſepulchrum fuit Sardanapali vltimi Regis Aſſyriorum, cum Epitaphio, *Ede, bibe, lude, poſt mortem nulla voluptas*: hodie reliquiæ ciuitatis tantum ſuperſunt.

Tiana. *Tiana*, huius etiam tantùm videntur reliquiæ: hîc natus eſt Apollonius Tianæus Philoſophus & Magus.

ANADAVLIÆ BELERBATVS.

Maras. *Maras*, olim Mœtica. Hîc reſidet Belerbus huius regionis.

Adana. *Adana*, hîc ſedem habet Sangiacus.

CYPRVS INSVLA.

Papphus. *Papphus*, hîc olim adorabatur Venus in forma vmbi-

lici

lici,atq; circumcirca non pluebat: quod Diabolicis illuſionibus aſcribendum eſt.

Famaguſta, ciuitas magni momenti, portum habet optimum: Nec alius in tota inſula eſt præter hunc. Antiquitus dicta fuit *Salamina*. Hæc ſemper reſtitit per mare & per terras, viribus Turcarum; tandem ob defectum munitionis coacta fuit ſeſe tradere Moſtafa eorũ generali, qui cõtra pacta inſignẽ in hac ciuitate exercuit tyrannidem. *Famaguſta.*

Nicoſia, in mediterraneo loco ſita: antequam à Turcis vaſtaretur, ciuitas fuit valdè illuſtris, & plena equitib. *Nicoſia.*

SYRIA hodiè SORIA.

Soldina, olim *Seleucia Pieria*, non longè ſita à fluuio Farfaro, dicto Oronte. *Soldina.*

Tripolis; hîc reſidet Patriarcha Maronitarum: Emporium inſigne; ad quod omnes merces deferuntur ex Oriente, regitur à ſuo Sangiacco. *Tripolis.*

Barutti, ciuitas magnæ negociationis, hîc tempore Imperatorum Chriſtianorum, floruit ſtudium LL. Romanorum. Hic quoq; S. Georgius interfecit Draconem. *Barutti.*

Sidon, celebris ciuitas apud antiquos, ob vitri artificium: Hic Saluator mundi ſanauit filiam Cananeæ. *Sidon.*

Sor, olim *Tyrus*, antiquitus valdè celebris, inexpugnabilis penè erat, vt expertus eſt Alexander Magnus: Hic quoque tingebatur purpuræ ingens quantitas. Fuit Romanis fideliſſima, vnde meruit à Seuero Imperatore priuilegium libertatis, inſtar ciuitatum Italiæ. *Sor, olim Tirus.*

Acris olim *Ptolomais*, hic propter templum S. Sabbæ orta eſt lis inter Venetos & Geneuẽſes, quæ cauſa fuit, vt Mahumetani in hiſce regionibus dominatum acquirerent. *Acris.*

Tachia. *Tachia*, olim *Antiochia*, à Rege Antiocho, qui ciuitatem hanc poſt mortem Alexandri Magni reſtaurauit, cùm anteà vocaretur *Reblata*. Hîc olim viguerunt ſtudia Græca & Syriaca: Fuitq; ciuitas vna ex maximis totius mundi. Hîc S. Petrus primùm ſedem fixit. Hîc quoque primum concilium celebratum. Hîc reſident Patriarchæ duo, quibus obediunt multi Chriſtiani Aſiatici.

Aleppum. *Aleppum*, emporium excellens, ad quod omnes merces deferuntur, quæ Damaſcũ aduehi ſolebant: alluitur ramo vno fluuii Eufratis, quem eò adduxit quidam ex Sultanis eorum. Hodie hîc reſidet Baſcia quidam.

Sardinalis. *Sardinalis*, à Chriſtianis ſolis colitur. Hîc cum magna deuotione inuiſitur imago B. Virginis, nõ tantùm à Chriſtianis, ſed etiam à Mauris; quia cùm exudet continuò liquor, is effectus producit abmirabiles.

Damaſcus. *Damaſcus*, metropolis Syriæ, pulcherrima totius Orientis, antiquiſſima, hortis pulcherrimis cincta. Hic reſidet hodie Belerbus, qui & huic regioni præeſt vnà cũ Iudæa: anteà regebatur à Caliſis, atq; olim à Regibus Syriæ.

PALESTINA ſiue TERRA SANCTA.

Ceſarea. *Ceſarea*; hic Angelus percuſſit Regem Herodem, & S. Petrus baptizauit Cornelium centurionem.

Zapphus. *Zapphus*, olim Ioppe portum habet inſignem, ad quem appellunt peregrini, qui ex noſtris regionibus proficiſcuntur in Terram Sanctam. Hãc ciuitatem exiſtimârunt nõnulli antiquorum fuiſſe primam totius mundi, ſed falsò. Hîc olim adorabatur Dea Atargatæ in forma piſcis, ideoque antiqui Syri non veſcebantur piſcibus. Hic etiã

Andro-

Andromeda filia expoſita fuiſſe traditur Orco marino, licet alii putent id factum fuiſſe in Æthiopia.

Aſcalon; hic Sampſon plurimos occidit homines. *Aſcalon.*

Gazara, reſtaurata eſt ab antiquis Perſis. Hic Sāpſon noctu portas ciuitatis abſtulit. *Gazara.*

Sebaſte, caput Samariæ: hic propè ciuitatem peregrinis oſtenditur puteus Iacob, vbi Saluator noſter Samaritanam allocutus eſt. *Sebaſte.*

Neapolis, Hic concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini. *Neapolis.*

Arcas, Hic fluuius Sabbatarius magnâ furiâ & ſtrepitu aduexit 6. diebus continuis lapides, quieſcens ſolummodò in Sabbato: qui curſus poſt Euangelium ceſſauit. *Arcas.*

Safet, ciuitas magnæ negociationis, à Iudæis habitata, qui ibi inceperunt optimos pannos conficere ex lana, quâ abundat hæc Regio. Nituntur quoque vſum antiquæ purpuræ, quæ tingebatur Tyri, inuenire. *Safet.*

Tabaria, olim *Tyberias*, ad lacum, vbi Chriſtus Diuinitatem ſuam oſtendit, ventis imperans. Hæc ciuitas à Selim II. data eſt matronæ cuidam Iudææ, dictæ Gratiola, ad inhabitationem Iudæorum, ex locis diuerſis. *Tabaria, olim Tyberias.*

Naim; hic à mortuis reſuſcitauit Saluator noſter filium viduæ. *Naim.*

Seforum, hinc originem traxit S. Anna. *Seforum.*

Betſaida; hic Saluator mundi maximam multitudinem hominum pauculis panibus ſaturauit. *Betſaida.*

Candelara, hic erumpunt optimæ thermæ. *Cādelara*

Cafarnaum; hic plurima miracula fecit Saluator noſter. *Cafarnaum.*

Ebron. *Ebron*; hic antiqui patres elegerunt locum ſepulturæ; narratq; Biniamin, viſitari ibi à Iudæis & Mahumetanis ſepulchrum Abrahami, ſupra quod nocte & die ardet lãpas. Circa hanc ciuitatem Cain occidit fratrem ſuum Abel, vnde adhuc terra ipſa rubedinem ſeruat.

Hiericon. *Hiericon*, huius muri ceciderunt ad ſonum tubæ Ioſuæ. Antiquis ciuitas fuit celebris ob pretioſiſſimum liquorem Balſamum.

Betulia. *Betulia*, hic Iudithe occidit Holofernem.

Nazareth. *Nazareth*, hic B. Virgo ſalutata ab Angelo, concepit verbum æternũ IESVM CHRISTVM, Saluatorem mundi.

Rama. *Rama*, hic maxima crudelitate occiſi ſunt pueri innocentes.

Bethlehẽ. *Bethlehem*, hic natus eſt Saluator mundi IESVS CHRISTVS æterni Dei filius, verus Deus & homo.

Betania. *Betania*, hic Lazarus quadrituanus à Saluatore noſtro à mortuis reſuſcitatus.

Nicopolis olim Emaus. *Nicopolis*, olim *Emaus*, vt volunt nonnulli; hic apparuit Chriſtus in forma peregrini duobus diſcipulis.

Hieruſalem.

Hieruſalẽ. *Hieruſalem*, hodiè à Turcis vocatur *Gozum Berech*; Extructa putatur hæc ciuitas à Melchiſedech. Celebris fuit olim ob Prophetas, Reges antiquos, Templũ Salomonis, miracula plurima, quæ Deus ibi oſtẽdit. Hodiè hic viſitur ſepulchrum ſanctum, in quo Saluator mundi ſepultus fuit. Huc præter Hebræos & Mahumetanos Templũ Salomonis aut potius Muſcheam cuiuſdam Caliſæ viſitãtes, cõcurrunt omnis generis Chriſtiani, vti Latini, Græci,

HIERVSALEM.

Armeni, Gregoriani, Neſtoriani, Iacobitæ, Syri, Indi, Nubici & Abaſſini, quorum ſinguli ſuas hic habent capellas ſumptuoſè extructas, viuunt autem Chriſtiani ſub tributo, quod Turcis pendunt quàm maximum ſingulis annis. Hic quoq; ſingulis annis in hebdomada Sancta magnum illud cernitur miraculum noui luminis, dũ lampades, quę ardebant, extinguuntur. Nam hora reſurrectionis Chriſti iterum omnes accenduntur, in ſacellis Chriſtianorum. Varia nomina habuit hæc ciuitas, inter quæ *Luza*, *Iebus*, *Salem*, *Hieruſalem*, *AElia*, ruinã paſſa ab Aſſyriis, Ægyptiis, Chaldæis, Macedonibus, Romanis, Perſis & Saracenis, à quibus cùm vltimò recuperata eſſet opera Godefridi Bulhonæi, conſtitutaq; caput regni; poſteà capta fuit à Saladino Sultano Cayri, demum operâ Selini I. venit ad imperium Turcarum, non ſine ignominia Principum Chriſtianorum.

CHALDÆA.

Cuſa. *Cuſa*, à Mahumetis dicitur *Maſſalle*. Hic feſtiuitatem Mahumeti celebrant, non legislatoris, ſed alterius, quem vocãt Mohalim, hoc eſt, conſolatorem, cui offerunt quotannis vnum equum ornatum auro & gemmis, tantâ pompâ, vt maiorem videre non ſit in toto orbe, credentem eum prophetam, atq; adhuc viuentem.

Horco. *Horco*, anteà *Hur*, hic dicitur Ahrahamus nolens adorare ignem, proiectus in ardentem fornacem, vnde illæſus per diuinum miraculum egreſſus eſt.

Bagaded vel *Babyloniæ*.

Bagaded. *Bagaded*, reliquiæ ſunt antiquæ Babyloniæ, quã Turcæ

vocant

vocant *Satyroi*; Hic turris illa excelſa à Memrot ædificari cœpta, confuſio linguarum orta. Horti quoq; penſiles à Semirami extructi. Adeo autem fuit diues hæc ciuitas, vt Rex Perſarum, poſtquam à Cyro ſubacta fuit, tantum ex

hac ſola ciuitate reciperet, quāti valebat tertia pars redituum ipſius regni. Hic olim floruit Philoſophia & Aſtrologia. Superata & capta fuit ab Alexandro Magno, poſtea venit ad Parthos, hinc deſtructa à Perſis, deinde 18. auri millionibus reſtaurata à Bugiafar Califa, inde expugnata ab Allao Tartaro, qui & ibi occidit Muſtacem Monbilam vltimum Califam. Hodie hic reſidet quidā Baſcia ex parte Turcarum, ſed cum iuriſdictione alterius cuiuſdā, qui ſibi etiam arrogat titulum Califæ.

DIARBECCÆ BELERBATVS SIVE MESOPOTAMIA.

Caramit, ciuitas magni momenti, olim habuit muros *Caramit.*

ex nigro lapide conſtructos, vnde & illi nomen; poſteà verò reſtaurati ſunt à Solimanno lapidibus albis. Hæc ciuitas eſt valdè populoſa, habitataq; à Chriſtianis Græcis, Armenis, Neſtorianis, Iacobitis, retinentque adhuc cãpanas in tẽplis, quibus vſi fuerunt à temporibus Balduini.

Madrin. *Madrin*, ciuitas magna, circuitum habens 4. milliarium, hodie ſubeſt ſuo Sangiacco, reſidetq; hic Patriarcha Chaldæorũ, qui anteà reſedit Antiochiæ, cui ſubſunt prælati quàm plurimi. Hi celebrant miſſam lingua Chaldæa, & in pane azymo aliquibus tantùm ceremoniis à Romana differentem. Hi non negant primatum pontificis Romani, ſed quia ſubſunt infidelibus, tantumq; à nobis diſtant, ideò ei obedire nõ poſſunt. Hic quoque non rarò reſidet Patriarcha Græciæ, qui etiam Damaſcũ migrat ſæpè, cui cum multis Epiſcopis obedit Metropolita Georgianorũ.

Aſenceſa. *Aſenceſa*, ad ripam Tigri fluuii, hic reſidet Bolerbus, qui etiam ſæpè migrat Caramit. Pontem habet valdè altum, ita vt quantuſcunque ſit vir is, qui in imo pontis ſit, appareat iis, qui in ſuprema pontis parte verſantur, inſtar pygmæi.

Niſibin. *Niſibin*, forſan *Niniue*. Hic Ionas prædicauit deſtructionem ciuitatis. Antiquis longa ſcribitur fuiſſe dierum itinere. Iam caſtellum eſt exiguum.

Orfa. *Orfa*, ciuitas illuſtris, cum ſuo Sangiacco, vocata fuit *Carre*. Huc fugit Abraham fugiens ex Hur. Hic quoq; obiit M. Craſſus, dum contra Parthos pugnaret. Hic Mauri extruxerunt Muſcheam valdè pulchram, ſub nomine Patriarchæ Abrahami. Prope hanc ciuitatem oritur fons, quẽ Mahumetani vbique vocant aquam Abrahami, qui ab

Orientalibus dicitur omnes, qui cum deuotione cum ingrediuntur, curare à febre: prætereà & puteus ibi eſſe ſcribitur, qui à lepra curat eos, qui in die quinquies ſeſe aqua eius lauerint.

Rochais, antiquitus *Edeſſa*, hîc olim regnauit Zenobia Regina. *Rochais.*

Sumiſcaſach, admirabile & totius Orientis fortiſſimum habet caſtrum. *Sumiſcaſach.*

ARMENIA MAIOR ſiue TVRCOMANIA.

Eſſechia, antiquis dicta *Artaſata*, olim Metropolis. *Eſſechia.*

Van, anteà ciuitas ampla, poſteà à Tartaris deſtructa, poſteà ab iiſdem ſuis inhabitata, deinde tributaria extitit Perſis: hodiè Turcis ſubeſt, vbi etiam inſigne eſt cõtra Perſas præſidium Turcarum, reſidetque hîc Belerbus. Sita eſt prope paludem Martianam, in qua tempore Quadrageſimæ magna eſt copia piſcis Tarichii, qui ſiccatus ad diuerſas Oriẽtis partes defertur; cùm reliqua parte anni nullus planè ibi reperiatur: quod conſideratione non caret. *Van.*

Arminig, metropolis Armeniæ, habitata omninò à Chriſtianis. *Arminig.*

ASSYRIA ſiue ARZIRI BELERBATVS.

Serta, ad ripam fluuii Tigris ſita eſt. *Serta.*

Arzerum, metropolis eſt Aſſyriæ: hîc reſidet Belerbus huius regionis, cui continua certario cum Perſarum Rege. *Arzerum*

Arbella, hîc Darius victus fuit ab Alexandro Magno. *Arbella.*

Moſal, ad oram fluuii Tigris: Hîc reſidet Patriarcha Neſtorianorum, qui magnum habet dominium in India *Moſal.*

& Catalo, creatque ibi duos Metropolitanos aut Patriarchas cum pluribus Epiſcopis.

SERVIA ſiue MEDIA.

Baccu. *Baccu*, ciuitas maritima, vnde nomen Mari Caſpio, magnæ negociationis: huc plurimę naues appellũt ex Media.

Seruan. *Seruan*, ciuitas inſignis, in qua magna conficitur ſerici copia, quæ deinde per Ruſciam diſpergitur, & Orientem ferè vniuerſum.

Sumachia *Sumachia*, ciuitas valdè celebris, metropolis Sumachiæ, quæ anteà habuit ſuum Principem peculiarem.

Soltania. *Soltania*, anteà *Trigrinocreta*; hîc pulcherrimum eſt Mahumetanorum templum (ſolent autem templa ſua Moſcheas appellare) vnde propter eius mirum ornatum non fuit à Tamurlano vaſtatum.

Arduin. *Arduin*, patria Iſmaëlis Sophi.

Tabris. *Tabris*, corruptè dicitur *Tauris*, extructa ab Arſafat, in Oronte monte, poſteà à Seleuco reſtaurata. Metropolis eſt Imperii Perſarum. Olim vocata eſt *Echatana*. Hîc excellentiſſimi ſunt omnium rerum artifices, vnde Solimannus, cùm eam cepiſſet, bonam partem duxit Conſtantinopolim. Hîc palatium eſt Aſtibiſti admirabile extructum à Rege Aſſambeo ad ſimilitudinem antiquæ aulæ Cyri. In hac depicta ſunt plurima geſta Regum Perſiæ. Hæc enim gens à picturis non abſtinet, vnde etiam hic vigẽt Mathematicæ diſciplinæ. Hîc Rex Perſarum Sophi dictus ſedem ſuam figit.

Merent. *Merent*, ciuitas ampla, antequã à Tartaris eſſet vaſtata.

Arcadenò. *Acadenò*; huius incolæ magna ex parte ſunt Armeni, & Chriſtiani catholici.

Cuerche,

Cuerche, hîc fons eſt, qui lepram curare dicitur. *Cuerche.*

Straua, celebris ciuitas ob mercatorum copiam ex oriente concurrentium, tam Mahumetanorũ, quàm Chriſtianorum ex Moſchouia, diſtrahiturq; hinc magna copia Serici per Tartariam & Ruſſiam; præterea & hic orizæ magna colligitur copia. *Straua.*

Nirmedon, ad fauces fluuii Tenſi. *Nirmedō.*

Corazzan, *minor* anteà *Hircana*, hîc anteà proprius Rex ſedem habuit, qui à Sabba Tartarorum Imperatore disiectus mouet bellum Regi Perſarũ, a quo victus capite truncatus eſt. *Corazzan.*

GEORGIANO REGIO.

Tiflis, ciuitas non valdè remota à flumine Arais, qui nauigabilis eſt, exoneraturq; in mare Bacù. *Tiflis.*

Baſcapan, hîc ſolet reſidere Princeps, qui anteà Perſæ, nunc verò Turcæ eſt tributarius. *Baſcapan*

MENGRERIA ſiue COLCVS.

Aluati, ciuitas anteà magnæ negociationis. *Aluati.*

Faſſum, ad fauces fluuii Faſi, celebris apud Poëtas per nauigationem Iaſonis, aureumq; vellus. *Faſſum.*

CIRCASSIA.

Coppa, anteà *Rombite*, in hanc ciuitatem copia deferri ſolet mancipiorum venalium. *Coppa.*

Cromuchum, in mediterraneo loco ſitum eſt. *Cromuchum.*

ALBANIA ſiue ZVRIA.

Schamacha, hîc ſerici conficitur magna copia. *Schamacha.*

Derbent, olim *Alexandria*, iacet ad portas Caucaſeas, quas alii non rectè vocauere Caſpias. *Derbent.* olim *Alexādria.*

ARABIA PETREA.

Catharinæ monaſterium.

Catharinæ monaſterium in monte S. Synai, in hoc monachi ſunt S. Baſilii, qui ſingulis annis cum maxima deuotione celebrant feſtum Glorioſæ virginis Catharinæ, ardentque continuò tredecim lampades ante altare. Hîc corpus quieſcit huius virginis.

Arach.

Arach, anteà dicta *Petra*: hîc adhuc aliquæ ſuperſunt reliquiæ Chriſtianorum à cingulo denominatorum.

Herorum.

Herorum, ciuitas olim magnæ negociationis, dũ floreret Ægyptus, celebris vniuerſo mundo, cùm vndiq; ex Oriente eò veherentur merces: ſita eſt ad ſtrictũ Sues dictum.

ARABIA FOELIX.

Imbum.

Imbum, ciuitas magnæ negotiationis, in qua exonerantur omnes merces, quæ Mecham vehũtur, tam ex Occidente, quam ex Oriente.

Medina.

Medina, à Mauris dicta *Talnabi*, quaſi *Prophetæ ciuitas*, celebris apud Mahometanos, ratione fugæ & ſepulchri Mahometis. Eſt autem Mahometis ſepulchrum nõ in aëre ſuſpenſum (vt vulgò fabulantur) ſed in terris catenis vinctum, ne forſan rapiatur ab aliquo. Non eſt autem in Mecha, vt communiter dicunt, Mahometi ſepulchrum.

Danchali.

Danchali, prope hanc ciuitatem eſt mare arenoſum ſiue ſabuloſum, iuxta quod proficiſcẽtes mercatores vtũtur pixide nautica, tanquam ſi per mare periculoſum proficiſcũtur. Et reuera patiuntur pericula plurima, debentq; ſupra camelos certis ciſtellis incluſi vehi, in quib. exiſtẽtes aërem hauriunt per foraminula. Quod ſi ventos habeant aduerſos, ſubmerguntur omnes homines arena.

Mecha,

Mecha. *Mecha*, ciuitas illuſtris, magnæq́; negociationis, templum & turrim habet Abrahamo attributum. Hîc aqua eſt Abezzazon, quam ſanctam exiſtimant, quia ex ea bibit Agar. Hanc ciuitatem ſanctam exiſtimant Mahometani, ideóq; à nullis niſi Mahometanis eam videre licet. Itaque Chriſtianis aliiſq́; cuiuſq; religionis hominibus, etiam totam Orientem peragrandi poteſtatem habētibus hanc ciuitatem ingredi eſt capitale. Lapis quoq; hic oſtenditur ab eorum Sartonibus, in quo dicitur Agar ſediſſe: atq; ab hoc fingunt lapide Mahometem volaſſe in Paradiſum, ideoq; à multis peregrinis Mahometanis hæc viſitur ciuitas.

Sana. *Sana*, ciuitas non vulgaris eſt.

Damarcana. *Damarcana* ciuitas, aërem habet optimum, eſt ex pulcherrimis Arabiæ.

Zibitta. *Zibitta*, Regem habet proprium, qui hodiè tributarius eſt Turcæ.

Adem. *Adem*, ciuitas, principem habuit propriũ, qui per fraudē occiſus eſt operâ Solimanni Belerbi Cairenſis, qui ciuitatē occupârat, cùm antea eſſet Luſitanorum: hodiè ſubeſt Motoar Regi de Hieman, qui eam cepit à Selim II. Hæc ciuitas clauis eſt huius Orientis, magnaq́; in ea mercatura aromatum & Zibetti.

Fartacũ. *Fartacum*, regem habet proprium.

Calaiate. *Calaiate*, in regno Motoar, huc mercatores maximam ducunt quotannis multitudinem pro India.

Gubelchama. *Gubelchama*, hîc reſidet Rex.

Amanſiſilirina. *Amanſiſilirina*, proprium habet regem.

Alibinali. *Alibinali*, metropolis ſuæ regionis.

Moſſa. *Moſſa*, ciuitas regia eſt.

Lazzach. *Lazzach*, hîc magna negociatio equorum, & aquæ roſaceæ, quæ vehuntur in India.

ARABIA DESERTA.

Baſſora. *Baſſora*, anteà Regem habuit, Luſitanis tamen ſubiectum; Iam præſidium hîc habet Turca, cùm aliquot triremibus: quæ aliquando ad Ormus vſq; excurrunt.

CVSSESTAN, REGNVM CVSÆ, olim Suſiana.

Saura. *Saura*, ſita ad ſinum Cenoſum.

Suſa. *Suſa*, hîc olim hyberno tempore reſederunt Reges Perſiæ.

Cuſa. *Cuſa*, hinc nomen regno impoſitum.

PERSIA.

Siras. *Siras*, anteà Perſepolis: Metropolis tam olim quàm hoc tempore ipſius Perſiæ; Hic reſidebat Perſiæ Princeps, quem Græci citra aliud adiunctum vocabant excellentiæ gratiâ τὸν βασιλῆα. Hanc ciuitatem Alexander Magnus incendio deſtruxit; poſteà verò cùm eũ facti pœnituiſſet, iterum eam ſecundum formam priſtinam reſtaurauit. Maxima eſt omnium ciuitatum, quas hodiè Mahometani in oriente poſſident: licet non tam ſit vaſta & ampla, quàm fuit olim, quando Perſæ ſtatuunt eam maiorem Cayro: Hic arma militaria conficiuntur optima totius vniuerſi, cùm chalybem temperent certarum herbarum ſuccis excellentiſſimè. Huc etiam appellit conductus carrorum ex Samarcandia vehentium Sericum, Muſcum, Rhabarbarum. Mulieres hîc ſunt pulcherrimæ & delicatiſſimæ, maximeq; pompoſæ: ideoque Perſæ affirmant Mahumetem

huc

huc nunquam venire voluiſſe,timens, ſe ad infernum deſcenſurum, quod ſciret,ſe à mulieribus abſtinere nõ poſſe.

Chiminar; hic reperiuntur picturæ excellentiſſimæ, quæ videntur eſſe veteris teſtamenti. Chiminar

Saua, metropolis ſuæ regionis. Saua.

Beſchent, ſupra montem altiſſimum; hic veluti in ciuitate Siracenſi conficiuntur optima arma,& hinc adfertur certum genus ferri, quo argentum & aurum trahitur. Beſchent.

Lara, ſuum habuit Melich, qui titulus eſt reſpondens ferè apud nos Marchioni. Licet hoc tempore proprium dicatur habere Regem. Lara.

CHIRMAIN ſiue CARMANIA.

Ormutz, in inſula eiuſdem nominis, antiquo idiomate Perſico ſignificat Dactylum. Hic ſolebat negociatio eſſe q̃ maxima ex Cina, ita vt inde aliquando XL. naues onuſtæ aromatibꝰ ſiue ſpeciebꝰ medicamẽtiſq; veherẽtur. Qui Cinenſes tunc temporis negociationem habebant totius Orientis; Neq; tamen hodiè hæc ciuitas, quando Luſitaniæ Regi ſubiecta eſt, omninò ab antiqua negociatione defecit: Cùm Corazzones ex Cataio vehant huc Rhabarbarum & Muſcum: Aſſyri hodiè Azemi dicti, pannos ſericeos quàm plurimos. Eracenſes & Mauri omnia aromata & Drogas ex India. Luſitani demum Coralli & panni ſcarlati copiam magnam. Hinc dicunt Mahumetani, ſi mundus eſſet annulus, tunc Ormum fore eius gemmam. Hic reſidet Dux belli, qui ſinum Ormucenſem tutatur ex parte Regis Luſitaniæ: Licet & ibi proprius ſit Rex. Ormutz.

Chirmain:

Chirmain. *Chirmain*: Hîc maximi totius orbis conficiuntur panni aurei & argentei. Præterea dicti Scimitarre, quas Turcæ vocant Chirminas, apud Orientales in tanta æſtimatione, vt eos ad pondus auri vendant. Olim dicta hæc ciuitas eſt Carmania: Principem habet potentẽ, ſed ſubiectũ Perſæ.

Gadel. *Gadel*, vna ex præcipuis ciuitatibus huius tractus, magnæ negociationis, cùm omnes merces orientales hinc deferantur in Perſiam.

Macran. *Macran*, Regem habet, ſed Perſæ ſubiectum.

Cobinam. *Cobinam*, hîc optima conficiuntur ſpecula.

ERACH ſiue PARTHIA.

Ieſdi. *Ieſdi*, hîc magna conficitur Serici copia, ita vt toti ferè Orienti ſubminiſtret illud. Imò affirmatur à quibuſdam mercatoribus nullam tranſire diem totius anni, quò non elaborentur plures quàm libræ ſerici mille: Hinc Angli deferunt copiam magnam ſerici albi, quod præ ſua tenuitate non poteſt alteri generi panni ſeruire, quàm aureo & velis.

Hiſpaam. *Hiſpaam*, anteà *Hircatompile*, ciuitas principalis. Olim Regia fuit ciuitas, celebris ob plurimas portas. Huc concurrunt plurimi mercatores Droges & aromata deferentes ex India. Ciuitas hæc muros habet ex Creta, non valdè fortes, ideóque reſiſtere bombardis (quorum vſus ibi incipit) nequientes.

Gnerde. *Gnerde*, incolæ gloriantur, ſe originem habere ab Abrahamo Patriarcha.

IESSEL ſiue MARGIANA.

Saras. *Saras*, ciuitas magnæ negotiationis, ſita ad latus fluuii Eufratis.

Indion,

Indion, olim Alexandria Margiana, ciuitas pulcherri-na. Huc miſit Herodes Rex Parthorum Romanos quos captiuos cepit, quum M. Craſſum bello ſuperauit. Hodiè hic viget mercatura, ita vt ſit ex celeberrimis huius tra-ctus. Hic valdè colitur & potitur lingua Arabica, qua vnà cum Chorazzanis mirè delectantur Ieſſelenſes: licet ipſi idioma habeant peculiare. **Indion.**

Marum, vicinum paludi Oſſianæ; hic Iſmael Sopſi contra Sabam Chan Regem Tartarorum inſigni potitus eſt victoria; profligans eum cum toto exercitu. **Marum.**

CHORAZZAN olim BACTRA.

Chorazzan, ad fluuium Meſoram, diuerſa ab ea, cuius ſuprà meminimus. Dicta à populis Charazzanenſibus, qui venientes ex Scythiæ regione dicta Chorazan Indiæ vicina, ante Tartaros ſubiugarunt magnam Aſiæ partem: poſteà verò à Tartaris fuerunt deuicti & ſuperati. Hæc magnam paſſa eſt ruinam à Sultano de Bagaded, poſteà re-ſtaurata. Proximis annis elapſis iterum magnam cladem paſſa eſt ab ipſo Sophi. **Chorazzan.**

Iſtigias, anteà Cariſpa, hæc pulchritudine propter con-curſum variorum mercatorum & ſitum ampliſſimum, vin-cit omnes reliquas huius partis Orientalis ciuitates. **Iſtigias.**

Budaſan, olim Bactra, ciuitas celeberrima, in Oriente. Mulieres hic pulcherrimæ deditæ pompæ & ornamentis. **Budaſan.**

ERIA.

Eri, Perſis dicitur Sargulzar, hoc eſt, ciuitas roſarum, quarum hic ingens copia colligitur. Metropolis eſt regio-nis. Hic vili permutatione venditur Rhabarbarum, Mu-ſcus & radix Chinæ. Huc ſingulis annis appellit cōductus. **Eri.**

carrorum tum Anglicanus tum Cataiacenſis. Hîc reſidet Satrapa ex parte Sophi.

SIGESTAN anteà DRANGIANA.

Siſtan. *Siſtan*, ciuitas inſignis, olim dicta Proplaſia. Hîc reſidet Satrapa ex parte Sophi.

Sige. *Sige*; Metropolis anteà adeò populoſa & magna, vt huic regno mutauerit nomen antiquum in Sigeſtan.

Mulet. *Mulet*, ciuitas ſatis nota, ob ſcelus ipſius Alahodim cum ſuis aſſeclis, qui omnem voluptatem promittebant in hoc mundo, & paradiſum in ſequenti.

Timocain *Timocain*, ciuitas celebris ob pulchritudinem fœminarum, nec non ob fabulam arborum Solis, iuxta quas Perſæ olim petebant reſponſa oraculorum.

REGNVM CABVL olim ARACHOSIA.

Sim. *Sim*, ciuitas valdè magna, metropolis cuiuſdã diſtrict'.

Cabul. *Cabul*, metropolis regni, olim dicta Alexandria Arachoſia, magnæ negociationis, atq; quãtitate Cayro æqualis. Hic fructus creſcunt Cabul dicti, qui plurimos curant morbos, etiam alioqui incurabiles, quos extra regionem deferre capitale eſt. Huc tanta dicitur aduehi merciũ copia, vt nulla in toto oriente ciuitas cũ hac cõparari poſſit.

SABLESTAN.

Candahara. *Candahara*; hîc magna negociatio orientalium rerum, concurrentibus huc non ex India tantùm, ſed etiam ex Cataio mercatoribus. Hanc dicitur Rex Balaſſiæ dediſſe Sophi propter ſubſidium, quod ab eo acceperat contra Tartaros Magoros.

BALASSIÆ REGNVM.

Balaſſan,

Balaſſan, metropolis regionis, ciuitas quàm maxima ad ripam fluuii Geicon. *Balaſſan.*

Senergian, vicina Balaſſan ad ripam eiuſdem fluuii. *Senergiā.*

Bocan; hic reſidet Balaſſiæ Rex, quam ideò Mauri hodiè vocant Regem Bocan: Ciuitas eſt inſignis. In hac ciuitate propter altitudinem Belori mōtis hyberno tempore tam ingens eſt frigus, vt illud etiam inſignibus ignibus adhibitis ferre vix queant exteri. Hic magna copia argenti & azuri perfectiſſimi. Ideoq; non deeſt infinita quaſi mercatorum copia. *Bocan.*

GVZARÆ REGNVM.

Diul, ad oſtium fluminis Indi ſitum. *Diul.*

Diu, ciuitas magnæ negociationis, cùm merces huius regni hinc deferantur in Zophalam & Malaccam. Significantem inſulam, quod nomen impoſitum fuit propter arcem ibi conſtructam, quam Luſitani poſt multas victorias contra Sultanum Cain, Regem Cambaiæ & Turcam obtentas, fecerunt inexpugnabilem. Ideoque ibi ingens eſt Luſitanorum præſidium. *Diu.*

Cambaia, ciuitas valdè illuſtris, tam magnitudine ſua quàm mercatorum vndiq; ex oriente huc venientium copia. Sita eſt ciuitas paululum intra terram, delicatiſſima totius orientis. Hinc infiniti mercatores negociantur per totū orientem. Valent arte calculandi, à quibus & occidētales omnes & Arabes charactares acceperunt numerorum. Hic magna viſitur drogarum aromatumq; vis. *Cambaia.*

Daman, hic Rex Luſitaniæ aliam habet arcē fortiſſimā. *Daman.*

Tana, ciuitas anteà valdè diues; Luſitanis hodiè paret. *Tana.*

Bazaim, Luſitanis ſubeſt, vnde Regi ingens lucrum. *Bazaim.*

Ardauat, anteà tantæ authoritatis, vt ibi reſideret Rex. *Ardauat.*

Serchia. *Serchia*, antè dictaNiſa, extructa àBaccho ſupra montem Meron.

Guzzarat. *Guzzarat*, anteà tantæ authoritatis, vt ab ea denominationem ceperit regnum.

Amadabar. *Amadabar*, cincta maximis deſertis. Huc defertur magna copia radicis ab iis vocata Puco, quæ eſt Coſtus verus, quam Luſitani iam in Europam vexerunt, anteà perditam. Eſt vna ex maximis Indiæ orientalis valdè delicata Mahumetana, cum magna tamen licentia, ita vt mulieres quæ albæ ibi ſint, conuerſentur cum exteris.

Cāpanaël. *Campanaël*, ciuitas fortiſſima, & ex præcipuis huius regni. Hic cōtinuò eius princeps reſidet tum propter regionis fertilitatem, tum ob aëris temperiem, aquarumque amœnitatem. Hic princeps adeò eſt potens, vt ſæpè prælio terreſtri contra Regem Mandò produxerit triginta millia equitum ferreis albis veſtimētis, omnes aliis præterea bōbardis & muſchetis inſtructos & ſupra elephantes conſtitutos: Præterea & claſſem mari habuerit contra Luſitanos. Coactus tamen elapſis temporibus fuit Badur princeps propter Resbutos populos cōtinuò eum infeſtantes, atq; etiam Ayaman Regem Tartarorum Magorum ſeſe facere tributarium Luſitanis, iiſq; cedere partē aliquam maritimam. Huic Principi ſeruit magna Eunuchorum & mancipiorum caterua, qui etiam ſæpè ad dignitates aſcendunt.

REGNVM DECAN.

Vltabat. *Vltabat*, ciuitas ad quam magna concurrit mercatorum multitudo ob copiam telæ.

Caul. *Caul*, ciuitas nobilis, ſub Rege Luſitaniæ, ante paucos

annos

annos obſeſſa fuit ab Izzamalucco, ſed fruſtra, reſtitit namque fortiter.

Dabul, ciuitas magnæ negociationis, Luſitanis tributaria. *Dabul.*

Goa, ciuitas in medio inſulæ eiuſdem nominis continenti vicinæ in parte Indiæ temperatiſſima, clauis eſt huius orientis. Hæc negociatione ſuperat omnes ciuitates orientales, cum ad eam deferantur nauibus Luſitanorum merces omnes totius Europæ, atque etiam inſularum Maluccarum, atque etiam omnium ciuitatum maritimarum totius orientis. Subeſt Regi Luſitaniæ, præeſtq; ei Vicerex, nomine Regis Luſitaniæ, qui maiori pompâ, imò Maieſtate vtitur, quàm Rex ipſe Luſitaniæ, idq; ob populos Orientales, qui iudicant hominem ex intrinſeco tantummodo. Ciuitas eſt magna, fortis, optimeq; ædificata. Archiepiſcopatus hic eſt, cui ſubiecti ſunt reliqui omnes prælati huius Orientis. Hic apud patres Societatis Ieſu floret ſtudium linguarum & ſcientiarum. Appellunt autẽ eò naues ex Arabia & Perſia onuſtæ equis, prætereà ex India onuſtæ rebus Orientalibus, quin imò & ex Maluccis & China. Hic quoq; quieſcere ſolet claſſis Luſitanorum non rarò ad ducenta vela. Paucis annis elapſis obſeſſa eſt ab Idalcan Principe Mahometano, ſed ſtrenuè defenſa à Don Ludouico Taide. *Goa.*

Viſapora; hic reſidet Idalcan vnus ex potentiſſimis huius regni Dominis. *Viſapora.*

Danager, ciuitas pulcherrima huius regionis, hic propter regionis hortorumq; arboribus exteris conſitorum amœnitatẽ reſidet Iſamalucco Princeps, qui ſolus ex In- *Danager.*

dicis amplectitur Sectam Sophianã, vnde dignitatis cauſa vtitur titulo Seia, quem Sophi ei miſit.

Liſpor. *Liſpor*, celebris ob copiam adamantum, quæ ibi ex aliquibus mineris eruuntur.

Bider. *Bider*, ciuitas principalis, vbi reſidet Rex quidam.

CANARA REGNVM.

Onor. *Onor*, ciuitas Luſitanis ſubiecta, vnde ſingulis annis naues riſum vehunt.

Batacala. *Batacala*, ciuitas magnæ negociationis, tributaria Luſitanorum, & hinc quoque magna defertur riſi & aliarum mercium quantitas per diuerſas Indiæ partes.

GerZopan. *Gerzopan*, principem habet Regi Narſingiæ ſubiectũ.

MALAVAR.

Canor. *Canor*, ciuitas magni momenti, proprium habet principem; ſed Luſitaniæ Regi ſubiectum.

Calacut. *Calacut*, ciuitas primaria, maximæ negociationis, huius princeps vocatur Samorin, quod lingua Malauarica ſignificat Imperatorem, cùm ſit maximus Princeps Malauariæ. Hæc ciuitas, cùm anteà eſſet maxima, valdeq; illuſtris, hodiè non parum defecit, quod ei accidiſſe putatur, quòd in principio cum Chriſtianis malè ſe geſſerit.

Chale. *Chale*; hic Rex Luſitaniæ caſtrum extruxit munitiſſimum, quod potentiam Calecutenſis principis non parũ deprimit.

Tauor. *Tauor*, Principem habet proprium, iam Chriſtianum factum, obedientemque Eccleſiæ catholicæ Romanæ.

Coccin. *Coccin*, hodiè vna ex celeberrimis Indiæ, velut anteà fuit Calecut. Hîc onerantur naues aromatibus in Malauaria creſcentibus, quæ Luſitani accipiunt pretio ante lõga

tem po

tempora præſcripto à Principibus Malauariæ, vti Rege Canonor, Calecuti, Coccin, Colan & Seilan.

Colan, principem habet proprium, vbi Luſitani etiam habent arcem munitiſſimam. *Colan.*

INSVLA SEILAN, ſiue SARANDIL.

Seilan, metropolis inſulæ, celebris ob piſcationẽ. Hæc à paucis annis venit in poteſtatem Luſitanorum. *Seilan.*

Columbus, ciuitas inſignis; cum optimo portu, hic antea adorarunt dentem cuiuſdam Pagodi, hoc eſt, Dei illorum; quem iis abſtulerunt Luſitani, & pulueriſarunt; Hic Rex Luſitaniæ habet arcem munitam. Habitatque totius inſulæ Princeps maximus, qui in hac inſula ſex alios habet Reges tributarios. *Colũbus.*

Bembar, hic hodie prædicatur Euangelium à Ieſuitis. *Bembar.*

Maleapar, à Luſitanis *S. Thomas* dicta ciuitas. Hic viſitantur reliquiæ S. Thomæ, protectoris Indiæ. Hic à Luſitanis renouata eſt hæc ciuitas, & ornata pulcherrimis palatiis ad formam Luſitanicam. In templo D. Thomæ ante paucos annos, cum ſacellum extruere vellent, reperta eſt crux, quæ ſingulis annis octo diebus ante feſtum Natiuitatis Chriſti ſudat continuò, imò quandoq; ſudor in guttas ſanguinis conuertitur. In templo aliquæ erant literæ, quæ cùm amplius in vſu non eſſent, à ſolis antiquitatis ſtudioſis vnà cũ lingua ipſa exoleta intelligi poſſũt. Significabant autem Thomam à filio Dei eò miſſum ad gentem cõuertendam, dum celebraret tranſixum eſſe. *Maleapar*

Biſnaga,

Biſnaga. *Biſnaga*, metropolis Regni ad ripam fluuii Nagundii, olim dicta Regia Pandionis, quatuor milliaria continet in circuitu, ornata optimis templis. Hic magna copia gemmarum, quæ ex vicinis locis eruuntur. Plurima quoq; aromata medicamentaq; aliunde aduehuntur. Plurimi mercatores hic, plurima etiam ſcorta nobilia, quorum aliqua belli tempore ſoluunt 5000. alia 6000. militum. Princeps huius regionis vocatur Racho, id eſt, Dominus, habetque alios ſub ſe Reges vaſallos. Putaturq; hic Rex habere in ſingulos dies vltra duodecim millia Pardia, hoc eſt, Ducatorum.

ORISTAN REGNVM.

Vlna. *Vlna*, ad magnum quendam lacum; hic cum magna religione, quotannis celebratur feſtum D. Thomæ, cõcurrentibus vndique multis Chriſtianorũ harum regionum.

Oriſſan. *Oriſſan*, metropolis atq; emporium. Hic ſedes eſt plurimorum Chriſtianorum, cum templo inſigni D. Thomæ.

Ramana. *Ramana*, ciuitas inſignis; huc plurimi concurrunt mercatores ob ebur & gemmas.

MANDO REGNVM.

Mando. *Mando* ſiue *Mandon*, ciuitas regni metropolis, Regem habet proprium.

Moltan. *Moltan*, ciuitas inſignis: Hic mulieres ſunt bellatrices, equitantque calcaribus inſtructæ.

DELLI REGNVM.

Delli. *Delli*, metropolis magna & populoſa; hic reſidet Imperator Mogororum, cui hodiè propter potentiam obediunt omnes Reges Mahumetani Indiæ Orientalis.

Fatapur. *Fatapur*, ciuitas celebris, in qua aliquando reſidet

RexMagororum. Huc antè paucos annos ingreſſi ſunt Ieſuitæ cum magno ſucceſſu religionis.

Tremel, eſt quaſi ſanctuarium horum gentilium, ideoque theſaurus hic maior ſeruatur quàm in vlla alia parte huius orientis. Tremel.

Pale, metropolis ſuæ regionis. Pale.

Agora, ciuitas magni negocii, cùm ſit inuia, per quam ex India iter fit in Cataium. Agora.

Cheſmur, hic plurimi ſtudent Magiæ; quia maxima pars incolarum eſt Gentilis. Cheſmur.

REGNVM COSPETIR.

Coſpetir, ciuitas inſignis, Metropolis. Coſpetir.

SANGA REGNVM.

Chitor, metropolis Regni Sanga, ciuitas ampla, proprium habet Regem. Chitor.

Polimbothea, ciuitas maxima, hanc Ganges facit inſulam, antiquitus portas habuit ferreas; hodiè munita eſt, nec in eam patet ingreſſus, niſi per duodecim arcus mirabili artificio cõſtructos; hic ſtudia antiquæ illorum linguæ vigent, in quam tum Platonem tum alios Græcos habent conuerſos. Polimbothea.

Scernum, in magno fluuio eiuſdem nominis, cum domibus ex ligno ſupra aquam conſtructis. Scernum.

BENGALA REGNVM.

Catigan, ciuitas ad mare in faucibus Gangis ſita. Catigan.

Satigan, ad alias fauces Gangis ſita, ciuitas magnæ negociationis. Satigan.

Bengala, ciuitas magna, vnde nomen ſumpſit ſinus quidam maris. Vna eſt ex præſtantiſſimis Indiæ, diues ma- Bengala.

gnæq; negociationis. Hîc omnes eas delicias reperire eſt, quas vel optimæ ciuitates Europæ poſſident. Pannus hîc optimi generis conficitur optimus, optimæ cõfectiones fructuum perfectiſſimorum omnis generis, quibus abundat hæc regio.

Ouros. *Ouros*, ad ripam Gangis fluuii ad lacum ingentem ciuitas illuſtris, ornata pulcherrimis & ſumptuoſiſſimis palatiis, culta tam à Mauris, quàm variarum aliarũ regionũ gentibus. Regis palatium maius eſt quam Euora in Luſitania, totum ornatum figuris aureis, argenteiſq; figuris ſecundum conſuetudinem potius Gentilium, quam Mahumetanorum. Rex autem tam potens eſt, vt per totam Indiam hanc dici ſoleat, Regem Cambaiæ eſſe vnum, Regem Narſingæ duo, Regem Bengalæ tria.

Marazia. *Marazia*, ad ripam Gangis, hîc magna negociatio ligni Aloës, auri, argentiq;, quæ à Cinenſibus eò deferuntur.

ARACHAN REGNVM.

Arachan. *Arachan*, hîc arx eſt inexpugnabilis, quam fruſtrà dicitur obſediſſe Rex Barniæ exercitu plurium quàm trecẽtorum millium hominum pugnantium, & quadraginta millibus elephantorum.

Aua. *Aua*, hîc magna negociatio gemmarum atque etiam muſci, quem eò deferunt in corio eiuſdem animalis, populi quidam ex montibus Iangoma. Iuuenes huius ciuitatis ad partes genitales ſolent geſtare nolas quaſdam aureas vel argenteas, quæ inceſſus tempore excitare ſolent concentum quendam, vtpote laſciuis valdè gratum.

PEGV REGNVM.

Sauolas. *Sauolas*, ciuitas ſita ad ſinum eiuſdem nominis, anteà

voca-

vocatum Subaticum. Martrapan, ciuitas inſignis, ad fauces fluuii eiuſdem nominis. Hic plurima conficiuntur vaſa, porcellana dicta, licet non adeò perfecta atq; depicta, veluti ea, quæ ex China deferuntur.

Tagala, ciuitas huius tractus non ſpernenda. *Tagala.*

Tauai, ciuitas illuſtris, loco etiam maritimo ſita. *Tauai.*

Pegu, hic eſt ſedes Regni, magna hic negociatio rubinorum aliarumq; gemmarum, ſita eſt ad ripam fluuii Pegu, ædes habet ex cannis miro artificio cõſtructis. Hic Regium palatium eſt, quod omnia palatia totius orbis pulchritudine ſuperare dicitur, extructum recenter à Rege Barmæ, in quo inſculpta & depicta cernere licet omnia præclarè geſta Regum Orientalium, adiunctis variis animalibus terreſtribus, auibus, arboribuſque, tam extraneis quàm familiaribus ad viuum depictis. *Pegu.*

Degun, hic Pegunorum Varella (ita templa ſua vocant) adeò alta eſt, vt ex ea ad modum pyramidum Ægyptiarum tota regio cerni poſſit. *Degun.*

SIAM, aliis SORNAVM REGNVM.

Tenazarim, ciuitas magnæ negociationis. Non omittenda hoc loco videtur huius ciuitatis conſuetudo. Dum enim vir quiſpiã moritur, vxor eius ornata gemmis, odoribuſque ſuauiſſimis ad rogum ex aromatibus conſtructũ, lęta, tripudians occurrit, ibiq; vnà cum cadauere comburitur. Hinc in morte principum & magnatũ plures quàm decem aliquando ſeſe in rogum indunt, certantes pro primatu. Vincit autem ea, quæ magis à marito dilecta fuit, ideòq; & illa prima rogum ingreditur. *Tenazarim.*

Malacca. *Malacca*, caput ſui tractus eiuſdem nominis, plurimas circumcirca habet inſulas, ſitq; eò concurſus mercatorum ex variis partibus. Incolæ Mauri cùm per fraudem citraq; omnem rationem iniuriam feciſſent Lopeſio di Secheira Luſitano, Alfonſus Alborehecche eam à Mauris vi cepit, atq; in poteſtatem Regis Luſitaniæ redegit. Hic degit iam Epiſcopus, cuditur moneta aurea & argentea, cuius anteà ibi nullus erat vſus, niſi ſtanneæ magni ponderis, pauciq; valoris.

Cingapura. *Cingapura*, ante paucos annos valdè celebris, cùm negociationem eandem haberet quàm Malacca.

Pan. *Pan*, a Luſitanis vaſtata eſt.

Patan. *Patan*, hic negociantur Cinnenſes & Lequii magnam vim auri adferentes.

Lugor. *Lugor*, hîc reſidet quidam Vicerex.

Bãblacot. *Bamblacot*, ad fauces fluuii Sian.

Capetit. *Capetit*, ciuitas inſignis, hic alius reſidet Vicerex.

Sian. *Sian*, ciuitas ad fluuium Menam ſita, ab hac denominationem ſumit hoc Regnum.

Odia. *Odia*, ad ripam eiuſdem fluuii Menan; ciuitas valdè magna, quæ aliquando abegit quinquaginta millia militum optimorum. Hic copia magna ſerici & auri quæ eò deferuntur à Cinenſibus & Lequiis. Anteà fuit Regia Regis Sian; poſteà paſſa eſt plurima à Rege Barmæ.

CAMBOIA REGNVM.

Camboia. *Camboia*, ciuitas magna, à mercatoribus valdè habitata ob copiam auri, argenti & ligni aloes.

Paida. *Paida*, ciuitas magna & populoſa.

CAMPA-

CAMPA REGNVM.

Campa, ciuitas, in qua magna eſt negociatio auri. *Campa.*

COCINCINA REGNVM.

Cocincina, ad mare, loco valdè periculoſo ſita, à mercatoribus tamen frequentata cum magna ſæpè nauium iactura. Sed maius ex hac ciuitate lucrum vnius nauis, quam ſex ad Cinenſes proficiſcentium. *Cocincina.*

Cacum, ciuitas principalis huius tractus. *Cacum.*

MEDITERRANEA INDIÆ VLTERIORIS PARS.

Cirote, ad cornu orientale fluuii Gangis, hic omnes pueros, quos bello deuicerunt, faciunt Eunuchos, venduntque eos Mahumetanis. *Cirote.*

Chiantai, ab hac ciuitate nomen ſumit lacus maximus Indiæ. *Chiantai.*

Macini; huius princeps, licet potentiſſimus ſubiugatus eſt à Rege Barmæ. Huc defertur magna Aloës copia, cuius ideò quoque mercatus viget. *Macini.*

Diras, ciuitas ex maximis Regni; hic Laſuli perfectiſſimi magna copia. *Diras.*

Mien, caput ſui ſtatus; hic videtur ſepulchrum Regis à relicta vidua conſtructum, quod ob magnitudinem excellentiamq́ue à Tartaris omnia alioqui vaſtare ſolitis, intactum relictum eſt. *Mien.*

Bocan, principem habet proprium Mahumetanum. *Bocan.*

Barma; potentiſſimus Rex Indiæ vlterioris hanc poſſidet, qui etiam ſibi ſubiecit Regnum Pegu, ſæpeq́; bellum mouet Regibus Siam & Bengalæ. Hic ex certis herbis pilei *Barma.*

conficiuntur ſubtiliſſimi, ſuperantes longè eos, qui ex ſerico apud nos fiunt.

Iangoma. *Iagoma*, propè hanc ciuitatem magna emitur gemmarum & muſci copia.

CANTA, REGIO CHINA.

Nantum. *Nantum*, ad ripam fluuii Canta.

Canton. *Canton*, à Iouio dicta Canta, ciuitas non minor Vliſſipona, adeò concinnè fabricata, vt nulli cedat ciuitati Europæ, tantæq; negociationis, vt nõ rarò ibi videre liceat ſimul quingẽtas naues onerarias ingẽtes exterorũ, vti Lequiorũ, Iaponũ, Luzonũ & Indorũ. Hîc optimi cõficiũtur gladii, magnaq; copia & mercatura eſt æris, aluminis, cinnamomi, ſerici, muſci, rhabarbari, margaritarum & argẽti.

Siguimatum. *Siguimatum*; hîc plurimi degunt mercatores, tum Iapones tum Indi.

FVCHIEN REGIO CHINÆ.

Cinceum. *Cinceum*; huc ſingulis annis Luſitani ex India venientes factoriam habent, quam Rex huius regionis conceſſit.

Fuchien. *Fuchien*, ciuitas mediterraneo loco ſita, metropolis regionis, optimis plateis & ædificiis ornata, ad fluuium nauigabilem extructa; atq; eodẽ ferè circundata; hoc fluuio aduehuntur merces quam plurimæ aromaticæ, ſalis, &c.

COCHEAN REGIO CHINÆ.

Cochean. *Cochean*, metropolis huius regionis, ſita ad fauces fluuii Caramarani: Ciuitas à Luſitanis vocatur *Liampo*, celebris ob mercaturam ſerici & porcellanæ.

Chelim. *Chelim*, ciuitas magnifica & illuſtris apud hanc gentẽ.

NAN CHIN REGIO CHINÆ.

Nanchin. *Nanchin*, ciuitas maxima, in qua propter amœ-

nitatem

nitatem ſæpè reſidet Chinæ Rex.

ZAITON REGIO CHINÆ.

Zaiton, metropolis regionis, magnæ negociationis. Etenim ad eam concurrunt infinitæ naues ex India & Cataio, quæ hîc ſeſe onerant porcellana, ſerico & ſaccharo hoc tempore expurgato. *Zaiton.*

QVINSIA REGIO CHINÆ.

Vnguen, hîc conficitur magna copia Sacchari ex cannis, quæ ibi mira vbertate proueniunt plantatæ. *Vnguen.*

Quinſai, ciuitas maxima Orientis, imò totius vniuerſi, circuitum habet C. milliarium. Hæc principi ſuo causâ mercium, ſalis potiſſimùm & aromatum, maius reddit vectigal, quàm Regibus Perſarum olim pendebat Babylonia. Sita eſt in aqua, veluti Venetiæ, vicina faucibus fluuii, ſupra quem ad miraculum vſq; cõſtructi ſunt põtes quàm plurimi. Ciuitas ſanè amœniſſima. Vnde etiam à Chinenſibus nomen habet Quinſai, quod eorum lingua ſignificat ciuitatem cœli. Nihil eſt quod ad voluptatem faciens, ibi deſideretur, copia ibi auiũ, piſcium. Venatus piſcium ibi mirus cum coruis domeſticis. Hîc ſæpè reſidet Princeps Chinarum, qui eſt potentiſſimus totius Orientis: tam diues, vt ſolum regnum Canta, quod minimum eſt, ſingulis annis ei pendat vltra ſexcenta millia librarum argenti, præter decimam ſerici, quæ excedit omnẽ ſerici quantitatẽ, quæ in tota colligitur Europa, & vectigal ſalis, excedens quotannis auri ſummas quinq;. Expendit (referente Andrea Teuet) aliquando in vno bello contra Reges Moin, Tipora, & Barma vnitos, ſpatio quatuor menſium vltra viginti milliones auri. *Quinſai.*

Cheiuan. *Cheiuan*, hinc nomen deſumit ſinus maximus Aſiæ. Hîc Chinenſes plurimum habent militem contra Tartaros.

Gengium. *Gengium*, ciuitas populoſa; Hîc cum magna diligentia incumbitur Medicinæ ſtudio.

Pagin. *Pagin*, vna ex maximis ciuitatibus huius tractus.

Sanſi. *Sanſi*, hic referentibus Chinenſibus, ante paucos annos maximum fuit diluuium, decidentibus etiam è cœlo trabibus igneis.

SAMATRA INSVLA INDIÆ.

Dacen. *Dacen*, hic incolæ modum belli gerendi à Turcis didicere, qui huic populo cõtra Luſitanos ſuccurrere ſolent. Non deſiſtunt tamen ideò Luſitani, atq; id cum inſignibus victoriis, inter quas admirabilis fuit ea, quam ante paucos annos habuit Men Lopes duodecim nauibus inſtructus, quibus proſtrauit plures quàm centum triremes, aliaſque naues remis agitatas.

Pazzen. *Pazzen*, huc confluunt varii mercatores Chinenſes & Arabes ad coëmenda aromata.

Barro. *Barro*, ciuitas mediterranea, auri ditiſſima.

Andragida. *Andragida*, hic multi ſunt Anthropophagi.

IAVA INSVLA INDIÆ.

Pal ban. *Paliban*, anteà valdè diues, cùm huc appellerent omnes naues, quę ex India & China proficiſci ſolebant Singapuram: cùm autem iter illud relictum eſſet, propter negociationẽ Malaccenſem, à Mauris iterum hæc ciuitas renouata, in eum finem, vt tranſitus non amplius fieret per Malaccam, quæ fuit anteà eorum colonia.

Agacin, celebris ciuitas, ob mercatorum ex variis locis aduenientium copiam. *Agacin.*

Temir, ciuitas Regia cum gente Mahumetana. *Temir.*

Magapeger, loco mediterraneo ſita ciuitas, Metropolis, amœna valdè, ideoq; hîc degit Rex potẽtiſſimus totius Iauæ inſulæ. *Megapeger.*

Pirech } ciuitates illuſtres, ſingulę proprium habent *Pirech.*
Bendã } Principem ſectæ Mahumetanæ. *Bendan.*

MACCAZAR INSVLA.

Senderem, ciuitas ad magnum lacum ſita, valdè populoſa, magnæ negociationis, ob copiam, quæ eò aduehitur, auri & laccæ. Huius princeps inſtar Imperatoris cuiuſdã honoratur, multoſq; Principes habet ſubiectos. *Senderem*

Supana, ciuitas principalis cum proprio Principe. *Supana.*

MALVCCÆ INSVLÆ.

Terenate, metropolis inſulæ, hic reſidet Gubernator ex parte Regis Luſitaniæ. Habentque hic Ieſuitæ collegium, quod ſumptibus Luſitani Regis ſuſtentatur. *Terenate.*

MAVRVS INSVLA.

Tolon; hic prædicatur hodiè à Ieſuitis Euangelium. *Tolon*

BORNEI INSVLA.

Bornei, metropolis inſulæ, magna parte ad vndas ſita, ædes ex ligno affabrè paratas habet. Hic reſidet Rex ſplẽdidè vitam agens. *Bornei.*

Laum, Regem habet proprium, ſed idololatrum. *Laum.*

BVTVAN.

Magdandum, ciuitas valdè celebris: hic reſidẽt Ieſuitæ. *Magdãdũ*

LEQVIORVM INSVLA.

Cinche. *Cinche*, ciuitas maritima, magnæ negociationis.

IAPAN INSVLA.

Congoſſima. *Congoſſima*, ad mare ſita ciuitas; hic Franciſcus Xauier Nauarrus Societatis Ieſu prædicauit Euangelium.

Oſſacaia. *Oſſacaia*, ciuitas totius Inſulæ maximè illuſtris, & totius oriẽtis ditiſſima: hic plures mille ſunt mercatores, quorum ſinguli ad minimum habent triginta millia aureorũ, aliorũ verò bona excreſcunt ad ſummam incredibilem. Ciuitas libera eſt, & inexpugnabilis; habebat tamẽ præſidium trium millium militum, ſed extra ciuitatem more Tartarorum Orientalium, qui militibus in ciuitates non dant ingreſſum, niſi ad neceſſitatem eorum.

Amãgucci. *Amangucci*, ciuitas magna, ſed ædificia ſunt cõſtructa ex lignis, ſicuti magna ex parte reliquæ ædes huius Inſulæ.

Bungum. *Bungum*, metropolis Regni, ciuitas maxima, optimum habet portum maris; hic infinitus eſt Chriſtianorum numerus, prædicaturq; Euangelium. Seminarium hic eſt, in quo Europei addiſcunt linguam Iaponicam, & contra Iapones linguam Luſitanicam, & aliqui etiam Latinam.

Fianoiama. *Fianoiama*, hic Bonſiorum (hoc ſacerdotum gentilium) generalis. Lacum habet valde piſcibus refertum & magnum. Hortos quoque ad lacum plurimos reficiendi animi gratia conſtructos.

Meacum. *Meacum*, ciuitas totius inſulæ maxima, licet hodiè non tanta, quanta anteà, cùm circulum habent, viginti & vnius milliarium, cùm hodie defecerint tertia parte ob bella, quæ Iapones inter ſeſe habuerunt, eſt tamen & hodiè

valdè

valdè habitata, ſedemque hîc habet ſummus magiſtratus Iaponiæ, qui tribus conſtituitur viris: Quorum primus eſt Zazo, qui repræſentat noſtrum Pontificem, caputque eſt religionis: Alter eſt Voo, qui præeſt cauſis honoris, titulorum, & dignitatum. Tertius eſt Cubacama, hic pacem debet cuſtodire inter principes Iaponiæ, quorum quatuordecim principes ſunt monetam cudentes. Paucis annis elapſis in fauorem Chriſtianorum occiderunt Meacenſes ſuum Mubacama.

Nara; hic vnus eſt Pagode (idolum Indicum) ex metallo, magnitudine excedens Coloſſum Rhodi: eſt quoq; magna quantitas ceruorum domeſticorum quos adorãt. Lacum præterea habet refertũ piſcibus quos alunt oriza. *Nara.*

Coia, hanc ciuitatem ita venerantur incolæ, vt omnes Principes ſoleant teſtamento ſuo ſepulturam, ſi non totius corporis, ſaltem dentis vnius ibi deſtinare. Hîc templum eſt ingens Bonſio vni nomine Combodaſſi ſacrum, cui ſeruiunt tot Bonſii, vt vel magnum caſtellum eos vix caperet. Fuit autẽ Combodaſſi inuentor literarum, quibus communiter vtuntur, quem incolæ adhuc viuũ exiſtimant. Ingreſſus nanq; viuus cùm eſſet ſepulchrum ſuum, non fuit poſteà inuentus. *Coia.*

Cauaci, hæc apud populos Toſonos eſt metropolis. *Cauaci.*

Bandum; Hîc floret ſtudium Benſiorũ, quod dicitur eſſe maius vniuerſitate Pariſienſi, concurrentibus eò quaſi omnibus Iaponibus gradus illius acquirendi gratiâ, quẽ valdè ambiunt, tũ honoris ergo; honorantur namq; Bonſii, tum verò redituum, quibus fruuntur, in quam plurimis monaſteriis & commendis, quę Idolis dedicata ſunt. *Bandum.*

Aquita. *Aquita*,ciuitas celebris ob negociationem extero-rum, licet ſatis ſit frigida,cùm ſit in parte ſeptentriona-liſſima inſulæ.

FIRAND INSVLA VICINA IAPONIÆ.

Firand. *Firand*,metropolis Inſulæ, quę & nomen inſulæ dedit.

TARTARIA MINOR.

Caſa. *Caſa*,colonia eſt Genuenſium: in hac ciuitate multa adhuc Monachorum integra ſunt monaſteria. Viget hic mercatura piſciũ,ceræ, mellis & corii. S.Clemẽ-tis tẽplũ. *S.Clementis templum*, ab Angelis extructũ ante multos annos,in mediis fluctibus,ad hoc templum ſingulis annis patebat ingreſſus in feſto eius,ita vt ſiccis pedibus ingredi liceret: Honoratur à vicinis propter varia miracula,imago quædam B.Virginis,etiam à Turcis & Tartaris volentibus continuò illam ardere candelam: idq; factum dicitur opera Mahometi Cerei Tartari, qui cum votum feciſſet B.Virgini, elapſus eſt è medio inimicorum eum occidere volentium.

Azon. *Azon*,aliter dicitur Tana,ad Tanais fluuii oſtium; primùm fuit ſub Venetis; hodiè ſub Turcis: Verùm valdè à Moſchouitis infeſtatur: qui eò nauigant ſecundo fluuio.

TARTARIA ZAGATAIA.

Schaiſara *Schaiſara*,ciuitas magnæ negociationis.

Bochara. *Bochara*. Huc concurrunt mercatores quàm plurimi ex India & Cataio. Hîc reſidet proprius Cham ex iis,qui à pileo viridi nomen deſumunt.

Mara-canda. *Maracanda*,à Perſis Samaracanda, ſita ad ripam fluuii

Amo, metropolis eſt Maurinacherorum, licet non eius ſplendoris & quantitatis, cuius olim, quando imperiū eius dilatebatur vſq; ad Perſiam. Hodiè hic reſidet vnus Cham ex Tartaris Moſolimannis: oſtenditurq; ſepulchrum Tamorlani in Moſchea quadam. Hic videre eſt miraculum quoddam in templo S. Ioannis Baptiſtæ. Etenim columna quædam, quæ anteà ſuſtinuit tectum templi, eleuata cernitur à terra tribus palmis, idque inde accidit, quod Saraceni volentes templum deſtruere, lapidem, qui baſis loco ſingebatur, abſtulerint. Huc mercaturæ gratia plurimi ex Cataio adueniunt. Præterea & hac tranſit Carouana, quæ ex Perſia.

TVRCHESTAN REGNVM TARTARIÆ.

Ocerra, ciuitas magnæ negociationis, metropolis. *Ocerra.*

Calba, ad oſtium fluuii Tachoſca. Ex hac ciuitate dicuntur originem trahere Turci. *Calba.*

Pein; hic conſuetudo talis eſt, ſi maritus abſit diebus XX. licere mulieribus nubere alteri ad placitum. *Pein.*

Bach, ciuitas Tartarū pilei viridis, eſtq; magni negocii. *Bach.*

Cotan, huc adfertur ex Cataio tanta muſci copia, vt admirationē excitet, qui fieri poſſit, vt tāta colligatur copia. *Cotan.*

TANGVTH REGNVM TARTARIÆ.

Chinchitalas. Hic conficiūtur ſpecula optima, gladiique optimæ aciei, & quoddam telæ genus, quod purgatur, dū in ignem coniicitur. *Chinchitalas.*

Succuir ciuitas, circa quam colligitur copia Rhabarbari tanta, vt mercatoribus venientibus ex Tauris, Siras & *Succuir.*

Cairo integram ſummam vendant duobus Saggis auri, qui valent circiter tres coronatos aureos.

Coras. *Coras*, ad montem Altai: Hîc ſepeliuntur omnes Imperatores Tartari.

Caracorã *Caracoran*, ciuitas magna, caput regionis cuiuſdam. Hic conuenerunt Tartari vocati à Cingi, vt crearent eũ illorum Cham, contra Moir Preſtigianum.

Taigin. *Taigin*: Hîc Cingis mortuus eſt à balena percuſſus.

Campion. *Campion*, ciuitas principalis, Hucuſq; mercatoribus conceditur profectio per Carnanam ſingulis annis, qui & inde redeunt diuites onuſti Rhabarbaro, Mulcho, Chaicatai, & Cina, quam eò deferunt Chinenſes. Hic viget ars Typographica, ſtudiumq; Chymiæ.

Singui. *Singui*, anteà Iſſedon Schitica; hic magna eſt copia boum quorundam elephantis æqualium.

Egrigaia. *Egrigaia*; Hic excellentiſſimi conficiuntur panni ex pilo chamelino atque etiam ex lana.

Erginul. *Erginul*, hic magna muſci copia colligitur, eiuſq; perfectiſſimi, ob ſpicæ nardi, qua animalia, ex quibus conficitur muſcus, aluntur, copiam.

Galatia. *Galatia*, ciuitas ferè tota à Neſtorianis habitata.

CATAIVM, olim SERICA.

Lognon. *Lognon*, hic cõficiuntur excellentiſſima arma omnis generis, potiſſimùm verò gladii: Hucq; ſingulis annis appellit Carnana tam ex vna quàm altera India.

Caraian. *Caraian*, ſita ad lacum ſalſum refertum oſtreis; Hic mulieres ornatus ergo dentes deaurant, atque non ipſæ, ſed eorum mariti poſt partum XL. diebus continuis lecto decumbunt. Tanta hic auri copia, vt propter illud permutent

muten

mutent cum argento, quod aliunde per mercatores aduehitur.

Vncian, ciuitas vna principalis. *Vncian.*

Caindum, caput ſui diſtrictus, ciuitas ſatis à mercatoribus frequentata, propter copiam velorum certi generis, quæ ibi conficiunt ſubtiliora quàm ſericea, ex corticibus quarundam arborum. *Caindum*

IaZi, ciuitas magna, mercatura celebris. *IaZi.*

Tebeth, metropolis ſuæ regionis; ad quam licet periculoſus acceſſus ſit, ob varias feras: non tamen ſuis caret mercatoribus ob infinitam ferè quantitatem Coralli, quo hic vtuntur monetæ loco, atque ob muſcum, cuius ibi eſt maxima abundantia, cùm animalia ibi enutriantur, ex quibus muſcus conficitur, quaſi per greges veſcantur ſpica nardi, cuius ibi magna copia. *Tebeth.*

CATAIVM VERVM.

Cacianſum, hic inter cætera aromata creſcit radix vocata Chiacatai, vtilis ſtomacho, & Podagræ. *Cacianſum.*

Panconia, celebris ob varia cōmercia, concurrentibus eò mercatoribus etiam ex India. Hic venatus cauſa nō rarò agit magnus Cham: cùm ibi inter reliquas feras vna inueniatur nomine Marincuſach, vultu puellam referens, reliquo corpore leonē, exceptâ caudâ, quæ eſt Scorpionis. *Panconia.*

Vgunt, caput eſt ſui diſtrictus, hic mulieres reperiuntur pulcherrimæ. *Vgunt.*

Sindicin, hic optima arma conficiuntur, quibus ex mandato Magni Cham inſtructæ ſunt omnes munitiones: idque, quia ſæpè contingit aliquos ex eius cognatis rebellare. *Sindicin.*

Tenducho. *Tenducho*; Hic, antequam à Tartaris caperetur, ſedes erat Preſtigiani; alterius ab eo, qui eſt Abaſſiæ.

Siãganor. *Sianganor*; Hic venationis gratiâ Princeps eorum duobus menſibus quotannis ſolet reſidere.

Saind. *Saind*; hæc quoq; ciuitas eſt venatui accommoda.

Gonza. *Gonza*; Hic à paucis annis inceperunt colere vineas, quod in aliis partibus Cataii non fit.

Cambalũ. *Cambalum*, quod ſecundum quoſdam eſt antiquorum Iſſedon Serica: maxima ciuitas, circuitum habens maiorem viginti milliaribus, ſita ad ripam fluminis Poliſangi, optimè munita, mercatoribus referta, exiſtens in centro Cataii. Affirmatur certò nullũ eſſe diem, quo præter cæteras merces eò non deferantur mille currus ſerico onuſti ex China. Metropolis eſt Cataii. Hic reſidet Magn⁹ Chã, maximus Imperator Tartarorum. Pons hic eſt totius orbis ſplendidiſſimus & admirabilis ob ſuam quantitatem.

Cazardin. *Cazardin* ad Oceanum, portus eſt. Prope hanc ciuitatem venatus eſt excellens, ideoque eo nonunquam ſeſe transfert eorum princeps.

Sitingui. *Sitingui*, ciuitas principalis ſuæ regionis.

Chiang. *Chiang*, ad mare ſita, ciuitas magnæ negociationis.

Ciorza. *Ciorza*, ciuitas magni momẽti, caput ſuæ prouinciæ.

Ron. *Ron*, metropolis Limoange inſulæ. Hic lapides repe riuntur aliqui dicti Garof, qui ſiſtunt ſanguinem, ita vt per nullum vulnus effundi poſſit.

ANIÆ REGIO.

Anian. *Anian*, ciuitas principalis, Aniæ regionis. Reliquæ verò Aniæ ciuitates ignotæ ſunt.

DESCRI-

DESCRIPTIONIS VRBIVM VNIVERSALIS PARS TERTIA, IN QVA DE AFRICA.

MAROCCI REGNVM.

M*Aſſa* ciuitas, ſita ad fauces fluuii Sus, in regione Sús. Hîc colligitur copia magna ambræ optimæ. *Maſſa.*

Tangauoſta, metropolis regionis: Hîc magna copia matronarum albarum. *Tangauoſta.*

Teſedet, incolæ huius ciuitatis adeò ſunt humani & benigni, vt exteris non exhibere officia omnia humanitatis, iudicent valdè indecorum. *Teſedet.*

Eideuit, celebris propter legum interpretes, qui docent Moſaffum & Alchoranum. *Eideuit.*

Mizacan, ciuitas munita in planicie maxima Luſitanis ſubiecta, atq; paucis à Cidan Sceriffo cum ducentis millibus hominum obſeſſa, ſed fruſtrà, reſiſtentibus inſigniter militibus præſidiariis. *Mazacã.*

Maroccum, metropolis totius regni, imò totius Barbariæ. Primaria poteſt iudicari totius Africæ poſt Cairum, cùm hodiè magna ex parte reſtaurata ſit à Sceriffo, optimiſq; palatiis ornata: accedit, quod & principes ad Domini ſui imitationẽ ſumptuoſiſſima ibi ſtruant palatia. Non tamẽ hoc tempore eius eſt quãtitatis, cuius fuit tempore *Maroccũ.*

Regis Almanzoris, cùm maxima eſſet earum, quas Mahumetani poſſidebant in partibus occidentalibus: Reſtaurata dicitur à Ioſepho Teſfino, ſecundum alios, ab Abed Ramon. Floruit hic olim ſtudiũ in lingua Arabica omnium ſcientiarum & artium. Quia verò Arabes à quadringentis annis ſtudia prohibuerunt, quæ vbique anteà amiſſa apud eos ſolos ſuſtentabantur, ne omnino perirent: ideò hoc tempore ſolum ibi ſtudium eſt Grammaticæ, Poëticæ, Aſtrologiæ, legumque eius gentis. Huc tamen ſtudiorum gratiâ conueniunt Talofi, Numidæ, atque ex tota Barbaria. Hic reperire eſt hortos iucundiſſimos. Angli plurimi hic negociantur cauſa ſacchari, olei, auri, &c. Hîc ſedem habet Seriffus, qui ſeſe Imperatorem Marocci vocant: ſolentq; hic plurimi cum leonibus pugnam inſtituere. In hac ciuitate templum eſt totius Mauritaniæ maximum: anteà cum tribus pomis aureis, quæ poſteà ablata deſtructaq; fuerunt à Seriffo.

Antea. *Antea*; Hîc habitat inſignis caterua Iudæorum, qui vocantur Carrani, aliis Iudæis ob ſchiſma valdè inuiſi.

Efza. *Efza*, præcipua eſt regionis Tedle, mediocriter culta, incolaſq; habet ſatis ciuiles.

FESSÆ REGNVM.

Rabbatũ. *Rabbattum*, munitio inſignis, quæ clauis vna ſtatuitur Barbariæ.

Sella. *Sella*. Hîc ſunt Regum Feſſæ ſepulchra admiranda ob artificium ſimile ferè antiquitati.

Methenes. *Methenes*, ciuitas illuſtris, atq; huius Regni ſecunda, quæ datur primogenito Regis. Hic conficiuntur optimi panni ex lana & bombace.

Fes, metropolis Regni, nomen ſumit à fluuio, qui eam alluit, vel ab auro incolis Fes dicto, quod ibi inuentum eſt, dum foſſæ ciuitatis conſtruerentur. Palacia habet totius Africæ pulcherrima, diciturq; eſſe pulcherrima & celeberrima totius Barbariæ. Eſt nanq; ex maximis maximeq; habitatis totius Barbariæ, ſitus eius excellens, regimen valdè politicum, copia hic mercatorum, opificum, operumq; quæ hic conficiuntur, excellentiſſimorum. Studiũ hic floret legum, medicinæq; Pharmacopoliorum numero reliquas omnes ciuitates vniuerſi ſuperat. Curioſi quidam & Magiæ velitæ incumbũt, ſed occultè. Mulieres valdè hic deditę ſunt pulchritudini, venuſtatiq;. *Fes.*

Haracce portus celebris ciuitatis Feſſæ, quo appellũt naues plurimæ Bertonum, merces & arma aduehentes. *Haracce.*

Tangera, Hîc Anteus Gigas occiſus fuit ab Hercule. Muza Saracenis poſtquam ſubiugauit Barbariam, ad hanc venit ciuitatem, intrauitq; equo Oceanum, ita vt vix conſpiceretur equus, idque ideò, vt poſt ſe Herculẽ reliquiſſe gloriari poſſet. *Tangera.*

Alcazer Guer, in huius agro Sebaſtianus Rex Luſitaniæ A. 1578. volens Regno ſuo reſtituere regẽ; hic cum R. Feſſæ & duobus aliis Principibus aduerſariis, periit. *Alcazer.*

Ceuta, hic Rex Luſitaniæ præſidia habet valdè firma, cõficiũturq; ac°, ſubtilitate excedẽtes omnes eas, quę in Europa & Africa cõficiũtur: & ideò habentur ꝓ Damaſcenis. *Ceuta.*

Pegnon, munitio inſignis, quam è manibus Turcarum eripuit Don Garzias de Toledo. *Pegnon.*

Melilla, præſidium habet Hiſpanicum, cum ſit munitio ferè inexpugnabilis. *Melilla.*

Dubbum. *Dubbum*, hic hodie proprius regnat Sceccus.

Tezza. *Tezza*, metropolis regionis Caus, valdè ciuilis & optimè extructa.

MADERA INSVLA.

Foncialis. *Foncialis*, ciuitas eſt Archiepiſcopalis, ante aliquot annos vaſtata à Gallis.

ALGIER ſiue TLEMISAN REGNVM.

Oran. *Oran*, caput eſt exigui cuiuſdam regni, præſidium habet Hiſpanicum. Ciuitas hæc ante paucos annos obſeſſa fuit à Turcis, ſed fruſtrà, cū iis à noſtris ita fuerit reſponſum, vt coacti fuerint recedere cum damno & ignominia.

Tunes. *Tunes*, antiquitus dicebatur Tipaſa.

Algier. *Algier*, antiquitus dicta Salda colonia, ſecundum alios Iulia Cæſaria; primùm fuit Regis Tremiſen, à quo nimis ornata ſeſe tradidit Regi Bugię, deinde cum facta eſſet opulenta, tributū perſoluit Regi Ferdinando, hodie Turcis paret operâ Barbaroſſæ. Carolus V. hîc paſſus eſt inſigne naufragium. Plurimi Piratæ ex hac ciuitate profecti Hiſpaniam Italiamq; infeſtare non deſinunt.

Bugia. *Bugia*, primùm ſubdita Regi Tremiſen, proprium deinde habuit Regem, hodiè eiectis Hiſpanis paret Turcis. Hæc ciuitas portū habet, quod aliis ferè ciuitatibus Barbariæ denegatum eſt.

Tlemiſan. *Tlemiſan*, anteà vocata eſt *Temici*, fuitq; caput regni, quæ dignitas iam Algierum eſt translata propter reſidētiam Baſcià. Ciuitas magna eſt & ſatis mercatoribus dedita. Subiugata per Don Martinum Comitem d' Alcan dette. Poſteà iterum à Turcis victa per Salarà in Baſcià d' Algieri.

Hubeda,

Hubeda, hîc peregrini Mahumetani maximâ frequentia viſitant quendam, quem pro ſancto habent nomine Sibidu median. *Hubeda.*

Cuccum, proprium habet Scheccum. *Cuccum.*

Bata, agrum habet circum circa fertiliſſimum. *Bata.*

TVNISI REGNVM.

Bona, huius ciuitatis Epiſcopus fuit S. Auguſtinus. *Bona.*

Biſerta, antiquis dicta *Vtica*, hinc oriundus fuit Cato. *Biſerta.*

Carthago, hæc olim recta fuit à ſuis Soffetis, ſicuti Roma à conſulibus, tuncq; tantæ fuit potentiæ, vt contẽderet non modò cum Numidibus & Circenſibus, pro limitibus regionum: Sed etiam Romanis pro imperio orbis. Sed victa & deſtructa à Scipionibus fuit: poſteà verò à Iulio Cæſare reſtaurata ita creuit authoritate, vt, dũ ad fidem Chriſtianam ſeſe conuertiſſent, Epiſcopus eius ſub ſe habuerit ſupra centum & viginti Epiſcopos. Hodie ciuitas hæc redacta eſt in exiguam villam, à ſolis hortulanis ferè habitata, non ſine graui fœtore. *Carthago*

Goletta, hiſce annis elapſis deſtructa ab Vchiali Baſcià, cum anteà eſſet munitio inexpugnabilis, ſita erat ad oſtium cuiuſdam ſtagni. *Goletta.*

Tuniſi, antiquis dictum *Tunetum*, circuitum habet quinque milliarium. Sedes fuit Regia. Viſitur hoc loco templum valdè celebre apud Mahumetanos, cuidam illorum Sancto (vt putant) nomine Ameth Benaros. Tantaq; eſt eius ſancti veneratio, vt qualiſcunq; Reus eiꝰ Moſcheam ingreſſus fuerit, recipiat libertatem. Hodiè hîc reſidet Baſchià quidam. *Tuniſi.*

Mahida. *Mahida*, Latinis *Aphrodiſium*, Hæc ciuitas cùm hoſpitio excepiſſet Turcas, eam cepit Ioannes à Vega; poſteà deſtructa fuit ob ſuperfluos ſumptus.

Tripolis. *Tripolis*, ciuitas magnæ negociationis. Hîc reſidet Sangiaccus quidam.

Lepede. *Lepede*, hic videtur fuiſſe antiqua Leptis, vt oſtendunt eius inſignes ruinæ.

Necaus. *Necaus*, nobilis & pulchra reſpectu huius regionis, in qua ciuitates ad pulchritudinem noſtratium nõ accedũt.

Meſsila. *Meſſila*, ad lacum eiuſdem nominis, metropolis eius regionis, quæ antiquis dicebatur Maſſilia.

Conſtantina. *Conſtantina*, olim ciuitas regia antiquorum Numidarum, hæc dabatur primogenito Regis Tunitani, nunc verò præſidium habet Turcarum.

Vrbs. *Vrbs*, Colonia Romanorum, vti oſtendit nomen, quod Latinum eſt.

Biſcari. *Biſcari*, ciuitas pulchra, valdè à Turcis frequentata, ob venatum, qui ibi eſt, ferarum & auium.

Beggia. *Beggia*, hîc magna granorum copia, atq; hinc Libia commendatur à fertilitate frumenti.

Alcaruanum. *Alcaruanum*, ciuitas extructa ab Vtea loco mediterraneo; Hic anteà floruerunt ſtudia, reſidetq; hic quidam Põtifex Mahumetanus, cũ multis Caziſis (ita vocant ſuos Sacerdotes) qui continuò orationes Deo fundũt, vnde propter ſanctitatẽ ciuitas hæc viſitatur à multis principibus, etiã nudis pedibus longiſſimo interuallo eò venientibus.

Lãpidoſa. *Lampidoſa*, ſita eſt in inſula Pantellaria, hic continuò ardet lampas ante imaginem B. Virginis, diciturque nunquam defeciſſe oleum, infundẽtibus ſuper nouum oleum

nantis,

nantis, illac tranſeuntibus tam Mauris quàm Chriſtianis.

MALTA INSVLA.

Melita, vulgò *Malta*, ciuitas & arx munitiſſima, vnicum remedium contra vim Turcarum. Huc Solimannus Turcarum Princeps miſit anno Chriſti M.D.LXV. claſſem ingentem ad expugnationem tum Inſulæ, tum arcis; ſed vires eius refractæ ſunt, coactusq; fuit cum magna ſtrage ſuorum cedere. *Melita.*

NVMIDIA RECENTIORVM.

Dara, metropolis. Nomen deſumit à fluuio, qui eam alluit, hinc oriundus eſt Steriffus, qui ex humili conditione ad maximum peruenit imperium. *Dara.*

Stafilet, ciuitas notabilis huius regni. *Stafilet.*

Dauſen, huius reliquiæ indicãt, quãta olim fuerit ciuitas. *Dauſen.*

Teuſar, ciuitas inſignis: hic mulieres docent pueros legere & ſcribere, idq; ex ſolo Anchorano. *Teuſar.*

Eapſa, ciuitas munita, quã olim expugnauit Metellus. Hic etiam circa noſtra tẽpora Reges Tunetani theſauros ſuos ſeruarunt: Deinde excuſſo iugo Regis Tunetani facta eſt reſp. libera: hodie propter diſcordias ſubeſt Turcæ. *Eapſa.*

LIBIA, Mauris SARRA.

Huaden, ciuitas, in qua magna eſt negociatio auri & Zibetti. *Huaden*

Guargata, ciuitas hæc multa eaq; inſignia habet palacia: abundatq; dactylis, ex quorum etiam oſſibus farinã conficiunt, ex qua confecto pane veſcũtur. Ciuitas diues eſt, reliquarum rerum, præter eas, quæ ad victum ſpectant. *Guargata*

Toberraum, hic antiqui fabulati ſunt multa de menſa Solis, q̃ ſemper plenã cibis delicatiſſimis finxerunt. Nõ lõge *Toberraũ*

hinc

hinc diſtabat celebre templum Iouis Ammonei: hodiè dictum *Concorron* Mahumetis.

HESPERIDES INSVLÆ.

Riuiera. *Riuiera*, ciuitas inſignis in inſula S. Iacobi.

MONDIBARCA.

Barca. *Barca*, metropolis eſt, & magnæ negociationis, ideoq; in hiſce partibus celebris. Flumen habet ad muros. Sedes eſt Regia, ſed tributaria Regis Vri.

Cirene. *Cirene*, ciuitas celebris ob tot tantoſque Philoſophos, hæc longo tempore certauit cum Carthaginenſibus.

Fizzan. *Fizzan*, hic magna negociatio equorum: ideoq; plurimi huc concurrunt Mauri equos ſuos vendentes mercatoribus Borni, à quibus recipiunt vel aurum, vel mancipia Æthiopica.

ÆGYPTVS.

Alexandria. *Alexandria*, à Turcis S. *Canderia*, ciuitas magni negocii: hanc primùm delineauit Democrates Mathematicus tanto artificio, vt non fuerit in tota Africa æqualis, aut ſimilis in ſtructura tum platearum, tum palatiorum. Hic ſtudia valdè floruerunt. Hîc inſignis eſt ea turris Pharo. Statua quoque Serapis ſuſpenſa fuit in aëre, quæ magnete retinebatur. Hoc tempore ciuitas valdè creuit, propter Maurorum ex Barbaria confluxum, licet non ad eam, quã antea habuit quantitatem, cum eſſet ex maximis totius orbis. Turcarum Imperator triremes hic habebat, quæ ciuitatem cum mari tutentur.

Roſſetum. *Roſſetum*, ad faucem vnam Nili, ciuitas mediocris, ſed magnæ negociationis.

Damatia,

Damatia, antiquis *Peluſium*, ciuitas fortiſſima, inſtructa circumcirca variis turribus, quæ impediunt, ne quiſquam inuitis ciuibus fluuium aduerſum nauiget. *Damatia.*

Maſſeli, ciuitas vicina monti Caſio, hic fuit olim celebre templum Iouis. Inuenit quoque Adrianus Imp. hic ſepulchrum Pompeii Magni cum Epitaphio, hoc Monoſticho: *Maſſeli.*

Templi pondus erat, modica qui clauditur vrna.

Coctum: hic plurimi negociantur mercatores ex Nubia. *Coctum.*

Thebe, hæc ciuitas extructa eſt Buſiride, antiquitus centum habuit portas, eaſq; omnes ſupra columnas. Hæc ſuam monarchiam extendit vſq; ad Scythas, Indos, Æthiopes, imò & per inſignem partem Europæ: produxit aliquãdo in campum ſeptingenta armatorum millia. *Thebe.*

Derot, hic magna ſacchari conficitur copia. *Derot.*

Memphis, hodie vocata *Meſer* hæc olim celebris fuit propter pyramides, quæ erant ſepulchra principum illorum tantæ magnitudinis, vt in vnius circuitu quadrato numerentur centum & triginta paſſus. Omnes ſunt ex marmore flaueſcente, tantæ altitudinis, vt arcu fortiſſimo vix ſummitatem earum petere poſſit. Hæ inter ſeptem mundi miracula numerabantur, quæ omnia præter haſce pyramides exiſtimatæ anteà fuerint ſolidæ theſauriſq; refertæ, ante paucos annos à quodam Mauro Feſſano Necromantico cauæ inuentæ fuerunt. *Memphis.*

Cairum olim *Babylonia AEgypti*, citra controuerſiam maxima Africæ, reſtaurata à Geonco Gubernatore huius prouinciæ: hodie hic reſidet Belerbus nomine Turcarum Imperatoris. In hac ciuitate tanta eſt hominum multitudo, vt omnis ferè generis linguæ & ſcripturæ ibi reperian- *Cairum.*

tur. Hic reſidet Patriarcha Coptitarum: Item Patriarcha Græcorum & Arabum, qui licet Græcè officia recitent, vix tamen Græcam linguam intelligunt.

Ziza. *Ziza*, hic cum magna admiratione videmus die Iouis Sancto eminere manus, brachia & crura hominũ, quod reliquo anni tempore non fit.

Matarea. *Matarea*, hic peregrinis oſtenditur ea ipſa arbor, quæ creatori ſuo obediens, ſeſe plicauit ad deſiderium B. Virginis; prætereà capella exigua eſt, in qua narrant Mauri tenellum Ieſum ſçpè fuiſſe à B. Virgine collocatum, ideoque Mauri ibi continuò lampadem retinent accenſam.

Elmichias. *Elmichias*, olim *Niloſcopium*: quia hic præcognoſcebãt Nili augmentum & decrementum, indeq; annonæ caritatem vel abundantiam, ſimiliaq;. Prope ſunt duo templa, in quibus aliquæ conſeruantur reliquiæ S. Ioan. Baptiſtæ aurea capſa incluſæ: quæ ſingulis annis coram omni natione eò tunc confluente hoc faciunt miraculum. Cùm reliquiæ eæ in flumen coniiciuntur, aqua ipſa contrario curſu aſcendit, iam in vnum templũ, iam in alterũ. Ideoq; tã à Chriſtianis quã Mahumetanis illud feſtũ celebratur.

Munia. *Munia*, ciuitas inſignis, anteà *Nicopolis* dicta.

Aziottũ. *Aziottum*, ciuitas, quæ aliter vocatur *Bubaſte*.

Aſna. *Aſna*, olim *Siene*, ſita eſt tropico cancri, ideòque cùm Sol in Cancro eſt, tempore meridiei, nullam ibi facit vmbram: imò radii eius vſque ad profundum puteorum profundiſſimorum deſcendunt.

Betſames. *Betſames*, antiquis *Heliopolis*, antiquitus hic templum erat Solis, in quo recipiebantur reſponſa ad literas, etiã nondum apertas.

Sues, in littore ſtricti Mechæ; anteà dicta ciuitas Herorum. Hic Turcus militem habet, qui non rarò excurrit in Indias contra Luſitanos. *Sues.*

Alcozer, hic plurimi peregrini Mahumetani proficiſcuntur mari Meccam. *Alcozer.*

GHINEA PARS ÆTHIOPIÆ.

Genni, Arabibus *Genoha*, vnde nomen Regioni. Metropolis eſt Ghineæ, ciuitas magna, ſita ad ripam fluuii Genni, vnde ipſi ciuitati nomen: hodie ſubeſt Regi Tungubutenſi, anteà celebris erat annuo mercatu, qui hodie fit Tungubuti. *Genni*

Tungubutum, ſitum ad magnum lacum piſcibus abundantem, aqua tamen lacus eſt amara & venenata. Ciuitas magnæ negociationis, ad quam nō tantùm fit concurſus Feſſanorum & Maroccorum, ſed etiam Carienſium. Huc magna defertur copia auri, argenti, pannorum, ſerici, coralli, &c. Princeps huius loci magna vtitur pompa & authoritate, ditiſſimus totius Ghineæ, tum quod varia ſub ſe habeat regna, tum quod in magna eorum parte colligatur auri quantitas, denique quod vaſallos ſuos valde premat. Hinc & equorum ſoleas facit aureas, caneſq; ornat aureis catenis. Delectatur valdè ſcientiis, ideoq; eò confluūt viri docti plurimi ex Barbaria lingua Arabica inſtructi, quibus rex ingentia confert munera. *Tungubutum.*

Cabra, ſubeſt Regi Tungubuti. Hic Niger fluuius in duo cornua diuiditur. *Cabra.*

Cagum, Ciuitas & ipſa hodiè paret Regi Tungubuti. *Cagum.*

Cuber. *Cuber*, ad ripam lacus magni, qui nomen deſumit à dicta ciuitate. Hæc magnæ eſt negociationis.

Agades. *Agades*, ciuitas tanto artificio exſtructa, vt nulli cedat totius Barbariæ ciuitati. Hic magna venalis eſt mannæ copia, quæ in deſerto eius colligitur.

Caſena. *Caſena*, Regem habet proprium, cui continuum cum Principe Cheni bellum. Hic monetæ loco vtuntur concharum teſtis albiſſimis.

Zanfara. *Zanfara*, hic homines ſunt nigerrimi, vultu à ſimiis differentes, labia magna ad digiti quantitatem accedẽtia.

Guãgara. *Guangara*, metropolis ſuæ regionis. Principem habet proprium, eumq; auro abundantem.

S. Georgius. *S. Georgius*, colonia Luſitanorum, Epiſcopum ſuum habet. Hic Luſitaniæ Rex aliquot triremes habet, quæ litus ipſum tutentur.

Songum. *Songum*, metropolis Mandingorum, ciuitas huius tractus valdè illuſtris concurrentibus eò ob negociationem auri variis mercatoribus ex Barbaria & Cairo.

Cheunum. *Cheunum*, vna trium ciuitatum præcipuarum Africæ. Sita eſt in triãgulo æquilatero cum reliquis duobus principatibus, Feſſa videlicet & Cairo. Fertur cõmuni ſermone Maurorum, nihil eſſe in toto mundo, quod in aliqua illarum trium ciuitatum nõ reperiatur. Diſtant autem ſingulæ harum à ſe inuicem itinere duorum menſium; eſt autem Cheunum (referẽtibus iis mercatoribus, qui eò proficiſcuntur ex Algiero) maius quàm fuerit Niniue. Magna hic copia granorum paradiſi, auri, eboris. Sola autem hæc ciuitas in tota hac Æthiopia muros habet ex maximo lapide cõſtructos, in quibus portæ ſunt XVIII. Hic Rex Lu-

ſitaniæ

ſitaniæ petiit ſibi concedi factoriam, ſed fruſtrà, cùm principes eius diſſuaſi eſſent à mercatorib. Cairi. Ciuitas hæc præ cæteris Æthiopici huius tractus maximè ciuitatem colit, pompa vtitur magna; Acceſſerunt huc ante multos annos non pauci nobiles ex Cairo, qui vitam ducunt ſplēdidam.

Pauon, metropolis inſulæ S. Thomæ; Colonia Luſitanorū, ciuitas magnæ negociationis, ſed domus omnes coopertas habet paleis. Huc quam plurimi Aethiopes ab ipſis Aethiopibus venales adducuntur. *Pauon.*

CAFRARIA.

Congum, metropolis magni Regni Congi, in medio quaſi ipſius Regni ſita, valdè ampla, plena viridariis & pomœriis variis arboribus præcipuè palmis cōſitis. Seruiunt autem palmæ ipſis ad quoddam panni genus piloſum & ſubtile conficiendum. Sedes eſt Regis, qui per excellentiam ab incolis dicitur Mani, hoc eſt Dominus. Hic iam relictis idolis operâ Emanuelis Regis Luſitaniæ factus eſt Chriſtianus. Miſit autem eò Emanuel multos religioſos cum Iacobo di Can, qui primus hoc Regnum inuenit. Potens valdè eſt, ita vt quauis occaſione occurrente in campum producere poſſit CL. millia arcierorum; quos colligit citra vllam moleſtiam, cùm ei ſufficiat per regnum ſuum mittere equitem vnum cum ſagitta, & aliquibus plumis auis Chesla, quas nemo ſub pœna mortis habere poteſt præter Regem. *Congum.*

Cumiſſa, metropolis ſui Regni, vnde nomen recipit lacus quidam ingens. *Cumiſſa.*

Mazombuca. *Mazembuca*; Hic Rex Luſitaniæ arcem habet, quæ eſt ſchala nauiũ in oriente proficiſcentium, indeq; venietiũ.

Benomotapa. *Benomotapa*, aliis *Manomotapa*, ciuitas Regia, domus habet ex ligno, figura pyramidali conſtructas. Hic reſidet Princeps antea ethnicus ignem adorans, hodie videtur Euangelium amplecti, quod edoctus eſt à Patre Conſaluo Societatis Ieſu, quem etiam morte affecit.

ABASSIA.

Braua. *Braua*, ciuitas prouinciæ Aian, dictæ nouæ Arabiæ. Hæc à ſeipſa gubernatur conſilio duodecim Scheccorũ: eſtq; ſola totius Africæ reſpublica.

Zeila. *Zeila*, ad ſinũ eiuſdem nominis ſita, ciuitas. Huc Mauri varia adducunt mancipia Abaſſina Venaria; Præterea magna hic copia mellis, ceræ, myrrhæ, eboris, & auri, quin imo & frumenti. Hæc ciuitas ante paucos annos pugnãte Prætelano, cum Rege Adel, capta fuit à Lupo Sucires, qui ſucceſſit Alfonſo Alborche in India.

Adel. *Adel*, ciuitas Regia. Princeps huius ſæpè bellum gerit cũ Prætelano, quem ante paucos annos etiã bello deuicit.

Adea. *Adea* ciuitas, regem habet propriũ, ſed ſub Abaſſinis.

Zambra. *Zambra* ciuitas magna: hic habitat Preteianus, qui Chriſtianus eſt: nec more antiquo in campis degit, ſed in ciuitate.

Zoa. *Zoa*, metropolis, hic mons eſt altiſſimus, aſperrimus & inacceſſibilis. Hic quaſi in carcere retinẽtur filii Preteiani. Quod ideò introduxerunt Abaſſini, vt omnem vitarent cauſam ruinæ in imperio: cùm antea propter fratrum diſcordias multa fuerint paſſi.

Angot. *Angot*, hic ferrum & ſal loco monetæ expenditur.

Caſſomum, hic adhuc apparet certa templa, quæ ſupra rupes intra ſaxa conſtructa ſunt tanto artificio, vt non cedere videantur Ægyptiis, Græcis aut Romanis. *Caſſomũ.*

Ercoc, portus eſt, quem ſolum in toto littore poſſident Abaſſini. *Ercoc.*

Suachen, ciuitas habitata ab Arabibus: atq; hucuſq; extenditur verſus Ægyptum ſtatus Preteiani. Hodie præſidium hic habet Magnus Turcus. *Suachen.*

Barua, prope hanc ciuitatem eſt monaſterium Biſan, quod conſtat ex Monachis S. Antonii. Hic viderunt Luſitani multas imagines disiectas, tum veteris tum noui teſtamenti, potiſſimum autem in omnibus templis colitur imago S. Georgii. *Barua.*

Zemeta. Hic reſidet Princeps quidam, quem illi vocant Barnagaſſum, hoc eſt Regem maris, qui conſtituitur Rex, & priuatur iterum regno à ſuo Domino ad libitũ, licet ſit potens geſtetq; coronam auream, more regũ noſtratium. *Zemeta.*

Meroë, ciuitas extructa à Cambyſe Rege Perſiæ, in honorem ſororis & vxoris. *Meroë.*

NVBIA.

Dancala, metropolis Nubiæ, diues propter copiam Santali & muſci. *Dancala.*

Vri, ciuitas princeps: huius princeps vocatur Nina, hoc eſt, Imperator; Huic obediunt regna proxima. Confœderatus eſt cum Turca. Abundat auro. Arma deferuntur per mercatores ex Cayro. *Vri.*

Bornum, ciuitas ad fluui Nigri ripam, maxima & magnæ negociationis. Regem habet proprium, qui iiſdem vtitur ceremoniis, quibus Rex Tungubuti. Producit *Bornum.*

aliquando exercitum centum millium armatorum contra Regem Cabi.

Sauum. *Sauum*, ab aliis dicitur Sen, hinc lacus quidam magnus & piſcoſus ſumit denominationem.

Lagon. *Lagon*, ad ripam lacus Sauii, principem habet proprium, quem morientem comitantur omnes amici eius, & chari etiam mortem ſubeuntes.

Quamac. *Quamac*; hîc magna ferri negociatio, adfertur autem id ex Mandra.

Galeum. *Galeum*, ciuitas magna; reſidet hîc magnus quidam Maurorum ſacerdos: ideò ciuitas hæc à Mauris ita colitur, ſicut à nobis Roma.

DESCRIPTIONIS VRBIVM VNIVERSALIS PARS QVARTA: IN QVA DE NOVO ORBE SIVE INDIA Occidentali.

NOVA FRANCIA.

Sanguinai, metropolis ad fluuium eiuſdem nominis ſita: extructa ex lignis. Principem habet proprium. *Sanguinai.*

Canada, ciuitas huius terræ illuſtris: Hinc Bertones magnam quantitatem ferunt pellium, Ceruorum, Vrſorum, Caprarum alcium, &c. *Canada.*

Hocchelaga, caput omnium harum regionum, non longè à mari. Hîc regnat proprius Princeps ab ipſis vocatus Auhoanna. *Hocchelaga.*

Norumbega, incolas habet humanos ſatis, qui faciem ſuam colorib. depingunt pulchritudinis ergo. Hanc ciuitatem inhabitare incipiunt Galli, cùm eò ante paucos annos profectus ſit Dominus de la Rocca multis Gallis comitantibus. *Norumbega.*

FLORIDA.

S. Helenæ, arx conſtructa à Ioanne Pardo, ad caput S. Helenæ. *S. Helenæ.*

S. Matthæus, *Cannaueralis*, arx ab Hiſpanis conſtructa. *S. Matthæus.*

Guatturi. *Guatturi*, hodie facta eſt metropolis, cui præeſt Gubernator totius huius regionis.

Carolina. *Carolina*, arx à Gallis extructa, ad mare triquetra, cuius vnum latus reſpicit occaſum, & continentem, foſſam habet & murum, nouem paſſuum altitudine. Alterum latus aquam reſpicit aſſeribus & trabib. munitum. Tertium latus verſus meridiem continet locum munitum, in quo ædulia area magna fuit & capax XVIII. paſſus longa & lata. In cuius parte meridionali milites vigilias agebant. Domus in principio foliis palmarum tectæ fuerunt. Hæc arx ab Hiſpanis fuit diruta.

Floridanorum ciuitates. *Floridanorum ciuitates*, ſitæ communiter ſunt propè fluentem & palis duorum hominũ longitudinem æquantibus munitæ, rotundę conſtruuntur: vbi tamen exilis eſt, non coniunguntur pali, ſed cochleæ modo ſeſe ambiunt; ita autem ingreſſus eſt anguſtus, vt duo ſimul tantùm ingredi poſſint. Ante ingreſſum communiter domunculæ conſtruuntur duæ, foraminibus peruiæ, in quibus cuſtodes ſeu vigiles, qui inimicorum paſſus etiam à longè olfaciant. Palacium Principis medium palacii locum occupat, & profundum eſt ad Solis calorem vitandum.

NOVA HISPANIA ſiue ANACHACH.

S. Stephanus. *S. Stephanus*; hîc reſidet Gubernator huius loci.

Villaricca. *Villaricca*, magni negotii terra. Hûc nanque omnes merces, quæ Mexico vehuntur, in Hiſpaniam, & contra, quæ ex Hiſpania Mexicum.

Zapoteca. *Zapoteca*, loco mediterraneo ſita, abũdat granis & coto.

Antichera. *Antichera*, ſuum habet prælatum. Hîc antea fuit maximum templum totius nouæ Hiſpaniæ. Sedes erat ſummi

illo-

illorum ſacerdotis. Sepeliebantur quoque ibi magnates præcipui totius regionis.

Coniuacan, hîc à noſtris inuenta ſunt aliqua ſepulchra Gigantum. *Coniuacan.*

Mexicum, vulgò *Temiſtitan*, ciuitas ſitum habet ſimilem ferè Venetiis in lacu quodã, qui creſcit quinquaginta annis, & aliis quinquaginta decreſcit. Metropolis eſt nouæ Hiſpaniȩ, & maxima totius Indiȩ, quò veniens Fernandus Corteſus Regẽ inuenit Motezuma, quem ſui vocãt Cin, hoc eſt, Dominum, tam potentem, vt in pompa & diuitiis poſſet cõparari cum quouis monarcha noſtri hemiſphærii, in cuius aula ſȩpè reperiebãtur duo millia Cacichi, hoc eſt, Principes vaſalli, honoris ergò. Extra ciuitatem erant horti pulcherrimi, quos cùm viderent Hiſpani, nõ potuerunt ſatis admirari, tum ob florum odoriferorum varietatem, tum ob mirum artificium, cũ planta vna cum altera ita fuerit intertexta, vt referrẽt variorum animalium terreſtrium & auium figuras. Hodie in hac ciuitate eſt Cancellaria, Vicerex, Archiepiſcopus, Vniuerſitas, Typographia, & monetaria, qua nummi cuduntur cum inſcriptione *Plus vltra*. Sunt quoque hic omnia opificia & artes, quȩ in Hiſpania. Lacus huius ciuitatis circuitum habet circiter nonaginta milliarium, ad quem tam frequens eſt hominum habitatio, vt maxima totius mundi cenſeri debeat, cùm contineat vltra quadringenta millia focorum. *Mexicũ.*

Meſtilan; Hîc cum magna admiratione noſtrorum in rupe valdè alta apparet crux quædam, cum media Luna; vna imago coloris cærulei, altera albi. *Meſtilan.*

Tleſcala, metropolis ſui diſtrictus adeò granis abundãs, vt *Tleſcala.*

indenomen deſumpſerit, cùm ea vox ſignificet domum panis. Hodie maxima eſt totius Hiſpaniæ nouæ poſt Mexicum. Hîc prælatus reſidet, regiturq; ciuitas à ſeipſa pluribus priuilegiis dotata, nec regem in alio cognoſcunt, quàm vt ſinguli ex nouis frugibus collectis aliquot ſpicas deferant ad palacium Regium, in ſignum obedientiæ.

Angelorum ciuitas. *Angelorum ciuitas*, anteà dicta Vacipalan, hoc eſt, terra ſerpentum. Colonia eſt Hiſpanorum.

Ciolotta. *Ciolotta*, antea erat Sanctuarium Deorum illorum Gentilium.

Ottopan. *Ottopan*; Hic Ferdinandus Corteſe cum nongentis Hiſpanis deuicit exercitum Indorum, qui erat centum quinquaginta millium armatorum. Hæcque fuit maxima victoria, quam vnquam Hiſpani habuerunt in India.

Meccioacan. *Meccioacan*, anteà dicta *Zenzita*, metropolis regionis Meccioacanæ. Hîc reſidet Prælatus cum propria audientia. Hîc imagines conficiuntur ex plumis tanto artificio, vt naturales videantur. Hinc deferri ſolet Radix Meccioacana, eruiturque aurum & argentum, ſulphur lapideſq; nonnulli, ex quibus conficiunt cultros pellucidos acutiſſimos, ita vt aciem noſtrorum ſuperent.

Taſcum. *Taſcum*: & hic ſunt mineræ inſignes.

Natiuitatis portus. *Natiuitatis portus*: hinc ſingulis annis quatuor naues Vẽdiracim verſus, vbi onerantur aromatibus, pro vſu nouæ Hiſpaniæ. Gens eſt valdè ciuilis.

NOVA GALICIA.

Saliſcus. *Saliſcus*, metropolis eſt loco mediterraneo ſita, ſuum habet prælatum & concilium Regium.

Guada-

Guadalaiara, exſtructa à Nonnio Guſmanno ad formam ciuitatis Hiſpaniæ Guadalaiara. *Guadalaiara.*

Capala, hanc quidā vocarunt nouum Mexicum propter habitationes, quæ Mexicanis ſimiles reperiebantur: gens eſt armis addicta, honorique ſtudet. *Capala.*

Coanum, in ſola hac ciuitate totius Indiæ hômines vna cum vxore ſunt contenti. *Coanum.*

CIVOLA REGNVM.

Totontoa, ab hac ciuitate nomen deſumit mirabilis quidam fluuius eam alluens. *Totontoa.*

Tingues, hæc obſeſſa à Coronando, maluit potius flammis conſumi, quam incidere in manus inimicorum. *Tingues.*

Ciuola, metropolis in planicie inſigni ſita, hæc nomen dat ipſi regno. Hîc vela conficiuntur ex coto excellentiſſima, plurimaque & diuerſorum colorum. *Ciuola.*

IVCATAN.

Sidalancum, Hîc ſolebat eſſe mercatus annuus inſignis: concurrentibus eò mercatoribus ex variis regionibus etiam itinere mille milliarium diſſitis. *Sidalancum.*

FVNDVRA.

Trogillum, Epiſcopum ſuum habet & Gubernatorem. Hinc vehi ſolet aurum; pretioſus quoq; ille liquor dictus Liquidambar. *Trogillum*

CVBA ſiue FERNANDINA INSVLA.

Hauana, Claſſis Regia: Hîc ſolet tamdiu ſubſiſtere, donec & anni tempus & ventos habeat commoda, ſi modò ſecura & citò Hiſpaniam repetere debeat. Hîc triremes aliquot ſunt conſtitutæ, quæ hanc partem tutentur contra Gallos & Anglos eam infeſtare ſclitos. *Hauana.*

S. Iacobus. *S. Iacobus*: Hęc ciuitas extructa fuit à Iacobo Velaſco, qui inſulam hanc ſuperauit. Sedes eſt Gubernatoris & Prælati.

BORICHEN, ſiue S. IOANNIS INSVLA.

S. Ioannes *S. Ioãnes*: metropolis eſt, ſedeſq; Pręlati & Gubernatoris.

S. DOMINICI INSVLA, ſiue ISABELLA.

S. Dominicus. *S. Dominicus*, ad oſtium fluuij Ozama, metropolis eſt inſulæ. Sedes eſt Archiepiſcopalis: Reſidet hîc Gubernator, quẽ ſæpe vocant Viceregem. Hîc moneta cuditur, ſed non tanta quãtitate, atq; Mexici. Hîc magna negociatio auri & argenti ex Peru & Fundura allatorum, mancipiorum Æthiopum, corii bouini, Caſſiæ, Guaiaci, ſacchari.

IAMAICA INSVLA.

Siuilia. *Siuilia*, Gubernatoris ſedes; itemq; Abbatis, qui curam habet rerum ſpiritualium.

NICARAGVA.

Leo. *Leo*, ſedes eſt Epiſcopalis. Hîc quoque eſt audientia nomine Regis catholici.

GVATTIMALA REGIO.

Caſſuca. *Caſſuca*, portus eſt maris, hinc ſoluitur verſus Peru.

Guattimala. *Guattimala*, Reſidentia Prælati, & Audientiæ Præſidens huius ciuitatis, ſolus in hac regione authoritatem habet conferendi & tollendi officia Hiſpanorum.

Ciapa. *Ciapa*; hîc reſidet Epiſcopus, item Gubernator, qui ſubeſt præſidenti Guattimalæ.

CASTILIA D'ORO.

Nombre de Dios. *Nombre de Dios*, ciuitas ædificata à Petro Arias: Hûc

appellunt naues ex Hiſpania onuſtæ mercibus, quæ poſteà deferuntur in Peru.

Panama, ciuitas magnæ negociationis ad mare ſita, extructa eſt à Petro Arias ob maximam quantitatem, quam ibi piſcantur, Sadmiarum. Sedes hoc tempore eſt Gubernatoris. *Panama.*

CARTAGENA:

Cartagena incolis dicta *Calmar*: Similis eſt ciuitati Cartagenæ in Hiſpania, ideoq; ab Hiſpanis impoſitum huic eſt nomen. Sedes eſt Gubernatoris & Prælati. *Cartagena.*

Abuiba, hîc putantur ab Indis occultati eſſe maximi theſauri. *Abuiba.*

S. Marta, ciuitas inſignis; ſedes eſt Gubernatoris & Prælati. *S. Marta.*

Venezzuela, ciuitas ſita in ſinu maris. Hîc reſidet alius Prælatus & Gubernator. *Venezzũela.*

Calis, ciuitas noua in inſula Cubagna, extructa ab Hiſpanis; propè hanc ciuitatem fons eſt odoriferus, qui incolarum ciuitatis ſanitatem tutatur. *Calis.*

GRANATA NOVA.

Tunia, ciuitas huius regni maxima, valdè amœna; exactè ſub æquinoctiali ſita. *Tunia.*

Tochaime, ad fluuium magnum Bogota, metropolis eſt valdè amœna, in plano ſita: Hîc ſedes eſt audientiæ, præſidentis, Archiepiſcopi, qui etiam præſidet S. Martæ. *Tochaime*

ANDALVZZIA NOVA.

S. Spiritus, metropolis eſt regni. *S. Spiritus*

Tocoium, ciuitas inſulæ S. Margaritæ, ſedes Gubernatoris cuiuſdam. Hîc lapides reperiuntur arenã attrahentes. *Tocoium.*

BRASILIA ſiue S. CRVX.

Pernambucum. *Pernambucum*, Epiſcopum habet proprium; reſidetque hic nonnunquam Gubernator totius Braſiliæ: in huius montibus inuenitur lignum Braſilianum totius Indiæ optimum.

S. Anna Equitum. *S. Anna Equitum*, metropolis cum ſuo Epiſcopo & Gubernatore.

Aſcenſio. *Aſcenſio*, vna ex maximis ciuitatibus eſt huius regionis, quæ plurimùm creuit propter regionis fertilitatem, aeriſque ſalubritatem.

PERV REGNVM. NOVA CASTILIA.

S. Iacobus. *S. Iacobus*, ciuitas paululum intra terram ſita, metropolis eſt prouinciæ Cile. Hîc eſt audientia & proprius prælatus.

Cocimbū. *Cocimbum*, habet ſuum Epiſcopum.

Villa diues. *Villa diues*, Imperialis vocatur ab Hiſpanis, qui ſupra plurium ędes inuenerunt aquilam duobus capitibus inſignitam: Hodie eſt vna ex optimis ciuitatibus Cilæ, in qua ſunt vltra trecenta millia Indorum ædes habitantium, qui omnes ſeruitia præſtant Chriſtianis.

Arechipa. *Arechipa*, Colonia Hiſpanorum, celebris ob copiam auri & argenti, quæ eò vehitur ex Ciarchis.

Regis ciuitas. *Regis ciuitas*, aliàs dicta *Lima*, à Valle in qua ſita eſt. Hic reſidet Cancellaria, Archiepiſcopus & Vicerex. Præterea ſchola hîc eſt, cui præfecti ſunt Ieſuitæ. Non ſcitur vel hîc vel in vicinis locis pluiſſe vnquam, imò hic perpetua eſt aëris temperies, quam plurimi aſcribunt ventis ibi

regnantibus continuis Auſtrinis. Hæc ciuitas ab Hiſpanis ſupra omnes ciuitates, non Peru tantùm, ſed & totius Indiæ ornata eſt pulcherrimis palatiis & plateis. Maxima quantitas tum auri tum argenti hûc defertur, ideò confluunt ad eam varii mercatores, Hiſpani, nec aliis quam Hiſpanis ibi negotiari licet: per eoſdem quoq; mercatores quidquid pretioſum habet Europa, quidquid Africa, id omne ad hanc defertur ciuitatem.

Guaiachil, hæc ciuitas accepit nomen à fluuio cognomini, qui varias curat infirmitates, ſi quis vel aquam eius bibat, vel ea ſe abluat. *Guaiachil*

Portus antiquus; Hæc ciuitas propriũ Prælatum habet Româ quidem miſſum, nominatũ tamen à Rege Cathol. *Portus antiquus.*

Manta; Hic Indiani incolæ ſoliti fuére adorare Smaragdum magni pretii, quem abſconſum noluerint Hiſpanis oſtendere, omnes ferè diris tormentis affecti interempti fuerunt. *Manta.*

Argentea, metropolis regionis Cirache: hodiè hîc eſt audientia & collegium Societatis Ieſu. *Argentea*

Pax, caput regionis Collai. *Pax.*

Dindanacum, hîc ædificia maxima inueniuntur, vt non ſine cauſa mirari quis poſſit, quomodo gens barbara, quæ nunquam vſa eſt iumentorum in ponderibus vehendis aut trahendis opera, cui vſus ferri ignotus erat, talia tamq; inſignia, quæ etiam in Europa ſtuporem adferrent, potuerit erigere. *Dindanacum.*

Cuſcum, metropolis Indiarum, celebris ſua magnitudine. Hîc anteà reſedit Inga, qui erat princeps maximus Indiæ. Poſtquam autem hæc ciuitas redacta eſt in poteſta- *Cuſcum.*

tem Hiſpanorum, obſeſſa fuit à Toianga Tupange exercitu ducentorum millium hominum, ſed Deus tutatus eſt ciuitatem per Angelum albo habitu veſtitum pro ciuibus pugnantem. Singuli Caciche, hoc principes vaſalli in hac ciuitate habuêre palatium. Hîc quatuor concurrunt viæ regiæ in forma crucis: quæ eſt omnium earum, quæ in hiſce Indiis inuentæ ſunt, ſplendidiſſima. Cùm enim extenſæ ſunt ad duo milliarium, tranſeunt per montes ſolos æquatos, valles repletas. Præterea ad ſingulas minimas diſtantias palatia extructa ſunt Regalia: latera viarum arboribus plerunq; vmbram efficientibus munita ſunt.

Sauſa. *Sauſa*, hic multæ ſunt mineræ auri, quas poſſident certi Hiſpani, ita vt quintam partem Regi Hiſpaniarum pendere teneantur.

Guamanga. *Guamanga*; propè hanc ciuitatem magna colligitur argenti viui copia.

Caſamalca. *Caſamalca*: Hîc Franciſcus Pizarus exercitu centum quinquaginta Hiſpanorum victoriam obtinuit contra Atabaliba, qui militem habebat incredibilem.

Paciacama. *Paciacama*: Hîc erat celeberrimum templum huius regni, conſecratum Soli. Ex huius templi ſepulchris Hiſpani ingentem vim auri extraxerunt.

Tomobāba. *Tomobamba*, hîc inuenta ſunt palatia totius Peru pulcherrima, ornata picturis variorum animalium aureis & argenteis.

Chittum. *Chittum*, hîc eſt Audientia nomine Regis Catholici.

POPAIAN REGIO.

Popaian, metropolis extructa à Sebaſtiano Belalzar, qui hanc regionem ſuperauit. Hîc reſidet hodie Gubernator; eſtq; ſub audientia ipſius Bogota. *Popaian.*

Cartago, ciuitas vna ex optimis huius regni: prope quam radices adnaſcuntur certis arboribus, quibus Hiſpani vtuntur loco Rhabarbari. *Cartago.*

FINIS DESCRIPTIONIS Generalis.

Pſal. 65. Die Wohnung in der Wüſtẽ ſind fett / daß ſie trieffen / vnd die Hügel vmbhero luſtig. Die Anger ſind voll Schaffe / vnd die Awen ſtehen dicke mit Korn / daß man jauchtzet vnd ſinget / ꝛc.

DE EMINENTIA ET SPLENDORE THEATRI HVIVS MVNDI, QVODQVE IN OMNIBVS LOCIS HOMInes ſint; atque à Deo alantur & ſuſtententur, Carmen, in gratiam doctiſſimi viri, Dn. M. Ioannis Helderi, celebris Gymnaſii Gothani Rectoris, ſcriptum à Wendelino Helbachio Molybergenſe Thuringo, P.L.

Anno 88.

NIL vacuum toto reperitur in orbe, ſed oris
In cunctis homines vult habitare Deus.
Sit licet hirſutus locus, aut ſcopuloſus & aſper,
Et ſterilis ſaxis penè tegatur humus.
Sic homines multis in finibus eſſe videmus,
Penè vbi non homines viuere poſſe putes.

Sic de zona torrida ſcribunt Aſtronomi

Pars madidos habitat nidos, pars altera ſiccos,
Hæc delectatur vallibus, illa iugis.

Latium iam Italia.

Alpibus in celſis ita plurima turba moratur,
Qui de Germanis, arua Latina ſecant.

Pyrenæi in finibus Galliæ propè Gaſconiam.

Multa colunt etiam Pyrenæos agmina montes,
Ac homines Nebrus, Niſus & altus, habet.
Helueticoſq; habitant nexi quoq; fœdere muros,
Nil vbi quàm petras, & iuga celſa vides.

Saltus Othonis vulgò der Ottenwaldt. vide Munſterum lib. 3. de German. cap. 362.

Inq; locis, homines habet Heſidos ora, iugoſis.
Ac homines paſſim ſaltus Othonis habet.
Et ſcopulos homines pendere videmus ad altos
Hennebergiaci ſub ditione ducis.

Atque

Atque fouent hominum populoſus vndique cœtus,
Herciniæ tractus, Thyrigetumque nemus.
Adde Bohemorum (quos Teutones vndique cingunt)
A Bauaris cultum quod fuit ante nemus.
Inſuper excelſos habet inclyta Francia montes,
Quos homines omni parte habitare ſolent.
Vnde vides paſſim celſas in rupibus arces,
Nobilibus multis principibuſque coli.
Quin & Hyperboreos hominum quoque plurima montes,
Turba ſub Arctoa frigiditate colunt.
Talis & hoſpitium mortalibus inſula præbet,
Quam nec Arabs vidit, terra nec vlla prius.
Eſt quibus ignotus rex Chriſtus & incola cœli,
Se pecudumque putant inſtar obire diem.
Sic homines calido, fert terra, propinqua Canopo,
Sic homines Boreas veſper & ortus habet.
Quoſque pedes ſcimus aduerſus ſiſtere noſtros,
Alter vbi calidam conſpicit axis humum.
Hi ſimili quamuis non commoditate fruantur,
Felicem quiſquis ſe tamen eſſe putat.
Et ſua præ reliquis arridet patria cuique, ,,
Quodque colit vitæ ſoſpes in orbe genus.
Vnde fit hic verum, vulgo quod dicitur illud,
Cuiq; ſuum pulchrum eſt & ſua quiſq; probat. ,,
Omne ſolum forti patria eſt, & vbique morari ,,
Nouit, & in toto conſulit orbe boni. ,,
Hic dubio totam traducit in æquore vitam,
Nil præter nubes, & freta lata videns.
Hunc iuuat ad curſus, & amabile murmur aquarum,
Degere, quas Muſis dixeris eſſe ſacras.
Hunc iuuat in ſyluis tacitam traducere vitam,
Hunc teneræ valles prataque picta iuuant.
Rus colit hic, alter munitas turribus vrbes,
Hic celſa vitam lætus in arce terit.

Inſulæ in America quas Ioh. Staden. Homberg. primum deſcripſit & aliquot annos in his vixit.

Antipodes.

Cic. Patria eſt, vbicunque bene eſt.

Bidermans Erb in allen Landen.

Schiffleut. Teſte Lotichio.

Aulica vita

Vnde vides homines vtroque ſub axe morari,
Nec vacuus toto quod ſit in orbe locus.
Sed licet hi paſſim variiſq; morentur in oris,
Nec cuncti norint,qui colit aſtra, Deum.
Nec quærant omnes in Chriſti morte ſalutem,
Hos tamen æternus nutrit vbique pater.
Paulo teſte. (Namq; dat iniuſtis iuſtiſq; fideliter imbres ,,
Tamq; bonis fulget Cynthius atq; malis.) ,,
Et ſua ſors cuique eſt,&,quem ſuus ordine cunq;
Diſtribuente Deo nutrit in orbe ſtatus.
Gen.3.cap Quilibet & viuit manuum ſudore ſuarum,
Iuſſit vt omnipotens viuere quemq; Deus.
Monarchæ & potẽtes. Facultates. Sic illum grauitas alit atq; potentia ſceptri,
Hunc vox doctrinæ plena ſalubris alit.
Theologia Iuriſprudentia. Sic quod diuitiis cultores pluribus auget,
Diuite Ius illum nutrit vtrumq; ſitu.
Quodque Tonans omnis dedit ægrotantis ad vſum,
Medicina. Hunc ſtudium Medicæ ſuauiter artis alit.
Artes liberales. Diues adhæc etiam Medicorum portus & aura,
Mixtura viuit Pharmacopola ſua.
Grammatica. Hunc ars prima Scholis alit in triuialibus,inſtar
Quæ reliquas artes clauis adire facit.
Dialectica Illum,quæ ſequitur Dialectica nutrit,& illum,
Rhetorica. Tertia,de celebri,Rhetore nomen habens.
Muſica lætitiæ comes. Illum dulcis alit quæ fertur in ordine quarta.
Muſica, mortales cœlicoloſque mouens.
Arithmetica. Conueniens,illum,tribuit cui nomen Arithmus
Ars,& in hac ſerie quinta vocatur, alit.
Aſtronomia. Sexta planetarum curſus & ſigna globoſque
Monſtrans hunc nutrit diuitis inſtar agri.
Geometria. Illum metiri quæ cuncta ſcientia nouit
Quicquid habet tellus, quicquid Olympus habet.
Ouidius. Hinc Pelignus eos vates ait eſſe beatos,
Illa,quibus primum diſcere cura fuit.

Hunc

Poeſis.

Hunc ſua culta chelys, licet illa carere feratur
    Fruge, vel inuidia preſſa furenter, alit.
Quoſque fouent Reges Comiteſq; Duceſq; potentes,
    Hos calamus patula nutrit in aure ſtrepens.

Schreiber.

Clauibus hic alitur, notaſque trahendo canoras,
    Rector & horarum quod vigil eſſe ſolet.
Atque magiſtratus collector in vrbe tributi,
    Corporis hinc locuples fert alimenta ſui.
Libraque iuſticiæ ſoboles, hunc publica nutrit,
    Luce carens illum carcer opertus alit.
Illum cura fori, cibat hunc inſpectio fontis,
    Qui ductus vitreas eiaculatur aquas.
Conuocat hic madidos ad dulcia vina ſodales,
    Clamoriſque ſui præmia digna capit.

Außruffer. Vt moris eſt in nonnullis regionibus.

Hunc nemorum tacito cuſtodia tramite nutrit,
    Hunc vini, hunc frugum cura fidelis alit.
Hic cumulat plures lethali puluere nummos,
    Triſtia qui multis funera ferre ſolent.
Bombardas victum parat hic fabricando crepantes
    Fama cuculligerum, quas reperiſſe refert.
Ille ſibi ſumptus quærit faciendo papyrum,
    Ars licet hæc fuerit non ita nota diu.
Et qui literulas ex plumbo fundit ad vſum,
    Calcographi nummos colligit inde ſibi.
Hic excudendo fit diues in vrbe libellis
    In variis linguis quos Philomuſus habet.
Hac ſub vtroq; polo non arte venuſtior ars eſt,
    Gratior & doctis commodiorque viris.
Cuncta teneremur digitis ſi ſcribere noſtris,
    Quæ typicus celeri ſuggerit arte labor:
Tota libris hodie ſubſtantia noſtra parandis
    Quos vſus poſcit, vix ſatis eſſe queat.
Quæue colore nigro tingit ſtudioſa papyrum
    Obruta perpetuo dextra labore foret.

Artes manuariæ. Bombardas Monachus nomine Berchtoldus Schwartz Anno 1380. inuenit. Papirmacher. Schrifftgieſſer. Buchdrucker. Laus Typographiæ. Vide Sebaſtianũ Mũſterum cap. 95. de German. Es kan jetzt ein geringer Student ſo viel Bücher zeugen / als

Ergo

zuvor ein König.

Ergo pro tali grates tibi dicimus arte
Omnipotens, cœli qui colis aſtra Deus.

Acker vnd Bauwleut.

Hunc, decus Auſoniæ prænobile gentis aratrum
Vnde perenne gerit, nomen Oſiris, alit.

Weinſchencken.

Hunc fluxu grauidæ ſuſtentant diuite vites,
Qui modicè ſumptus pectora læta facit.
Hunc lupulus fixis innitens fuſtibus altus,
Ad Cereris ſpectans pocula grata, beat.
Manſuetæ volucres dant huic alimenta, pecuſq́;
Melleq́; cultorem quæ vaga mulcet apis.

Gärtner.

Hic varios flores & oluſcula plantat in hortis,
Vendere quos paſſim non ſine fruge poteſt.
Falx alium curuata, bidens hunc nutrit acutus,
Cum pratis illum pomifer hortus alit.

Müntzer.

Hunc alit in regum generoſa moneta culinis,
Fulgida, cum docta, fabricat æra, manu.
Hic variis herbis alitur, quas plantat in agris,
Ordine quas cernit creſcere ritè ſuo.

Buchbinder.

Hic compingendo nutritur in vrbe libellis
Qui muta iuuenes voce docere ſolent.

Maler. In qua nostro tempore excelluit Galli.

Grataq; vel cuiuis hunc ars pictoria nutrit,
Inſculpens cupro comparat inde cibum.
Ille ſed hiſtorias, vultus, inſignia, pugnas
Quæ decus & multum pulchra nitoris habet.
Arcubus hic alitur, volitantibus ille ſagittis,
Hunc alit in vigili ſuccida lana domo.

Bötner.

Quam plures illi pariunt caua dolia nummos,
Præcipue vitis cum ſolet eſſe ferax.
Huic chordæ præbent, huic dulcia fercula ſetæ,

Steinmetzer.

Atq; labore ſuo fert lapicida cibum.
Hunc vacuo nutrit nymboſus in aere ventus,

Müller.

Hunc velocis alit curſus opusq́; molæ.
Hunc crepitans forfex, illum vaga planula nutrit,

Messerschmidt.

Hunc funes, illum ſtricta ſecuris alit.

Hic

Hic ſibi nigra parat plures per ephippia nummos,
Quæ ſedes equitum nobilis eſſe ſolet. Sattler.
Ille tapeta ſibi faciendo colligit aurum, Teppermacher.
Qua celebris quondam Paulus & ante fuit.
Huic bullæ ſumptus, huic ars ſculptoria præbet, Drechsler.
Hos, incus, illos præuia nutrit acus. Schneider.
Quique gerit ſculpta ſolers ab imagine nomen, Bildſchnitzer.
Vt faciat ſumptus hic quoque lætus habet.
Illum turnus alit, cultor tonſorius illum, Balbirer.
Pileus hunc, crines quo cumulantur, alit.
Hic luteas alitur ſaxis ſternendo plateas,
Ne iuuenis maculet comptaque virgo pedes.
Quæritur huic fortes condendo pecunia muros,
Cum lapides, tanquam glutine, calce ligat.
Hic alitur cribris, faciendis ille feneſtris,
Hos pelles, illum furnus aduſtus alit.
Hunc placidum patria ſuſtentat in vrbe macellum,
Hunc alit excutiens lintea fila ratis. Fleiſchhawer.
Hic alitur diſcis, coclearibus ille cauatis,
Hic ollis, alius cortibus, ille vitris. Töpffer.
Hunc varii calices, hunc cantharus æreus, illum Gläſener. Kannegiſſer.
Ligneus, ex ligno ſtructaque vaſa cibant.
Hic alitur tractu ſaxis præbentibus ignes, Schößler vnd Tellermacher.
Hunc ſeuum, hunc nexo fomite ſulphur alit.
Hic alitur plumis, ars hunc fullonia nutrit, Welcker.
Comparat ex duris oſſibus ille cibum.
Hunc alit aſpirans attractum corpore ventum Blaßbelcker.
Follis, & accendens vrere ligna facit.
Cuius & à digitis luſoria carta paratur. Cartenmacher.
Res eſt vendibilis, proſpicit ille ſibi.
Illi ſuppeditat fornax calcaria nummos, Kalckbrenner.
Et ſuus hunc patria nutrit in vrbe color. Weißbender.
Suauiter hunc tectis caua tegula nutrit in altis, Ziegler.
Hunc glaucus ſimili conditione lapis. Steindecker.

Garkoch. Hic pecudes alitur mactando coquendoq; Sponſis,
Spielleut. Hunc thalami cantans gaudia nutrit ebur.
Bergleut. Hic fodit in tenebris ex montibus æra profundis,
Schmeltzer. Hic ſed vt illa fluant igne crepante facit.
Hunc μύρμηξ fodiens altis ex collibus aurum
Indica, & hunc pingui corpore taxo beat.
Edelgeſtein-ſucher. Colligit hic ſicco nitidas in littore gemmas,
Hunc bombyx nummos accumulare facit.
Longinquis illum Dromodarius altus ab oris,
Aut Hiſtrix ductus vel leo fortis alit.
Tiriacks-krämer. Qua ſolet huc vnguenta ſuas extrudere merces
Stentoreus media nutrit in vrbe ſonus.
Zanbrecher. Hic res venales exclamat in vrbe per orbem,
Corpus & inde ſuum quo foueatur habet.
Kauffleut in allerley Wahr. Pauperiem fugiens hic lata per æquora duram
Nauigio merces inde vel inde vehit.
Würtzkrämer. Hic aliis alitur mercator aromata vendens,
Fercula quæ multum condecorare ſolent.
Gauckler. Compoſitis alitur variabilis hiſtrio ſcenis
Plurima qui magna præmia laude capit.
Wein vnd Bierſchēcke. Quiq; ſolet reliquis defendere caupo falernum
Et Cereris ſuccos, hinc vt alatur habet.
Hic etiam madidi concurrunt vndiq; fratres
Vt Bromii læto pectore feſta colant.
Jäger. Hunc clamoſa iugis venatio nutrit in altis,
Kriegsleut. Hunc fera belligeri prælia Martis alunt.
Atq; ſua dulces fert arte paleſtricus eſcas,
Quam iuuenum valdè cæcus amare ſolet.
Poſtbotten. Huic celeri curſu dat fercula grata veredus,
Hunc data portantem grammata nutrit iter.
Steinmetz. Hic lapides alitur fodiendo ex collibus altis,
E quibus heroes culmina celſa parant.
Adde quod ex illis quoq; mœnia ſumma ſtruuntur,
Quæ munire ſolent totius vrbis opes.

Ad pontes etiam decernitur vſus eorum
In quibus,& cellas,dulcia vina iacent.
Inſuper ad muros opus his vice ſepis habemus — Meuwrer.
Vtque prius dixi purificando vias. — Wegſetzer.
Hunc biroti nutrit moles, hunc currus onuſtus. — Fuhrleut.
Hunc ſcapha,quæ tutum trans vada præbet iter. — Schiffman.
Hunc alit æquoreis iniectus in amnibus hamus, — Fiſcher.
Fercula conuiuis qui dare lauta ſolet. — Wiert.
Ille coquit Cereris dulcis ex munere ſuccos, — Bierbrawer.
Potio quo melius non placet vlla mihi.
Hic alitur lignis,alius carbonibus atris, — Holtzhawer.
Hic alitur luteos ædificando lares. — Köler.
Vt ſolet eſſe frequens regionibus illud in iſtis, — Kleiber.
Quæ pariter ſaxis arboribuſque carent.
Hunc pix ex abie quæ defluit arbore,nutrit, — Hartzmacher.
Hunc coryli duro cortice fructus alit.
Hic volucres alitur viridi capiendo ſub vmbra, — Nußkrämer.
(Qua delectatus Cæſar & arte fuit) — Vogelfänger.
Idque modis variis, obducto hic gramine ferro — Mähter.
Vtitur, hac paſcer fallitur arte nocens.
Vtitur hic pedicis, hic retibus vtitur,illi — Garnſticker.
Fiſtula conducit qua capiantur aues. — Pfeiffmacher.
Vtitur obducens hic glutina ligna tenaci,
Implicat has pariter blandus & arte capit.
Allicit his volucres affixus in aere palo
Bubo,admirari quem ſolet omnis auis.
Hunc qua multiplices,hominum plantantur ad vſus,
Res eſt nota,ſalix præbet amara cibum. — Pflantzer.
Eruit ex terris radices ille ſalubres,
Quæ decus in medicis artibus eſſe ſolent. — Wurtzelgräber.
Hic herbis alitur quas terra dat alma quotannis,
Ex betulis illum virga putata cibat. — Virg. in Moret.
Hic alitur ſertis varii nitidique coloris,
Grande puellarum quæ decus eſſe ſolent.

Hic fungis alitur, ſint frigida fercula quamuis,
Hic fragis, viridis quæ dare ſylua ſolet.
Ille minutatim conſcindere ſtramina ferro
Callet, & hac victum ſedulus arte parat.
Huic decerpta ferunt ſolitos baccinia ſumptus,
Et bona quæ rubeo mora colore placent.
Hic epulas fruges parat excutiendo flagello,
Gratus aratorum qui ſolet eſſe labor.
Hic alitur fecibus vinum cum vendit aduſtum,
Cos illum pedibus quaſſa rotunda cibat.
Hic vario nummos vendendo quotannis ineſcat
Semine, quod nuptæ tempore veris emunt.
Ille gregem victum paſcendo quærit, & ille
Excubias noctu fercula quærit agens.
Quemque ſuo ditant obeuntes funere mortem,
Veſpillo precium dulce laboris habet.
Sit ceciniſſe ſatis de victibus illud honeſtis,
Nunc etiam turpes enumerare iuuat.
Hic fit adulando regum perdines in aulis,
Hic alios victum quod malè tradit habet.
Hic larium nares victum ſibi comparat arctas,
Purgando, fœdus ſit licet iſte labor.
Colligit hic pauper per rura per oppida ſtipem,
Corpus & incoſto gramine fundit iners.
Hic ſteriles reddit pecudes, pinguedine corpus
Maiori poſſint vt decorare ſuum.
Præterea ſurſum modo qui modo vero deorſum
Voluitur, hac quærit conditione dapes.
Cuius & in digitos baculus volitare videtur,
Bruchus vt in ſpinis, hinc capit ille cibum.
Iocus. Hic alitur furto, res eſt notiſſima, donec
Π Litera carnificis longa ſit ille manu.
Vnde ſibi victum quoque comparat ille, ſibique
Hoc prodeſt, aliis quod fera damna tulit.

Ille ſolet putridas etiam purgare cloacas,
Non alium potius conuenit iſte labor.
Et precium tali iuſtum ſudore meretur,
Nam fœdo nares implet odore ſuas.
Et ſi præterea quis in hoc manuarius orbe eſt,
Quem ſua ſuſtentat qualibet arte manus.
Quos breuis in magnum ne creſcat Muſa volumen,
Hic mihi nequaquam commemorare datur.
Hoſce Dei bonitas totum patris alma per æuum
Suſtentat, paſcit, ſeruat, adauget, alit.
Ergo ſit æternos huic gloria ſumma per annos
Quod nos, & quouis ſic alit ipſe loco.

Triburii, die Philippi & Iacobi. Anno 1588.

INDEX
OMNIVM VRBIVM, OPPIDORVM, ARCIVM ET MONASTERIORVM, QVÆ IN HOC Theatro deſcribuntur, locupletiſſimus.

A.

Abdera 243
Aberdonia. 4
Ablenga 183
Abum 250
Abviba 365
Acerenza 223
Acris 307
Adana 306
Adea 356
Adel ibid.
Adem 319
Adrianopolis 243
Agades 354
Agacin 335
Agora 327
Agras 225
Alata Caſtra 4
Alba Græca 179
Alba 303
Albanum 196
Alcaruanum 348
Alcata de Henares 11
Alcazer Guer 345
Alcozor 353
Aldufia 278
Aleppum 308
Alexãdria, iã Derbent 317
Alex. in monte Feraci 205
Alexand. in Ægypto 350
Alexium 239
Algherum 231
Algier 346
Algirum 393
Alibinali 319
Alicarnaſſus 304
Allenſtein 277
Almiſtah 247
Aloſtum 57
Allomonte 222
Aluati 317
Amandabat 326
Amalfi 321
Amangucci 346
Amanſifilirina 319
Amaſia 305
Ambiauum 26
Amicla 193
Amiens 26
Amorfordia 32
Amſdelrodamum 31
Anagna 197
Anchiola 306
Ancona 199
Andegauia 16
Andragida 334
S. Andreas 302
Angelorum ciuitas 362
Angeloſtadium 172
Angenburgia 276
Angiera 208
Angor 356
Anian 342
Anion 16
S. Anna Equitum 366
Antea 344
Antichera 360
Anticira 240
Antiochia 308
Antiquæ Cellæ 119
Antvverpia 61
Aphrodiſium 348
Aquila 229
Aquileia 217
Aquiſgranum 69
Aquita 338
Arach 318
Arachan 328
Ararangia 246
Arbella 315
Arboi 250
Arcadenò 318
Arcas 309
Arctauium 140
Ardauat 325
Arduin 318
Arechipa 366
Argentea 367
Argentina 154
Ariccia 196

Arminig

Arminig 315
Ariminum 200
Armach 1
Armiro 242
Arnemund 37
Arnhemium 72
Arnſpergum 77
Arnſpurgum 151
Aroſia 250
Arpinum 229
Arras 78
Aruaſia 241
Arzerum 315
Aſcalon 309
Aſcherad 282
Aſcenſio 366
Aſciſium 198
Aſenceſa 314
Asloia 247
Aſna 352
Aſoli 200
Aſtrachan 298
Athenæ 241
Atrebatum 78
Attela 222
Aua 328
Auca 10
Audomaropolis 78
Auenio 25
Aueſnæ 81
Auguſta, antea Megara 231
Auguſta Rauracorum 157
Auguſta Vindelicorum ibid.
Auguſtovv 262
Aurelia 24
Aurichium 39
Aziottum 352
Azon 338
Azoph 301

B.

Babylonia Aegypti 351
Baccu 318
Bach 339
Badena 162
Badis 285
Bagaded 312
Bagnara 224
Baia 218
Balaſſan 325
Balga 275
Bamberga 142
Bamblacot 330
Bandum 337
Bar 265
Barca 350
Barcellona 12
Bardorum vicus 103
Barium 228
Barletta ibid.
Barma 331
Barro 334
Bartonia 278
Bartonia 276
Barua 353
Baſcapan 317
Baſilea 157
Baſſora 320
Baſtea 231
Bata 347
Batacala 328
Bauacum 27
Baytia 276
Bazaim 325
Beazar 305
Beggia 348
Beletri 196
Belgradum 238
Bellogrado 179
Belz 263
Bembar 329
Bendan 335
Beneuentum 229
Bengala 327
Benomotapa 356
Bercholm 284
Bergelauia 278
Bergin 247
Bergomum 206
Biſanzon 17
Beſchent 321
Betania 310
Bethlehem ibid.
Bethumia 79
Betſaida 309
Betſames 352
Betulia 310
Beuona 213
Biana 177
Bider 328
Bidgoſtia 256
Biecz 251
Biela 190
Bieleicziora 295
Bielsko 259
Bilbaum 12
Biſantium 244
Biſcari 348
Biſchoffſtein 277
Biſerta 347
Biſnaga 330
Bituris 15
Blokaus 281
Blonye 260
Bobroisko 268
Bocan in Balaſſia 325
Bocan in India Medit. 331
Bochara 338
Bodon 612
Bolsvvardia 45

Bolo-

Bolonia	26	Burſia	305	Cameoyec	264
Bona	347	Burgos	10	Cameracum	51
Bonifacius	231	Buſcum Ducis	62	Campa	331
Bononia	202	Butrintum	239	Campena	73
Bopardia	89	Byelsko	261	Campion	340
Borga	250	C.		Campodunum	24
Boriſſovv	268	Cabillonum	20	Campoueria	37
Bornei	335	Cabra	353	Camyeniec	265
Bornum	357	Cabul	324	Canada	359
Boſonium	178	Cacauus	304	Candabara	324
Bourdeaux	15	Cacianſum	341	Candelara	309
Bourges	ibid	Cacum	331	Candelona	306
Brahila	245	Cæſarea Auguſta	13	S. Canderia	350
Brandenburga	275	Caſa	338	Candia	246
Brandenburgum	103	Cafarnaum	309	Candiano	202
Brandenburgum	277	Cagum	353	Canea	246
Braslavv	266	Caieta	217	Canor	328
Bratislauia	267	Caindum	341	Cantabrigia	2
Braua	356	Cairum	351	Cantervvarbori	ibid.
Brema	116	Calabria	222	Canton	332
Breſcia	205	Calacut	328	Capala	363
Breſinia	256	Calaiate	319	Capetit	530
Breſtia	ibid.	Calamar	365	Capha	301
Breſtia	269	Calami	297	Capis	210
Brezania	266	Calaris	230	Capo di Leuca	227
Brin	177	Calba	339	Capua	220
Briſacum	156	Calcis	247	Caput Limitaneorum	
Britta	202	Cales	220		174
Brixinia	180	Caleſium	27	Caracoran	340
Bruga	50	Calipolis	243	Caraian	ibid.
Brunduſium	227	Calis in Polonia	254	Caramit	313
Brunopolis	104	Calis in Cartagena	365	Caridia	243
Brunſvviga	ibid.	Calmet	248	Carolentinum	231
Bruxella	66	Caluum	231	Carolina	360
Bubaſte	352	Camarinum	200	Cartagena	365
Buda	178	Cambaia	325	Cartago	369
Budaſan	323	Campanael	326	Carthago in Tuniſi R.	
Budorchis	138	Campalum	342		347
Bugia	346	Camberinum	14	Caſamalca	368
Bungum	ibid.	Camboia	330	Caſena	354
Burdegalum	15	Cambrigde	2	Caſimiria	253

Caſſelia 92
Caſſomum 353
Caſſuca 364
Caſtel nouo 225
Caſtiglione 223
Caſtrum puellarum 99
Caſtrum Tyrolenſe Regium 180
Caſtrogianum 232
Caſtromovvgorod 286
Catama 236
Catanzarum 225
Catarum ibid.
Catharinæ monaſterium 318
Catigan 317
Cantuaria 2
Cauala 243
Caul 329
Caunia 274
Cazantin 342
Ceretum 198
Ceria 186
Cerigo 246
Ceſarea 308
Ceſpetir 327
Ceſtia 276
Ceua 205
Ceuta 345
Chabno 270
Chalcedon 303
Chale 328
Challon 20
Checiny 252
Cheiuan 334
Chelim 332
Chelm 264
Cheronia 242
Cheſmur 327
Cheunum 354
Chiang 342
Chiantai 331
Chilonium 113
Chiminar 321
Chirechitalas 339
Chirmain 312
Chitor 327
Chittum 368
Chlopigrod 286
Chormum 305
Chmielnik 266
Chorazzan 323
Chraſniſtavv 264
Chriſtaterder 276
Chriſtburga 279
Ciapa 364
Cinceum 332
Cinche 336
Cingapura 330
Cintia 275
Ciololla 362
Ciorza 342
Ciotoza 273
Circaſſi 271
Cirene 350
Cirote 331
Citta Caſtellana 192
Ciuita de Chieti 229
Ciuola 363
Clarentia 240
S. Clementis templum 338
Climmacum 81
Cliuium 73
Cluſſi 188
Coanum 363
Cobinam 322
Coccin 328
Cochean 332
Cocimbum 366
Cocincina 331
Coctum 351
Cognum 306
Coia 337
Colan 329
Colimbria 6
Colmaria 154
Colmenſe 278
Colmogara 294
Colomnia 263
Colonia Agrippina 81
Colonia Quartanorum 174
Coluga 288
Columbus 329
Complutum 11
Compoſtellum 12
Comum 206
Conca 200
Condatum 81
Congeſſima 346
Congum 355
Conimbria 6
Coniuacan 361
Conſentia 212
Conſtantia 160
Conſtantina 348
Conſtantinopolis 244
Conſtrolm 250
Copie 226
Coppa 317
Coras 340
Corato 240
Corazzam 317
Cornetum 186
Cornu Biſantii 245
Coroneburgum 120
Coronia 128
Coropogia 294
Corſira 287
Cortyna 246
Corynthus 240
Coſa 168

Coſan 279
Coſmopolis 186
Coſpotir 327
Cotan 339
Cotelnicz 286
Covvno 267
Coymbre 6
Cozzach 225
Cracouia 250
Craſſne 273
Cregia 160
Crema 206
Cremburga 275
Cremona 206
Crempa 113
Croia 239
Cromuchum 317
Crotone 226
Cruſphicia 256
Crym 301
Cuber 358
Cuccum 347
Cuerche 317
Cuſa 312
Culmina 278
Cuma 217
Cumiſſa 355
Curcum 306
Cuſa 320
Cuſcum 367
Cutea 305
Czaraidon 244
Czernigovv 288
Czersko 260
Cziechanovv ibid.

D.

Dabet 282
Dabul 327
Dacen 334
Damarcana 319
Dammouia 275
Dancala 357
Daman 321
Damaſcus 307
Damatia 351
Danager 317
Danchali 318
Dantiſcum 137
Dara 349
Dardanelli 243
Dauentria 73
Dauſen 349
Degun 329
Delli 330
Delphi 27
Demetriades 242
Derbent 317
Derot 351
Derpt 282
Diepa 24
Dinantum 69
Dindanacum 367
S. Dionyſius 25
Diras 331
Diſna 274
Diu 325
Diul ibid.
Dobrinia 259
Doccum 41
Docetum ibid.
Dodracum 27
Dola 24
S. Dominicus 364
Douay 51
Drepanum 232
Dreſchlouia 277
Dreſda 119
Dringofordia 276
Driſſa 274
Drochinin 262
Drohobus 289
Drochobicz 265
Druha 274
Duacum 51
Dubbum 346
Dublinum 1
Dunemborg 282
Durazzum 239
Dvvina 294

E.

Eapſa 349
Ebron 310
Edenburgum 4
Efza 344
Egrigaria 340
Eichzkel 283
Eideuit 343
Eislebia 94
Elbinga 277
Elcinur 247
Elmichias 352
Emaus 310
Embdena 38
Emerita Auguſta 6
Enecop 249
Epheſus 303
Ercoc 357
Erebipolis 140
Erfurdia 96
Ergnul 340
Eri 323
Eribea 230
Eslinga 161
Eſſechia 315
Eſterdal 247
Eugobium caſtellum 198
Eulenburga 279
S.Euphemia 223

F.

Fabiana 177
Fabrianum 200
Faeapur 330
Falachrima 198
Famaugusta 307
Fanum S. Audomari 78
Farſa 242
Fartacum 319
Faſſum 317
Fauiana 177
Fegveur 285
Felin 383
Felſina 202
Ferenzola 229
Fermo 199
Ferraria 203
Fes 345
Fianoiama 346
Figena 303
Firand 338
Fiſchuſia 275
Fiſcum 340
Fizzan 350
Flauianum 177
Flensburgum 111
Fliſſinga 37
Florentia 187
Floridanorum ciuitates 360
Foggia 228
Foncialis 346
Forcelli 204
Francoberga 93
Francofordia ad Mœnum 145
Francofurtum ad Oderam 104
Fraenza 202
Friburgum 156
Fridberga in VVedderauia 145
Fridberga in Sueuia 159
Fridek 278
Fridlandia 275
Frislandia 302
Fuchien 332
Fulda 148

G.

Gadel 322
Galatia 340
Galeum 358
S. Gallus 160
Gambin 259
Gandauum 48
Garneſia 279
Gazara 309
Geandentz 278
Geneua 14
Gengium 334
Genni 353
Genoha ibid.
Genna 183
S. Georgius 354
Germanica Eulouia 279
Gerzopan 328
Gierazi 224
Glaſquum 4
Gnalata 245
Gnerde 322
Gneſna 254
Gnidus 304
Gnoſos 246
Goa 227
Goeſa 38
Golba 278
Goldingen 283
Goletta 382
Gomorra 179
Gonza 342
Goritia 225
Gorzno 260
Goſtinin 259
Gottorpia 107
Gouda 28
Grabovvyec 264
Gradiſca 225
Granta 10
Granopolis 14
Graynum 175
Gricolm 249
Grigentum 232
Griſon 206
Gripſvvaldia 138
Grodek 263
Grodno 267
Groninga 39
Grodzyec 261
Grubin 283
Guadalaiara 363
Guaiachil 367
Guamanga 368
Guangara 354
Guargata 349
Guattimala 364
Guatturi 360
Gubelchama 319
Gugeleburga 278
Guſtadia 277
Guzzarat 326

H.

Habſel 284
Haderslebia 110
Hagum 32
Hafnia 124
Halavv 160
Halberſtadium 100
Halicia 263
Halla 81
Hamburgum 115

Hammaria 247
Hanouia 148
Hange 250
Haracce 345
Halemium 27
Harlinga 47
Haynpurgum 179
Hauana 363
Heidelberga 164
Heidenshemium 161
Heiligenbeil 279
S. Helenæ 359
Heliopolis 352
Helsberga 277
Helſingeburgum 126
Heraclea 220
Heraclea 226
Heraclea 232
Herbipolis 140
Herorum 318
Hiaſpalis 174
Hiericon 310
Hieruſalem ibid.
Hildeshemium 100
Hindelopia 48
Hircana minor 317
Hirsfeldia 149
Hiſpaam 322
Hiſpalis 6
Hocchelaga 359
Hohenſtein 279
Holand ibid.
Horco 312
Horum 68
Hrodo 264
Hrubyeſcovv 264
Huaden 349
Hubeda 347
Hugra 289
Huſem 108

I.

S. Iacobus, in noua Caſtilia 366
S. Iacobus in Inſula Cuba 364
Iadera 236
Iamma 294
Iangoma 332
Iauicum 305
Iarislavv 295
Iaurinum 179
Iazi 341
Iazza 306
Iconium ibid.
Iena 97
Ieſdi 322
Illiberi 10
Iloſtum 44
Imbum 318
Inciſa 188
Indion 323
Ingolſtadium 172
Inſula 50
S. Iohannes 364
Iohansburga 276
Iſta 44
Iſtigias 323
Ivanovv Gorod 293
Iugburga 276
Iuliacum 74
Iuliopolis 305
Iuliobona 177
Iunia 23

K.

Kanieniec 270
Keidanovv 268
Kieſs 283
Kiouia 270
Kircholm 282
Kitzinga 144
Kneybach 274
Knyſſyn 262
Kokenhaus 282
Kolo 255
Konin ibid.
Korczin 252
Korec 270
Kroſno 265
Kovvalovv 259
Krzemenec 270
Kzyaz 251

L.

Labia 276
Lacinii promontorium 225
Lagon 358
Lais 283
Laiza 225
Lampetia 222
Lampidoſa 348
Lancicia 256
Landeshutſium 171
Landreſium 81
Landskrona 294
Lara 321
Laranda 306
Larta 239
Lauda 206
Laum 335
Lauretum 199
Lauterbergum 119
Lautergurgia 278
Lazzach 320
Lebenicht 274
Lebmulia 279
Lechſtett 275
Lechal 283
Legio 10

Lelouia 251
Lemanum 17
Lenvvard 282
Leo 364
Leocata 232
Leon 10
Leontium 231
Leopolis 262
Leopardia 40
Lepantum 240
Lepede 348
Leplo 273
Liburnus 185
Liceouia 276
Licha 150
Liciæ caſtrum Auſtrale 240
Liciæ caſtrum Septentrionale ibid.
Lida 268
Lignago 311
Lima 306
Limoge 16
Limouicum ibid.
Lincop 248
Lipno 278
Lipſia 118
Lisbona 4
Liſpor 328
Livva 261
Locri 224
Lode 282
Lodeſe 249
Lodurum 231
Lognon 340
Lohoiſco 268
Lomza 261
Londen 247
Londinum 2
Loſicze 262
Loſna 278
Louanium 60
Lubaczovv 263
Lubeca 101
Luben 278
Lublin 252
Luca 186
Lucani 221
Lucenburgia 277
Lucia ibid.
Lucovv 253
Luculliantrum 218
Luczko 269
Lugdunum 23
Lugor 330
Luhſtadia 279
Lunæ 185
Lundia 130
Luneburgum 102
Luptauenſis 274
Lutetia 25
Lutzemburgum 77
Lyon 23
Lyra 63
Lyubovvlya 264

M.

Macerata 200
Macini 331
Macran 322
Madrid 11
Madrin 314
Magdandum 335
Magdeburgum 99
Magreſia 305
Mahaida 348
Maida 223
Malacca 330
Maleapar 329
Malmoe 134
Malmogia ibid.
Malta 349
Maluaſia 241
Mando 330
Manfredonia 228
Manomotapa 356
Mansfeldia 94
Manta 367
Mantua 205
Maracanda 338
Maras 306
Marchena 9
Marchpurgum 179
Marcopolis 140
Marinum 196
Maratona 242
Marazia 328
S. Maria del potire 226
Mariana 231
Marienburgum 279
Marienvverder 279
Maroceum 343
Marpurgum 92
Marſala 232
S. Marta 365
Martianum 222
Marum 323
Maſcon 18
Maſſa 343
Maſſeli 351
Maſſilia 13
Matarea 352
Matiſcona 18
Matran 180
S. Matthæus Cannauaralis 359
S. Maura 239
Mazacan 343
Mazombuca 356
Meacum 346
Meccioacan 362
Mecha 319

Mechelburgum 100
Mechenes 344
Mechlinia 65
Medina 318
Mediolanum 202
Megara 231
Megapegar 335
Melilla 345
Meliſſus 304
Melita 349
Melphi 222
Melſatia 277
Memmingiacum 160
Memphis 351
Merent 318
Merinck 279
Meroe 357
Meſer 351
Meſitra 241
Meſſenichia ibid.
M:ſſila 348
Meſſina 236
Meſtilan 361
Metis 140
Metrapontum 226
Metropolis Ripariolorum 174
Mexicum 361
Mien 331
Miletus 304
Mimigrode 75
M nda 100
Minsko 268
Mirandula 204
Miſena 117
Mittelburgum 36
Moffa 319
Moguntia 147
Moſa 217
Moltan 330
Monachium 167
Monacum 183
Monaſterium 75
Monreate 236
Mons Babæ 142
Mons Falconis 198
Mons Regius 137
Montes 80
Monte Caſino 229
Monte vergine ibid.
Montone 198
Monza 206
Mordi 262
Mortara 236
Moſal 315
Moſchouia 285
Moſer 271
Mozaysko 290
Mſczibovv 269
Mſczislauia 271
Murgi 10
Mulet 324
Mumelburgia 275
Mumhuſia 277
Munia 352
Murſia 10
Mutina 203
Myedzyrboz 266
Myedzyrzecze 254
Myelnik 262

N.

Nadrouia 275
Naim 309
Naklo 255
Nanceium 91
Nanchin 332
Nantes 17
Nantum 332
Nara 337
Narbona 13
Narevv 262
Narni 198
Natiuitatis portus 362
Nauarinum 241
Nazareth 310
Neapolis in Campania 218
Neapolis in Paleſtina. 309
Neapolis Romaniæ. 241
Necaus 348
Nerua 284
Neuburga 279
Neumarckt 278
Neupactum 240
Neutichia 278
Neyburgum 277
Nicabidi 243
Nicaſtrum 223
Nicea 304
Nicopolis olim Emaus. 310
Nicopolis in Bulgaria 238
Nicopolis, aliàs Munia. 352
Nicoſia 307
Nidroſia 248
Nigripons 247
Niloſcopium 352
Nirmedon 317
Niſa 326
Niſibin 314
Niſſa 140
Niza 183
Nocera 222
Nocera paganorum 221
Nocera Saracenorũ 229
S.Nocito 221
Nola 220

Nombre de Dios 364
Norbeitia 276
Norcop 248
Nordamberg 302
Nordenburga 276
Nordlinga 161
Norimberga 166
Norumbega 359
Noua Roma 244
Noueſium 83
Nouiodunum 26
Nouiomagus 71
Nouogrod 288
Nouogrodek 268
Nouogrodia 287
Nouogrodia magna 292
Nouum caſtellum 91
Novvogrod vvyelki 292
Noyon 26
Nur 261
Nurſia 198

O.

Obdi 297
Occazonia 246
Ocerna 339
Oczakovv 301
Odia 301
Odoyovv 288
Odrugzko 268
Oenipons 180
Olevvſro 270
Olomontium 177
Olympia 241
Omiana 267
Onor 328
Operpal 284
Opoczno 252
Orbitellum in Hetruria 186
Oran 346
Oregund 250
Orſa 314
Oriſſan 330
Oriſtan 231
Orlo 286
Orlouia 256
Ormutz 321
Orsha 272
Oſſacaia 346
Oſuna 7
Orteleburgum 277
Oſterrade 279
Oſtia 191
Oſterabort 302
Oſtreſovv 254
Oſvviecim 251
Otrantum 227
Otricolo 199
Ottonium 137
Ottopan 362
Ouichen 302
Ouros 328
Ovvruczi 270
Oxonium 2

P.

Paciama 368
Pacla 222
Pagin 334
Pagida 330
Palacia 304
Pale 327
Palentia 205
Palermum 233
Paliban 334
Palma 215
Palumbara 199
Pampelona 13
Pan 330
Panama 365
Panconia 341
Papauia 278
Papia 206
Papinovvgrod 297
Papphus 306
Parcovv 253
Paris 25
Parma 204
Parſina 202
Parthenopolis 99
Paſſenhumia 277
Patan 330
Pataium 214
Pauon 355
Pauonis mons 143
Pax 367
Pazzen 334
Pegnon 345
Pegu 329
Pein 339
Peluſium 351
Pephnum 241
Pera 245
Pereaslavv 286
Pergamum 304
Pergem 320
Perita 241
Permia 286
Pernambucum 366
Perſepolis 320
Peruſium 188
Peſarum 200
Peſchiera 205
Peſte 221
Petouia 225
Petra 318
Petricouia 255
Pheſulæ 187
Philippopolis 243
Placentia 205

Plauſa-

Plauſalippus 218
Plumbinum 186
Piatek 256
Pictauia 17
Pilaſtrina 197
Pilæum 241
Pilzno 252
Pinega 294
Pinsko 269
Pipernum 196
Pirech 335
Piſa 185
Piſciotta 221
Pitacuſa 218
Pizzo 223
Ploczko 259
Plonsko ibid.
Policaſtro 225
Policaſtrum 221
Polimbothea 327
Polinia 263
Polizzi 236
Poloczko 273
Poloniec 252
Popaian 369
Popolonia 185
Portoferatum 186
Portus ibid.
Portus Antiquus 367
Poſnania 253
Potentia 221
Poriuolum 288
Præcop 301
Praga 175
Praſnis 261
Pratum 187
Prepetus 269
Preueſa 239
Preuſmarck 279
Primislia 264
Priſdena 238
Proſzeuice 251
Przevvorsk 265
Pskouia 291
Ptovvsko 260
Puſteiezioro 297
Puteoli 218
Puzzolo ibid.
Pyzdry 254

Q.

Quadrata 174
Quamas 358
Quarata 228
Quinſai 333
S. Quinrinum 26

R.

Rabbatum 344
Raczyaz 259
Radoskovvice 265
Radzanovv 259
Radzieciovv 256
Ragneta 276
Raguzia 236
Ramana 330
Raſtenburgum 277
Ratisbona 173
Ratno 264
Raua 259
Rauenna 202
Rauna 250
Reblata 308
Reden 278
Reginopolis 174
Regis ciuitas 366
Regium 204
Regium 224
Renes 17
Renis 26
Renum 276
S. Reparata 231
Reſſel 277
Reualia 284
Reutlinga 162
Rhætobonna 174
Rhenum 276
Rhezan 287
Rhodus 246
Richtevverter 276
Riga 280
Riganata 199
Ripin 260
Riuiera 350
Roan 18
Robatim 263
Rocca 225
Rocharis 315
Rodamia 252
Rogoſna 278
Roma 193
Ro[illegible]ualla 38
Ron 342
Roſan 260
Roſcien 251
Roſenbergia 279
Roſenburga ibid.
Roſptza 256
Roſetum 350
Roſtochium 106
Roſtovv 295
Roterodamum 30
Rothomagus 18
Rouigo 208
Rottvvila 160
Rſchovva 290
Ruremunda 72
Ruſſa 293

S.

Sabatia 183

Sabeni-

Sabenico	236	Schamachia	300	Sim	324
Sacca	232	Scharayczik	298	Sindecin	341
Sadek	255	Scharpouia	277	Sigo	324
Safet	309	Scheninus	248	Siguimatum	332
Saind	342	Schippenbeila	275	Singui	340
Salanum	236	Schonenberga	279	Sinope	305
Salauia	276	Schonſe	278	Siradia	255
Salauia	279	Schvveinfortum	144	Siracuſa	232
Salernum	221	Sciglio	224	Siras	320
Salfeld	279	Sckal	264	Siſaria	157
Salisburgum	167	Scutari	239	Siſtan	324
Salmanca	11	Sebaſte	309	Sitingui	342
Saliſcus	362	S. Sebaſtianus	12	Sittuna	249
Salonichi	242	Sedinum	156	Siuilia	364
Salpe	228	Segeberga	112	Siuriaſſer	303
Saltzburgum	167	Segevvolt	282	Sleſvvicum	107
Samandria	225	Seforum	309	Sloboda	286
Sambor	265	Seielan	329	Slonium	269
Sana	319	Sella	344	Slonk	260
Saucel	282	Seminara	224	Slotenum	43
Sandomiria	252	Sen	358	Slupeza	255
Sanguinai	359	Sena	188	Smilten	282
Sanok	265	Senderem	335	Smirna	303
Sanſi	334	Senergian	325	Smolensko	289
Saragoſſa	13	Serauallum	212	Sneca	40
Saras	312	Serchia	326	Sniatin	263
Sardinalis	308	Serraium	238	Snola	240
Saſſarum	231	Serra	325	Sochaczouia	259
Satalia	306	Seruan	318	Soldina	307
Satalia antiqua	ibid.	S. Seuerina	225	Soleburg	283
Satigan	327	S. Seuerus	228	Soltania	318
Saua	321	Sibaris	226	Somma	220
Sauolas	328	Sibinium	225	Songum	354
Saura	320	Sibota	239	Sophia	238
Sauſa	368	Sicalancum	363	Sor	307
Sauum	358	Sian	330	Sorianum	224
Scara	249	Sianganor	342	Sorrentum	220
Scernum	327	Sidon	307	Spicimiria	256
Schaholdin	302	Sidrocaſſa	243	Spiga	303
Schaiſara	338	Sienno	273	Spira	151
Schamacha	317	Siene	352	S. Spiritus	365

Spoletum 198
Srenſko 259
Stafilet 349
Stagyra 243
Stalla 180
Stambilo 244
Starigur 302
Stauria 46
S.Stephanus 360
S.Stephani monaſterium 224
Stesburga 278
Stetinum 138
Stibes 242
Stockolm 249
Stonibrigadum 238
Stralſundia 138
Strasburga 280
Straua 317
Strengis 249
Strigonium 179
Striy 263
Strzyzovv 273
Stum 279
Stutgardia 162
Suachen 357
Succhiauia 246
Succuir 339
Sudercop 248
Sues 353
Suinigrod 266
Sulmo 229
Sumachia 318
Sumiſcaſach 315
Supana 335
Suras 261
Suras 272
Suſa 183
Suſa 320
Suſatum 75
Suſdali 286
Suſza 273
Suuas 305
Svvillocz 268
Syeprez 259
Sylua Ducis 62
Syrus 226

T.

Tabaria 309
Tabia 304
Tabris 318
Tachia 308
Tagala 329
Taigin 340
Talnabi 318
Tana 325
Tangauoſta 343
Tangara 345
Tapia 276
Tarcin 260
Tarentum 227
Tarneſt 284
Tarſus 306
Taruiſium 215
Taſcia 305
Taſcum 362
Tauai 329
Tauerna 225
Tauor 318
Taurinum 182
Taurunum 238
Tebeth 341
Telge 246
Temici 346
Temir 335
Temiſtitan 361
Tenazarim 329
Tenducho 342
Terenato 335
Tergouiſta 245
Termine 236
Terracina 193
Terra noua 232
Terſak 291
Teſedet 343
Tetrapolis 174
Teuſar 349
Tezza 346
Thebæ 242
Thermæ Helueticæ 160
Theſſalonica 242
Tholoſa 13
S.Thomas 302
Thyſſovvice 264
Tiberia 173
Tiana 306
Tifflis 317
Tilſa 276
Timocaim 324
Tingues 363
Tiriolum 223
Tiuoli 197
Tlemiſan 346
Tleſcala 361
Toccatum 305
Tochaime 365
Tocoium ibid.
Todi 198
Toherraum 349
Tolczburg 284
Toletum 12
Toletum 38
Tolkiemit 277
Tolon 335
Tomobaba 368
Topatum 282
Torda 225
Tornacum 54
Toropyecz 291
Torre de Græco 220
Torontoa 363

Tournay 54
Traiectum 69
Trapanum 232
Trapezuntium 305
Treborgum 247
Trebovvla 266
Tremel 327
Treſcortum 245
Treuiri 86
Tricola 242
Tridentum 181
Trinouantum 2
Tripolis 307
Tripolis in Tuſini R. 348
Trogillum 363
Troia 303
Troky 267
Tropea 214
Tubinga 163
Tulla 287
Tunes 346
Tunetum 347
Tungrorum 68
Tungubutum 353
Tunia 365
Tuniſi 347
Turium 216
Turovvla 273
Turunia 278
Tuſculum 197
Tvver 291
Tyberias 309
Tyrochzin 261
Tyrus 307

V.

Vacipelan 362
Valdonia 275
Valencena 80
Valencia 12
Valentiniana 80
Valiadoletum 10
Vardaho 248
Varda 260
Varſchouia ibid.
Vaſporg 247
Vaſtan 148
Vattis 206
Velona 239
Venetia 208
Venezzuela 365
Venoſa 222
Verona 211
Ventimiglia 183
Verder 283
Vermeditum 277
Veſontio 17
Veſſum 248
Vglitz 286
Vgunt 341
Viburgum 250
Vielunia 255
Vienna 177
Vigeuano 208
Vilkomeria 267
Villa diues 366
Villacum 179
Villaricca 360
Vilna 266
Vincentia 211
Vinda 283
Vindomana 177
Vinebona ibid.
Vinnicza 266
Vintburgia 276
Viſſegradum 175
Viſapora 327
Viterbsk 271
Viterbum 191
S. Vitus 179
Vla 272
Vliſſipona 4
Vllabat 316
Vlma 158
Vlna 330
Vncian 341
Vnguen 333
Voidamar 242
Volatera 188
Volochda 295
Volodimiria 286
Volſena 191
Voenſdorff 276
Vorotin 288
Vpida 268
Vpſal 249
Vreniburgum 126
Vratislauia 138
Vrbinum 200
Vrbs 348
Vri 357
Vrzedovv 253
Vſacza 274
Vſtiug 294
Vtica 347
VVartha 254
VVartenburga 277
VVaſilkovv 262
VVegrovv 261
VVentslauia 278
VVeſalia 73
VVeſalia ſuperior 87
VVeſenburg 284
VVeſtphalia 74
VViezma 190
VVimpina 161
VVirceburgum 140
VVisbi 249
VVislica 252
VViſſegrod 260
VViſſenburgum 160

VVitemberga 98
VVitenſtein 288
VVizna 261
VViana 263
VVoidnicz 254
VVolkouisko 269
VVoloczk 290
VVolodomiria 270
VVormatia 153
VVoroniec 273
VVſchovv 254
VVyelikyeluki 291
Vxul 282

Y.

Ypra 50

Z.

Zazinthus 240
Zaiton 333
Zakroczim 260
Zambra 356
Zanfara 354
Zante 240
Zapoteca 360
Zapphus 307
Zara 236
Zator 251
Zauichoſt 252
Zbaraſz 270
Zeila 356
Zemeta 357
Zenzita 362
Zibitta 319
Zidacovv 267
Zircæa 37
Zithomit 270
Ziza 352
Zoa 356
Zolota Baba 297

FINIS.

32154.
Jan. 1958
Ettinger

BIBLIOTECA APOSTOLICA VATICANA
DUPLICATO

F608
R761p